

ศึกษาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณสงเคราะห์: กรณีศึกษา
พระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช

พระปลัดวิริทธิ์พล จินแก้วเปี่ยม

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาพุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนา

คณะศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พุทธศักราช 2567

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ศึกษาดูงานการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณสงเคราะห์: กรณีศึกษา

พระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช

พระปลัดวิริทธิ์พล จินแก้วเปี่ยม

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาพุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนา

คณะศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พุทธศักราช 2567

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

A STUDY OF SANGHA ADMINISTRATION ON PUBLIC WELFARE:
A CASE STUDY OF BUDDHIST ECCLESIASTICAL OFFICERS
IN NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE

The logo of Mahamakut Buddhist University is a large, intricate emblem. It features a central shield with a sunburst at the top, a stupa in the middle, and a lotus flower at the bottom. The shield is flanked by two figures holding a banner. Above the shield is a large, multi-tiered stupa. The entire emblem is surrounded by a decorative border of lotus flowers and leaves.

PHRAPALAD WIRITPON AGEWATTHAKO

A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF MASTER OF ARTS
PROGRAM IN BUDDHIST STUDIES FOR DEVELOPMENT
FACULTY OF RELIGION AND PHILOSOPHY
MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY

2024

COPYRIGHT OF MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY

หัวข้อวิทยานิพนธ์	ศึกษาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณะสงเคราะห์: กรณีศึกษา พระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช
ชื่อนักศึกษา	พระปลัดวิริทธิ์พล จินแก้วเปี่ยม
ชื่อปริญญา	ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชา	พุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนา
ปีพุทธศักราช	2567
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก	พระเมธีวชิราภิจิต , ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.

คณะศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

คณบดีคณะศาสนาและปรัชญา

(พระครูวินัยธร เจริญ ทนตจิตโต, ดร.)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์:

ประธานกรรมการ

(พระสุทธิสารเมธี, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.)

อาจารย์ที่ปรึกษา

(พระเมธีวชิราภิจิต , ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.)

กรรมการ

(พระครูบวรชัยวัฒน์ เลือดไทย, ดร.)

กรรมการ

(พระครูนิติธรรมบัณฑิต, ดร.)

กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปณณพงศ์ วงศ์มาศรี)

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

หัวข้อวิทยานิพนธ์	ศึกษากาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณสงเคราะห์: กรณีศึกษาพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช
ชื่อนักศึกษา	พระปลัดวิริทธิ์พล จินแก้วเปี่ยม
ชื่อปริญญา	ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชา	พุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนา
ปีการศึกษา	2567
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก	พระเมธีวชิราภิต , ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.

วิทยานิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณสงเคราะห์ 2) เพื่อศึกษากาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณสงเคราะห์: กรณีศึกษาพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช 3) เพื่อวิเคราะห์การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณสงเคราะห์: กรณีศึกษาพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวบรวมข้อมูลทางเอกสาร สัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 12 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ สัมภาษณ์ การวิเคราะห์เนื้อหาเชิงทฤษฎี ใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบข้อค้นพบ สังเคราะห์ บูรณาการผลที่ได้รับจากคำให้สัมภาษณ์และนำเสนอโดยวิธีพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า

- แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณสงเคราะห์ พบว่า งานสาธารณสงเคราะห์ เป็นงานเกี่ยวข้องกับการที่พระสงฆ์ให้ความสำคัญ ให้ความสำคัญประชาชนในชุมชนและสังคม บทบาทหน้าที่ทางสังคมสงเคราะห์ของพระสงฆ์ ประกอบด้วย 1) บทบาทด้านการศึกษา 2) บทบาทด้านการสาธารณสงเคราะห์ 3) บทบาทด้านการพัฒนาจิตใจประชาชน 4) บทบาทด้านการสงเคราะห์ทาง 5) บทบาทด้านการพัฒนาท้องถิ่น และการสาธารณสงเคราะห์ที่กำหนดไว้ในระเบียบมหาเถรสมาคม 4 ประการ ได้แก่ การดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล การช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์ การช่วยเหลือเกื้อกูลสถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติการช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนทั่วไป
- การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า การปฏิบัติงานสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีการดำเนินการช่วยเหลือสังคมทางวัตถุและจิตใจในรูปแบบต่าง ๆ ที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย มีการฟื้นฟูสภาพจิตใจของพุทธศาสนิกชน เป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิต วัดและคณะสงฆ์ต้องมีวางแผนงานที่ดีและมีการแบ่งงาน กระจายงานในด้านการพัฒนาจิตใจให้แก่ประชาชนอย่างทั่วถึงทุกพื้นที่ สร้างแนวดำเนินการในงานสาธารณสงเคราะห์ วัดมีการสร้างกิจกรรมและส่งเสริมการมีส่วนร่วมกับชุมชนในงานพัฒนาจิตใจ และจัดอย่างต่อเนื่องมีแบบแผนที่ชัดเจนและมั่นคง มีการสร้างเครือข่ายภาคีความร่วมมือ 3 ฝ่าย (บ้าน-วัด-รัฐ)
- ผลการวิเคราะห์การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า การดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล พิจารณาเป็นหลักใหญ่ ๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่

ชุมชนและสังคมโดยกว้าง โดยการวางระบบเพื่อเกื้อกูล มีระบบคัดกรองการสร้างระบบต่าง ๆ ให้เกิดความโปร่งใส การช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณะประโยชน์ มีการจัดตั้งวางระบบมีการส่งเสริมสนับสนุนให้เขตพื้นที่ของวัดเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ มีการสร้างกิจกรรมและส่งเสริมการมีส่วนกับชุมชนและจัดอย่างต่อเนื่องมีแบบแผนที่ชัดเจน มั่นคง ยั่งยืน โดยนำหลัก “บวร” มาใช้ การเกื้อกูลสาธารณะสมบัติสถานที่อันเป็นสาธารณะสมบัติ รูปแบบในการสนับสนุนสถานที่อันเป็นสาธารณะสมบัติ วัดมีส่วนร่วมสนับสนุนอุปถัมภ์ในการอำนวยความสะดวกสร้างสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดประโยชน์กับประชาชนในชุมชน เป็นศูนย์ประสานงานร่วมมือกันเพื่อการทำงานจะได้มีทิศทางเดียวกัน การเกื้อกูลประชาชนหรือสรรพสัตว์ คณะสงฆ์มีการนำเสนอการสงเคราะห์รูปแบบต่าง ๆ มีความหลากหลายพิจารณาตามความเป็นจริงและถูกต้องมีระบบตรวจสอบของวัดของชุมชนของหน่วยงานภาครัฐของหน่วยงานภาคเอกชนเข้ามาเกี่ยวข้องเพื่อที่จะให้การช่วยเหลือเกื้อกูล มีการวางแผนงาน การบริหารจัดการที่ดี

คำสำคัญ: การบริหารกิจการคณะสงฆ์; สาธารณะสงเคราะห์; พระสังฆาธิการ

ABSTRACT

Thesis Topic	A STUDY OF SANGHA ADMINISTRATION ON PUBLIC WELFARE: A CASE STUDY OF BUDDHIST ECCLESIASTICAL OFFICERS IN NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE
Student's Name	Phrapalad Wiritpon Agewatthako
Degree Sought	Master of Arts
Program	Buddhist Studies for Development
Anno Domini	2024
Advisor	Phra Metheevachirapirat , Assistant Professor Dr.

This thesis has the following objectives: 1) to study concepts and theories regarding the administration of Sangha affairs in the field of public welfare; 2) to study the administration of Sangha affairs in the field of public welfare: a case study of monks in Nakhon Si Thammarat province; 3) to analyze the administration of Sangha affairs in the area of public welfare. Sangha public welfare: A case study of Sangha administrators in Nakhon Si Thammarat province by collecting information through documents In-depth interviews with 12 people. Tools used were interviews, theoretical content analysis. Use it as a guideline for data analysis to compare findings, synthesize, and integrate results obtained from interviews and present them using descriptive methods.

The results of the study were found that:

1. The concept and theory of public welfare administration of the Sangha found that public welfare work is work related to the importance of monks providing assistance to people in the community and society. The social welfare roles of monks include 1) educational role, 2) public role, 3) role in developing people's minds, 4) role in financial assistance, 5) role in local development, and public welfare as specified in the regulations of the Sangha Supreme Council in 4 aspects: operating activities to help and support, supporting activities of others for public benefit, supporting public property, and supporting the general public.

2. The administration of the Sangha in public welfare of the Sangha leaders in Nakhon Si Thammarat Province found that the public welfare work of the Sangha in Nakhon Si Thammarat Province has carried out various forms of material and

mental assistance to society that do not violate the Dharma Vinaya. There is a rehabilitation of the mental state of Buddhists and a model for living. Temples and the Sangha must have a good work plan and divide work, distributing work in the area of mental development to people in all areas, creating guidelines for public welfare work. Temples create activities and promote community participation in mental development work, and organize them continuously with a clear and stable plan. There is a network of cooperation from 3 parties (home-temple-state).

3. Results of the analysis of the administration of the monastic community in public work of the Sangha in Nakhon Si Thammarat Province It was found that the operation of the business to help Consider it as a major principle to benefit the community and society at large by setting up a system to support and have a screening system to create various systems to achieve transparency. Assisting others' affairs for the public benefit has been established and a system has been established to encourage and support the temple area as a center of learning. Activities are created and promote community involvement and are organized continuously with a clear, stable, and sustainable pattern by applying the principle of "HTS" (Home, Temple, School). Public Patronage of Places in the Public Domain Forms of support for places in the public domain. The temple participates in supporting the patronage in facilitating the creation of things that are beneficial to the people in the community, and is a coordination center for cooperation so that the work can have the same direction. Helping the people or animals. The monastic community has presented various forms of relief, which are considered according to reality and accuracy, and there is an inspection system of the temple of the community, government agencies, and private sector agencies are involved in order to provide assistance. There is a good work plan and management.

Keywords: Sangha Administration, Public Welfare, ecclesiastical officers

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ที่ได้ให้โอกาสในการศึกษากับพระภิกษุสามเณร และบุคคลทั่วไป ให้ศึกษาเกี่ยวกับหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา และหลักปรัชญา รวมถึงการบูรณาการองค์ความรู้ไปสู่ศาสตร์ต่าง ๆ เพื่อเปิดโอกาสให้กับบุคคลทั่วไปได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง สามารถ

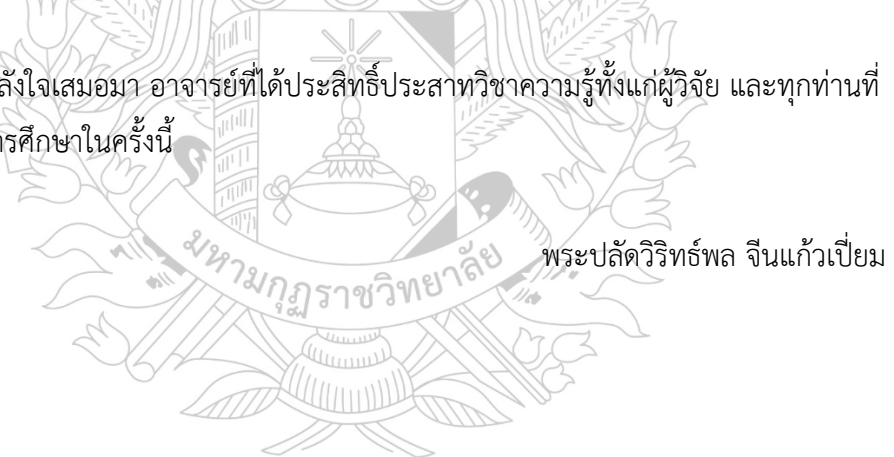
บูรณาการศาสตร์คำสอนเข้ากับศาสตร์สมัยใหม่ ทั้งทางโลกและทางธรรม ผู้วิจัยจึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณ คณบดีบัณฑิตวิทยาลัยที่ดูแลเกี่ยวกับการจัดการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา อาจารย์ประจำหลักสูตรที่ช่วยเป็นภาระธุระในเรื่องของการเรียนการสอน ผู้เชี่ยวชาญที่ช่วยตรวจแบบสัมภาษณ์/แบบสอบถามที่เป็นเครื่องมือ อาจารย์ที่ปรึกษา พระเมธีวชิราภรณ์, ผศ.ดร. ที่ช่วยแนะนำในการทำงานวิทยานิพนธ์ ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่บัณฑิตวิทยาลัยทุกท่านที่ได้อำนวยความสะดวกด้วยดีเสมอมา ตลอดจนทั้งเพื่อน ๆ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาพุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนา และกัลยาณมิตรทุกท่านที่คอยช่วยเหลือและเป็นกำลังใจสนับสนุนให้ผู้วิจัยด้วยดีเสมอมา

คุณค่าและคุณประโยชน์อันเกิดจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องสักการบูชาแด่บุพการี บูรพาจารย์ ญาติพี่น้อง และผู้มีพระคุณทุกท่านที่ทำให้ข้าพเจ้าเป็นผู้มีการศึกษาและประสบความสำเร็จมาจนตราบเท่าทุกวันนี้

สุดท้ายนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ มารดา และ ญาติพี่น้อง ที่คอยห่วงใยให้การสนับสนุน และ

เป็นกำลังใจเสมอมา อาจารย์ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ทั้งแก่ผู้วิจัย และทุกท่านที่มีส่วนเกี่ยวข้องการศึกษาในครั้งนี้

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	จ
ABSTRACT	ช
กิตติกรรมประกาศ	ณ
สารบัญ	ญ
สารบัญรูปภาพ.....	ฎ
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	ฐ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา (Statement and significance of the problems).....	1
1.2. คำถามการวิจัย (Researchable Problems / Questions).....	4
1.3. วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Objectives).....	5
1.4. ขอบเขตของการวิจัย (Scope of study).....	5
การศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาไว้ 3 ด้านดังนี้.....	5
1.4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา.....	5
1.5. วิธีการดำเนินการวิจัย (Research methodology).....	6
1.6. ประโยชน์ที่ได้รับ (Contribution to Knowledge).....	8
1.7. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Reviews literature).....	8
1.8. สรุปรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework).....	14
1.9. คำนียามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย.....	15
บทที่ 2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณะสงเคราะห์.....	16
2.1. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับสาธารณะสงเคราะห์.....	16
2.2. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์.....	39
2.3. บทบาทหน้าที่และความสำคัญในงานสาธารณะสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ไทย.....	50
2.4. การพัฒนางานสาธารณะสงเคราะห์ของคณะสงฆ์.....	64
2.5. บทสรุป	77
บทที่ 3 การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณะสงเคราะห์: กรณีศึกษาพระสังฆาธิการใน จังหวัดนครศรีธรรมราช.....	79

3.1. การบริหารกิจการคณะสงฆ์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช	79
3.2. การบริหารกิจการงานด้านสาธารณะสงเคราะห์คณะสงฆ์จังหวัดนครศรีธรรมราช	86
3.3. บริบทของพื้นที่	92
3.4. บทสรุป	95
บทที่ 4 วิเคราะห์การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณะสงเคราะห์: กรณีศึกษา พระ	
สังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช.....	97
4.1. วิเคราะห์การดำเนินงานกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล.....	97
4.2. วิเคราะห์การช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณะประโยชน์.....	101
4.3. วิเคราะห์การเกื้อกูลสาธารณะสมบัติสถานที่อันเป็นสาธารณะสมบัติ.....	104
4.4. วิเคราะห์การเกื้อกูลประชาชนหรือสรรพสัตว์.....	107
4.5. บทสรุป	112
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	115
5.1. สรุปผลการวิจัย	115
5.2. อภิปรายผล	119
5.3. ข้อเสนอแนะ	124
รายการอ้างอิง.....	126
ภาคผนวก	133
ภาคผนวก ก หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย	134
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยสัมภาษณ์.....	138
ภาคผนวก ค แบบสอบถามแบบสัมภาษณ์และค่า IOC.....	153
ภาคผนวก ง เอกสารรับรองผลการพิจารณาจริยธรรมในการวิจัยในคน	161
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	163

สารบัญรูปภาพ

แผนภูมิที่	หน้า
1.2 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย.....	12
4.1 การดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล.....	86
4.2 การช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณะประโยชน์.....	89
4.3 การเกื้อกูลสาธารณะสมบัติสถานที่อันเป็นสาธารณะสมบัติ.....	91
4.4 การเกื้อกูลประชาชนหรือสรรพสัตว์.....	95
4.5 การสาธารณะสงเคราะห์พระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช.....	97

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

ตำราที่ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าหลักคำสอนใน “การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณะ สงเคราะห์: กรณีศึกษา พระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช” เป็นข้อมูลอ้างอิง จาก พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหามกุฏราชวิทยาลัย พิมพ์ครั้งที่ 3/2552 ส่วนอักษรย่อชื่อคัมภีร์อรรถกถาในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ใช้อ้างอิงพระไตรปิฎกและอรรถกถาแปล (91 เล่ม). พิมพ์ครั้งที่ 3 มหามกุฏราชวิทยาลัย ซึ่งมีคำย่อและคำเต็มของคำศัพท์เรียงตามลำดับ ดังนี้ โดยมีคำย่อและคำเต็มที่อ้างอิงถึง ดังนี้

คำย่อ	คำเต็ม	
อรรถกถาพระสูตรตันตปิฎก		
ที.ปา.	ทีฆนิกาย ปาฐกถาค	
ม.อุ.	มชฌิมนิกาย อุปริปณนาสก	
ส.ม.	สยุตตนิกาย มหาวารวคค	
ส.สพ.	สยุตตนิกาย สหายตนวคค	
อง.ติก.	องคุดตตรนิกาย ติกนิปาต	
อง.สตุตค.	องคุดตตรนิกาย สตุตคนิปาต	
อรรถกถาพระวินัยปิฎก		
วิ.มหา. (ไทย)	วินัยปิฎก มหาวิภังค์	
วิ.ม. (ไทย)	วินัยปิฎก มหาวรรค	
อรรถกถาพระอภิธรรมปิฎก		
อภ.วิ. (ไทย)	อภิธรรมปิฎก วิภังค์	
อภ.ธ. (ไทย)	อภิธรรมปิฎก ธาตุกถา	
อภ.ก. (ไทย)	อภิธรรมปิฎก กถาวัตถุ	

การอ้างอิงตัวหมายเลขหลังคำย่อ

ชื่อย่อคัมภีร์พระไตรปิฎกมี 3 ตอน คือ เลขเล่ม / เลขข้อ / เลขหน้า เช่น ที.ม. 10/136/82. หมายถึง พระไตรปิฎก หมวดพระสูตรตันตปิฎก ทีฆนิกาย มหาวคค เล่มที่ 10 ข้อที่ 136 หน้าที่ 82 เป็นต้น

บทที่ 1

บทนำ

1.1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา (Statement and significance of the problems)

วัดกับชุมชนมีความสัมพันธ์ที่มีระยะเวลาอย่างยาวนานควบคู่กับสังคมไทย เป็นบ่อเกิดของศิลปวัฒนธรรมที่ดีงาม และเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดบรรทัดฐานทางสังคมที่คอยควบคุมความประพฤติให้อยู่ในแนวคิดของหลักศีลธรรมและการปฏิบัติ ที่สำคัญวัดยังเป็นศูนย์รวมทางคติทางความเชื่อและความศรัทธาในหลาย ๆ เรื่อง เช่น การศึกษาของคนในสังคมและชุมชนให้กับพระภิกษุ สามเณร รวมถึงคฤหัสถ์ทั่วไป นอกจากนี้ยังเป็นสถานที่ประชุมการทำกิจอื่น ๆ ของคนในชุมชนอีกด้วย ในอดีตสังคมไทยมีการเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาและวัดมีลักษณะที่เหนียวแน่น ครอบคลุมทุกชั้นวรรณะ ตั้งแต่กษัตริย์จนถึงราษฎร ดูได้จากกรณีตัวอย่างการบวชเรียนในสมัยอดีต จนมีชนชั้นนำที่จบมาจากวัดมีจำนวนมากเข้ามาทำประโยชน์ให้กับสังคมอย่างมากมาย รวมถึงเป็นสถานที่สงเคราะห์และอนุเคราะห์แก่ประชาชนในชุมชนที่คอยให้ความรู้ปลูกฝังการพัฒนาคนไปบ่อนให้กับสังคม วัดจึงมีบทบาทเป็นพื้นที่ทางสังคม และเป็นที่พักอาศัยเป็นประโยชน์ต่อชุมชนเป็นอย่างมาก (พระมหาภุชญา นันทเพชร, 2540 หน้า 2) วัดในพระพุทธศาสนามีความสำคัญรวมถึงวิถีชีวิตวัฒนธรรมและชุมชนไทยมีความผูกพัน ตามหลักคำสอนในทางพระพุทธศาสนาโดยมีวัดเป็นศูนย์กลาง และสัญลักษณ์ แห่งความเป็นอารยะธรรมของสังคมไทย ซึ่งวัดในอดีตนอกเหนือจากจะเป็นสถานที่ในพระพุทธศาสนาแล้ว ยังเป็นสถานที่เรียนบาลี นิกธรรม รวมถึงเป็นสถานที่แสดงวาทกรรมทางการเมืองการอภิปราย การไต่สวน รวมถึงเป็นสถานที่เลือกตั้งผู้นำทางท้องถิ่น และสถานที่ศึกษาแสดงทางศิลปวัฒนธรรมให้กับกุลบุตร และประชาชนทั่วไป จนกระทั่งเป็นที่ยอมรับของหน่วยงานทางราชการอื่น ๆ (พระมหาหะนงชัย บุรณพิสุทธิ์, 2545 หน้า 4) พระพุทธศาสนาอยู่คู่กับสังคมไทยมาอย่างยาวนาน โดยมีวัดเป็นศูนย์กลางแห่งการสาธารณะสงเคราะห์และพระสงฆ์เป็นหลักชัยที่พึ่งให้กับพุทธศาสนิกชนคนไทยและชาวต่างชาติ ทั้งด้านเผยแผ่พระพุทธศาสนาและด้านการช่วยเหลือสังคมที่คณะสงฆ์เป็นกำลังสำคัญในการช่วยเหลือประชาชนคนไทยและชาวต่างชาติให้ได้รับความสงบสุขทางกายและใจ รวมถึงการมีสติในยามเกิดความทุกข์ยากอยู่เสมอ สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นสาธารณะสงเคราะห์ประการสำคัญที่คณะสงฆ์ฝ่ายสาธารณะสงเคราะห์ของมหาเถรสมาคมได้ร่วมกันรื้อฟื้นสิ่งที่เป็น “เสาหลักของประเทศชาติ” ให้กลับมาเข้มแข็งในยุคที่ฆราวาสกำลังอยู่ในช่วงเวลาที่ยากลำบาก คือ การส่งเสริมและฟื้นฟูภูมิปัญญาในเรื่องการหาเลี้ยงชีพซึ่งสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

และทฤษฎีใหม่ของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร มาประยุกต์สู่ “เขตพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง” ไปสร้างคุณภาพชีวิตของประชาชนให้มีความสุขอย่างมั่นคง ยั่งยืน สอดคล้องกับนโยบายรัฐบาลและภารกิจสำคัญของกระทรวงมหาดไทยในการ “บำบัดทุกข์ บำรุงสุข” แก่พี่น้องประชาชน ซึ่งพระสงฆ์ในพระบวรพุทธศาสนาของไทยจะได้ร่วมกันผนึกกำลังกับกระทรวงมหาดไทย ตลอดจนภาคีเครือข่ายต่าง ๆ ในการขับเคลื่อนดูแลสังคมพี่น้องประชาชน ให้มีความสุขกาย สุขใจ ทั้งในปัจจุบันและอนาคต (สถาบันดำรงราชานุภาพ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย, 2565, หน้า 2-3) เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามเจตนารมณ์ดังกล่าวข้างต้น จึงมีการจัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) โดยจัดทำขึ้นจากสามฝ่าย ระหว่าง (1) ฝ่ายสาธารณสงเคราะห์ของมหาเถรสมาคม โดย สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้ากรรมการมหาเถรสมาคม ประธานคณะกรรมการของฝ่ายสาธารณสงเคราะห์ ของมหาเถรสมาคม เจ้าอาวาสวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร ฝ่ายหนึ่งกับ (2) กระทรวงมหาดไทย อีกฝ่ายหนึ่ง และ (3) สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง อีกฝ่ายหนึ่ง มีความมุ่งหมายที่จะส่งเสริมความร่วมมือระหว่างกันในการเกื้อหนุนระหว่างวัดและชุมชนให้มีความสุขอย่างยั่งยืน โดยเน้นการบูรณาการภาคีเครือข่ายเชื่อมประสานงานให้เกิดการพัฒนาในทุกมิติอันเป็นहितประโยชน์แก่สังคมส่งเสริมสัมมาชีพสัมมาปฏิบัติ เสริมสร้างสังคมสุขภาวะสร้างความสุขสังคมไทย ขยายผลช่วยสังคมโลกให้มีความสุขอย่างยั่งยืน เพื่อให้เกิดการดำเนินงานแบบบูรณาการที่มีประสิทธิภาพ บรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างยั่งยืน

การปกครองคณะสงฆ์ นับว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญเพราะถ้ามีระบบการปกครองดี พระพุทธศาสนาก็มีความเจริญมั่นคง ในงานบริหารกิจการของคณะสงฆ์ คือ ด้านการปกครอง การศึกษา การเผยแผ่ การสาธารณูปการ และด้านสาธารณสงเคราะห์ ให้ดำเนินไปตามพระธรรมวินัย กฎหมาย กฎระเบียบ มหาเถรสมาคมข้อบังคับ มติ พระบัญชาสมเด็จพระสังฆราชหรือคำสั่งของผู้บังคับบัญชาเหนือตน การระงับอธิกรณ์ การวินิจฉัยการลงนิคหกรรมการวินิจฉัยข้ออุทธรณ์ต่าง ๆ ตลอดถึงการแต่งตั้งถอดถอนเจ้าคณะพระสังฆาธิการ ควบคุมดูแลให้เป็นไปตามข้อวัตรปฏิบัติของพระสังฆาธิการและสถาบันคณะสงฆ์ไทย ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันให้ตระหนักถึงความสำคัญในระบบการปกครองคณะสงฆ์ (กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, 2542 หน้า 8) และหลักธรรมทางพุทธศาสนามีความเหมาะสมกับการพัฒนาสังคมไทยเป็นอย่างยิ่ง เพราะหลักพุทธธรรมเป็นการสร้างคนที่มีคุณภาพชีวิต ทำให้คนในสังคมดำเนินชีวิตบนฐานแห่งความจริง รู้จักพึ่งพาตนเอง ขยัน ประหยัด เรียบง่าย ใฝ่สันติ มีศีลธรรม เมื่อแผ่ความรักและปราศจากความเห็นแก่ตัว ดังนั้น ในการแก้ปัญหา ด้านศีลธรรมของชาวชนบท จึงจำเป็นต้องมีการนำหลักพุทธศาสนาซึ่งมีหลักการและแนวทางแห่งการพัฒนาอย่างเหมาะสม ซึ่งตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ได้ให้บทบาทพระสงฆ์ในการเข้าไปเผยแผ่ฟื้นฟูให้แก่ชาวชนบท เพื่อทำให้สังคมชนบทสามารถประสานการพัฒนาทางด้านวัตถุและจิตใจให้สอดคล้อง

คลองกลมกลืนกันเพื่อเป้าหมายสูงสุดของพระพุทธศาสนา คือ ความพ้นทุกข์ได้อย่างหมดจด พระสงฆ์เป็นองค์ประกอบหลักของสถาบันพระพุทธศาสนา เพราะเป็นผู้ทำให้เกิดความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลง เป็นผู้ที่ทำให้พระพุทธศาสนาหยั่งรากฝังลึกลงในสังคมจนเป็นสถาบันสำคัญหนึ่งของสังคม การสาธารณสุขสงเคราะห์ จึงเป็นการแสดงถึงบทบาทของพระภิกษุสงฆ์ไทย ในด้านสังคมสงเคราะห์ ทั้งการสงเคราะห์บุคคลและสาธารณสุขสงเคราะห์ โดยมีพระภิกษุสงฆ์เป็นผู้นำชุมชนในการดำเนินงานเป็นไปด้วยความเอื้อเฟื้อต่อกันและกันทั้งสองฝ่าย คณะสงฆ์ต้องพิจารณาเห็นความสำคัญในการสงเคราะห์ช่วยเหลือชุมชน การสาธารณสุขสงเคราะห์เป็นการแสดงบทบาทของภิกษุสงฆ์ ในด้านสังคมสงเคราะห์ ทั้งการสงเคราะห์บุคคล และสาธารณสุขสงเคราะห์ โดยมีภิกษุสงฆ์เป็นผู้นำชุมชนในการบริจาคช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติต่าง ๆ เพราะภิกษุสงฆ์เป็นศูนย์กลางเชื่อมประสานระหว่างคนจนกับคนรวย ปัจจัยที่ได้รับบริจาคมาภิกษุสงฆ์ก็ใช้ทำประโยชน์เป็นสาธารณกุศลและช่วยเหลือบุคคลผู้ขาดแคลนและด้อยโอกาสดังกล่าวแล้ว การสาธารณสุขสงเคราะห์เป็นงานการจัดให้การสงเคราะห์ ในด้านต่าง ๆ ดังกล่าว แก่ประชาชนผู้อุปถัมภ์บำรุงวัด ทายก ทายิกาของวัด หรือประชาชนทั่วไปวัดเป็นส่วนหนึ่งของสังคม วัดอยู่ได้ก็ต้องพึ่งบ้าน และบ้านอยู่ได้ ก็ต้องพึ่งวัด วัดเป็นศูนย์กลางของสังคม พระสงฆ์เป็นที่พึ่งทางใจของประชาชน เมื่อประชาชนเดือดร้อน ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ก็เป็นหน้าที่ทางวัด จะต้องจัดการสงเคราะห์ช่วยเหลือ

งานสาธารณสุขสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ก็เช่นเดียวกันคือประสบกับปัญหาดังที่กล่าวมา ดังนั้นศาสนาจึงเป็นองค์กรที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งเพราะเป็นส่วนหนึ่งของสังคมคณะสงฆ์หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องเข้ามาช่วยแก้ปัญหาตามขอบเขตของพระวินัยและตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พระสงฆ์มีบทบาทและเป็นผู้มีส่วนต้องรับผิดชอบต่อสิ่งที่เกิดในสังคมไทยในเวลานี้ โดยให้การสงเคราะห์แก่ประชาชน ทั้งด้านจิตใจ และวัตถุ ตลอดจนในด้านต่าง ๆ เพราะกระแสสังคมและความต้องการพ้นจากความทุกข์ยากของคนในสังคมไทยในยุคโลกาภิวัตน์นี้ ล้วนแต่มีต้องการ และตั้งความหวังไว้กับสถาบันสงฆ์ที่จะมาช่วยเหลือเยียวยาสังคมเป็นอย่างมาก รูปแบบของงานสาธารณสุขสงเคราะห์ในพระพุทธศาสนามีมานานแล้ว และมีความหมายกว้างมาก ทั้งนี้หมายถึงการสงเคราะห์ทางวัตถุและการสงเคราะห์ทางจิตใจ (พุทธทาสภิกขุ, 2512, หน้า 16) ดังนั้นงานสาธารณสุขสงเคราะห์ไม่จำเป็นต้องมีความหมายเพียงให้การช่วยเหลือแก่ใครเสมอไป สิ่งใดเป็นการกระทำที่ดีขึ้น ก็ถือเป็นการสงเคราะห์ในความหมายของพระพุทธศาสนาด้วย นอกจากนั้นพระพุทธองค์ยังทรงให้หลักการสงเคราะห์แก่ผู้อื่นไว้ดังนี้ 1) พุทธศาสนามีหลักคติเตุยนการสงเคราะห์ชนิดที่ยิ่งทำไปก็ยิ่งทำให้ผู้รับการสงเคราะห์ยิ่งจมดิ่งทางวิญญาน ลงไป 2) ต้องระวังการสงเคราะห์ในลักษณะที่ไม่ทำให้เขาอ่อนแอลงไป 3) การสงเคราะห์ที่ดี ในที่สุดจะทำให้เกิดนิสัยอยากจะช่วยผู้อื่นขึ้นมา ไม่ทำให้เขาเกิดนิสัยที่รอการช่วยเหลือจากผู้อื่นและการสาธารณสุขสงเคราะห์ในเขตการปกครองของตนให้ดำเนินไปด้วยดี การสาธารณสุขสงเคราะห์ เป็นกิจกรรมการทำงานช่วยเหลือชาวบ้านหรือคน

ส่วนมากหรือคนทั่วไป หน้าที่ของเจ้าอาวาสตามมาตรา 37 แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 ข้อ 4 บัญญัติไว้ว่า “ให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศล” ความหมายของข้อนี้ คือ ให้วัดกับบ้านต่างถ้อยที่ถ้อยอาศัยซึ่งกันและกัน ชาวบ้านช่วยกันทำนุบำรุงวัด บางคนถึงจะยากจนหาเข้ากินค่า อาศัยกระท่อมที่ชำรุดทรุดโทรมเป็นที่พำนักอาศัย แต่ด้วยแรงศรัทธามีเงินเพียงเล็กน้อยก็บริจาคสมทบสร้างกุฏิ วิหาร ถาวรวัตถุ ในวัดเพื่อความผาสุกของพระทางวัดจึงมีหน้าที่ต้องอำนวยความสะดวกแก่ชาวบ้านบ้าง ในทางที่ขอบันว่าเป็นงานด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์โดยตรง

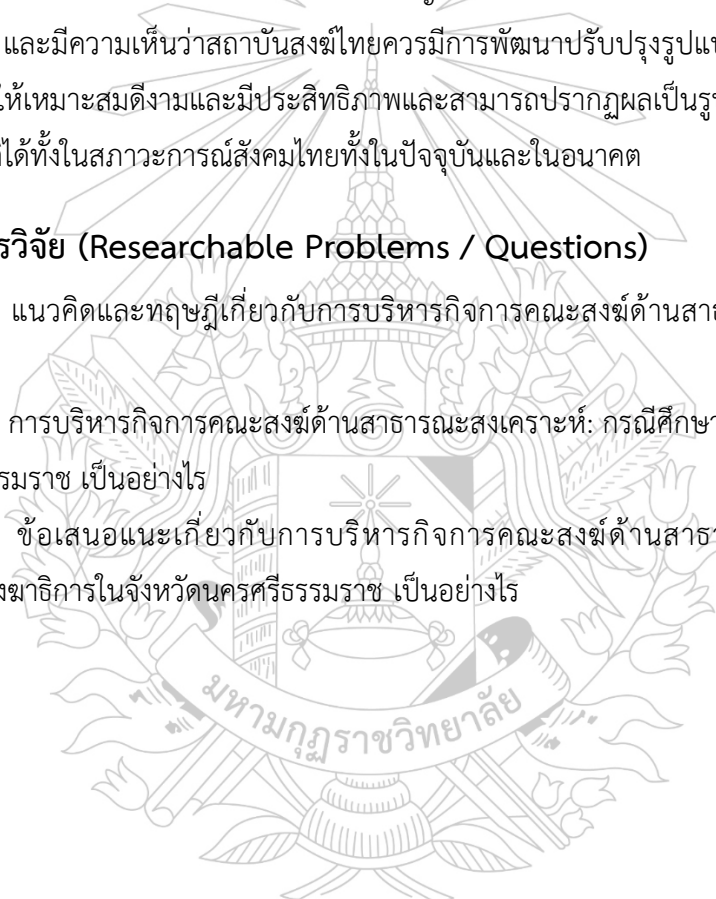
ดังนั้นผู้ทำการวิจัยจึงสนใจเป็นอย่างยิ่งที่จะศึกษาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณสุขสงเคราะห์: กรณีศึกษาพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผน และพัฒนาระบบการงานสาธารณสุขสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ เพราะรูปแบบในการพัฒนางานสาธารณสุขสงเคราะห์ของพระสงฆ์ไทย ถือว่าเป็นงานสำคัญอันเป็นหัวใจหลักต่อความมั่นคงต่อสถาบันพระพุทธศาสนา และมีความเห็นว่าสถาบันสงฆ์ไทยควรมีการพัฒนาปรับปรุงรูปแบบการทำงานด้านสาธารณสุขสงเคราะห์ให้เหมาะสมดีงามและมีประสิทธิภาพและสามารถปรากฏผลเป็นรูปธรรมแบบ เข้าถึงเข้าใจ และปฏิบัติได้ทั้งในสภาวะการณ์สังคมไทยทั้งในปัจจุบันและในอนาคต

1.2. คำถามการวิจัย (Researchable Problems / Questions)

1.2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณสุขสงเคราะห์ เป็นอย่างไร

1.2.2 การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณสุขสงเคราะห์: กรณีศึกษาพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นอย่างไร

1.2.3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณสุขสงเคราะห์: กรณีศึกษาพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นอย่างไร

1.3. วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Objectives)

1.3.1 เพื่อศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณะสงเคราะห์

1.3.2 เพื่อศึกษาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณะสงเคราะห์: กรณีศึกษาพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช

1.3.3 เพื่อวิเคราะห์การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณะสงเคราะห์: กรณีศึกษาพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช

1.4. ขอบเขตของการวิจัย (Scope of study)

การศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาไว้ 3 ด้านดังนี้

1.4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยได้ทำการวิจัยในประเด็นที่เกี่ยวกับ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณะสงเคราะห์ โดยจะศึกษาวิเคราะห์ เพื่อให้เกิดกระบวนการและขั้นตอนที่ถูกต้องเหมาะสมและครบตามองค์ประกอบตามแนวคิดทฤษฎีว่าด้วยการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณะสงเคราะห์

1.4.2 ขอบเขตด้านเอกสาร

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณะสงเคราะห์ จาก หนังสือ ตำรา สารนิพนธ์ วิทยานิพนธ์ ดุษฎีนิพนธ์ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง บทความทางวิชาการ ตำราคำอธิบายของนักการศาสนา ที่มีเกี่ยวข้องกับหัวข้อที่ทำการวิจัย ศึกษาและค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณะสงเคราะห์ และ การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณะสงเคราะห์: กรณีศึกษาพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช

1.4.3 ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) แบบเจาะจง จากผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 12 รูป/คนโดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญจะต้องเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติสอดคล้องกับประเด็นการวิจัย หรือเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญหรือประสบการณ์ตรงเกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณะสงเคราะห์: กรณีศึกษาพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช ประกอบด้วย พระสังฆาธิการ จำนวน 4 รูป นักวิชาการและผู้ทรงคุณวุฒิด้านสาธารณะสงเคราะห์ 4 รูป/คน และ กลุ่มงานส่งเสริมและพัฒนาท้องถิ่น จำนวน 4 คน

1.5. วิธีการดำเนินการวิจัย (Research methodology)

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มุ่งศึกษาประเด็นที่เกี่ยวกับ “การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณะสงเคราะห์: กรณีศึกษาพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช” โดยรวบรวมข้อมูลทางเอกสาร (Documenty Investigation) ทำการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณะสงเคราะห์ จาก หนังสือ ตำรา สารนิพนธ์ วิทยานิพนธ์ ดุษฎีนิพนธ์ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง บทความทางวิชาการ ตำราคำอธิบาย ของนักการศึกษา ผู้รู้ อาจารย์ เกี่ยวข้องกับหัวข้อที่ทำการวิจัย ศึกษาและค้นคว้าและรวบรวมข้อมูล จากทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณะสงเคราะห์ และ การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณะสงเคราะห์: กรณีศึกษาพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช และ สัมภาษณ์เชิงลึก แบบเจาะจง จากผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 12 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมีโครงสร้าง โดยแบ่งเนื้อหา เป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อคำถามเกี่ยวกับสถานภาพปัจจัยส่วนบุคคล ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับสภาพปัญหาและอุปสรรค ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณะสงเคราะห์

ตอนที่ 3 ข้อคำถามเกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณะสงเคราะห์: กรณีศึกษาพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างและตรวจคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณะสงเคราะห์ และรวบรวมข้อมูลเพื่อสร้างเป็นกรอบของแบบสัมภาษณ์

2. สร้างแบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณะสงเคราะห์

3. นำแบบสัมภาษณ์เสนออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจ เพื่อให้ข้อเสนอแนะแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

4. นำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว เรียบเชิญ ผู้ทรงคุณวุฒิ และ ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ มีประสบการณ์เกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณะสงเคราะห์: กรณีศึกษา

พระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความครอบคลุมตามขอบข่ายของเนื้อหา และวัตถุประสงค์

5. นำแบบสัมภาษณ์ที่ได้รับคำแนะนำจากผู้ทรงคุณวุฒิ และ ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ มีประสบการณ์ มาปรับปรุงแก้ไข

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองทั้งหมดตามขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยได้ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ถึงผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการให้สัมภาษณ์

2. ทำการนัดวัน เวลา และสถานที่กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เพื่อสัมภาษณ์ตามที่กำหนดไว้

3. ดำเนินการสัมภาษณ์ตามวัน เวลาและสถานที่ที่กำหนดไว้ จนครบทุกประเด็น โดยขออนุญาตใช้วิธีการจดบันทึก, การบันทึกเสียงประกอบการสัมภาษณ์ และบันทึกภาพถ่ายขณะให้สัมภาษณ์

4. นำข้อมูลที่ได้มารวบรวมเพื่อวิเคราะห์โดยวิธีการที่เหมาะสมและนำเสนอต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์โดยวิธีการดังนี้

1. นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาถอดเสียงและบันทึกเป็นข้อความ

2. นำข้อความจากการสัมภาษณ์ การจดบันทึก มาจำแนกเป็นประเด็นและเรียบเรียงเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย

3. วิเคราะห์คำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ตามวัตถุประสงค์การวิจัย

4. ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) วิเคราะห์เชิงทฤษฎี ใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อเปรียบเทียบข้อค้นพบ สังเคราะห์ และบูรณาการผลที่ได้รับจากคำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามวัตถุประสงค์การวิจัย และนำเสนอโดยวิธีพรรณนา

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณะสงเคราะห์: กรณีศึกษาพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ศึกษาประเด็นที่ต้องการจะศึกษาและกำหนดหัวข้อการวิจัย

2. รวบรวมข้อมูลแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับหัวข้อการวิจัยซึ่งงานวิจัยฉบับนี้เกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณะสงเคราะห์

3. กำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยสาระสำคัญเกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์
ด้านสาธารณสงเคราะห์: กรณีศึกษาพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช
4. เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ วิเคราะห์ สังเคราะห์ และ
เรียบเรียงข้อมูลตามวัตถุประสงค์
5. สรุปผลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ วิเคราะห์ สังเคราะห์ และเรียบเรียงข้อมูลตาม
วัตถุประสงค์
6. นำประเด็นที่ได้จากวิเคราะห์ เพื่อนำเสนอผลการศึกษาที่ได้จากการวิจัย

1.6. ประโยชน์ที่ได้รับ (Contribution to Knowledge)

- 1.6.1 ทำให้ทราบแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณ
สงเคราะห์
- 1.6.2 ทำให้ทราบการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณสงเคราะห์พระสังฆาธิการใน
จังหวัดนครศรีธรรมราช
- 1.6.3 ทำให้ทราบผลการวิเคราะห์การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณสงเคราะห์พระ
สังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช

1.7. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Reviews literature)

1.7.1 เอกสารที่เกี่ยวข้อง

นันทนีย์ ไชยสุด (2561, หน้า 6) ได้ให้ความหมายของการสังคมสงเคราะห์ไว้ว่า “การสังคม
สงเคราะห์หมายถึง การจัดให้มีมาตรการต่าง ๆ เพื่อป้องกัน และแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของ
ประชาชนเป็นรายบุคคล เป็นกลุ่มหรือทั้งชุมชน โดยใช้หลักทฤษฎีของการสังคมสงเคราะห์เป็นแนว
ปฏิบัติ ผู้ที่ปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์หรือที่เรียกว่า นักสังคมสงเคราะห์” จะต้องปฏิบัติงานนี้โดยใช้
หลักวิชาชีพหรือนัยหนึ่งก็คือ ใช้หลักการ วิธีการ และกระบวนการของสังคมสงเคราะห์ ไม่ใช่เพียงแค่
หยิบยื่นสิ่งที่มีปัญหาต้องการก็เป็นอันใช้ได้ นับว่าได้ให้บริการสังคมสงเคราะห์แล้ว”

กองพุทธศาสนสถาน สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (2554, หน้า 7-8) กล่าวว่า
ความสำคัญการสาธารณสงเคราะห์ นอกจากเป็นการเห็นความช่วยเหลือประชาชนผู้ยากไร้และ
ประสบภัยแล้ว ยังหมายรวมถึง การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารทางราชการ เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ การ
ฝึกอาชีพแก่ประชาชน การให้ใช้สถานที่วัดสำหรับดำเนินกิจกรรมเพื่อประโยชน์ส่วนรวม หลักการ
สาธารณสงเคราะห์เป็นภารกิจที่วัดหรือพระภิกษุสงฆ์ดำเนินการช่วยเหลือสังคมในรูปแบบต่าง ๆ ที่
ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย ทั้งนี้โดยมุ่งเน้นเพื่อประโยชน์และความสุขแก่ประชาชนเป็นสำคัญ ได้แก่ การ
สงเคราะห์พระภิกษุสามเณร และวัดที่ประสบภัยและขาดแคลน การให้วัดเป็นสถานที่ประกอบกร
กุศลเกี่ยวกับเรื่องเกิด แก่ เจ็บ ตาย เช่น การสวดศพ การเผาศพ การทำบุญอุทิศ การถวายสังฆทาน

เป็นต้น การให้วัดเป็นสถานที่จัดฝึกอบรมประชาชนด้านอาชีพต่าง ๆ การสงเคราะห์ผู้ป่วยโรคร้ายหรือผู้ป่วยยากไร้ การจัดให้มีโรงเรียน การบริจาคทรัพย์สินส่วนตัว หรือชักชวนญาติโยมบริจาคทรัพย์จัดสร้างโรงพยาบาล การให้ความรู้ข่าวสารแก่ชุมชนด้านต่าง ๆ เช่น การศึกษา การสาธารณสุขมูลฐาน การปกครอง การช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัยหรือการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ต่าง ๆ เป็นต้น

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (2550, หน้า 26-27) ได้ให้ทัศนะว่าแนวคิดการบริหารวัดด้านงานสาธารณะสงเคราะห์ว่า ต้องปฏิบัติให้ได้ตามหลัก สะอาด สว่าง และสงบ ดังนี้

1. สะอาด หมายถึง การดูแลและการจัดการวัดที่ดี ไม่สกปรก รกรุงรัง จัดเสนาสนะเป็นระเบียบเรียบร้อย เป็นที่เกิดศรัทธาปลาหะแก่ผู้มาพบเห็น ไม่สร้างความขุ่นข้องใจแก่ผู้มาเยือน
2. สว่าง หมายถึง การจัดวัดที่ดูโปร่ง สบายตาม ไม่รกทึบ หรือมีความสับสนซับซ้อน เน้นความเรียบง่ายและประโยชน์ใช้สอยสูงสุด
3. สงบ หมายถึง วัดเป็นสถานที่ที่สงบจากอบายมุข ไม่มีเสียงอึกทึกครึกโครม ร่มเย็นเป็นสุข ด้วยสภาพแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติ

พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทยา คงคปโณ) (2550, หน้า 61-62) กล่าวว่า การสาธารณะสงเคราะห์เป็นกิจการของคณะสงฆ์ที่กำหนดไว้ในระเบียบมหาเถรสมาคมข้อหนึ่ง “ควบคุมและส่งเสริมการสาธารณะสงเคราะห์ของคณะสงฆ์” และในระเบียบการการปกครองคณะสงฆ์ส่วนกลางได้กำหนดว่า เป็นวิธีดำเนินการสาธารณูปการและการสาธารณะสงเคราะห์ให้ เป็นไปตามที่กำหนดในระเบียบมหาเถรสมาคม” การสาธารณะสงเคราะห์แยกโดย ลักษณะที่ควรจะมี 4 ประการ ดังนี้

1. การดำเนินการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล ได้แก่ วัดหรือคณะสงฆ์ ดำเนินกิจการอย่างใดอย่างหนึ่งที่มีวัตถุประสงค์ให้เป็นสาธารณประโยชน์ เช่น กิจการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล กิจการห้องสมุดเพื่อประชาชน การตั้งมูลนิธิเพื่อคนยากจนหรือกิจการอื่นๆ กิจการเหล่านี้อาจเป็น กิจการที่ทำเองหรือ โครงการที่กำหนดเอง ที่เป็นกิจการประจำ หรือกิจการชั่วคราวก็ได้
2. การช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นซึ่งเป็นไปเพื่อการสาธารณประโยชน์ได้แก่ การช่วยเหลือสนับสนุนส่งเสริมกิจการของรัฐหรือเอกชน หรือผู้ใดผู้หนึ่ง ดำเนินการเพื่อประโยชน์แก่สังคม ชุมชน เช่น การพัฒนาหมู่บ้าน การพัฒนาชุมชน การพัฒนาตำบล การช่วยป้องกันยาเสพติดให้โทษ หรือการช่วยป้องกันการติดโรคเอดส์ เป็นต้น
3. การช่วยเหลือเกื้อกูลสถานที่อันเป็นสาธารณะสมบัติ ได้แก่ สร้างถนนหนทางขุดลอกคูคลอง สร้างฌาปนสถาน (นอกวัด) สร้างการประปา สร้างเครื่องกำเนิดไฟฟ้า และอื่น ๆ
4. การช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนทั่วไป ได้แก่ การช่วยเหลือประชาชนในกาลที่ควรช่วยเหลือ เช่น การประสบอุทกภัย การประกันอัคคีภัย การประสพวาตภัย หรือคราวอากาศหนาวจัดหรือแม้ยามปกติตามโอกาส มีการจัดการช่วยเหลือด้วยการจัดการสงเคราะห์ เช่นสงเคราะห์คนชรา สงเคราะห์คนพิการ และสงเคราะห์โดยประการอื่น

พระธรรมปริยัติเวที (สุเทพ ฝุสสมโม) (2548, หน้า 25) การสาธารณะสงเคราะห์ หมายถึง การช่วยเหลือสังคมในด้านต่าง ๆ การจัดกิจการอันเป็นประโยชน์ เป็นกิจกรรมที่วัดหรือพระภิกษุสงฆ์ ดำเนินกิจการเพื่อให้เป็นสาธารณะประโยชน์ในด้านสังคมสงเคราะห์ ทั้งการสงเคราะห์บุคคล และสาธารณะสงเคราะห์ สอดคล้องกับพระมหาเถระที่กล่าวว่า การสาธารณะสงเคราะห์ เป็นงานในส่วน ไม่ว่าจะเป็นการก่อสร้างถนน ทำสะพาน ศาลาพักผ่อน งานนี้จะมี อดบต. เข้ามาทำหน้าที่ ส่วนที่คณะสงฆ์จะช่วยสังคมได้ เช่นการช่วยเหลือผู้ยากไร้เพราะถูกไฟไหม้บ้าน การจัดหน่วยบรรเทาสาธารณภัย หรือการจัดการให้ฟรีในพิธีงานศพ ไม่เก็บค่าน้ำค่าไฟไม่เก็บค่าเจ้าพนักงาน หากเขามีศรัทธาก็จะทำบุญ ส่วนนี้ก็จะช่วยบรรเทาทุกข์ให้กับชาวบ้านที่เป็นพุทธศาสนิกชนได้ ตลอดทั้งให้การช่วยเหลือสังคมทั้งภายในวัดและนอกวัด ภายในวัด เช่น อำนวยความสะดวกแก่ผู้มาพึ่งมาทำบุญที่วัดให้เหมาะสมและวัดต้องสะอาด สะดวก สบาย ภายนอกวัด เช่น สงเคราะห์ช่วยเหลือชาวบ้านที่มีทุกข์เท่าที่จะทำได้ย៉ำนึ่งดูตาย

บุญศรี พานะจิตต์ และคณะ (2545, หน้า 25) กล่าวถึงความสำคัญของภารกิจด้านนี้ว่า การสาธารณะสงเคราะห์เป็นการแสดงบทบาทของพระสงฆ์ ในด้านสังคมสงเคราะห์ทั้งการสงเคราะห์บุคคล และสาธารณะสงเคราะห์ โดยมีพระสงฆ์เป็นผู้นำ ชุมชนในการบริจาคช่วยเหลือต่อผู้ประสบภัยพิบัติต่าง ๆ เพราะพระสงฆ์เป็นศูนย์กลางเชื่อมประสานระหว่างคนจนกับคนรวย ปัจจัยที่ได้รับบริจาคมา พระสงฆ์ก็ใช้ทำประโยชน์เป็นสาธารณะกุศล และช่วยเหลือบุคคลผู้ขาดแคลนและด้อยโอกาส ลักษณะการสาธารณะสงเคราะห์มี 4 ลักษณะดังนี้

1. การดำเนินกิจการเพื่อการช่วยเหลือเกื้อกูล ได้แก่ การที่วัดหรือคณะสงฆ์ ดำเนินการเองซึ่งภารกิจอย่างใดอย่างหนึ่งที่มีวัตถุประสงค์ ให้เป็นประโยชน์สาธารณะ เช่น กิจการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลกิจกรรมห้องสมุดเพื่อประชาชน จัดอบรมวิชาชีพให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น เป็นต้น

2. การช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณะประโยชน์ ได้แก่ การช่วยเหลือส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมของรัฐ หรือของเอกชน หรือผู้ใดผู้หนึ่งดำเนินการ และการนั้นเป็นไปเพื่อการสาธารณะประโยชน์ เช่น การพัฒนาหมู่บ้าน การพัฒนาชุมชน ขุดสระน้ำ ขนาดใหญ่เพื่อเป็นแหล่งน้ำ อุปโภค และเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ อนุรักษ์วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมจัดหาทุนเพื่อสงเคราะห์ และอื่น ๆ

3. การช่วยเหลือเกื้อกูลสถานที่อันเป็นสาธารณะสมบัติ ได้แก่ การสร้างถนนขุดลอกคูคลอง สร้างโรงพยาบาล และจัดซื้อเครื่องมือแพทย์ สร้างการประปา สร้างเครื่องยนต์เครื่องกำเนิดไฟฟ้า และอื่น ๆ ขอนี้มุ่งเอาเฉพาะการช่วยเหลือเกื้อกูลสถานที่อันเป็นของสาธารณะประโยชน์

4. การช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนทั่วไป ได้แก่ การช่วยเหลือประชาชนในการที่ควรช่วยเหลือ เช่น การจัดตั้งหน่วยอาสาสมัครบรรเทาสาธารณะภัย ช่วยเหลือประชาชนด้านไฟไหม้ น้ำท่วม มอบเครื่องอุปโภคแก่ผู้ประสบภัย หรือในยามปกติก็ตั้งกองทุนเลี้ยงเด็กกำพร้าและเด็กผู้ด้อยโอกาส

นงลักษณ์ เอมประดิษฐ์ (2542, หน้า 5) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับการสังคมสงเคราะห์ไว้ดังนี้

1. การสังคมสงเคราะห์ เป็นการปฏิบัติงานที่ถึงพร้อมด้วยความรู้ ทักษะ ศิลปทางวิชาชีพ
2. การสังคมสงเคราะห์ เป็นการปฏิบัติงานเพื่อมุ่งให้บุคคล กลุ่ม ชุมชน เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดี มีขีดความสามารถในการช่วยเหลือตนเองให้มากขึ้น รู้จักแก้ไขป้องกันให้เองทั้งปัจจุบันอนาคต
3. การสังคมสงเคราะห์ เป็นวิธีการช่วยเหลือบุคคล กลุ่ม ชุมชน ให้รู้จักัดแปลงปรับปรุงโครงสร้างความเป็นอยู่ บุคลิกภาพ พฤติกรรมส่วนตน ครอบครัว กลุ่มชนให้เหมาะสมสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้โดยปกติสุข โดยรู้จักใช้ทรัพยากรใกล้ตัวให้เกิดประโยชน์
4. การสังคมสงเคราะห์ เป็นวิธีการใช้ความรู้ ศิลป์ ในการปรับปรุงดัดแปลงสิ่งแวดล้อมสภาพสังคมให้เหมาะสมกับสถานการณ์ของบุคคล กลุ่ม ชุมชน กล่าวคือ มุ่งสร้างดุลยภาพระหว่างบุคคล กลุ่ม ชุมชน กับสิ่งแวดล้อม
5. การสังคมสงเคราะห์ เป็นการแสวงหาและสร้างมาตรฐานวิธีการที่ดีโดยยึดอยู่บนพื้นฐานระเบียบวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ที่จะทำให้เกิดการจัดการต่าง ๆ ที่ให้บุคคล กลุ่ม ชุมชน ได้พบกับสวัสดิการทางสังคม จึงต้องเกี่ยวกับกิจกรรมหลากหลายในเรื่องความเป็นอยู่ของคนและสังคม ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมืองการปกครองที่เป็นโครงสร้างของคนและสังคม การสังคมสงเคราะห์ จำเป็นต้องมีหลักและทฤษฎีเป็นเครื่องมือยึดเหนี่ยว และชี้แนะแนวทางการดำเนินงานอย่างเป็นระบบระเบียบ ซึ่งจะทำงานสังคมสงเคราะห์สามารถมองเห็นผลงานได้ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม

Herbert H. Stroup (1960, p 1-2) ศาสตราจารย์ทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา แห่ง Brooklyn College ได้ให้คำจำกัดความไว้ว่า “การสังคม คือ ศิลปะของการนำเอาทรัพยากรตลอดจนความคิดมาพิจารณาใช้เพื่อช่วยบรรเทาความต้องการของเอกชน กลุ่มชน และชุมชน โดยใช้วิธีการตามหลักวิทยาศาสตร์ เพื่อจะช่วยให้บุคคลช่วยตัวเองได้”

1.7.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พระมหาพร กิตติวรเมธี (กิตติวัฒนารานนท์) (2565, หน้า 156-158) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนางานด้านสาธารณะสงเคราะห์ตามแผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการในจังหวัดสระแก้ว ผลการวิจัย พบว่า สภาพทั่วไปในการพัฒนางานด้านสาธารณะสงเคราะห์ตามแผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการในจังหวัดสระแก้ว มีการความร่วมมือในทำกิจกรรมด้านสาธารณะสงเคราะห์จากหน่วยงานทุกภาคส่วน โดยมีวัดเป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรม และมีผู้มีจิตศรัทธาร่วมบริจาคสิ่งของที่จำเป็นรวมทั้งปัจจัย แต่การดำเนินงานสาธารณะสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการจังหวัดสระแก้ว ยังประสบปัญหาและอุปสรรคหลายด้านที่ยังต้องนำมาปรับปรุงแก้ไขปัญหาในการพัฒนางานสาธารณะสงเคราะห์ตามแผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา การพัฒนา

งานด้านสาธารณะสงเคราะห์ตามแผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการในจังหวัดสระแก้ว 1) ด้านการบริหารภารกิจอย่างเป็นรูปธรรม มีการตั้งศูนย์ช่วยเหลือผู้ประสบภัย 2) ด้านส่งเสริมพระสงฆ์นักพัฒนา มีการอบรมหลักสูตรสาธารณะสงเคราะห์พระสงฆ์เป็นแกนนำในการดำเนินกิจกรรมโดยใช้วัดเป็นศูนย์กลางการช่วยเหลือ 3) ด้านพัฒนาวิชาชีพชุมชน มีการส่งเสริมอาชีพหลักสูตรระยะสั้นให้แก่ประชาชนในชุมชน 4) ด้านกองทุนสาธารณะสงเคราะห์ มีการจัดตั้งมูลนิธิเพื่อช่วยเหลืออนุสงเคราะห์สิ่งที่จำเป็นให้แก่ผู้ประสบภัย

พระใบฎีกาพงษ์ศักดิ์ ขนติพิโล และคณะ (2560, หน้า 71-72) ได้วิจัยเรื่อง “กลยุทธ์การบริหารจัดการด้านสาธารณะสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา” ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารจัดการด้านสาธารณะสงเคราะห์ ของพระสังฆาธิการ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา ตามรายด้านของการวิจัย มีดังนี้ 1) ด้านการดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล ได้แก่ การสร้างเครือข่ายภาคีความร่วมมือ 3 ฝ่าย (บ้าน-วัด-รัฐ) โดยมีวัดเป็นศูนย์กลางการขับเคลื่อน บนพื้นฐานของหลักสามัคคีธรรม คือ เมตตา สังคหวัตถุ และความเป็นธรรม พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่แท้จริงได้ เน้นความเหมาะสมกับ บริบทของแต่ละพื้นที่ 2) ด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์ คือ การ ส่งเสริมบทบาทพระสังฆาธิการในฐานะผู้นำกลุ่มจิตอาสาประจำชุมชน ได้แก่ การบริหารจัดการคุณลักษณะด้านบุคลิกภาพของพระสังฆาธิการ การบริหารจัดการคุณลักษณะด้านเทคนิคการสร้างแรงจูงใจ และการบริหารจัดการคุณลักษณะทางด้านทักษะ ประสบการณ์ และความรู้ความสามารถที่สัมพันธ์กับงานสาธารณะสงเคราะห์ 3) ด้านการเกื้อกูลสาธารณสมบัติสถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติคือการจัดตั้งกองทุนดูแลรักษาสาธารณสมบัติ โดยมีพระสังฆาธิการเป็นแกนนำในการรับบริจาค จากพุทธศาสนิกชนในพื้นที่ การตั้งกองทุนให้เป็นไปใน ลักษณะทุนนิธิโดยมีผู้ดูแลในรูปแบบของคณะกรรมการที่ประกอบด้วยตัวแทนฝ่ายคณะสงฆ์ ฝ่ายบ้านเมือง และประชาชนในชุมชนนั้น ๆ โดยการนำเงินในกองทุนไปใช้ เน้นการการซ่อมแซมหรือบำรุงรักษาสาธารณสมบัติของชุมชนให้ อยู่ในสภาพดี และการจัดกิจกรรมการอบรมเยาวชนให้มีจิตสำนึกรักและหวงแหนสาธารณสมบัติ ของชุมชนเป็นสำคัญ และ 4) ด้านการเกื้อกูลประชาชนหรือสรรพสัตว์ คือ การจัดตั้งศูนย์บำบัด สภาพจิตใจแก่ผู้ยากไร้และผู้ประสบภัยพิบัติ โดยใช้พื้นที่ของวัด เป็นที่ตั้งศูนย์ฯ มีโครงสร้างการบริหารในรูปแบบของคณะกรรมการร่วมระหว่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย มีแผนปฏิบัติการรองรับ กรณีเกิดภัยพิบัติกะทันหัน มีรูปแบบของการดำเนินงานหลัก คือ กิจกรรมการเยียวยาด้านจิตใจ โดย ให้พระสงฆ์ปฏิบัติงานร่วมกับบุคลากรจากกรมประชาสัมพันธ์ และให้สามารถลงปฏิบัตินอก พื้นที่เพื่อบำบัดสภาพจิตใจแก่ผู้ยากไร้และผู้ประสบภัยพิบัติที่ไม่สามารถเดินทางเข้ารับบริการได้

นายสุริยนต์ น้อยสงวน (2560 , หน้า 135-140) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการปฏิบัติงานสาธารณะสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ในจังหวัดศรีสะเกษ ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการปฏิบัติงานสาธารณะสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ในจังหวัดศรีสะเกษ พระสงฆ์ต้องอาศัยหลักพุทธธรรมทางพุทธศาสนาที่สำคัญคือ ไตรสิกขา พรหมวิหาร เป็นต้น โดยพระสงฆ์ควรมีรูปแบบการพัฒนางานสังคม

สงเคราะห์ในส่วนที่สังคมคาดหวังไว้ทั้ง 2 นี้ คือ การสงเคราะห์ทางวัตถุและสงเคราะห์ทางจิตใจไปพร้อม ๆ กัน โดยมีจุดมุ่งหมายอันจะนำไปสู่การพัฒนาและบูรณาการสังคมอย่างยั่งยืนถาวร ต้องพัฒนาคุณภาพจิตใจ พัฒนาคุณภาพชีวิต พัฒนาคุณภาพทรัพยากรมนุษย์ และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายใต้รูปแบบการปฏิบัติงานสาธารณะสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ เพื่อความหลุดพ้นจากความทุกข์ทั้งปวง ย่อมนาประโยชน์สุขอย่างสูงสุดมาสู่สังคมไทยสืบไป

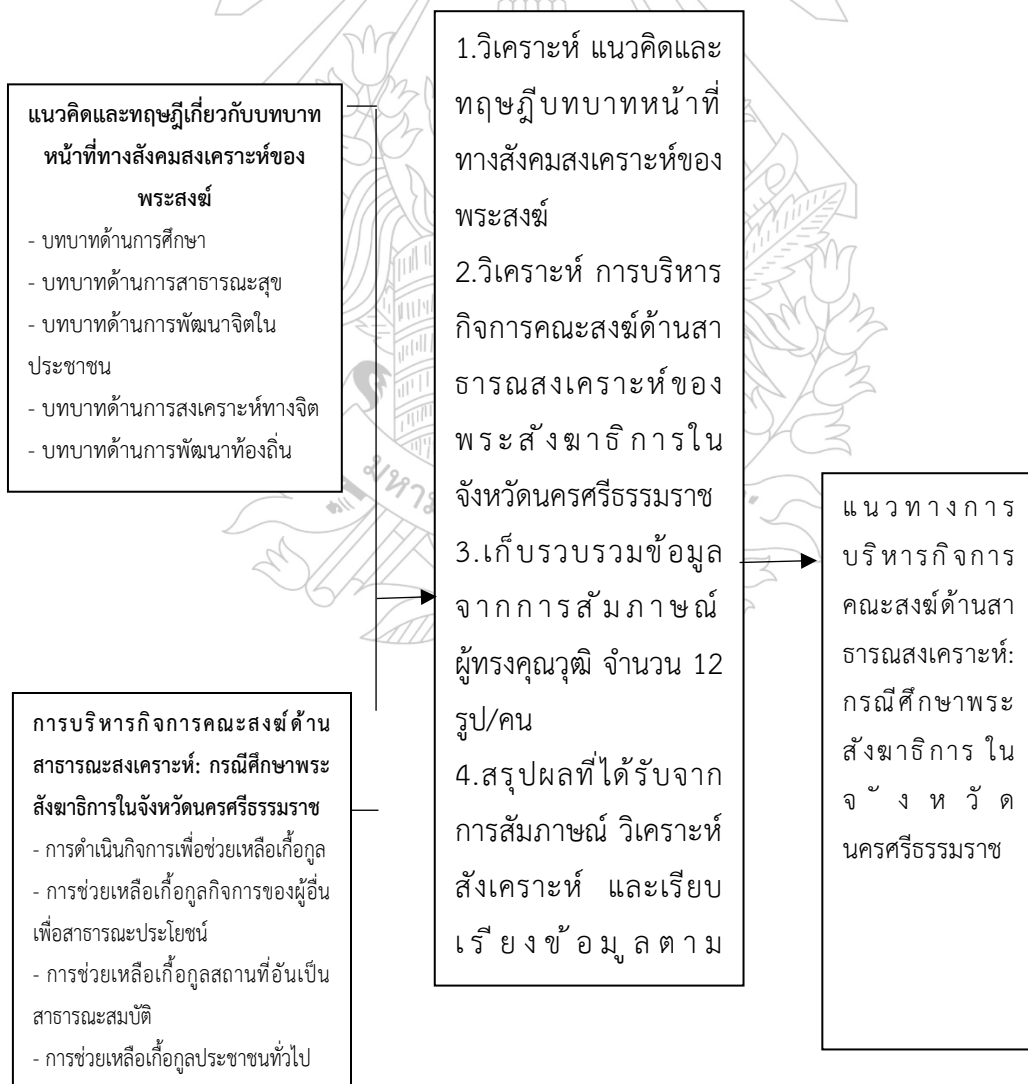
พระครูสุทธิพงษ์มุนี (สมคิด อคฺคธมฺโม) (2560, หน้า 71-72) ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาการบริหารจัดการสาธารณะสงเคราะห์เพื่อชุมชนของวัดในจังหวัดชลบุรี” ผลวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการสาธารณะสงเคราะห์เพื่อชุมชนของวัดในจังหวัดชลบุรีตามหลักสังคัตถุ 4 พบว่า 1) ด้านทานมีการปรับความเข้าใจของบุคลากรเสมอเพื่อให้เกิดความรักความสามัคคีกันมีการเสียสละและแบ่งปันซึ่งกันและกันช่วยส่งเสริมและสนับสนุนให้การทำงานยึดมั่นในหลักจริยธรรมทุกคนในสังคมจะต้องให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันเท่าที่ตนมีกำลังความสามารถ อันเป็นการแสดงออกถึงความมีน้ำใจของคนในสังคมและเป็นการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน 2) ด้านปิยวาจาบุคลากรในองค์การมีการใช้วาจาที่สุภาพเรียบร้อยเคารพต่อผู้ใหญ่ไม่กล่าวถ้อยคำที่กระทบต่อจิตใจของผู้ฟัง และต้องทำให้ผู้ฟังมีความสุขเมื่อได้ยินมีการใช้วาจานั้นมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดี 3) ด้านอัตถจริยา จัดให้บุคลากรขององค์การได้ออกบำเพ็ญสาธารณประโยชน์นอกสถานที่มีการช่วยกันในการทำงานเป็นทีมย่อมดีกว่าต่างคนต่างทำผู้บริหารจะต้องมีหลักการในการขอความช่วยเหลือจากพนักงาน โดยการอธิบายถึงหลักความสำคัญของงานต่างๆ ให้บุคลากรเกิดความเข้าใจและนำเสนอโนบายแล้วก็ต้องดำเนินการให้เป็นไปตามโนบายที่ได้เสนอไว้ด้วย โดยมุ่งประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก 4) ด้านสมานัตตตา ปฏิบัติตนอยู่ในกฎระเบียบขององค์กรอย่างเคร่งครัดจะต้องไม่เลือกปฏิบัติ หรือที่เรียกว่า "เลือกที่รักมักที่ชัง" มีความตั้งใจยึดถือหลักความเสมอต้นเสมอปลายทั้งก่อนรับหน้าที่และหลังรับหน้าที่และความเสมอต้นเสมอปลายจะช่วยในการสร้างมนุษยสัมพันธ์และความสามัคคีให้เกิดขึ้นกับทุกคน

พระครูใบฎีกาสूरพล อาสโภ (แยมชุ่ม) (2557, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง "การพัฒนาแบบงานสาธารณะสงเคราะห์ตามกระบวนการทัศน์วิฤทธิพุทธ" ผลการวิจัยพบว่า งานด้านการสาธารณะสงเคราะห์ตามกระบวนการทัศน์วิฤทธิพุทธของคณะสงฆ์ภาค 15 นั้น เน้นการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบที่สามารถปฏิบัติงานออกมาแล้วเป็นสาธารณประโยชน์จริงอย่างเป็นรูปธรรม และที่สำคัญต้องปรับประยุกต์หลักพุทธธรรมอันเหมาะสมมี หลักไตรสิกขา หลักพรหมวิหารธรรม และหลักสังคหวัตถุธรรม ฯลฯ มาใช้ในการปฏิบัติงานทั้งระบบอย่างเหมาะสมตังาม โดยมีเป้าหมายจุดประสงค์หลักกว่าให้คณะสงฆ์ได้ถือปฏิบัติดำเนินการเน้นหลักให้คณะสงฆ์ได้ทำงานช่วยเหลือประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนในด้าน ต่าง ๆ เป็นหลักสำคัญ การปฏิบัติงานด้านการสาธารณะสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ภาค 15 จึงต้องเน้นหนักไปในทิศทางที่เกี่ยวกับการที่คณะสงฆ์ต้องให้ความสงเคราะห์ประชาชนในชุมชนและสังคม ยังเป็นการสร้างความผูกพันระหว่างวัดกับบ้านอีกทางหนึ่งด้วย ที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัยและกฎหมายกฎระเบียบของบ้านเมือง เพื่อมุ่งพัฒนาทั้งทางคุณภาพชีวิตของประชาชนทั้งทางวัตถุและ

จิตใจให้มีความสุขสมบูรณ์ทั้งกาย วาจา และจิตใจอันจะนำความสุข ความเจริญพัฒนาไปสู่วัดและชุมชน สังคมประเทศชาติ โดยมีวัดและพระภิกษุสามเณรเป็นผู้นำที่สำคัญ และเป็นการดำเนินการช่วยเหลือ สังคมทางวัตถุและจิตใจในรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่ ด้านการพัฒนาจิตใจ ด้านคุณภาพชีวิต ด้านการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น ด้านการส่งเสริมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ก็จะส่งผลให้ก่อเกิดความสุข สงบ สว่าง เป็นการพัฒนาอย่างยั่งยืน

1.8. สรุปกรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework)

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำแนวคิดของ สมพร เทพสิทธิ (2538, หน้า 25) ได้กล่าวว่า บทบาทหน้าที่ทางสังคมสงเคราะห์ของพระสงฆ์ทางด้านการศึกษา การสาธารณสุข การพัฒนาจิตใน ประชาชน การสงเคราะห์ทางจิต และการพัฒนาท้องถิ่น และแนวคิดของ พระเทพปริยัติสุธี (วรวิद्या คงคปโณ) (2550, หน้า 61-62) เกี่ยวกับการสาธารณสุขสงเคราะห์ที่กำหนดไว้ในระเบียบมหาเถร สมาคม 4 ประการ ได้แก่ การดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล การช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่น เพื่อสาธารณะประโยชน์ การช่วยเหลือเกื้อกูลสถานที่อื่นเป็นสาธารณะสมบัติการช่วยเหลือเกื้อกูล ประชาชนทั่วไป ถิ่นสรุปเป็นแผนภูมิได้ดังนี้

แผนภูมิที่ 1.2 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

1.9. คำนียามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

สาธารณะสงเคราะห์ หมายถึง การสงเคราะห์ปวงชน อำนวยความสะดวกแก่ประชาชน ช่วยเหลือประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราชผู้ประสบภัยธรรมชาติและผู้มีความเดือดร้อนด้านอื่น ๆ ช่วยเหลือให้คำแนะนำ ตามหลักศาสนาแก่บุคคลที่มีความเดือดร้อนหรือมีทุกข์ ให้การสงเคราะห์แก่ประชาชน ทั้งทางด้านจิตใจ และวัตถุ ได้แก่ การดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล การช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์ การช่วยเหลือเกื้อกูลสถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติ

การช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนทั่วไป

การดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล หมายถึง การที่วัดหรือคณะสงฆ์ดำเนินกิจการเอง ซึ่งกิจการอย่างใดอย่างหนึ่งที่มีวัตถุประสงค์ให้เป็นสาธารณประโยชน์ เช่น กิจการห้องสมุดเพื่อประชาชน จัดอบรมวิชาชีพให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น เป็นต้น

การช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์ หมายถึง การช่วยเหลือสนับสนุนส่งเสริมกิจการของรัฐหรือของเอกชนหรือผู้ใดผู้หนึ่งดำเนินการ และการนั้นเป็นไปเพื่อการสาธารณประโยชน์ เช่น การพัฒนาหมู่บ้าน การอนุรักษ์วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม การจัดหาทุนเพื่อการสงเคราะห์และอื่น ๆ

การช่วยเหลือเกื้อกูลสถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติ หมายถึง การสร้างโรงพยาบาลและจัดซื้อเครื่องมือแพทย์ การสร้างประปาหมู่บ้าน การสร้างเครื่องกำเนิดไฟฟ้า การปลูกต้นไม้และอื่น ๆ

ข้อนี้มุ่งเอาเฉพาะการช่วยเหลือเกื้อกูลสถานที่อันเป็นของสาธารณประโยชน์

การช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนทั่วไป หมายถึง การช่วยเหลือประชาชนที่ควรช่วยเหลือ เช่น การจัดตั้งโรงงาน ช่วยเหลือประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติต่าง เช่น ไฟไหม้ และน้ำท่วม เป็นต้น พร้อมทั้งมอบเครื่องอุปโภคบริโภคแก่ผู้ประสบภัย หรือในยามปกติ ก็ตั้งกองทุน ทำอาหารเลี้ยงเด็กกำพร้า เด็กด้อยโอกาส ประชาชนทั่วไป

พระสังฆาธิการ หมายถึง พระสงฆ์ที่บวชตามพระธรรม ในงานวิจัยนี้หมายเอาพระสงฆ์ที่สังกัดในจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่ดำรงตำแหน่งปกครองคณะสงฆ์ตั้งแต่ ผู้ช่วยเจ้าอาวาส ขึ้นไป

บทที่ 2

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณสงเคราะห์

การศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณสงเคราะห์: กรณีศึกษาพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช ครั้นนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้า แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

- 2.1 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับสาธารณสงเคราะห์
- 2.2 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์
- 2.3 บทบาทหน้าที่และความสำคัญในงานสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ไทย
- 2.4 การพัฒนางานสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์

2.1. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับสาธารณสงเคราะห์

2.1.1 ทฤษฎีด้านสาธารณสงเคราะห์

ทฤษฎีการสงเคราะห์ที่ใช้ในการปฏิบัติงานการสงเคราะห์นั้นมีนักทฤษฎีนำเสนอไว้หลากหลาย แต่สามารถสรุปได้โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ๆ ดังนี้ (อนันท์ วิริยะพินิจ, 2525, หน้า 45-46)

กลุ่มที่ 1 ทฤษฎีสำหรับปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์ เป็นทฤษฎีทางสังคมศาสตร์ พฤติกรรมศาสตร์ที่มีจุดกำเนิดจากสาขาวิชาอื่น นอกวงการสังคมสงเคราะห์ และนักสังคมสงเคราะห์ ได้นำมาใช้ในการทำงานสังคมสงเคราะห์ต่าง ๆ โดยใช้วิเคราะห์ทำความเข้าใจเกี่ยวกับมนุษย์และสังคม สภาพปัญหา สถานการณ์ทางสังคม และปัจจัยที่เกี่ยวข้องอย่างกว้างขวาง เช่น ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ ทฤษฎีบุคลิกภาพ ทฤษฎีบทบาท เป็นต้น

กลุ่มที่ 2 ทฤษฎีสังคมสงเคราะห์ เป็นทฤษฎีที่มีจุดกำเนิดภายในแวดวงของการสังคมสงเคราะห์โดยตรง แม้ว่าจะมีพื้นฐานมาจากทฤษฎีในกลุ่มแรกก็ตาม แต่ทฤษฎีสังคมสงเคราะห์ก็มีวิวัฒนาการในด้านเนื้อหาสาระ และแนวความคิดที่เป็นของนักสังคมสงเคราะห์โดยตรง ซึ่งทฤษฎีในกลุ่มนี้สามารถแยกเป็นรายย่อยได้ดังนี้

2.1 กลุ่มทฤษฎีให้แนวคิดในการปฏิบัติงาน เป็นทฤษฎีที่สามารถนำไปใช้ได้อย่างกว้างขวาง ได้แก่ 2.1.1 ทฤษฎีระบบในงานสังคมสงเคราะห์ โดยต้นกำเนิดของทฤษฎีนี้เกิดจากนักชีวเคมีเมื่อประมาณ ค.ศ. 1950 โดยมีแนวคิดที่สำคัญดังนี้

2.1.1.1 ระบบ คือ หน่วยที่ประกอบด้วยระบบย่อยอย่างน้อยสองระบบ โดยระบบย่อยต้องปฏิสัมพันธ์กัน

2.1.1.2 สามารถแยกระบบออกเป็นระบบย่อยได้ แต่การพิจารณาระบบต้องพิจารณาถึงผลรวมของทั้งระบบ

2.1.1.3 ระบบแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ ระบบเปิด เป็นระบบที่สามารถมีการแลกเปลี่ยนข่าวสาร พลัง หรือองค์ประกอบจากระบบอื่นได้ และระบบปิด ซึ่งก็จะมีลักษณะตรงข้ามกัน

2.1.1.4 ระบบมีขอบเขต ซึ่งจะสามารถแยกออกได้อย่างชัดเจนจากระบบอื่น โดยเฉพาะจากระบบสภาวะแวดล้อม

2.1.1.5 ระบบเปิดจะมีรูปแบบของการแปลงรูป วัตถุประสงค์ ออกมาเป็นวัตถุประสงค์ ภายใต้ระบบสภาวะแวดล้อม

2.1.1.6 โดยปกติทุกระบบจะพยายามรักษาคุณภาพของระบบเสมอ

2.1.1.7 ทุกระบบดำเนินไปสู่สภาพเสื่อมสลาย ซึ่งสภาพนี้เกิดขึ้นเมื่อโครงสร้างของระบบนั้น มีความไม่เป็นระเบียบ และเมื่อไม่มีการปรับปรุงบำรุงรักษา ก็จะไปสู่สภาวะเสื่อมสลาย แม้ระบบพยายามรักษาคุณภาพเพียงใด แต่ก็มีข้อจำกัดและเหตุผลมากมายที่จะทำให้ระบบไปสู่สภาพเสื่อมสลาย

2.1.1.8 ในธรรมชาติของระบบจะต้องมีการสะท้อนกลับ ซึ่งมีทั้งทางบวกและลบว่าต้องมีการเปลี่ยนแปลงปรับปรุงเช่นไรจึงจะสามารถดำรงไว้ซึ่งคุณภาพของระบบได้นานที่สุด

2.2.2 ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงอย่างมีแผน คือ กระบวนการปรับปรุงระบบให้ดีขึ้นกว่าเดิม ซึ่งอาจจะเป็นการปรับปรุง การพัฒนา หรือการเปลี่ยนแปลงแบบถอนรากถอนโคนก็ได้ กระบวนการดังกล่าวนี้ประกอบด้วย 7 ขั้นตอนได้แก่

2.2.2.1 การพัฒนาความคิด จะเปลี่ยนแปลงนักสังคมสงเคราะห์เป็นผู้ที่จะต้องชี้หรือกระตุ้นให้ผู้ใช้บริการเกิดความกระตือรือร้นที่จะดำเนินการเปลี่ยนแปลง

2.2.2.2 สร้างความสัมพันธ์ที่จะเป็นประโยชน์ในการเปลี่ยนแปลง นักสังคมสงเคราะห์จะต้องสร้างความสัมพันธ์ทางวิชาชีพที่ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลง

2.2.2.3 การวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของผู้ต้องการเปลี่ยนแปลง นักสังคมสงเคราะห์จะต้องมีข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับผู้ใช้บริการ หรือผู้ต้องการเปลี่ยนแปลงอย่างละเอียดถูกต้อง และใช้วิจารณ์ญาณในการวิเคราะห์ที่ตรง โดยคำนึงถึงประโยชน์ของผู้ใช้บริการเป็นหลัก

2.2.2.4 การตรวจสอบทางเลือกในการดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญหา และสนองตอบความต้องการของผู้ใช้บริการ

2.2.2.5 การดำเนินการตามทางเลือกที่กำหนด

2.2.2.6 การสร้างความมั่นใจให้แก่กระบวนการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้การดำเนินงานตามทางเลือกที่กำหนดได้รับผลที่พึงประสงค์

2.2.2.7 การยุติกระบวนการเปลี่ยนแปลง

2.2 กลุ่มทฤษฎีที่อธิบายกรรมวิธีในการทำงานเป็นทฤษฎีที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์ใน 3 วิธีการ ได้แก่

2.2.1 การสังคมสงเคราะห์เฉพาะราย มีทฤษฎีหลักที่ใช้ 4 ทฤษฎี คือ

2.2.1.1 ทฤษฎีจิตสังคม มีความเชื่อว่า พฤติกรรมมนุษย์เป็นสิ่งที่สามารถทำความเข้าใจ พยากรณ์ และปรับเปลี่ยนได้ โดยศึกษาจากอดีตของเขา

2.2.1.2 ทฤษฎีการหน้าที่ มีแนวคิดว่างานสังคมสงเคราะห์มีพื้นฐานความเชื่อถือว่าจุดศูนย์กลางการเปลี่ยนแปลงได้แก่ผู้ใช้บริการเอง

2.2.1.3 ทฤษฎีการแก้ปัญหา มีแนวคิดว่าคุณคนทุกคนจะต้องมีการแก้ไขปัญหาในชีวิตประจำวัน แต่การที่คนเราไม่สามารถเผชิญกับปัญหาได้นั้นเกิดจากความบกพร่อง 3 ประการคือ แรงจูงใจ สมรรถภาพ และโอกาส

2.2.1.4 ทฤษฎีการปรับพฤติกรรม มีความเชื่อพื้นฐานมาจากจิตวิทยาการเรียนรู้ในกลุ่มทฤษฎีการวางเงื่อนไข

2.2.2 การสังคมสงเคราะห์กลุ่มชนมีทฤษฎีที่ใช้ 3 ทฤษฎี คือ

2.2.2.1 ทฤษฎีพัฒนาการ มีพื้นฐานมาจากแนวคิดทางสังคมและปรัชญาสังคมร่วมสมัยที่ผสมผสานกัน

2.2.2.2 ทฤษฎีการปะทะรังสรรค์ มีพื้นฐานความเชื่อว่า ผู้ใช้บริการ มีความตระหนักเข้าใจตนเอง มีพลังในการดำเนินกิจกรรม เพื่อให้คนในกลุ่มสามารถสร้างความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน

2.2.2.3 ทฤษฎีการป้องกันและการฟื้นฟูสภาพ นอกจากนี้ทฤษฎีสังคมสงเคราะห์ยังแบ่งออกเป็น 3 ประเภทได้แก่ สังคมสงเคราะห์เฉพาะราย ประกอบด้วย 1) ทฤษฎีจิตสังคม เป็นกระบวนการพัฒนาบุคลิกภาพของคนและการปรับตัวของคนกับสิ่งแวดล้อม 2) ทฤษฎีการหน้าที่ เน้นการหาหน้าที่ของหน่วยงานและการมองคุณค่าของมนุษย์ 3) ทฤษฎีการแก้ปัญหา นำทัศนะแบบมานุษยนิยมมาผสมผสานกับเหตุผลในการแก้ไขปัญหา 4) ทฤษฎีการปรับพฤติกรรม เป็นเทคนิคการทำงานที่ซับซ้อน การสังคมสงเคราะห์กลุ่มชน ประกอบด้วย 1) ทฤษฎีพัฒนาการมุ่งสร้างบุคคลให้เข้มแข็งในการเผชิญปัญหา 2) ทฤษฎีการปะทะรังสรรค์ทำให้สัมพันธ์ภาพของแต่ละส่วนส่งผลกระทบต่อถึงกันหมด 3) ทฤษฎีการป้องกันและฟื้นฟู เน้นการทำงานกับกลุ่มที่บำบัดรักษา การสังคมสงเคราะห์ชุมชน ประกอบด้วย 1) การพัฒนาชุมชน เป็นการเปลี่ยนแปลงชุมชนให้ดีขึ้นโดยคนเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุด ซึ่งสามารถจัดปัญหาของตนได้ 2) การวางแผนทางสังคม 3) การปฏิบัติทางสังคม เป็นการจัดระเบียบชุมชน

สรุปได้ว่า ทฤษฎีการสังคมสงเคราะห์ ก็คือ ทฤษฎีในการสาธารณสุขสงเคราะห์นั้นแม้จะมีมากมายหลายทฤษฎี ซึ่งเป็นทฤษฎีทางสังคมศาสตร์หรือทฤษฎีพฤติกรรมศาสตร์ แต่ก็จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้ที่มีบทบาทหน้าที่ที่ต้องเข้าไปปฏิบัติหน้าที่นี้กับสังคมสงเคราะห์แก่บุคคล กลุ่มบุคคล ชุมชน และ

สังคม ต้องมีความรู้ ความเข้าใจในทฤษฎีดังกล่าวอันเป็นพื้นฐาน ถึงจะสามารถช่วยเหลือสงเคราะห์ผู้อื่น เพื่อจะได้ดำเนินการงานสังคมสงเคราะห์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดความร่วมมือจากกลุ่มเป้าหมายเป็นอย่างดี

2.1.2 แนวคิดเกี่ยวกับการสาธารณสุขสงเคราะห์

กรมการศาสนา (2540, หน้า 7) ได้ให้ความหมายว่า การสาธารณสุขสงเคราะห์ หมายถึง การดำเนินการช่วยเหลือสังคมทางวัตถุในด้านรูปแบบต่าง ๆ ที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย อันได้แก่ โครงการอุปสมบทและบรรพชาพระสงฆ์ สามเณรภาคฤดูร้อน โครงการสงเคราะห์พระสงฆ์สามเณรที่ประสบภัยขาดแคลนวัดและเจ้าอาวาส พระสงฆ์เป็นผู้นำในการพัฒนาชุมชนและสังคมเช่น ให้สถานที่เป็นที่ประชุมอบรมเยาวชนและประชาชนด้านอาชีพต่าง ๆ การสร้างถนนเข้าหมู่บ้านการออมทรัพย์ การให้สถานที่ที่เป็นแหล่งประพาสหมู่บ้าน และการช่วยเหลือผู้ยากไร้ เป็นต้น

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (2546, หน้า 46-48) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารด้านสาธารณสุขสงเคราะห์สมัยใหม่

1. สร้างค่านิยม ได้แก่ การสร้างฉันทะให้เกิดทั้งแก่ผู้บริหารเองด้วยและผู้ที่อยู่ในโครงสร้างการบริหารนั้นด้วย ให้เกิดแนวคิด และการประพฤติปฏิบัติเป็นไปในแนวทางระบบแผน ที่ได้วางไว้ เพื่อการบริหารวัดจะได้เป็นเรื่องมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลอย่างสูงสุด
2. จัดโครงสร้าง ได้แก่ การสร้างรูปแบบระบบการบริหารให้เหมาะสม เป็นไปตามเป้าหมายหรือจุดประสงค์ที่ได้วางไว้ โครงสร้างจึงถือว่าเป็นส่วนสำคัญอีกส่วนหนึ่งในการสร้างความสำเร็จให้แก่การบริหารวัดของท่าน
3. การจัดระบบงาน ได้แก่ การบริหารต่าง ๆ ที่อยู่ภายในวัดให้เป็นไปอย่าง มีระบบและเป็นระเบียบ เพื่อไม่ให้เกิดความสับสน ในด้านการดำเนินงานและเป็นไปอย่างหาเป็น ง่ายแก่การตรวจสอบ
4. จัดกิจกรรม ได้แก่ การสร้างรูปแบบในเชิงปฏิบัติให้สอดคล้องกับการบริหารงานเพื่อให้การบริหารงานเป็นแปลงในด้านทฤษฎีและการปฏิบัติ
5. บุคลากร ได้แก่ บุคคลผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารงานไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารหรือผู้อยู่อาศัยภายในวัดนั้น ๆ การเลือกบุคคลให้เหมาะสมกับการบริหารความสามารถความรู้
6. เสริมทักษะ ได้แก่ การสร้างความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับบุคลากรที่มีอยู่ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อให้การบริหารงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพเช่นกัน
7. กลยุทธ์ ได้แก่ วิธีการหรือกลยุทธ์ที่ท่านเลือกใช้ในการบริหารงานนั้น ระบบ รูปแบบต้องเหมาะสมกับปัจจัยต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้ว

พระราชวรมนี (ประยุทธ์ ปยุตโต) (2521, หน้า 26) ได้ให้ความหมายของคำว่า สังคมสงเคราะห์ว่าหมายถึง การยึดเหนี่ยวจิตใจ ประสานหมู่ชนให้รวมเป็นอันหนึ่งอันเดียว หรือให้สังคม

รวมกลุ่มกันอยู่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ไม่แตกกระจาย และท่านยังกล่าวต่อไปอีกว่า การสังคมสงเคราะห์ไม่ใช่เป็นเพียงการนำเอาสิ่งของไปแจกหรือให้คนอื่นเท่านั้น เพราะการทำอย่างนั้นไม่สามารถทำให้เขาช่วยตนเองได้ ในขณะที่ปรัชญาทางงานสังคมสงเคราะห์ ที่เป็นงานในส่วนที่เกี่ยวข้องกับผู้เดือดร้อนและผู้ไม่เดือดร้อนไม่สามารถช่วยตนเองได้กับหลักพุทธธรรมในทางพุทธศาสนา คือ หลักของสังคมธรรม 4 ประการ ได้แก่

1. ทาน การให้ คือ เพื่อแผ่ เสียสละแบ่งปัน ช่วยเหลือ สงเคราะห์ด้วยปัจจัย 4 ทน หรือทรัพย์สิน สิ่งของ ตลอดจนให้ความรู้ความเข้าใจในศิลปะวิทยาการต่าง ๆ

2. ปิยวาจา การพูดจาไพเราะอ่อนหวาน พูดอย่างรักกัน คือกล่าวคำสุภาพไพเราะน่าฟัง ชี้แจง แนะนำ สิ่งที่เป็นประโยชน์ มีเหตุผลเป็นหลักฐานชัดเจนในทางที่ดีงาม หรือคำแสดงความเห็นอกเห็นใจ ให้กำลังใจ รู้จักพูดจาให้เกิดความเข้าใจ สมานสามัคคี เกิดไมตรีทำให้รักใคร่นับถือ และช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

3. อัตถจริยา การเงินประโยชน์ ทำประโยชน์แก่เขา คือช่วยเหลือด้วยแรงกายและชวนช่วยช่วยกิจกรรมต่าง ๆ บำเพ็ญสาธารณประโยชน์ร่วมกับการแก้ปัญหาและช่วยปรับปรุงส่งเสริมในด้านจริยธรรม

4. สมานัตตตา การวางตนให้เข้ากับผู้อื่น ผู้ที่จะมารับการสงเคราะห์ได้คือ ไม่ไหวตัวจนเกินไป จนใครเข้าไม่ถึง ทำตัวให้เข้ากับเขาได้ วางตนเสมอต้นเสมอปลาย ให้ความเสมอภาค ปฏิบัติสม่ำเสมอต่อคนทั้งหลาย ไม่เอาเปรียบ และเสมอในสุข ทุก คือ ร่วมสุขร่วมทุกข์ร่วมรับรู้ร่วมแก้ปัญหาเพื่อให้เกิดประโยชน์สุขร่วมกัน

พุทธทาสภิกขุ (2525, หน้า 126-128) กล่าวถึงลักษณะของงานสังคมสงเคราะห์ว่า งานสังคมสงเคราะห์ควรจะมีขนาดใหญ่มาก สงเคราะห์เพื่อให้เขาช่วยตัวเองได้ คือ ทำให้เขาเรียนรู้และสามารถที่จะช่วยตัวเองได้ จะเป็นการสงเคราะห์ที่มีผลยืนยาว และมีผลจริง ถ้าจะสงเคราะห์ตะปัด มีแต่จะทำให้คนอ่อนแอสงเคราะห์ได้วัดถมมากเกินไป จะทำให้โง่งงจะต้องสงเคราะห์ให้เขาฉลาดขึ้น ให้เขารู้ว่าอะไรเป็นอะไร ชีวิตเป็นอย่างไรบ้าง เกิดมาทำไม จะต้องทำอะไร จะต้องให้เขาตั้งหน้าตั้งตาช่วยตนเองก่อนเราจะต้องช่วย ขอให้ถูกในการที่จะมีชีวิตอยู่ในโลก ให้สมกับที่เป็นมนุษย์ที่ดีได้ในโลก เพราะฉะนั้นแล้ว การสงเคราะห์ทางวัตถุก็ทำไปตามสมควร แต่ต้องสงเคราะห์ให้เกิดความสว่างไสวทางวิญญาณนี้ซึ่งไม่ต้องลงทุนมาก พนักงานสงเคราะห์ด้วยวัตถุสิ่งของนั้นต้องลงทุนมาก การสงเคราะห์ไม่จำเป็นต้องเป็นการให้และการช่วยเหลืออะไรเสมอไป สิ่งใดเป็นการกระทำที่ดีขึ้นก็เป็น การสงเคราะห์ทั้งนั้น แม้ว่าสิ่งนั้นจะไม่เป็นสิ่งที่พอใจแก่ผู้ถูกสงเคราะห์ มันก็เป็นสงเคราะห์อยู่ นั้นเอง พระองค์ก็ทรงสงเคราะห์ พิสูจน์ด้วยการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ขนาดภิกษุประพาศิไม่มีดีไม่อยู่ในกรอบพระพุทธธรรมวินัย ซึ่งทรงทราบได้ว่า เราจะไม่ทำแก่พวกเขาอย่างทะนุถนอมเหมือนช่างหม้อกระทำแก่หม้อที่ยังดิบยังเปีย ยอกอยู่ เราจะขนานแล้วขนานอีก ชี้อ้อแล้วชี้อ้ออีก ผู้ใดมีแก่น ผู้นั้นจะ

ทนอยู่ได้ นี่คือวิธีการของพระพุทธเจ้าที่สังเคราะห์สัตว์โลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือภิกษุทั้งหลาย ชี้อายุแล้วชี้อายุอีก ขนบแล้วขนบอีก ตรงกันกับการตีหม้อที่กระทำแก่หม้อยังดิบยังเปีย ยกอยู่ และถึงขนาดที่ว่าให้มันเหลือ แต่คนที่มีแต่แก่น คนที่ไม่มีแก่น ก็จะต้องออกไปจากศาลานี้ คนที่มีแก่นเหลืออยู่สำหรับการบรรลุนิพพาน หรือการบรรลุมรรคผลอย่างนี้ ใคร ๆ ก็ต้องยอมรับว่าเป็นการสังเคราะห์อยู่นั่นเอง แลมันจะเป็นการสังเคราะห์ยิ่งกว่าการสังเคราะห์อย่างอื่นด้วย มันคล้ายว่า หม้อชุด แผลเอาเนื้อร้ายออก มันก็จะเจ็บปวดเหลือทน แต่ก็เป็นการสังเคราะห์แก่คนป่วยนั่นเอง การสังเคราะห์ไม่จำเป็นต้องถูกใจผู้ถูกสังเคราะห์เสมอไป และการที่จะมีสังเคราะห์อย่างถูกใจเสมอ มันจะเป็นการทำลายสังเคราะห์ขึ้นมาได้

พระธรรมปริยัติเวที (สุเทพ พุสฺสธมฺโม) (2548, หน้า 25) ได้กล่าวไว้ว่า การสาธารณะสังเคราะห์ไม่ว่าจะเป็นการก่อสร้างถนน ทำสะพาน ศาลาพักร้อน งานนี้จะมี อดบ. เข้ามาทำหน้าที่ ส่วนที่คณะสงฆ์จะช่วยสังเคราะห์ได้ เช่น การช่วยเหลือผู้ยากไร้เพราะถูกไฟไหม้บ้าน การจัดหาหน่วยบรรเทาสาธารณภัยหรือการจัดการให้ฟรีในงานพิธีงานศพ ไม่เก็บค่าน้ำ ค่าไฟ ไม่เก็บเจ้าพนักงาน หากเขามีศรัทธาที่จะทำบุญ ส่วนนี้ก็จะช่วยบรรเทาทุกข์ให้กับชาวบ้านที่เป็นพุทธศาสนิกชนได้ ตลอดทั้งให้การช่วยเหลือสังเคราะห์ภายในวัดและนอกวัด ภายในวัด เช่น อำนวยความสะดวกแก่ผู้มาฟัง มาทำบุญที่วัดให้เหมาะสมและวัดต้องสะอาด สะดวกสบาย ภายนอกวัด เช่น สังเคราะห์ช่วยเหลือชาวบ้านที่มีทุกข์เท่าที่จะทำได้ อย่างนี้ดูตาย

พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงคปณฺโญ) (2545, หน้า 57-58) กล่าวไว้ว่า การสาธารณะสังเคราะห์เป็นกิจกรรมที่วัดหรือพระภิกษุดำเนินกิจการเพื่อให้เป็นสาธารณะประโยชน์ในด้านสังเคราะห์ ทั้งการสังเคราะห์บุคคล และสาธารณะสังเคราะห์ แยกโดยลักษณะมี 4 ประการคือ

1. เรื่องการจัดกิจกรรมเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล ได้แก่ การที่วัดหรือคณะสงฆ์ดำเนินการเอง ซึ่งกิจการอย่างใดอย่างหนึ่งที่มีวัตถุประสงค์ให้เป็นสาธารณะประโยชน์ เช่น กิจกรรมหน่วยอบรมประชาชน ตำบล กิจกรรมห้องสมุดเพื่อประชาชน จัดอบรมวิชาการ วิชาชีพให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น เป็นต้น

2. การช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณะประโยชน์ ได้แก่ การช่วยเหลือสนับสนุนส่งเสริมกิจการของรัฐหรือเอกชนหรือผู้ใดผู้หนึ่งดำเนินการ และการนั้นเป็นไปเพื่อการสาธารณะประโยชน์ เช่น การพัฒนาหมู่บ้าน การพัฒนาตำบลการขุดสระน้ำ ขนาดใหญ่เพื่อเป็นแหล่งน้ำ อุปโภคบริโภค และเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ การอนุรักษ์วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม การจัดหาทุนเพื่อการสังเคราะห์ และอื่น ๆ

3. การช่วยเหลือเกื้อกูลสถานที่อันเป็นสาธารณะสมบัติ ได้แก่ การสร้างถนนขุดลอกคูคลอง การสร้างโรงพยาบาล และจัดซื้อเครื่องมืออุปกรณ์การแพทย์ การสร้างประปาหมู่บ้านการสร้างเครื่อง

กำเนิดไฟฟ้า การปลูกป่าไม้ และอื่น ๆ ข้อนี้น่าจะเอาเฉพาะการช่วยเหลือเกื้อกูลสถานที่อันเป็นของ สาธารณะประโยชน์

4. การช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนทั่วไป ได้แก่ การช่วยเหลือประชาชนในการที่ควร ช่วยเหลือ เช่น การจัดตั้งหน่วยอาสาสมัครบรรเทาสาธารณภัยช่วยเหลือประชาชนทั้งด้านไฟไหม้ และน้ำท่วม พร้อมทั้งมอบเครื่องอุปโภคบริโภคแก่ผู้ประสบภัย หรือในยามปกติ ก็ตั้งกองทุน ทำอาหารเลี้ยงเด็กกา พรีและเด็กด้อยโอกาส

พระมหากษัตริย์ ปิยวัฒน์ (2549, หน้า 23) ได้กล่าวถึงการสาธารณะสงเคราะห์ไว้ว่า เป็นการ ดำเนินการช่วยเหลือสังคมทางวัตถุและจิตใจในรูปแบบต่าง ๆ ที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย อันได้แก่ โครงการบรรพชาและอุปสมบทพระภิกษุและสามเณรภาคฤดูร้อน โครงการสงเคราะห์ภิกษุสงฆ์ สามเณรและวัดที่ประสบภัยขาดแคลน วัดและเจ้าอาวาสภิกษุสงฆ์ซึ่งเป็นผู้ว่า ในการพัฒนาชุมชน และสังคม เช่น ให้สถานที่เป็นที่จัดประชุมอบรมเยาวชนและประชาชนด้านอาชีพต่าง ๆ การสร้างถนน เข้าหมู่บ้าน การออมทรัพย์ ให้สถานที่เป็นแหล่งประปาหมู่บ้าน การสนับสนุนการศึกษาแก่เด็ก นักเรียนการช่วยเหลือผู้ป่วยยากไร้ เป็นต้น

ไพบูลย์ เสียงก้อน (2544, หน้า 26) อธิกรประวัติกรมการศาสนาได้กล่าวว่า งานสาธารณะ สงเคราะห์เป็นงานเกี่ยวกับการสงเคราะห์ชุมชนและสังคม โดยมีวัดและพระภิกษุสามเณรเป็นแกนนำ ได้แก่โครงการอุปสมบทพระภิกษุสามเณรภาคฤดูร้อนโครงการสงเคราะห์พระภิกษุสามเณรและวัดที่ ประสบภัยขาดแคลน เจ้าอาวาส พระภิกษุ เป็นผู้ว่าในการพัฒนาชุมชนและสังคม เช่น ให้สถานที่เป็นที่ จัดประชุมอบรมเยาวชนและประชาชนด้านอาชีพต่าง ๆ การสร้างถนนเข้าหมู่บ้าน การออมทรัพย์ให้ สถานที่เป็นแหล่งประปาหมู่บ้าน การสนับสนุนทุนการศึกษาแก่เด็กนักเรียน การช่วยเหลือผู้ป่วย ยากไร้

บุญศรี พานะจิตต์ และคณะ (2545, หน้า 25) กล่าวถึงความสำคัญของภารกิจด้านนี้ว่า การสาธารณะสงเคราะห์เป็นการแสดงบทบาทของพระสงฆ์ ในด้านสังคมสงเคราะห์ทั้งการสงเคราะห์ บุคคล และสาธารณะสงเคราะห์ โดยมีพระสงฆ์เป็นผู้ว่า ชุมชนในการบริจาคช่วยเหลือต่อผู้ประสบภัย พิบัติต่าง ๆ เพราะพระสงฆ์เป็นศูนย์กลางเชื่อมประสานระหว่างคนจนกับคนรวย ปัจจัยที่ได้รับบริจาค มา พระสงฆ์ก็ใช้ทำประโยชน์เป็นสาธารณะกุศล และช่วยเหลือบุคคลผู้ขาดแคลนและด้อยโอกาส ลักษณะการสาธารณะสงเคราะห์มี 4 ลักษณะดังนี้

1. การดำเนินกิจการเพื่อการช่วยเหลือเกื้อกูล ได้แก่ การที่วัดหรือคณะสงฆ์ดำเนินการ เองซึ่งภารกิจอย่างใดอย่างหนึ่งที่มีวัตถุประสงค์ ให้เป็นประโยชน์สาธารณะ เช่น กิจการหน่วยอบรม ประชาชนประจำตำบลกิจกรรมห้องสมุดเพื่อประชาชน จัดอบรมวิชาชีพให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น เป็นต้น

2. การช่วยเหลือกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณะประโยชน์ ได้แก่ การช่วยเหลือส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมของรัฐ หรือของเอกชน หรือผู้ใดผู้หนึ่งดำเนินการ และการนั้นเป็นไปเพื่อการสาธารณะประโยชน์ เช่น การพัฒนาหมู่บ้าน การพัฒนาชุมชน ขุดสระน้ำ ขนาดใหญ่เพื่อเป็นแหล่งน้ำ อุปโภค และเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ อนุรักษ์วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมจัดหาทุนเพื่อสงเคราะห์ และอื่น ๆ

3. การช่วยเหลือกิจการสถานที่อันเป็นสาธารณะสมบัติ ได้แก่ การสร้างถนนขุดลอกคูคลอง สร้างโรงพยาบาล และจัดซื้อเครื่องมือแพทย์ สร้างการประปา สร้างรถยนต์เครื่องกำเนิดไฟฟ้า และอื่น ๆ ขอนี้มุ่งเอาเฉพาะการช่วยเหลือกิจการสถานที่อันเป็นของสาธารณะประโยชน์

4. การช่วยเหลือกิจการประชาชนทั่วไป ได้แก่ การช่วยเหลือประชาชนในการที่ควรช่วยเหลือ เช่น การจัดตั้งหน่วยอาสาสมัครบรรเทาสาธารณภัย ช่วยเหลือประชาชนด้านไฟไหม้ น้ำท่วม มอบเครื่องอุปโภคแก่ผู้ประสบภัย หรือในยามปกติก็ตั้งกองทุนเลี้ยงเด็กกำพร้าและเด็กผู้ด้อยโอกาส

สรุปได้ว่า งานสาธารณะสงเคราะห์ เป็นงานเกี่ยวข้องกับการที่พระสงฆ์ให้ความสำคัญ ให้ความสำคัญสงเคราะห์ประชาชนในชุมชนและสังคม โดยมีวัดและพระภิกษุสามเณรเป็นผู้นำ ที่สำคัญ และเป็นกรดำเนินการช่วยเหลือสังคมทางวัตถุและจิตใจในรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่ ด้านการพัฒนาจิตใจ ด้านการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น ด้านการส่งเสริมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม เป็นต้นดั่งนั้นงานด้านการสาธารณะสงเคราะห์ของพระสงฆ์ นอกจากเป็นการช่วยเหลือชาวบ้าน ในสิ่งที่พวกเขาต้องการและมีความจำเป็นแล้ว ยังเป็นการสร้างความผูกพันระหว่างวัดกับบ้านอีกทางหนึ่งด้วยที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย และกฎหมาย กฎระเบียบของบ้านเมือง เพื่อมุ่งพัฒนาทางด้านคุณภาพชีวิตของประชาชน ทั้งทางวัตถุและจิตใจ ให้มีความสมดุลทั้งกาย ใจ วาจา อันจะนำความสุขความเจริญพัฒนามาสู่วัด และชุมชน สังคม ประเทศชาติต่อไป

2.1.3 ที่มาของด้านสาธารณะสงเคราะห์

การสาธารณะสงเคราะห์ คือ การให้การศึกษอบรมและการให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศล การดำเนินกิจการต่าง ๆ เพื่อให้เป็นสาธารณะประโยชน์แก่หน่วยงานหรือคณะบุคคล หรือการช่วยเหลือกิจการ และการอุดหนุนเงินเจือสถานที่ซึ่งเป็นสาธารณะสมบัติ ทั่วไปการสาธารณะสงเคราะห์ที่เป็นหลักของพระสงฆ์ คือ การสงเคราะห์ในด้านจิตใจและวัตถุสิ่งของ การสาธารณะสงเคราะห์อันเป็นกิจการของวัด ผู้วิสัยได้รวบรวมเอกสารแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการสาธารณะสงเคราะห์ ดังต่อไปนี้

การสาธารณะสงเคราะห์ หมายถึง การดำเนินกิจการเพื่อให้เป็นสาธารณะประโยชน์ของหน่วยงาน หรือของบุคคล หรือคณะบุคคล เว้นแต่การนั้นอยู่ในขอบข่ายแห่งการศึกษาสงเคราะห์ หรือการช่วยเหลือกิจการ หรืออุดหนุนเงินเจือกิจการของรัฐหรือของเอกชน ที่ดำเนินการเพื่อ

สาธารณะประโยชน์ หรือการช่วยเหลือเกื้อกูล หรือการอุดหนุนจนเจือสถานที่ซึ่งเป็นสาธารณะสมบัติ หรือประชาชนทั่วไปการสาธารณะสงเคราะห์ เป็นกิจการของคณะสงฆ์ ดังที่กำหนดไว้ในอำนาจหน้าที่ มหาเถรสมาคมข้อหนึ่งว่า “ควบคุมและส่งเสริมการสาธารณะสงเคราะห์ของคณะสงฆ์” (ม.15 ตรี) และในระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ส่วนกลาง ได้กำหนดไว้ว่า “วิธีดำเนินการสาธารณูปการ และการสาธารณะสงเคราะห์ ให้เป็นไปตามที่กำหนดในระเบียบมหาเถรสมาคม” การสาธารณะสงเคราะห์ แยกโดยลักษณะที่ควรจะเป็นมี 4 คือ

1. การดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล ได้แก่ การที่วัดหรือคณะสงฆ์ดำเนินการเองซึ่ง กิจการอย่างใดอย่างหนึ่งที่มีวัตถุประสงค์ให้เป็นสาธารณะประโยชน์ เช่น กิจการหน่วยอบรม ประชาชนประจำตำบลกิจการห้องสมุดเพื่อประชาชน การตั้งมูลนิธิเพื่อคนยากจนหรือกิจการอื่น ๆ การนี้มุ่งเอากิจการที่ทำเองหรือโครงการที่กำหนดเอง ทั้งที่เป็นกิจการประจำ หรือกิจการชั่วคราว

2. การช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นซึ่งเป็นไปเพื่อการสาธารณะประโยชน์ ได้แก่ การช่วยเหลือสนับสนุนส่งเสริมกิจการของรัฐหรือของเอกชนหรือใดผู้หนึ่ง ดำเนินการและการนั้น พัฒนาตำบลการจัดหาทุนเพื่อการสงเคราะห์และอื่น ๆ การนี้มุ่งเอาเฉพาะ ส่งเสริมงานของผู้อื่น มิได้ มุ่งถึงกิจการที่ดำเนินการเอง ทั้งที่เป็นกิจการประจำ หรือกิจการเฉพาะเรื่อง แม้การช่วยป้องกันภัย ยาเสพติดให้โทษ เช่น ยาบ้า หรือช่วยป้องกันการติดโรคเอดส์ ก็ควรนับเข้าในข้อนี้

3. การช่วยเหลือเกื้อกูลสถานที่อันเป็นสาธารณะสมบัติ ได้แก่ การช่วยเหลือเกื้อกูลสถานที่อันเป็นสาธารณะสมบัติ เช่น สร้างถนนหนทาง ขุดลอกคูคลอง สร้างฌาปนกิจสถาน (นอกวัด) สร้าง การประปา สร้างเครื่องกำเนิดไฟฟ้า และอื่น ๆ ข้อนี้มุ่งเอาเฉพาะการช่วยเหลือเกื้อกูลสถานที่อันเป็น ของสาธารณะประโยชน์

4. การช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนทั่วไป ได้แก่ การช่วยเหลือประชาชนในกาลที่ควร ช่วยเหลือ เช่น กาลประสบอุทกภัย กาลประสบอัคคีภัย กาลประสบวาตภัย หรือคราวหนาวจัด หรือ แม้ยามปกติตามโอกาส เช่น สงเคราะห์คนชรา สงเคราะห์คนพิการ และสงเคราะห์โดยประการอื่น การนี้มุ่งเอาเฉพาะการ ช่วยเหลือบุคคลทั้งเป็นการประจำ หรือการเฉพาะการสาธารณะสงเคราะห์ใน ลักษณะ 2., 3. และ 4. เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตามโอกาสอันควรจะเป็น หรือบางอย่างอาจยึดใน 1. ซึ่ง บางอย่างมีระเบียบปฏิบัติชัดเจนแล้ว สำหรับผู้จัดการสาธารณะสงเคราะห์โดยส่วนมาก ได้แก่ วัดหรือ เจ้าอาวาส เพราะมีบทบัญญัติว่าด้วยหน้าที่เจ้าอาวาสของหน่วยงาน “เป็นธุระในการศึกษาอบรมแก่ บรรพชิตหรือคฤหัสถ์” และอีกข้อหนึ่งว่า “ให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศล” หน้าที่ เหล่านี้ย่อมเข้าได้กับการสาธารณะสงเคราะห์อันเป็นการคณะสงฆ์ หรือการพระศาสนา หรือที่ เกี่ยวข้องโดยแท้ เจ้าอาวาสจึงต้องมีหน้าที่จัดการสาธารณะสงเคราะห์อันเป็นกิจการของวัด ต้องให้ การศึกษาอบรมในบางเรื่องซึ่งเกี่ยวกับการสาธารณะสงเคราะห์ ต่อ ังให้ความสะดวกตามสมควรใน การบำเพ็ญกุศล แต่เมื่อว่าโดยหน่วยงานที่จัดตั้งเพื่อการสาธารณะสงเคราะห์ ได้แก่ หน่วยอบรม

ประชาชนประจำ ตำบลซึ่งมีเจ้าอาวาสวัดที่ตั้งหน่วยเป็นประธานกรรมการ และประธานกรรมการ
 อบรมประชาชนประจำตำบล คือผู้จัดการสาธารณะสงเคราะห์โดยตา แห่งวิธีจัดการสาธารณะ
 สงเคราะห์นั้น เฉพาะหน่วยงานที่ได้จัดตั้ง คือ หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลได้กำหนดวิธีการไว้
 ชัดในระเบียบมหาเถรสมาคม ดังนี้

1. คณะกรรมการอบรมประชาชนประจำตำบลควรมีประชุม อย่างน้อยปี ละ 2 ครั้ง เพื่อ
 - 1.1 กำหนดแผนงานที่จะต้องปฏิบัติในปี ต่อไป (ประชุม ก่อนสิ้นปี)
 - 1.2 รายงานผลการปฏิบัติงานในปี ที่แล้ว (ประชุมในต้นปี ถัดไป)
 2. ควรมีการประชุมคัดเลือกและแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิทุก 4 ปี
 3. ควรให้ปฏิบัติตามอา นาจนหน้าที่อย่างสม่ำเสมอ คือ
 - 3.1 จัดอบรมประชาชนตามวัตถุประสงค์และวิธีการที่กำหนด
 - 3.2 ปฏิบัติการช่วยเหลือประชาชนตามกา ลังและความสามารถ
 - 3.3 แต่งตั้งเจ้าหน้าที่ฝ่ายการเงินและฝ่ายธุรการอื่น ๆ และกำหนดให้ปฏิบัติงานใน
 หน้าที่ หรืออาจแต่งตั้งคณะอนุกรรมการ เพื่อให้พิจารณาหรือดำเนินการใด ๆ
 - 3.4 จัดการดูแลรักษาทรัพย์สินของหน่วยอบรมให้เป็นไปด้วยดี
 - 3.5 เสนอความเห็นหรือข้อขัดข้องต่อคณะกรรมการอำนวยการและผู้อำนวยการอบรม
 - 3.6 ติดต่อประสานงานและขอความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ฝ่ายบ้านเมืองเพื่อให้การอบรม
 ดำเนินไปด้วยความสะดวกและเรียบร้อย
 - 3.7 เสนอรายงานกิจการที่ดำเนินการไปแล้วในรอบปี ต่อคณะกรรมการอำนวยการและ
 ผู้อำนวยการตามลา ดับ
 4. การอบรมประชาชนตามวัตถุประสงค์นั้นควรจัดโดยลักษณะใดลักษณะหนึ่ง คือ
 - 4.1 อบรมทั่วไป ได้แก่ จัดประชุมอบรมรวมทั่วไป โดยจะมีวิทยากรบรรยายชี้แจง
 แนะนำ ทางวิชาการ และในทางปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ข้อใดข้อหนึ่ง
 - 4.2 อบรมเฉพาะกรณี ได้แก่ จัดอบรมประชาชนเพียงบางส่วน เฉพาะที่เกี่ยวข้องกับ
 เรื่องราวที่เกิดขึ้น โดยวิธีชี้แจงแนะนำ ชักซ้อมความเข้าใจ
 - 4.3 อบรมเฉพาะบุคคล ได้แก่ การพบปะบุคคลบางคนเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือ
 ชี้แจงแนะนำ ชักซ้อมความเข้าใจในเฉพาะเรื่องอันเกี่ยวกับผู้นั้น
 - 4.3.1 ควรมีเดือนละ 1 ครั้ง หรืออาจลดลงหรือเพิ่มขึ้นก็ได้ ส่วนการอบรม
 - 4.3.2 ดำเนินการตามควรแก่กรณี
- อนึ่ง การสาธารณะสงเคราะห์ตามลักษณะ 2., 3., และ 4. ให้เจ้าคณะพระสังฆาธิการ
 จัดการสงเคราะห์ตามควรแก่โอกาส เช่น

1. การพัฒนาหมู่บ้าน การพัฒนาตำบลการช่วยจัดหาทุนการสงเคราะห์ การป้องกันยาเสพติดให้โทษ เช่น ยาบ้า การช่วยป้องกันโรคเอดส์
2. การช่วยเหลือสถานที่อันเป็นสาธารณะสมบัติ เช่น การสร้างถนนหนทางขุดลอกคูคลอง สร้างฌาปนสถาน สร้างการประปา สร้างเครื่องกำเนิดไฟฟ้า
3. การช่วยเหลือประชาชนในโอกาสที่ควรช่วย เช่น การประสูติทารก หรือช่วยคนชราหรือคนพิการ

การสาธารณะสงเคราะห์ที่เป็นไปเพื่อความเรียบร้อยดีงาม และไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย และความสงบสุขของบ้านเมือง จึงถือว่าเป็นไปโดยถูกต้อง และเป็นการสาธารณะสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการควบคุมมิให้เป็นไปในลักษณะที่ไม่เหมาะสม และที่เป็นไปในลักษณะที่เหมาะสม ควรได้รับการส่งเสริมสนับสนุนตามสมควร เฉพาะที่มหาเถรสมาคมได้กำหนดหลักการและวิธีการปฏิบัติและควบคุมส่งเสริมไว้ชัดแจ้ง คือ กิจการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลซึ่งจัดตั้งขึ้นตามระเบียบมหาเถรสมาคมว่าด้วยการจัดตั้งหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลพ.ศ. 2518 ซึ่งในระเบียบดังกล่าว กำหนดวัตถุประสงค์ไว้ชัด และรวมได้ 3 ประการ คือ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การศึกษาสงเคราะห์ และการสาธารณะสงเคราะห์ โดยระเบียบดังกล่าวกำหนดหน่วยงาน หน่วยงานนั้นให้ตั้ง ณ วัดใดวัดหนึ่ง ตำบลทางราชอาณาจักรตำบลละหนึ่งหน่วย ให้จัดการเป็นรูปคณะ โดยให้เจ้าอาวาสที่ตั้งหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลเป็นประธานกรรมการโดยตำแหน่ง เจ้าอาวาสอื่นในเขตตำบลนั้นเป็นรองประธานกรรมการ ฝ่ายบรรพชิต กำหนดในตำบลนั้นเป็นรองประธานกรรมการ ฝ่ายคฤหัสถ์ ผู้ใหญ่บ้าน และแพทย์ประจำตำบลเป็นกรรมการโดยตำแหน่ง มีผู้ทรงคุณวุฒิ 5-9 คน เป็นกรรมการ สำหรับผู้ควบคุมและส่งเสริมมีคณะกรรมการอำนวยการระดับอำเภอ ระดับจังหวัด ผู้อำนวยการภาค และคณะกรรมการอำนวยการอบรมประชาชนกลางการควบคุมก็เพื่อให้การดำเนินการถูกต้องตามระเบียบและมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

ฝ่ายอบรม กองแผนงาน กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ (2540, หน้า 123-131) กล่าว การส่งเสริมเพื่อให้การปฏิบัติเป็นไปเพื่อสร้างสิ่งที่เป็นคุณเป็นประโยชน์นั้น ดำเนินไปได้โดยไม่มื่ออุปสรรค แนวการส่งเสริมพอสรุปกล่าวไว้ดังนี้

1. ชี้แจงแนะนำการปฏิบัติหน้าที่
2. ช่วยในการกำหนดแผนงานของแต่ละปี
3. ช่วยในคราวขาดแคลนทรัพยากร
4. ช่วยยกย่องเชิดชูผู้ปฏิบัติหน้าที่
5. ช่วยสนับสนุนด้านการทุนตามที่จะมีโอกาส
6. ช่วยประสานงานคณะกรรมการให้เกิดความสามัคคีร่วมกันอย่างดี
7. ช่วยการอื่นอันเหมาะสม

งานสาธารณสงเคราะห์เป็นงานของพระสงฆ์เพื่อประชาชน วัดเป็นสถานที่ใกล้ชิดกับประชาชน ต้องเป็นผู้นำประชาชนในท้องถิ่น เพื่อสร้างสรรค์สิ่งที่เป็นคุณประโยชน์โดยตรง กิจกรรมหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลเป็นหน่วยงานเพื่อประโยชน์ดังกล่าวได้ ดียิ่ง แต่ขณะนี้งานหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลชบเซา ควรได้เร่งรัดให้คณะกรรมการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลระดมกำลังทุกส่วน เพื่อการนี้

พระธรรมปริยัติเวที (สุเทพ ฝุสฺสธมฺโม) (2548, หน้า 2) กล่าวว่า การสาธารณสงเคราะห์เป็นงานในส่วนไม่ว่าจะเป็นการก่อสร้างถนนทำสะพาน ศาลาพักร้อน งานนี้จะมีหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลเข้ามาทำหน้าที่ ส่วนที่คณะสงฆ์จะช่วยสังคมได้ เช่น การช่วยเหลือผู้ยากไร้ เพราะถูกไฟไหม้บ้าน การจัดหน่วยบรรเทาสาธารณภัย หรือการจัดการบริหารให้ฟรีในพิธีงานศพ ไม่เก็บค่าน้ำ ค่าไฟ ไม่เก็บค่าเจ้าพนักงาน หากเขามีศรัทธาก็จะทำบุญ ส่วนนี้จะช่วยบรรเทาทุกข์ให้กับพุทธศาสนิกชนได้ ตลอดทั้งให้การช่วยเหลือสังคมทั้งภายในวัดและนอกวัดภายในวัด เช่น อำนวยความสะดวกแก่ผู้มาพึ่งมาทำบุญที่วัดให้เหมาะสม และวัดต้องสะอาด สะดวกสบาย ภายนอกวัด เช่น สงเคราะห์ช่วยเหลือชาวบ้านที่มีทุกข์เท่าที่จะทำได้อย่านิ่งดูตาย

กองพุทธศาสนสถาน สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (2554, หน้า 7-8) กล่าวว่า ความสำคัญการสาธารณสงเคราะห์ นอกจากเป็นการช่วยเหลือประชาชนผู้ยากไร้และประสบภัยแล้วยังหมายรวมถึง การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารทางราชการ เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ การฝึกอาชีพแก่ประชาชน การให้ใช้สถานที่วัดสำหรับดำเนินกิจกรรมเพื่อประโยชน์ส่วนรวม หลักการสาธารณสงเคราะห์เป็นภารกิจที่วัดหรือพระภิกษุสงฆ์ดำเนินการช่วยเหลือสังคมในรูปแบบต่าง ๆ ที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย ทั้งนี้โดยมุ่งเน้นเพื่อประโยชน์และความสุขแก่ประชาชนเป็นสำคัญ ได้แก่ การสงเคราะห์พระภิกษุสามเณร และวัดที่ประสบภัยและขาดแคลน การให้วัดเป็นสถานที่ประกอบการกุศลเกี่ยวกับเรื่องเกิด แก่ เจ็บ ตาย เช่น การสวดศพ การเผาศพ การทำบุญอุทิศ การถวายสังฆทาน เป็นต้น การให้วัดเป็นสถานที่จัดฝึกอบรมประชาชนด้านอาชีพต่าง ๆ การสงเคราะห์ผู้ป่วยโรคร้ายหรือผู้ป่วยยากไร้ การจัดให้มีโรงพยาบาล การบริจาคทรัพย์สินส่วนตัว หรือชักชวนญาติโยมบริจาคทรัพย์สินจัดสร้างโรงพยาบาล การให้ความรู้ข่าวสารแก่ชุมชนด้านต่าง ๆ เช่น การศึกษา การสาธารณสุขมูลฐาน การปกครอง การช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัยหรือการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ต่าง ๆ เป็นต้น

ในปัจจุบัน นอกจากพระภิกษุต้องประพฤติปฏิบัติตามหลักพระธรรมวินัย อันเป็นหลักการปกครองดั้งเดิมทางพระพุทธศาสนาแล้ว ปัจจุบันคณะสงฆ์ยังต้องประพฤติปฏิบัติตามกฎหมายของคณะสงฆ์โดยเฉพาะอีกด้วย กฎหมายคณะสงฆ์ที่ใช้อยู่ในปัจจุบันเรียกว่าพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 109 ตอนที่ 16 วันที่ 4 มีนาคม 2535 โดยเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2535 มีดังนี้

“โดยเหตุพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 ได้ใช้บังคับมาเป็นเวลานานแล้ว สมควรปรับปรุงบทบัญญัติว่าด้วยการสถาปนาสมเด็จพระสังฆราช และการแต่งตั้งผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนสมเด็จพระสังฆราช การแต่งตั้งถอดถอนสมณศักดิ์ของพระภิกษุ อำนาจหน้าที่และการปฏิบัติหน้าที่ของมหาเถรสมาคม การปกครอง การสละสมณเพศของคณะสงฆ์และคณะสงฆ์อื่น การดูแลรักษาวัด ทรัพย์สินของวัด และศาสนสมบัติกลาง ตลอดจนปรับปรุงบทกำหนดโทษให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบัน จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้” (กองพุทธศาสนสถาน สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2554, หน้า 7-8)

พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทยา คงคปโณ) (2550, หน้า 61-62) กล่าวว่า การสาธารณสุขสงเคราะห์เป็นกิจการของคณะสงฆ์ที่กำหนดไว้ในระเบียบมหาเถรสมาคมข้อหนึ่ง “ควบคุมและส่งเสริมการสาธารณสุขสงเคราะห์ของคณะสงฆ์” และในระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ส่วนกลางได้กำหนดว่า เป็นวิธีดำเนินการสาธารณสุขและการสาธารณสุขสงเคราะห์ให้ เป็นไปตามที่กำหนดในระเบียบมหาเถรสมาคม” การสาธารณสุขสงเคราะห์แยกโดย ลักษณะที่ควรจะมี 4 ประการ ดังนี้

1. การดำเนินการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล ได้แก่ วัดหรือคณะสงฆ์ ดำเนินกิจการอย่างใดอย่างหนึ่งที่มีวัตถุประสงค์ให้เป็นสาธารณประโยชน์ เช่น กิจการหน่วยอบรมประชาชนประจำ ตำบล กิจการห้องสมุดเพื่อประชาชน การตั้งมูลนิธิเพื่อคนยากจนหรือกิจการอื่นๆ กิจการเหล่านี้อาจเป็นกิจการที่ทำเองหรือ โครงการที่กำหนดเอง ที่เป็นกิจการประจำ หรือกิจการชั่วคราวก็ได้

2. การช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นซึ่งเป็นไปเพื่อการสาธารณสุขประโยชน์ได้แก่ การช่วยเหลือสนับสนุนส่งเสริมกิจการของรัฐหรือเอกชน หรือผู้ใดผู้หนึ่ง ดำเนินการเพื่อประโยชน์แก่สังคม ชุมชน เช่น การพัฒนาหมู่บ้าน การพัฒนาชุมชน การพัฒนาตำบล การช่วยป้องกันยาเสพติดให้โทษ หรือการช่วยป้องกันการติดโรคเอดส์ เป็นต้น

3. การช่วยเหลือเกื้อกูลสถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติ ได้แก่ สร้างถนนหนทางขุดลอกคูคลอง สร้างฌาปนสถาน (นอกวัด) สร้างการประปา สร้างเครื่องกำเนิดไฟฟ้า และอื่น ๆ

4. การช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนทั่วไป ได้แก่ การช่วยเหลือประชาชนในกาลที่ควรช่วยเหลือ เช่น การประสพอุทกภัย การประกันอัคคีภัย การประสพวาตภัย หรือคราวอากาศหนาวจัดหรือแม้ยามปกติตามโอกาส มีการจัดการช่วยเหลือด้วยการจัดการสงเคราะห์ เช่น สงเคราะห์คนชรา สงเคราะห์คนพิการ และสงเคราะห์โดยประการอื่น

งานสาธารณสุขสงเคราะห์จึงเป็นงานเกี่ยวกับการสงเคราะห์ชุมชนและสังคม โดยมีวัดและพระภิกษุสามเณรเป็นแกนนำ ได้แก่ โครงการอุปสมบท และบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน โครงการสงเคราะห์พระภิกษุสามเณร และวัดที่ประสพภัยขาดแคลน วัด เจ้าอาวาส พระภิกษุ เป็นผู้นำ ในการพัฒนาชุมชนและสังคม เช่น ให้สถานที่เป็นที่จัดประชุมอบรมเยาวชนและประชาชนด้านอาชีพต่าง ๆ

การสร้างถนนเข้าหมู่บ้าน การออมทรัพย์ ให้สถานที่เป็นแหล่งประปาหมู่บ้าน การสนับสนุนทุนการศึกษาแก่เด็กนักเรียน การช่วยเหลือผู้ป่วยยากไร้ (กรมการศาสนา, 2542, หน้า 24)

สรุปได้ว่า การสาธารณะสงเคราะห์ หมายถึง การจัดกิจการอันเป็นสาธารณะประโยชน์ที่ พระสงฆ์ หรือวัดต่าง ๆ จัดทำอยู่ เป็นการจัดสร้างเพื่อประโยชน์อันก่อให้เกิดผลต่อสาธารณะ เช่น การสร้างโรงพยาบาล การสร้างถนนการสร้างศาลา การสร้างอาคารเรียน การสร้างสถานีตำรวจ เป็นต้น นอกจากนั้นแล้วยังเป็นการจัดหาสิ่งของ หรือวัสดุอุปกรณ์ เครื่องใช้สำหรับสถานศึกษา หรือสถานที่อื่นใดที่เป็นของสาธารณะเป็นการช่วยเหลือในส่วนของสาธารณะสมบัติ โดยมุ่งเอาผลเพื่อส่วนรวมที่เป็นสาธารณะที่เป็นวัตถุประสงค์

2.1.4 ประเภทและองค์ประกอบของงานด้านสาธารณะสงเคราะห์

1. ด้านการดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล

การดำเนินกิจกรรมเพื่อการช่วยเหลือเกื้อกูล ได้แก่ การที่วัด หรือคณะสงฆ์ดำเนินการเอง ซึ่งกิจการอย่างใดอย่างหนึ่งที่มีวัตถุประสงค์ให้เป็นสาธารณะประโยชน์ เช่น กิจการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล กิจการห้องสมุดเพื่อประชาชน จัดอบรมวิชาชีพให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น เป็นต้น

กรมการศาสนา (2542, หน้า 24) ได้เสนอรายงาน สภาพสังคมไทยด้านบทบาทของพระสงฆ์ในการสงเคราะห์ประชาชน ไว้ดังนี้

1. ให้ที่พักอาศัย ตลอดจนอาหาร เครื่องนุ่งห่ม และทุนการศึกษาแก่เด็กจากครอบครัวที่ยากจน
2. ให้สถานศึกษาของรัฐและท้องถิ่นใช้ที่ดินของวัดและใช้เป็นอาคารเรียน
3. ให้วัดตั้งและดำเนินการโรงเรียนราษฎร์เองตามกฎหมาย โรงเรียนราษฎร์เป็นโรงเรียนสำหรับนักเรียนยากจน ให้ศึกษาเล่าเรียนโดยไม่เสียค่าเล่าเรียน บางแห่งจัดเก็บค่าเล่าเรียนแต่ในอัตราต่ำ บางวัดจัดให้มีการศึกษาผู้ใหญ่สำหรับพระภิกษุสามเณร ตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษา
4. จัดการสอนศีลธรรม จริยธรรมในโรงเรียน โดยคณะสงฆ์เป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายในการส่งพระภิกษุไปช่วยสอนศีลธรรม จริยธรรม ไปตามโรงเรียนต่าง ๆ มีการสอนรายชั่วโมงตามหลักสูตร หรือไปสอนในรูปแบบการประชุม สัมมนา ให้สถานศึกษาเป็นครั้งคราว ทั้งในระดับประถม มัธยม และอุดมศึกษา ทว่าราชอาณาจักร ตลอดจนจัดสอนธรรมศึกษาแก่นักเรียนตามสำนักของสงฆ์
5. จัดตั้งโรงเรียนสอนเด็กก่อนเกณฑ์ เป็นการสงเคราะห์ด้านการศึกษาที่กรมการศาสนา ร่วมกับเจ้าอาวาสวัดต่าง ๆ จัดขึ้น เพื่อวางรากฐานการศึกษาแก่เด็กก่อนวัยเรียนในท้องถิ่น เป็นการปลูกฝังให้เด็กใกล้ชิดจิตพระพุทธรูปศาสนา ทั้งนี้ให้พระภิกษุ สามเณร ผู้มีความรู้ความสามารถได้ทำคุณประโยชน์ให้แก่ท้องถิ่น และชุมชนที่อาศัย

พุทธทาสภิกขุ (2551, หน้า 110) กล่าวว่า พระสงฆ์และวัดควรสงเคราะห์ประชาชน ดังนี้

1. ควรสงเคราะห์ฝ่ายจิตใจให้มีสติปัญญา รู้จักแก้ปัญหาด้วยตัวเอง
2. ควรสงเคราะห์ทางด้านศีลธรรม
3. ควรสงเคราะห์ให้มนุษย์มีความสว่างทางวิญญาณ
4. ควรสงเคราะห์ควรให้กินอยู่แต่พอดี
5. ควรสงเคราะห์ในการให้ธรรมมากกว่าให้วัตถุ

6. ควรสงเคราะห์ให้เขามีความเข้มแข็ง

สถาบันสงฆ์เป็นสถาบันจารีตประเพณีที่มีความสำคัญยิ่ง พระสงฆ์จากอดีตจนถึงปัจจุบัน มีความสัมพันธ์ใกล้ชิด และมีบทบาทที่สำคัญในการชี้นำสังคม ซึ่งแม้บทบาทในด้านการเป็นผู้นำจะลดน้อยลงไปในปัจจุบัน แต่บทบาทด้านการเป็นผู้นำทางศีลธรรมจรรยา พระสงฆ์ยังได้รับความเคารพนับถืออย่างสูง และเป็นสถาบันสังคมที่ขาดเสียไม่ได้ในชีวิตประจำวันของชาวชนบทส่วนใหญ่ ซึ่งนอกจากเป็นที่พึ่งทางใจแล้ว ยังเป็นสถานที่เอื้ออำนวยในด้านบริหารสังคมอื่นที่กลไกของรัฐบาลเข้าไปช่วยให้บริการไม่ทั่วถึง เพื่อเป็นการสร้างบูรณาการภายในชุมชน

พระมหาประยูร ปยุตโต (2513, หน้า 16) ได้กล่าวถึงบทบาทของวัดและพระสงฆ์ไว้ว่า

1. เป็นสถานศึกษาสำหรับชาวบ้านสงฆ์อุทิศมาอยู่รับใช้พระสงฆ์รับการฝึกอบรมทางศีลธรรม และเล่าเรียนวิชาการต่าง ๆ ตามที่มีสอนในแต่ละยุคสมัย
2. เป็นสถานสงเคราะห์ ที่บุตรหลายชาวบ้านที่ยากจนได้มาอาศัยเลี้ยงชีวิต และศึกษาเล่าเรียนด้วยตลอดจนผู้ใหญ่ที่ยากจนมาอาศัยเลี้ยงชีพ
3. เป็นสถานพยาบาล ที่รักษาผู้เจ็บป่วยตามภูมิปัญญาความรู้ของพระสงฆ์
4. เป็นที่พักของคนเดินทาง
5. เป็นสโมสรที่ชาวบ้านมาพบปะสังสรรค์ พักผ่อนหย่อนใจหาความรู้เพิ่มเติม
6. เป็นสถานบันเทิง ที่จัดงานเทศกาลและงานมหรสพต่าง ๆ สำหรับชาวบ้าน
7. เป็นที่ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท เป็นที่ปรึกษาแก้ปัญหาชีวิต ครอบครัว และความทุกข์ต่าง ๆ
8. เป็นศูนย์ศิลปวัฒนธรรม ที่รวบรวมศิลปกรรมต่าง ๆ ของชาติเป็นเหมือนพิพิธภัณฑ์ที่เก็บรวบรวมศิลปวัตถุที่เป็นภูมิปัญญาของท้องถิ่น
9. เป็นคลังพัสดุ สำหรับเก็บของใช้ต่าง ๆ ซึ่งชาวบ้านได้ใช้ร่วมกันเมื่อมีงานที่วัดหรือเยี่ยมไปใช้เมื่อตนจัดงานขึ้น
10. เป็นศูนย์กลางการบริหารการปกครอง ที่กำนันหรือผู้ใหญ่บ้าน จะเรียกลูกบ้านมาประชุมกัน เพื่อแจ้งข่าวทางราชการต่าง ๆ

11. เป็นที่ประกอบพิธีกรรมหรือบริหารด้านพิธีกรรมอันเป็นเรื่องผูกพันกับชีวิตของคนในระยะเวลาต่าง ๆ

พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงคปณโณ) (2545, หน้า 18-20) ได้กล่าวไว้ว่า เจ้าอาวาสจึงต้องมีหน้าที่จัดการสังคัมสงเคราะห์และการสาธารณะสงเคราะห์ อันเป็นการช่วยเหลือสังคัม เช่น

1. อำนวยความสะดวกแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์ที่ขอใช้วัดเป็นที่บำเพ็ญกุศล ทั้งที่เป็นส่วนตัวและส่วนรวม

2. อำนวยความสะดวกในการบำเพ็ญกุศลของวัดทั้งที่เป็นประจำ และเป็นการจร

3. อำนวยความสะดวกแก่ประชาชนผู้ที่จะบำเพ็ญกุศลของนอกวัด แต่ขอรับคำปรึกษาและความอุปถัมภ์จากเจ้าอาวาสหรือจากวัด

4. สร้างสถานที่เพื่ออำนวยความสะดวกในการบำเพ็ญกุศล เช่น การสร้างฌาปนสถาน มีเมรุเผาศพ ศาลาพักผ่อน หรือศาลาบำเพ็ญกุศลและที่เก็บศพ เป็นต้น

พระประภา กิจโกศล (2534, หน้า 54) ได้กล่าวถึง การพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์ว่า พระสงฆ์ควรดำเนินการพัฒนาประชาชน โดยเน้นการพัฒนาจิตใจเป็นหลัก โดยการจัดตั้งโครงการณรงค์ ลดละ เลิก อบายมุข และโครงการเสริมเพื่อพัฒนาสภาพเป็นอยู่ของประชาชน เช่นโครงการศูนย์เด็กเล็ก ฯลฯ พระสงฆ์ต้องมีบทบาทภาวะผู้นำสำคัญในการชักชวนให้ประชาชนให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมและโครงการโดยลักษณะการมีส่วนร่วมในการวางแผนและดำเนินงานและได้รับแบ่งปันผลประโยชน์ทำเทียมกัน และมีการพัฒนาจิตใจของประชาชนควบคู่กันไป

2. ด้านการช่วยเหลือกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณะประโยชน์

การช่วยเหลือกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณะประโยชน์ ได้แก่ การช่วยเหลือสนับสนุนส่งเสริมกิจการของรัฐ หรือของเอกชน หรือผู้ใดผู้หนึ่งดำเนินการ และการนั้นเป็นไปเพื่อการสาธารณะประโยชน์ เช่น การพัฒนาหมู่บ้าน การพัฒนาตำบลขุดสระน้ำ ขนาดใหญ่เพื่อเป็นแหล่งน้ำอุปโภค และเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ อนุรักษ์วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมจัดหาทุนเพื่อการสงเคราะห์ และอื่น ๆ

วิรัช วิรัชนิการวรรณ (2532, หน้า 3) ได้กล่าวว่า พัฒนาชุมชน หมายถึง

1. การปรับปรุงส่งเสริมให้ชุมชนหนึ่งดีขึ้นหรือมีวิวัฒนาการดีขึ้น

2. การส่งเสริมให้ชุมชนนั้น ๆ มีวิวัฒนาการดีขึ้น คือเจริญทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและ

วัฒนธรรม

3. การพัฒนาชุมชนนั้น จะต้องพัฒนาทางด้านวัตถุและพัฒนาด้านจิตใจ

4. การพัฒนาชุมชน คือกระบวนการที่มุ่งส่งเสริมความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้น ทั้งนี้

โดยให้ประชาชนเข้าร่วมมือและริเริ่มได้ดำเนินงานเอง

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2538, หน้า 29) กล่าวถึง การพัฒนาคนว่าสิ่งสำคัญอย่างที่สุดของการพัฒนาชุมชนก็คือ การพัฒนาคนหรือการพัฒนาตัวตน การพัฒนาที่ตัวตน หมายถึง การกระทำใด ๆ ที่ทำให้คนเป็นคนฉลาดเฉลียวขึ้น หรือทำให้คนเป็นคนที่มีคุณภาพ นอกจากนี้ การพัฒนาคนยังรวมการพัฒนาความรู้สึกรักใคร่ กิริยามารยาท บุคลิกลักษณะ นิสัยใจคอ ความซื่อสัตย์สุจริต รสนิยมของคนด้วย

ไพฑูริย์ เครือแก้ว (2538, หน้า 29) ได้กล่าวถึงเป้าหมายสูงสุดของการพัฒนาชุมชนคือ การพัฒนาคนในชุมชนให้มีทั้งคุณภาพและคุณธรรมในทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง

3. ด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลสถานที่อันเป็นสาธารณะสมบัติ

การช่วยเหลือเกื้อกูลสถานที่อันเป็นสาธารณะสมบัติได้แก่ การสร้างถนนขุดลอกคูคลอง สร้างโรงพยาบาล และจัดซื้อเครื่องมือแพทย์ สร้างการประปา สร้างเครื่องมือกำเนิดไฟฟ้า ปลุกต้นไม้ และอื่น ๆ ข้อนี้ มุ่งเอาเฉพาะการช่วยเหลือเกื้อกูลสถานที่อันเป็นส่วนของสาธารณะประโยชน์

ข้าเลื่อง วุฒิจันทร์ (2540, หน้า 9-12) ได้กล่าวถึง การสงเคราะห์ของพระสงฆ์ว่าควรมีลักษณะดังนี้

1. เมื่อวัดมีที่ดินเหลือ ควรจัดตั้งโรงเรียน หรือสถานศึกษาระดับต่าง ๆ ให้เป็นส่วนหนึ่งของวัด ไม่ควรกั้นเขตตัดขาดจากบ้าน วัด โรงเรียน ควรให้ความใกล้ชิดกับวัดอุบาสก อุบาสิกา ที่ศรัทธาวัด ควรทำบุญบำเพ็ญกุศล สมาทานศีล ฟังเทศน์ที่วัดเป็นประจำ และทำหน้าที่บำรุงวัด ร่วมกันประชาชนในชุมชนอื่น ๆ ด้วย

2. พระสงฆ์ควรตั้งสุขาเสนา สถานอนามัย หรือโรงพยาบาล ภายในวัด ในเขตวัด

3. ควรสร้างที่อ่านหนังสือพิมพ์ ห้องสมุดประจำ หมู่บ้าน พิพิธภัณฑสถานในวัด อาจเกิดจากความร่วมมือจากทางวัดเอง หรือจากประชาชน ชาวบ้าน แม้แต่ทางราชการ จัดสร้างขึ้นให้วัดดูแลได้ อาจให้ใช้สถานที่แล้วมีพระภิกษุ สามเณร เป็นดูแลรักษา ให้บริการแก่ประชาชน

4. ควรตั้งสภาตำบลใช้เป็นที่ประชุมราษฎรของหน่วยราชการ ในกิจการด้านการพัฒนา หมู่บ้าน ตำบลท้องถิ่น วัดอาจให้ใช้สถานที่ เช่น ศาลาการเปรียญ หรือบริเวณวัดได้

5. ควรสร้างบ่อน้ำ ตึมน้ำ ใช้น้ำ ประปาหมู่บ้าน น้ำ ใช้ในด้านการเกษตรทางวัดอาจเป็นผู้ดำเนินงาน นอกจากนั้นให้ชาวบ้านช่วยกันดูแลรักษา โดยอาจแต่งตั้งคณะกรรมการและมีทางวัดเข้าไปช่วยดูแล

6. กิจการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ หรือกิจการอื่น ๆ ของหมู่บ้าน ควรให้ใช้การที่วัด โดยเจ้าอาวาสหรือพระภิกษุสามเณรช่วยดูแลให้ความสะดวกภายในขอบเขตความสามารถ ซึ่งต้องไม่ผิดพระธรรมวินัย ไม่ทำให้เสียสมณสาธูป เช่น การจัดตั้งธนาคารข้าว ธนาคารพืชพันธุ์ ธนาคาร

โคกระบือ กองทุน มูลนิธิ สหกรณ์ต่าง ๆ ศูนย์บริหารสาธารณชะ ศูนย์ฝึกออาชีพ ศูนย์ประสานงานของประชาชนในกิจการต่าง ๆ

7. กิจกรรมแก้ปัญหาเฉพาะหน้า พระสงฆ์ควรจัดการชวนขวายให้ โดยพระเป็นผู้นำให้ชาวบ้านได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกันมีวัดเป็นศูนย์กลาง ได้แก่ การเกิดภัยธรรมชาติต่าง ๆ

4. ด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนทั่วไป

การช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนทั่วไปได้แก่ การช่วยเหลือประชาชนในการที่ควรช่วยเหลือ เช่น จัดตั้งหน่วยอาสาสมัครบรรเทาสาธารณภัย ช่วยเหลือประชาชนทั้งด้านไฟไหม้และน้ำท่วม พร้อมมอบเครื่องอุปโภคแก่ผู้ประสบภัย หรือในยามปกติก็ตั้งกองทุนเลี้ยงเด็กกา พรีาและเด็กด้อยโอกาส

อนันท์ วิริยะพินิจ (2525, หน้า 45-46.) ได้กล่าวว่า บทบาทพระสงฆ์ในสังคมไทย เป็นงานที่พระสงฆ์จะทำได้โดยตรงก็คือ การสงเคราะห์โดยทางอ้อมด้วยการแนะนำ ชักจูงผู้อื่นให้กระทำหรือนำสิ่งของหรือบริการที่ได้รับจากผู้อื่นมาเฉลี่ยแบ่งปันให้เป็นประโยชน์กว้างขวางออกไปโดยการสงเคราะห์นั้นต้องคำนึงถึงความเหมาะสมตามกาลเทศะ บทบาทของพระสงฆ์ในการสงเคราะห์ชุมชนตามแนวความคิดของพระราชาวรมุณีประกอบด้วยกรให้คำ แนะนำ ทางจิตใจเป็นที่ปรึกษาเกี่ยวกับปัญหาชีวิตต่าง ๆ

1. การเป็นที่พึ่งให้ความร่วมมือทางจิตใจและด้วยความประพฤติเป็นตัวอย่างตลอดจนสถานที่วัดที่สวนร่วมเย็นเป็นองค์ประกอบสำหรับการหล่อเลี้ยงจิตใจของสังคมอย่างหนึ่ง
2. การให้คำแนะนำปรึกษาด้านอื่น ๆ เท่าที่ทำได้ เช่น ในทางวิชาการ เป็นต้น ที่ผู้ปรึกษาสะดวกใจและสนิทใจ
3. ในสังคมที่จะพัฒนา เมื่อชาวบ้านยังไม่พร้อมที่จะช่วยตนเอง ถ้าได้พระผู้นำ ท้องถิ่นที่มีโอกาสเตรียมตัวพร้อมเป็นศูนย์กลาง จะเป็นผู้นำ ชี้ช่องในการนา ท้องถิ่นให้ได้รับความเจริญใหม่ๆ บทบาทนี้อาจจะประกอบด้วยกรเสนอแนะให้คิดริเริ่มว่า ในท้องถิ่นนั้นอะไรที่จะทำให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวม ทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น แล้วช่วยประชาชนมาทำงานนั้น หรืออาจเป็นที่ปรึกษาชาวบ้านมาขอความเห็นว่าจะทำสิ่งนั้นสิ่งนี้ขึ้นมาในท้องถิ่นจะควรหรือไม่ควร

4. การสงเคราะห์ทางจิตใจเป็นสิ่งสำคัญในทางศาสนาและยังเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับประชาชนทั่วไป แม้ที่เป็นพระพุทศาศนิกชนในฐานะเป็นเครื่องปลอบประโลมใจ สืบเนื่องมาจากความเร้นลับของชีวิต อย่างที่บางท่านเรียกว่า การบำรุงขวัญ ให้แก่ชาวบ้าน บทบาทประเภทพิธีกรรมต่าง ๆ

บทบาทของพระสงฆ์ในการช่วยเหลือสังคมมีอยู่ 2 เรื่องแนะนำให้ทำ ได้แก่ การแนะนำสั่งสอนให้ประชาชนได้ประพฤติปฏิบัติตามหลักธรรมในพระพุทธศาสนา การทำให้ดู เป็นการแสดงแบบอย่างการครองชีวิตอย่างสันโดษ มีเมตตา สัจจะ หิริโอตตปปะ ส่วนบทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนควรปฏิบัติ ดังนี้

1. เป็นผู้นำทางจิตใจ ศรัทธาและปัญญา เนื่องจากความเจริญทางวัตถุและความรวดเร็วของข้อมูล ข่าวสาร พุทธศาสนิกชนขาดความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธศาสนา ไม่มีหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธศาสนาเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ ไม่ศรัทธาและปัญญาที่ถูกต้อง พระสงฆ์จึงควรเป็นผู้นำทางจิตใจของประชาชนและชุมชน เพื่อยกระดับจิตใจของประชาชนด้วยหลักธรรมคำสั่งสอนทางศาสนาให้สามารถมีชีวิตอย่างเป็นสุขมีศรัทธา และปัญญาที่ถูกต้อง

2. พัฒนาจิตใจของประชาชน ด้วยกระบวนการให้การศึกษอบรมและส่งเสริมประชาชนให้เกิดสุขภาพจิตที่ดีมีสมรรถภาพจิตใจที่เข้มแข็ง มีความเอื้ออาทรต่อบุคคลครอบครัวสังคม และประเทศชาติ

3. ส่งเสริมการศึกษาของเยาวชนและประชาชนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น โรงเรียนพระปริยัติธรรม โรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาในวัด ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดรวมทั้งการจัดให้เป็นอุทยานการศึกษา เป็นแหล่งความรู้แก่เยาวชนและประชาชน

4. ส่งเสริมศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม พระพุทธศาสนา เป็นศาสนาประจำชาติไทย ต่อเนื่องยาวนานแต่โบราณกาล แต่ในปัจจุบันการไหลบ่าทางวัฒนธรรมจากต่างประเทศทำให้เกิดผลเสียต่อวัฒนธรรมอันดีงามของชาติ พระสงฆ์จึงควรปลูกจิตสำนึกแก่ประชาชนทางด้าน การสร้างจิตสำนึกในการเป็นศาสนาประจำชาติของพุทธศาสนิกชนในหน้าที่ของพุทธศาสนิกชนและจิตสำนึกในการศึกษาอบรมปฏิบัติธรรมให้เป็นผู้ต้น ผู้รู้ และผู้เบิกบานอยู่เสมอ

5. ให้การสงเคราะห์แก่ผู้ประสบความทุกข์ยากและเดือดร้อน ในฐานะที่วัดเป็นส่วนหนึ่งในโครงการของสังคมชุมชนเมือง ประชาชนประสบความทุกข์ยากเดือดร้อนพระสงฆ์จึงควรให้การสงเคราะห์แก่ผู้ประสบความทุกข์ยากเท่าที่จะสามารถทำได้โดยการให้ธรรมะ คำปรึกษาแนะนำ และการให้กำลังใจ

6. ช่วยแก้ไข้ปัญหาของชุมชน พระสงฆ์ควรมีบทบาทในการแก้ไข้ปัญหาของชุมชนตามความสามารถ โดยทำเป็นขั้นตอน มีการวางแผนตามหลักอริยสัจ 4 ของพระพุทธเจ้าคือ ต้องรู้ทุกข์ รู้สภาพของทุกข์ก่อนว่ามีอะไรบ้าง รู้สมุทัย รู้สาเหตุแห่งทุกข์ รู้นิโรธ ทางแห่งการดับทุกข์ และรู้มรรควิธีที่จะดับทุกข์

7. ช่วยพัฒนาชุมชนให้เป็นแผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง โดยเป็นแกนนำร่วมกับผู้นำชุมชนและชาวบ้าน พัฒนาชุมชนตามอุดมการณ์แผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง คือ การพัฒนาด้านจิตใจ การพัฒนาด้านสังคม และการพัฒนาเศรษฐกิจของประชาชน

ดังนั้น จึงถือว่าพระสงฆ์จะต่อพยายามสร้างเครือข่ายประสานงานและเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างคณะสงฆ์ให้เป็นชุมชนหรือกลุ่ม เพื่อที่จะทำให้สังคมหรือชุมชนรอบข้างยอมรับ จึงจะทำให้การสร้างชุมชนนั้นมีการเรียนรู้ องค์ความรู้ซึ่งเป็นบทบาทที่จะต้อง ชี้นำทางในการพัฒนา ไม่ว่าจะเป็นด้านแนวความคิด แนะนำ สั่งสอน เป็นแบบอย่างที่ดี เป็นผู้นำทางด้านจิตวิญญาณ อัน

เป็นการชักนำ แนวทางไปสู่การพัฒนาสังคม ชุมชนให้เกิดความเข้มแข็งทางด้านจิตใจ ทางด้าน เศรษฐกิจ เพราะคณะสงฆ์มีการสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์สามัคคีกันดีเป็นรูปแบบแล้วระบบการ จัดการ การบริหารชุมชน การปกครองก็เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาสังคมกลุ่มย่อย ๆ ไปการพัฒนา สังคมขนาดใหญ่ขึ้น

สรุปได้ว่า การสาธารณสุขสงเคราะห์เป็นงานในบทบาทหน้าที่ของพระสงฆ์ต่อประชาชนและ สังคม โดยจะต้องดำเนินงานให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยดีงาม ไม่ขัดต่อหลักพระธรรมวินัย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ คำ สั่งของมหาเถรสมาคม และต้องเป็นไปตามหมาย ของฝ่ายบ้านเมืองด้วย ซึ่งสามารถกล่าวได้ว่า งานด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ นี้สามารถแยกได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ สงเคราะห์ทางวัตถุ หมายถึง การอนุเคราะห์หรืออุปถัมภ์ด้วยวัตถุสิ่งของ และ สงเคราะห์ทางจิตใจ หมายถึง การอนุเคราะห์ด้วยการให้ธรรมะเป็นทานนั่นเอง

2.1.5 กระบวนการวิธีการงานด้านสาธารณสุขสงเคราะห์

กระบวนการงานสาธารณสุขสงเคราะห์นั้น ต้องมีการวางแผนประชุมปรึกษาแผนงานที่จะ ทำลงไป เพื่อให้งานดำเนินไปได้ด้วยดี กำหนดแนวทางให้ชัดเจนสามารถใช้ทรัพยากรบุคคลได้ หรือ วัสดุที่จำเป็น และทุนการดำเนินงาน โดยมีการจัดการบริหารดังนี้ ดังนี้

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) (2549), หน้า 3-5) กล่าวถึง การบริหารเป็น วิธีการทำให้งานสำเร็จโดยอาศัยผู้อื่น (Getting Things Done Through Other People) และกล่าว ว่าหน้าที่ของผู้บริหารเป็นกรอบในการพิจารณาของผู้บริหารให้สำเร็จ มี 5 ประการ ตามคำย่อ ภาษาอังกฤษว่า“POSDC” ดังนี้ คือ

1. P คือ Planning หมายถึง การวางแผน เป็นการกำหนดแนวทางการดำเนินงานเพื่อ ความสำเร็จที่จะตามมาในอนาคต ผู้บริหารที่ดีต้องมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลเพื่อกำหนดทิศทางของ องค์กร
2. O คือ Organizing หมายถึงคือการจัดองค์กร เป็นการกำหนดโครงสร้างความสัมพันธ์ ของสมาชิกและสายบังคับบัญชาภายในองค์กร มีการแบ่งงานกันทำและการกระจายอำนาจ
3. S คือ Staffing หมายถึง งานบุคลากร เป็นการสรรหาบุคลากรใหม่ การพัฒนาบุคลากร และการใช้คนให้เหมาะสมกับงาน
4. D คือ Directing หมายถึง การอำนวยความสะดวก เป็นการสื่อสารเพื่อให้เกิดการดำเนินการตาม แผน ผู้บริหารต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและต้องมีภาวะผู้นำ
5. C คือ Controlling หมายถึง การกำกับดูแล เป็นการควบคุมคุณภาพของการปฏิบัติงาน ภายในองค์กร รวมทั้งกระบวนการแก้ปัญหาภายในองค์กรกระบวนการของงานที่สำคัญต้องมีนโยบาย คือ แผนที่กำหนดไว้อย่างชัดเจน

ผู้บริหารที่ดีต้องมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล รู้จักมอบหมายงานให้เหมาะกับบุคลากรที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและดูแลอย่างทั่วถึง แม้ว่าอยู่ในครอบครัวเดียวกันก็บริหารจัดการให้สมาชิกภายในครอบครัวอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข เป็นการวางแผนการบริหารที่ดี ดังที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ในปิตกัมมสูตรว่าอริยสาวกในธรรมวินัยนี้ย่อมบำรุงตนเอง มารดา บิดา บุตร ภรรยา ทาส กรรมกร คนรับใช้ มิตร และอามาตย์ให้เป็นสุข บริหารให้เป็นสุขโดยชอบด้วยโภคทรัพย์ที่หามาได้ด้วยความขยันหมั่นเพียร เก็บรวบรวมด้วยน้ำพักน้ำแรง อาบเหงื่อต่างน้ำ ประกอบด้วยธรรม ได้มาโดยธรรม นี้เป็นฐานะที่ 1 ที่อริยสาวกนั้นถึงแล้ว ถึงโดยสมควร ใช้สอยตามเหตุ ทรัพย์สินต่าง ๆ ที่แสวงหามาได้ด้วยความบริสุทธิ์ใจ หากมีการจัดการวางแผนบริหารที่ดีในเบื้องต้น ด้วยการดูแลตนเองให้ได้ดีเสียก่อน และสงเคราะห์ให้สมาชิกในครอบครัว ตลอดจนบ่าวไพร่ หรือญาติมิตรให้ได้รับความสุขอย่างทั่วถึง เพราะทรัพย์สินเหล่านั้นหามาได้ด้วยพลังและความขยันของตนที่ได้มาด้วยความชอบธรรมรู้จักจ่ายจ่ายอย่างประหยัด ให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุดเป็นการวางแผนบริหารที่ดียิ่ง การช่วยเหลือ สาธารณะสงเคราะห์เป็นภารกิจที่สำคัญของพระพุทธศาสนา เพื่อจะช่วยเหลือสังคมให้สูงขึ้น โดยนำ หลักพระมหากรุณาคุณของพระพุทธเจ้ามาสู่การปฏิบัติด้วย ทั้งนี้จะเห็นความสำคัญในข้อนี้ได้จากที่พระพุทธเจ้าดำรัสอันเป็นปฐมโอวาทก่อนที่พระพุทธเจ้าจะส่งให้พระสาวกออกไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาแก่ประชาชน ซึ่งมีความว่า “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอจงจาริกไปเพื่อประโยชน์สุขแก่ชนจำนวนมาก เพื่ออนุเคราะห์ชาวโลก เพื่อประโยชน์ แก้อกุศลและความสุขแก่เทวดาและมนุษย์ อย่าไปโดยทางเดียวกันสองรูป จงแสดงธรรมมีความงามในเบื้องต้น มีความงามในท่ามกลางและมีความงามในที่สุด” (วิ.ม. (ไทย) 4/32/40)

การวางแผนออกเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระพุทธเจ้านั้น หากพิจารณาอย่างละเอียดแล้ว ก็จะได้เห็นได้ว่าเป็นการเตรียมความพร้อมเพื่อความพร้อมประสิทธิภาพในการปฏิบัติภารกิจกล่าวคือ หากจะปฏิบัติภารกิจเพื่อผู้อื่นให้สำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพแล้ว ต้องพัฒนาตัวเองให้มีความสมบูรณ์พร้อมเสียก่อน คือการทำตนให้สามารถเป็นที่พึ่งหรือช่วยเหลือตนเองได้แล้ว จึงเข้าไปช่วยเหลือหรือแนะนำ ผู้อื่นได้

ในการวางแผนทางพระพุทธศาสนานั้นพระพุทธเจ้าทรงวางแผนในเบื้องต้นในครั้งบวชให้ท่านอัญญาโกณฑัญญะ หนึ่งในพระปัญจวัคคีย์ได้ดวงตาเห็นธรรม ขอบวชเป็นพระรูปแรกในพระพุทธศาสนา พระพุทธเจ้าทรงประทานการอุปสมบท ด้วยพระดำรัสว่า “เธอจงจงมาเป็นภิกษุเถิด ธรรมอันเรากล่าวดีแล้ว เธอจงประพฤติพรหมจรรย์เพื่อทำที่สุดแห่งทุกข์โดยชอบเถิด” (วิ.ม. (ไทย) 4/32/40)

พระพุทธเจ้าทรงกำหนดให้ผู้ที่เข้ามาบวชมีเป้าหมายเดียวกัน คือมุ่งปฏิบัติเพื่อให้หลุดพ้นจากความทุกข์ โดยผู้บริหารต้องมีสายตาทิศที่กว้างไกล (วิ.ม. (ไทย) 4/32/40) เพราะวิสัยทัศน์ทำให้

ผู้บริหารวาดภาพจุดหมายได้ชัดเจน และใช้ การสื่อสารให้สมาชิกยอมรับ เพื่อเข้าสู่จุดหมายปลายทางที่วางแผนไว้

กระบวนการวางแผนดำเนินงานสาธารณะสงเคราะห์เพื่อให้การดำเนินงานสาธารณะสงเคราะห์บรรลุผลตามเป้าหมายที่วางไว้ จึงมีความจำเป็น ผู้ที่รับผิดชอบ หรือพระสงฆ์เถระผู้ใหญ่ หรือเจ้าอาวาสวัดนั้น ๆ จะต้องใช้อาณาตุลยพินิจ สถานการณ์ หรือมองภาพของผู้ประสบภัย พิบัติต่าง ๆ ในการที่จะเข้าไปช่วยเหลือผู้ที่ประสบภัยเหล่านั้นอย่างไร ในการเริ่มต้นเข้าไปช่วยเหลือให้ได้ตามสภาพความเป็นจริงให้ได้ ผู้นำต้องมีวิสัยทัศน์ ที่มองกว้าง คิดไกล และใฝ่สูง

โดยมีการวางแผนล่วงหน้าไว้อย่างดีและรอบคอบ เพราะการวางแผนเป็นการทำนายอนาคตด้วยหลักการทางวิทยาศาสตร์ ทั้งนี้เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานให้ดำเนินไปด้วยความราบรื่น การวางแผนมีดังต่อไปนี้

1. การวางระเบียบเกี่ยวกับการรับผู้มาขอรับบริการเข้าสู่ระบบของการช่วยเหลือตลอดจนการกำหนดระเบียบวิธีการช่วยเหลือในกรณีต่าง ๆ รวมทั้งกำหนดระยะเวลาของการช่วยเหลือการติดตาม และการประเมินผล จนถึงวาระสุดท้ายของช่วยเหลือ
2. แบ่งหน้าที่ให้แก่ผู้ร่วมทีมการปฏิบัติงาน โดยปกติงานสาธารณะสงเคราะห์จะเกิดเหตุการณ์ฉุกเฉินเฉพาะหน้า และกรณีที่ต้องใช้เวลาให้การสงเคราะห์ในระยะยาว จึงต้องแบ่งหน้าที่ให้เป็นชุดปฏิบัติงานฉุกเฉินที่สามารถปฏิบัติงานได้ทันท่วงทีและรวดเร็ว เพื่อให้ทันต่อเหตุการณ์เฉพาะหน้า ส่วนชุดปฏิบัติงานช่วยระยะยาว ซึ่งจะใช้ในกรณีผู้ที่มาขอรับใช้บริการมีปัญหาที่จำเป็นต้องให้บริการสงเคราะห์อันยืดเยื้อยาวนาน จนกว่าเขาจะอยู่ในสภาพที่พึ่งตนเองได้
3. แผนเกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ ที่พึงจัดขึ้นในการสงเคราะห์ กำหนดเวลาในการปฏิบัติกิจกรรมนั้น ๆ ตามเวลาและโอกาส เพื่อส่งเสริมให้พระสงฆ์มีการตื่นตัวตามกิจกรรมที่ปฏิบัติ
4. แผนในการจัดหา การใช้จ่ายเงิน วัสดุอุปกรณ์ การเก็บรักษา การเบิกจ่ายการจัดทำบัญชีรายรับรายจ่ายวัสดุสิ่งของ ให้อยู่ในสภาพที่ถูกต้องเหมาะสมและปลอดภัย
5. แผนปฏิบัติกับผู้มารับบริการเฉพาะกรณี และการจัดทำสารระบบผู้มาใช้บริการ
6. แผนในการแก้ปัญหาของการปฏิบัติงาน เช่น กรณีที่เกินความสามารถของตนจะต้องมีวิธีแก้ปัญหาเฉพาะหน้าไว้
7. แผนในการประสานงานกับหน่วยงานที่เป็นเครือข่ายซึ่งจัดบริการที่เหมือน ใกล้เคียง หรือเหนือกว่า เพื่อประโยชน์ในการส่งต่อกรณีปริมาณผู้ใช้บริการมีจำนวนมากจะให้บริการได้ หรือกรณีที่เกินความสามารถในการให้บริการที่จำเป็นต้องใช้อุปกรณ์เครื่องมือเข้าช่วย หรือเทคนิคที่เหนือกว่า

8. แผนในการจัดฝึกอบรมผู้ร่วมปฏิบัติงานก่อนทบทวนหน้าที่ เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในหน้าที่ของตนอันจำเป็นต้องปฏิบัติ เพื่อมิให้เกิดความผิดพลาดบกพร่อง หรือผิดน้อยที่สุด (ประดิษฐ์ ดีเลิศ, 2555)

การวางแผนงานเป็นเรื่องที่สำคัญในงานสาธารณะสงเคราะห์ เพราะเป็นการวางนโยบายที่จะทำงานไว้ล่วงหน้า ช่วยให้งานสาธารณะสงเคราะห์สามารถดำเนินไปได้อย่างดีและแบ่งบุคลากรให้ถูกกับงานที่ตนถนัด เป็นการจัดระบบงานเพื่อให้รวดเร็วทันต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นและแก้ปัญหาเฉพาะได้ การจัดฝึกอบรมพนักงานให้เข้าใจในบทบาทและหน้าที่เพื่อป้องกันการผิดพลาดในบางกรณีที่เกิดฉุกเฉินขึ้นมาโดยไม่ตั้งใจ การจัดการปฏิบัติงานสาธารณะสงเคราะห์ต้องใช้หลักการทางพระพุทธศาสนาโดยยึดหลักธรรมาธิปไตย ตัดสินใจทุกอย่างด้วยธรรมเป็นสิ่งสำคัญด้วยเหตุผลที่ว่าผู้บริหารต้องประพฤติธรรม และใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหาร และที่สำคัญในการบริหารนอกจากการวางแผนที่ดีแล้วก็อยู่ที่การควบคุมดูแลและสั่งการ อันเป็นกิจกรรมในการทำหน้าที่บริหารงานของผู้บริหาร ที่จะต้องปฏิบัติเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปในทิศทางที่ต้องการ และนำไปสู่เป้าหมายที่ถูกต้องฉะนั้นการควบคุมดูแลและสั่งการในงานสาธารณะสงเคราะห์จึงเป็นเรื่องที่สำคัญ ดังนี้

1. ด้านปริมาณงาน คือ การควบคุมจำนวนของชิ้นงานที่ทำตามมาตรฐานเวลาที่กำหนดไว้ มากน้อยเพียงใด
2. ด้านคุณภาพของงาน คือ การควบคุมดูแลด้านผลงานที่เกิดขึ้นให้ได้มาตรฐานด้านคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ โดยนำมาวิเคราะห์เทียบเคียงกับมาตรฐานงานที่ได้ตั้งไว้ การเทียบเคียงอาจใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ ทางจิตวิทยา หรือสถิติเข้าช่วย เช่น ในกรณีถูกอุทกภัย วาตภัย เป็นต้น หรือการช่วยเหลือผู้ที่อดอยากขาดแคลน ว่าบุคคลผู้นั้นช่วยเหลือตนเองได้มากน้อยเพียงใด
3. ด้านเวลา ได้แก่ การควบคุมดูแลการมาทำงานตามเวลาของผู้ร่วมทีมปฏิบัติงาน การเลิกงานของผู้ปฏิบัติงาน ตลอดจนความรวดเร็วในการออกปฏิบัติงาน
4. ด้านค่าใช้จ่าย ได้แก่ การควบคุมดูแลการใช้จ่ายในการปฏิบัติงานเป็นไปอย่างประหยัด และเกิดประโยชน์สูงสุด
5. ด้านกระบวนการทำงาน คือ การควบคุมกระบวนการทำงานให้ดำเนินไปตามระบบอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ให้ขัดข้อง หรือชะงักในระหว่างปฏิบัติงาน (พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), 2549, หน้า 22)

สรุปได้ว่า การจัดการปฏิบัติงานสาธารณะสงเคราะห์เป็นงานที่ช่วยเหลือเกื้อกูลเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน และ เป็นงานที่ต้องเสียสละแรงงาน แรงทรัพย์ในเบื้องต้น ต้องมีหัวหน้าคอยควบคุมดูแล เพื่อให้งานนั้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐานสากล เวลาการทำงานก็ต้องสม่ำเสมอ

ทั้งเวลาเข้าปฏิบัติงาน และหลังปฏิบัติงาน ต้องมีการควบคุมดูแลค่าใช้จ่าย เพื่อให้งานได้ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย พัฒนาด้านจิตใจให้ชาวบ้านรับศีลและรักษาศีล สมาธิ และปัญญาในเบื้องต้น เพื่อเป็นการไม่ประมาทในชีวิต สอนให้มีความซื่อสัตย์สุจริต มีสติ มีสมาธิ ในการปฏิบัติงานการพัฒนาชุมชน เน้นให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง สามารถพึ่งพาตนเองได้ จนเกิดกิจกรรมการพัฒนาต่าง ๆ ตามมา โดยอาศัยหลักธรรมของพระพุทธเจ้าเป็นต้นทาง ทำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจ ความเสียสละ ความสามัคคี มองเห็นประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชน

2.2. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์

การจัดโครงสร้างการบริหารและการปกครองคณะสงฆ์ในปัจจุบัน เป็นไปตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติม การตราพระราชบัญญัติฉบับนี้ เกิดจากความต้องการของรัฐบาลในสมัยนั้น ซึ่งมีจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นนายกรัฐมนตรีที่มุ่งปรับเปลี่ยนรูปแบบการปกครองคณะสงฆ์ ให้สอดคล้องกับนโยบายการปกครองประเทศของจอมพลสฤษดิ์ ที่นิยมการรวบอำนาจการตัดสินใจเด็ดขาดไว้กับผู้นำที่เข้มแข็งจอมพลสฤษดิ์ เห็นว่าการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่กำหนดให้มีการถ่วงดุลอำนาจกันนั้นนำมาซึ่ง ความล่าช้าและความขาดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ดังนั้น จึงเห็นว่าการแยกอำนาจบัญชาการคณะสงฆ์ออกเป็น 3 ทาง คือ สังฆสภา คณะสังฆมนตรีและคณะวินัยธร ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2484 เป็นระบบที่มีผลบั่นทอนประสิทธิภาพในการดำเนินกิจการคณะสงฆ์ให้ต้องประสบอุปสรรคและล่าช้า ด้วยเหตุผลดังกล่าว คณะรัฐมนตรีจึงได้ลงมติแต่งตั้งคณะกรรมการยกร่างพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ฉบับใหม่ขึ้น ใน พ.ศ. 2503 เมื่อ คณะกรรมการทำงานสำเร็จ รัฐบาลจึง ได้ตราพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาร่างรัฐธรรมนูญในฐานะรัฐสภา เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้คือ โดยที่การจัดดำเนินกิจการคณะสงฆ์ มิใช่เป็นกิจการอันแบ่งแยกอำนาจดำเนินการด้วยวัตถุประสงค์เพื่อการถ่วงดุลอำนาจเช่นที่ เป็นอยู่ตามกฎหมายในปัจจุบัน และโดยระบบเช่นว่านั้นเป็นผลบั่นทอนประสิทธิภาพแห่งการดำเนินกิจการจึงสมควรแก้ไขปรับปรุงเสียใหม่ให้ สมเด็จพระสังฆราช องค์สกลมหาสังฆปริณายก ทรงบัญชาการคณะสงฆ์ทางมหาเถรสมาคมตามอำนาจกฎหมายและพระธรรมวินัย ทั้งนี้เพื่อความเจริญ รุ่งเรืองการบริหารกิจการคณะสงฆ์ เป็นภาระหน้าที่โดยตรงของพระสังฆาธิการที่มีความสำคัญต่อพระศาสนาเป็นอย่างยิ่ง ดังเช่นที่ ความเรียบร้อยดีงามของประเทศชาติเกิดได้ จากความสำเร็จของการบริหารจัดการของแต่ละชุมชน ฉะนั้นใด ความเรียบร้อยดีงามของคณะสงฆ์ ก็เกิดได้จากความสำเร็จของการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในแต่ละระดับ ฉะนั้น โดยที่ขอบข่ายของการบริหารนี้ หมายถึงงานทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการปกครอง ด้านการศาสนศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้าน

การสาธารณสุข สงเคราะห์ และด้านการสาธารณูปการซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ (พระราชบัญญัติการปกครองคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505, หน้า 22 – 23 ฉบับที่ 2 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2535)

การดูแลกิจการคณะสงฆ์ มีระเบียบการดังนี้

1. รัฐและมหาเถรสมาคมควรร่วมกันกำหนดนโยบายให้พุทธศาสนิกชนไปวัดในวันอาทิตย์เพื่อปลูกฝังให้คนไทยใกล้ชิดศาสนาธรรมและสามารถนำหลักศาสนาธรรมปรับใช้ในวิถีชีวิตคนได้
2. สถาบันผลิตพระสังฆาธิการควรกำหนดนโยบาย แผนและมาตรการในการพัฒนาศักยภาพของพระสงฆ์ให้เป็นผู้มีความพร้อมในด้านการบริหารวัดเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้เป็นแหล่งฟื้นฟูและพัฒนาจิตใจและพัฒนาตนให้ถึงพร้อมในการปฏิบัติภารกิจทั้ง 6 ด้านของคณะสงฆ์ รวมทั้งเป็นกัลยาณมิตรของศาสนิกชน สามารถปลูกฝังและฝึกอบรมให้เยาวชนมีสัมมาทิฐิในการดำรงชีวิต
3. วัดควรปรับเปลี่ยนบทบาทให้ทันกับสังคมในเชิงรุก คือ จัดโครงการและกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมโดยรวมและมีบทบาทในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนโดยดึงศาสนิกชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของวัดและพระเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาสังคมและชุมชนมีภาครัฐสนับสนุนงบประมาณ
4. มหาเถรสมาคมควรมีมาตรการให้บุติพุทธพาณิชย์ อันเป็นการลดความศรัทธาของศาสนิกชน
5. พระสงฆ์ควรเป็นแบบอย่างที่ดีในด้านศีลธรรมและจรรยาเพื่อปลูกศรัทธาให้เกิดขึ้นกับประชาชนในท้องถิ่น
6. ฝ่ายปกครองคณะสงฆ์ทุกระดับควรให้ความสำคัญแก่วัดและพระสงฆ์ที่มีบทบาทให้การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและพัฒนาเยาวชนและศาสนิกชนในแต่ละบทบาทหน้าที่ตามภารกิจคณะสงฆ์ เช่น สนับสนุนด้านงบประมาณ ความก้าวหน้า ด้านสมณศักดิ์การพัฒนาศักยภาพและเชิดชูยกย่องให้เป็นที่ประจักษ์แก่หมู่คณะสงฆ์และพระราชบัญญัติได้กำหนดให้คณะสงฆ์มีบทบาทในประเด็นดังนี้

1. ด้านการปกครอง

พระเทพปริยัติสุธี (2550, หน้า 1) ได้กล่าวว่า การควบคุมและส่งเสริมการรักษาความเรียบร้อยดีงาม หมายถึง งานในหน้าที่ของพระสังฆาธิการในการปกครองดูแลพระภิกษุ สามเณรในเขตการปกครองของตน ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยถูกต้องตามหลักพระธรรมวินัย และตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ทั้งนี้ คำว่า “การปกครอง” แปลว่าการควบคุมดูแลรักษา ควบคุมให้ท่านอยู่ในที่ที่ท่านควรจะอยู่ ดังนั้น จะเห็นได้ว่า งานการควบคุมและส่งเสริมการรักษาความเรียบร้อยดีงามเป็นงานเกี่ยวกับการปกครองพระภิกษุสามเณร ตลอดจนคฤหัสถ์ที่อยู่ภายในวัดให้ประพฤติปฏิบัติตนให้ถูกต้อง เรียบร้อยดีงาม

พระราชญาณวิสิฐ (2550, หน้า 130) ได้กล่าวว่า การบริหารหมู่คณะ คือการปกครองดูแลตลอดทั้งแนะนำสั่งสอน อบรม พระภิกษุ สามเณรและคฤหัสถ์ ที่มีที่อยู่หรือพำนักอยู่ในวัด ให้

ประพุดิอยู่ใพระธรรมวินัย ตามกฎหมายของบ้านเมือง กฎข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่งและการประกาศของ มหาเถรสมาคม

พระพรหมคุณาภรณ์ (2550, หน้า 45 - 46) กล่าวว่า การปกครองตามความหมายในพระพุทธศาสนาเป็นการปกครองเพื่อการศึกษา การปกครองและความสงบเรียบร้อยที่จะเกิดจากการปกครองนั้น มิใช่เป็นจุดหมายในตัว แต่เป็นเพียงปัจจัยคือ สภาพเอื้อเพื่อให้แต่ละบุคคลบรรลุตามจุดหมายแห่งการศึกษาหรือเพื่อเป็นหลักประกันของการศึกษา จึงถือเป็นคติได้ว่าการปกครองที่มีขึ้นนั้นเป็นเรื่องของการศึกษาและเพื่อการศึกษาทั้งสิ้น ถ้าไม่ปกครองด้วยการศึกษา ก็ต้องปกครองด้วยอำนาจ เมื่อ ปกครองด้วยอำนาจก็เกิดความรู้สึก ในเชิงปรปักษ์ที่เอียงไปในทางที่จะขัดแย้งกัน ด้วยเหตุนี้การปกครองแบบใช้อำนาจ จึงก่อให้เกิดปัญหา เริ่มตั้งแต่เกิดความขัดแย้งในจิตใจเป็นต้นไป ทำให้ยิ่งต้องเพิ่มการใช้อำนาจ ใช้อาญา และจะเน้นการลงโทษมากยิ่งขึ้นตามลำดับ ไม่ใช่การปกครองแบบพยายามสร้างคนดี แต่เป็นการปกครองแบบพยายามกำจัดคนเลว นั้นเอง

พระธรรมโกศาจารย์ (2550, หน้า 1) กล่าวถึง รูปแบบการปกครองคณะสงฆ์ ของพระพุทธเจ้าว่า การสั่งแต่ละครั้งของพระพุทธเจ้าเป็นที่ยอมรับได้ง่าย เพราะไม่ทรงใช้วิธี เผด็จการ แต่ทรงใช้วิธีการแบบธรรมาธิปไตย ดังที่พระพุทธเจ้าทรงจำแนกแรงจูงใจในการทำมาตุ ซึ่งเรียกว่า อธิปไตย 3 ประการ ดังนี้ 1) อัตตาทิปไตย การทำความดีเพราะยึด ผลประโยชน์หรือความพอใจของตนเป็นที่ตั้ง 2) โลกาธิปไตย การทำความดีเพราะต้องการให้ ชาวโลกยกย่อง นั่นคือ ยึดทัศนคติหรือค่านิยมจากคนอื่นเป็นที่ตั้ง 3) ธรรมาธิปไตย การทำความดีเพื่อความดี ทำหน้าที่เพื่อหน้าที่ นั่นคือ ยึดธรรมคือหน้าที่สำคัญ แม้พระพุทธเจ้าทรง ประกาศว่า พระองค์ทรงเป็นธรรมราชา แต่ก็ไม่ทรงใช้อำนาจเบ็ดเสร็จโดยลำพังพระองค์เองตาม แบบราชาธิปไตย ในสมัยนั้นพระพุทธเจ้าทรงกระจายอำนาจในการบริหารให้กับคณะสงฆ์ ทั้งนี้ เพราะแรงจูงใจในการบริหารของพระพุทธเจ้าผู้หมดกิเลสแล้วยอมไม่ใช้เพื่อความยิ่งใหญ่ส่วนพระองค์

พระพุทธวรญาณ (2554, หน้า 66) กล่าวว่า งานปกครองเป็นงานลึกซึ้งกว้างขวางยิ่งใหญ่วะเอียดอ่อนยิ่งกว่างานทั้งหลาย และเป็นงานที่ทำไม่เสร็จต้องคอยปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมแก่สภาพการณ์ปัจจุบันตลอดเวลา ถ้างานปกครองดำเนินไปอย่างใด งานอื่น ๆ ก็จะดำเนินไปอย่างนั้น ถ้างานปกครองดำเนินไปไม่ได้งานบริหารลักษณะ อื่น ๆ ก็ดำเนินไปไม่ได้เช่นกัน ทั้งนี้บทบาทของพระสังฆาธิการในด้านการปกครองนั้น ยังได้มีการตั้งความคาดหวัง ถึงการแสดงบทบาทที่พึงประสงค์ของ

พระสังฆาธิการไว้ว่า 1) รัฐและมหาเถรสมาคม ควร่วมกำหนดนโยบายให้พุทธศาสนิกชนไปวัดในวันอาทิตย์เพื่อปลูก ฝังให้คนไทยใกล้ชิดศาสนธรรมและสามารถนำหลักศาสนธรรมปรับใช้ในวิถีชีวิตตนได้ 2) สถาบันผลิตพระสังฆาธิการ ควรกำหนดนโยบายแผนและมาตรการในการพัฒนาศักยภาพของพระสงฆ์ให้เป็นผู้มีความพร้อมในด้านการบริหารวัดเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ เป็นแหล่งฟื้นฟูและพัฒนาจิตใจและพัฒนาตนให้ถึงพร้อมในการปฏิบัติภารกิจทั้ง 6 ด้านของคณะสงฆ์ รวมทั้งเป็น

กัลยาณมิตรของศาสนิกชนสามารถปลูกฝังและฝึกอบรมให้เยาวชนมีสัมมาทิฐิในการดำรงชีวิต 3) วัดควรปรับเปลี่ยนบทบาทให้ทันกับสังคมในเชิงรุก คือ จัดโครงการและกิจกรรม ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมโดยรวมและมีบทบาทในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนโดยดึงเอาศาสนิกชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของวัดและพระเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาสังคมและชุมชนมีภาครัฐสนับสนุนงบประมาณ 4) มหาเถรสมาคม ควรพิจารณาการให้ยุติพุทธพาณิชย์อันเป็นการลดความศรัทธาของศาสนิกชน 5) พระสงฆ์ควรเป็นแบบอย่างที่ดีในด้านศีลธรรมและจรรยา เพื่อปลูกศรัทธาให้เกิดขึ้นกับประชาชนในท้องถิ่น 6) ฝ่ายปกครองคณะสงฆ์ทุกระดับควรให้ความสำคัญแก่วัดและพระสงฆ์ที่มีบทบาทให้การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและพัฒนาเยาวชนและศาสนิกชนในแต่ละบทบาทหน้าที่ตามภารกิจคณะสงฆ์ เช่น สนับสนุนด้านงบประมาณ ความก้าวหน้าด้านสมณศักดิ์การพัฒนาศักยภาพและเชิดชูยกย่องให้เป็นที่ประจักษ์แก่หมู่คณะสงฆ์

สรุปได้ว่า ด้านการปกครอง ส่งเสริม ให้พระภิกษุที่มาจากใหม่ได้เข้าใจในกฎระเบียบและกติกาดังต่าง ๆ และปลูกจิตสำนึกในความสามัคคีคณะสงฆ์โดยเฉพาะพระที่มีความรู้ความสามารถอย่างแท้จริง เพื่อสร้างภาวะผู้นำในการบริหารคณะสงฆ์นครศรีธรรมราช ธรรมยุต คณะสงฆ์ควรปรับปรุงการบังคับใช้ข้อบังคับ กฎระเบียบ คำสั่ง ให้มีอบรมสั่งสอนพระธรรมวินัย กฎหมายของคณะสงฆ์ กฎระเบียบของมหาเถรสมาคมแก่ภิกษุ ให้ผู้ที่มีหน้าที่บริหารลงมาสัมผัสงานและทราบปัญหาต่าง ๆ ของพระผู้อยู่ใต้ปกครองให้มากขึ้น ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้บุคลากร ได้มีส่วนร่วมในการวางนโยบาย วางแผนงานและดำเนินกิจกรรมในงาน เพื่อให้งานมีความสำเร็จ และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

2. ด้านการศึกษา

การศึกษา หมายถึง การศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัยของพระพุทธศาสนาของบรรพชิตและคฤหัสถ์ เป็นกิจการของคณะสงฆ์ประการหนึ่งที่สำคัญยิ่งในอำนาจหน้าที่ของมหาเถรสมาคมมีความตอนหนึ่งว่า “ควบคุมและส่งเสริมการศึกษา” ของคณะสงฆ์ (ม.15 ตรี) และในระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ส่วนกลางมหาเถรสมาคมได้กำหนดวิธีดำเนินการควบคุม และส่งเสริมการศึกษาว่า “ควบคุมและส่งเสริมการศึกษาให้ดำเนินไปด้วยดี”

พระเทพปริยัติสุธี (2550, หน้า 23) ได้กล่าวถึงการจัดการศึกษาดังกล่าวไว้ว่า คณะสงฆ์ยังมีได้กำหนดวัตถุประสงค์ไว้โดยชัดเจนแต่โดยหลักสูตรและเนื้อหาวิชาแล้ว คงอนุมานได้ว่า มีวัตถุประสงค์ 9 ประการ คือ

1. เพื่อพระสงฆ์รักษาตนและหมู่คณะ
2. เพื่อใช้อบรมสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์
3. เพื่อใช้พัฒนาชาติบ้านเมืองด้วยคุณธรรมของพระศาสนา
4. เพื่อใช้ในกิจการคณะสงฆ์และการพระศาสนา
5. เพื่อรักษาหลักพระธรรมวินัยของพระพุทธศาสนา

6. เพื่อสร้างศาสนทายาทสืบอายุพระพุทธศาสนา
7. เพื่อความมั่นคงแห่งพระพุทธศาสนา
8. เพื่อความตั้งมั่นแห่งพระสัทธรรม
9. เพื่อความมั่นคงของประเทศชาติอันเป็นส่วนรวม

พระมหาสมทรง สิรินโร (2552, หน้า 23) ที่ได้กล่าวไว้ว่า บทบาทที่วัดและพระสงฆ์จะทำได้ คือ การศึกษา การเผยแผ่และการสงเคราะห์ ซึ่งในส่วนของศึกษานั้น เป็นการให้บริการด้าน การศึกษาแก่พระสงฆ์ คือ การมีโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ นับเป็นทางหนึ่งในการสร้าง อุบาสก อุบาสิกา ให้ได้พุทธศาสนิกชนที่มีคุณภาพและเป็นกำลังของศาสนา อีกประการหนึ่งก็คือ การ ไปสอนวิชาศีลธรรมตามโรงเรียนต่าง ๆ เป็นการอนุเคราะห์สังคมด้วยธรรมทาน การที่ให้ พระสงฆ์ได้ เข้าไปมีบทบาทในการศึกษาของชาติดังกล่าวนี้อาจจะทำให้เยาวชนและสังคมเห็น ความสำคัญ ของวัดและพระสงฆ์

สรุปได้ว่า ด้านการศาสนศึกษา ส่งเสริมให้ผู้ที่เข้ามาบวชได้รับการศึกษาพระธรรมวินัยให้ ตามแบบเข้าใจอย่างถูกต้องคณะสงฆ์ควรมีการส่งเสริม สนับสนุนการศึกษาสำหรับผู้ที่มีเวลาน้อยหรือ บวช ในระยะเวลาช่วงสั้นช่วยการจัดทำหลักสูตรพิเศษที่จำเป็นและเหมาะสม ส่งเสริมงานด้านการ ศาสนศึกษาให้มากขึ้นทั้งพัฒนาคุณภาพบุคลากรที่เกี่ยวข้อง สนับสนุนสื่ออุปกรณ์ที่เหมาะสม ตลอดจนจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอ วางแผนการส่งเสริมการเรียน บาลี นักธรรมและธรรมศึกษา สนับสนุนสื่ออุปกรณ์ที่เหมาะสม ตลอดจนงบประมาณ อย่างเป็นระบบ

3. ด้านการศึกษาสงเคราะห์

พระเทพปริยัติสุธี (2550, หน้า 26) ได้กล่าวถึง การศึกษาสงเคราะห์ที่พระสงฆ์ ดำเนินการ ในลักษณะนี้ เป็นการจัดการศึกษาซึ่งแบ่งได้เป็น 4 ประเภท คือ

1. โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา และโรงเรียนสงเคราะห์เด็กยากจน ตามพระ ราชประสงค์ มีความมุ่งหมายให้วัดและพระภิกษุในพระศาสนาได้จัดการศึกษาตามหลักสูตรของ กระทรวงศึกษาธิการ เพื่อสงเคราะห์เด็กและเยาวชนของชาติและพระภิกษุสามเณรได้เข้าใกล้วัดและ ได้ศึกษาหลักธรรมทางศาสนา
2. ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ มีความมุ่งหมายให้วัดและพระสงฆ์ให้การศึกษ าอบรมปลูกฝังศีลธรรม วัฒนธรรมและประเพณีอันดีงามแก่เด็กและเยาวชน เป็นโอกาสให้พระสงฆ์ได้ ใช้วิชาการศาสนศึกษา เพื่อพัฒนาทรัพยากรบุคคลของชาติด้วยหลักธรรมของพระศาสนา
3. ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด มีความมุ่งหมายให้วัดได้ช่วยอบรมปมนิสัยเด็กก่อนวัย เรียน เพื่อปลูกฝังคุณธรรมและศีลธรรมแต่ยังเด็ก ทั้งเป็นการให้โอกาสวัดและพระสงฆ์ได้ร่วมพัฒนา ทรัพยากรบุคคลของชาติตั้งแต่วัยเด็ก

4. โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จัดตั้งขึ้นเพื่อให้พระภิกษุสามเณรศึกษาเล่าเรียนตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการและมีการศึกษาวิชาพระปริยัติธรรม หมวดภาษาบาลี หมวดพระธรรมวินัย และศาสนปฏิบัติอีกส่วนหนึ่ง โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษามีการจัดตั้งขึ้นตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา พ.ศ. 2539 และอยู่ในสังกัดกรมการศาสนา ขณะนี้มีวัดต่าง ๆ จำนวนมากจัดตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา แต่ยังมีได้จัดเป็นการศาสนศึกษาหรือการศึกษาสงเคราะห์ แต่โดยรูปการนั้น น่าจะจัดเป็น “การศึกษาสงเคราะห์” มากกว่าเพราะเป็นการศึกษา เพื่อสงเคราะห์พระภิกษุสามเณรให้มีการศึกษาเล่าเรียนวิชาสามัญศึกษา ทั้งผู้เรียนและผู้สอนก็นับหนักทางวิชาสามัญศึกษา

พระมหาปริณายกสัทธ รุจิธมโม (2559, หน้า 112) ให้ความหมายของการศึกษาสงเคราะห์ไว้ว่า การสงเคราะห์ด้านการฝึกฝนอบรมแก่ประชาชนโดยเป็นการจัดการศึกษาที่วัดคณะสงฆ์ดำเนินการขึ้น เพื่อสนองต่อนโยบายของภาครัฐในอันที่จะส่งเสริมให้ประชาชนเยาวชนได้รับการศึกษา

กองการศึกษาสงเคราะห์ (2559, หน้า 113 - 114) ให้ความหมายไว้ว่าการศึกษาสงเคราะห์ คือ การจัดการศึกษาให้แก่เด็กที่ขาดโอกาสทางการศึกษา ซึ่งอยู่ในสภาวะยากลำบาก อันเนื่องมาจากปัญหาสภาพภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจสังคมและการเมืองให้ได้รับความคุ้มครองช่วยเหลือและให้การศึกษาระดับขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึงและเป็นธรรมซึ่งสนองตามหลักการที่กำหนดไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิเด็กแห่งสหประชาชาติ ได้แก่

1. เด็กที่ขาดโอกาสทางการศึกษาอันเนื่องมาจากปัญหาทางสภาพภูมิศาสตร์ ได้แก่ เด็กชายชวาหรือชาวเกาะเด็กต่างเชื้อชาติศาสนาและวัฒนธรรม

2. เด็กที่ขาดโอกาสทางการศึกษาอันเนื่องมาจากปัญหาทางสังคม ได้แก่เด็กที่ครอบครัวอยู่ยาก เด็กที่ถูกทำทารุณ เด็กที่ถูกใช้แรงงาน เด็กเร่ร่อน เด็กกำพร้าขาดผู้อุปการะเด็กผู้ถูกล่วงละเมิดทางเพศ เด็กที่มีความเสี่ยงสูงต่อการถูกชักนำไปประกอบอาชีพอันไม่พึงประสงค์ เด็กที่ครอบครัวมีปัญหาเสพติด เด็กที่ครอบครัวมีปัญหาโรคเรื้อน โรคเอดส์

3. เด็กที่ขาดโอกาสทางการศึกษา อันเนื่องมาจากปัญหาทางการเมือง ได้แก่ เด็กที่เป็นบุตรหลานของผู้ที่มีส่วนร่วมในการเสริมสร้างความมั่นคงของชาติ

4. เด็กยากจนที่มีความสามารถพิเศษเฉพาะทาง และปัญญาเป็นเลิศการศึกษาสงเคราะห์เป็นการศึกษาที่จัดขึ้นเพื่อเติมเต็มให้การศึกษ้อีกลักษณะของกระทรวงศึกษาธิการซึ่งช่วยในการบริหารทางการศึกษาแก่ปวงชนของกระทรวงศึกษาธิการมีความครอบคลุมและสามารถสนองความต้องการของประชาชนทุกกลุ่มได้อย่างทั่วถึง และเป็นธรรมโดยมุ่งพัฒนาเด็กขาดโอกาสทางการศึกษาให้เป็นผู้มีความสามารถมีทักษะในการดำรงชีพมีความคิดสร้างสรรค์มีคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่ถูกต้องดีงาม มีเจตนาที่ดีต่อครอบครัวและสังคม และประเทศชาติมีความรักความเข้าใจและยอมรับความต้องการสิทธิ และบทบาทของตนเองและผู้อื่นมีความซาบซึ้งรักใคร่เข้าใจรักกันนุรักษ์มรดก และ

เอกลักษณ์ของชาติด้วยการมีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์ และพัฒนากิจกรรมด้านศิลปวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีไทยตลอดถึงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นพลเมืองไทยที่มีความรับผิดชอบและสามารถปฏิบัติตนตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สามารถสามารถเป็นสื่อกลางระหว่างรัฐบาลกับชุมชนและกลับไปเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่นให้มีความเข้มแข็งและเจริญก้าวหน้าได้ตามอัธยาศัย

สรุปได้ว่า การจัดการศึกษาสงเคราะห์เป็นหน้าที่ของพระสงฆ์ที่จะต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 โดยการศึกษาสงเคราะห์เป็นการจัดการศึกษาเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลแก่เด็กและเยาวชนของชาติ ทั้งด้านการศึกษาการอบรมศึกษาการให้ที่อยู่อาศัยและอาหารทำให้เด็ก ๆ มีความอบอุ่นและมีความสุขทั้งทางร่างกายและจิตใจพระสงฆ์จึงเป็นผู้ให้การจัดการศึกษากับเด็กและเยาวชนเพื่อให้เด็ก ๆ และเยาวชนเหล่านี้เติบโตขึ้นมาเป็นผู้ที่พร้อมด้วยศีลธรรมและเป็นคนดีของสังคม สร้างสรรค์สังคมให้น่าอยู่ต่อไป ด้านการศึกษาสงเคราะห์ เป็นการจัดการศึกษาสงเคราะห์แก่ประชาชนทั่วไป ปัจจุบันมีการดำเนินการจัดตั้งศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด โรงเรียนราชภัฏสงเคราะห์ที่วัดสนับสนุน

4. ด้านการเผยแผ่

สมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ (2551, หน้า 13) ได้กล่าวว่า การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นการกำหนดหน้าที่ หรือบทบาทที่วัดต่าง ๆ เจ้าคณะตำบล เจ้าคณะอำเภอ และเจ้าคณะจังหวัด เกี่ยวกับการเผยแผ่ ไว้ดังนี้

1. หาอุบายวิธีให้ได้ยินได้ฟังโอวาท คำสั่งสอนหรือข้อแนะนำที่เป็นประโยชน์
2. แนะนำสั่งสอน อบรม ประชาชนให้เข้าใจในศาสนพิธีและการปฏิบัติ
3. เทศนาสั่งสอนประชาชนให้ตั้งอยู่ในศีลธรรมและให้ได้ยินได้ฟังเกี่ยวกับพระศาสนา โดย

ถูกต้อง

พระมหาสมทรง สิริจโร (2552, หน้า 25) ได้กล่าวถึง การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ว่า ทั้งวัดและพระสงฆ์ได้ทำงานการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นพิเศษ ดังจะเห็นได้จากมีหน่วยพระธรรมทูต ธรรมจาริก ธรรมพัฒนาและหน่วยพัฒนาทางจิต ซึ่งมีหน่วยอบรม อ.ป.ต. (หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล)ทั้งนี้ การเผยแผ่จะได้ผลก็ต่อเมื่อ

1. พระสงฆ์จะต้องศึกษาให้มีความรู้ ความเข้าใจในพระธรรมวินัยและปฏิบัติตาม อย่างจริงจัง สอนอย่างไร ปฏิบัติได้อย่างนั้น
2. ไม่สอนให้คลาดเคลื่อนจากความจริง เพื่อผลประโยชน์ของตน
3. ไม่ติดยึดในแง่ใดแง่หนึ่งของหลักธรรม
4. ไม่เห็นแก่ความง่ายตีความธรรมวินัยตามชอบใจหรือตามความต้องการของประชาชน

5. ไม่สนองความต้องการของผู้มีอำนาจ

6. ประสานความเข้าใจ ความเชื่อหรือลัทธิศาสนาอื่น ๆ

พุทธศาสนิกชนทุกคนมีหน้าที่เผยแผ่พุทธศาสนาให้กว้างไกลออกไปเพื่อประโยชน์สุขของชาวโลก ความวัฒนาสถาพร ของพระพุทธศาสนาและความมั่นคงของชาติไทยผู้ที่ทำหน้าที่เผยแผ่ศาสนาได้ดี ต้องเป็นผู้รู้ศาสนาและปฏิบัติตนตามหลักธรรมในศาสนาได้โดยสมบูรณ์เป็นนิจ การเผยแผ่ศาสนามีคำที่ใช้อยู่ 2 คำ คือ คำว่า เผยแพร่ และเผยแผ่คำว่า เผยแพร่ เป็นลักษณะของมชชี่ ชันนารี คือ มุ่งมั่นจะให้ผู้อื่น ยอมรับในศาสนาของตนซึ่งเป็นลักษณะแห่งการจูงใจให้อีกฝ่ายหนึ่งหันมานับถือคำสอนนั้น ๆ ส่วนคำว่า เผยแผ่ หมายถึง การประกาศให้ทราบ หากทราบแล้วสนใจจะเป็นพุทธศาสนิกชนก็ไม่ใช่ที่รังเกียจ การเผยแผ่เป็นศัพท์ที่มีลักษณะอะลุ่มอล่วยและแสดงถึงการมีใจกว้าง ไม่ผูกมัดผู้อื่นด้วยความคิดของตนเองหรือศาสนาของตนฉะนั้น จะเห็นได้ว่า การเผยแผ่ของพระสงฆ์วัดและคณะสงฆ์ในปัจจุบันมีทั้งแบบ ประเพณี แบบปรับปรุงให้เหมาะสมกับสภาพสังคมปัจจุบันและแบบที่จัดเป็นคณะหรือหน่วยงาน ขึ้นดำเนินการ คือ

1. การเผยแผ่ตามประเพณีคณะสงฆ์ และประเพณีไทย ได้แก่การเทศนาอบรม สั่งสอนประชาชนที่วัด ที่บ้าน ที่มัสยิดอารามและที่อื่น ๆ ในโอกาสต่าง ๆ ทั้งแบบเทศน์ธรรมดา คือ เทศน์รูปเดี่ยว หรือเทศน์ปุจฉาวิสัชนา 2 รูปขึ้นไป

2. การเผยแผ่แบบปรับปรุง ให้เหมาะสมกับสภาพสังคมปัจจุบัน ได้แก่การบรรยายธรรม การสนทนาธรรม การปาฐกถาธรรม ในที่ประชุมที่วัด หรือ ที่อื่น ๆ ในโอกาสต่าง ๆ หรือโดยทางวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ บันทึกลงแผ่นเสียงหรือ แถบบันทึกเสียง ไปเผยแผ่ที่อื่น ในโอกาสต่าง ๆ รวมทั้งการพิมพ์หนังสือเทศน์หนังสือธรรมะออกเผยแผ่ หรือลงในหนังสือพิมพ์ และเครือข่ายอินเทอร์เน็ตออกเผยแผ่

3. การเผยแผ่แบบจัดเป็นคณะหรือหน่วยงานเผยแผ่หรือสถานศึกษาเป็นประจำหรือครั้งคราว หรือจัดเป็นกิจกรรมพิเศษ ในวัดหรือในหมู่บ้านใกล้เคียง เช่น งานพระธรรมทูต งานพระธรรมจาริก งานอบรมประชาชนประจำตำบล หน่วยสงเคราะห์พุทธมามกะผู้เยาว์ โรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เป็นต้น

สรุปได้ว่า ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา วิธีที่ภิกษุสงฆ์ ใช้ในการเผยแผ่ธรรมะในปัจจุบันมีหลายวิธีได้แก่ การเทศนาธรรม ปาฐกถาธรรม อภิปรายธรรมสนทนาธรรม การสอนวิปัสสนากรรมฐาน และการใช้สื่อประกอบการสอนธรรมะจะเลือกใช้วิธีใด ขึ้นอยู่กับลักษณะของผู้รับการเทศนาสั่งสอนประชาชน เป็นการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ที่พระสงฆ์และคณะสงฆ์ ถือเป็นการที่ สำคัญที่สุด จุดหมายของการศึกษาเล่าเรียนพระปริยัติธรรมประการหนึ่งคือ ความรู้ความสามารถในการที่จะนำพระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าไปสู่ประชาชน ภิกษุสงฆ์ที่เทศน์ดี จะได้รับการยกย่องมาก และเผยแผ่พระพุทธศาสนาถือว่าเป็นหน้าที่อันสำคัญของพระสงฆ์ เพราะว่าพระสงฆ์ทำหน้าที่

เผยแผ่พระพุทธศาสนานั้น จะต้องมีความรู้ความสามารถและเทคนิควิธีการนอกเหนือจากความรู้ด้านหลักพุทธธรรม จึงจะสามารถทำการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพ

5. ด้านการสาธารณูปการ

พระเทพปริยัติสุธี (2550, หน้า 28) กล่าวถึง การสาธารณูปการ ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 กล่าวว่าเป็น “ค่านาม” หมายถึง “การก่อสร้าง และการบูรณปฏิสังขรณ์” สำหรับสาธารณูปการ ที่จัดเป็นระเบียบบริหารการคณะสงฆ์ ส่วนกลางและระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ส่วนกลาง เรียกว่า “การสาธารณูปการ” นั้น หมายถึง

1. การก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์ ศาสนวัตถุและศาสนสถาน
2. กิจการอันเกี่ยวกับวัด คือ การสร้าง การตั้ง การรวม การย้าย การยุบเลิกการขอรับพระราชทานวิสุงคามสีมา การยกวัดร้างเป็นวัดมีพระภิกษุอยู่จำพรรษา และการยกวัดราษฎร์ขึ้นเป็นพระอารามหลวง
3. กิจการของวัดอื่น ๆ เช่น การจัดงานวัด การเรียไร
4. การศาสนสมบัติของวัด ตามความหมายที่กล่าวมานี้ ผู้วิจัยได้สรุปว่ามีลักษณะของการกระทำการสาธารณูปการใน 3 ประการ คือ
 - 4.1 การกระทำด้วยแรงความคิด แรงงานและทุนทรัพย์รวมถึงการควบคุม
 - 4.2 การกระทำด้วยเอกสารรายงาน
 - 4.3 การกระทำโดยการจัดประโยชน์ การควบคุมและส่งเสริม การสาธารณูปการ เป็นงานที่ละเอียดอ่อนเป็นตัวหลักของการคณะสงฆ์แต่ผู้ปฏิบัติโดยตรงคือเจ้าอาวาส ซึ่งเป็นพระสังฆาธิการระดับวัด เจ้าคณะทุกส่วน ทุกชั้นต้องมีความสัมพันธ์กัน 2 ประการ คือ ควบคุมการสาธารณูปการ และส่งเสริมการสาธารณูปการการควบคุมดูแลวัดนั้น เจ้าคณะจะเพิกเฉยมิได้ ถ้าเพิกเฉยจะเป็นการละเว้นการปฏิบัติต้องสอดส่อง ดูแล ชี้แจง แนะนำในการสาธารณูปการของเจ้าอาวาส ดังต่อไปนี้
 1. ควบคุมการทำแผนผังวัดให้สอดคล้องกับยุคพัฒนา
 2. ควบคุมแบบแปลนเสนาสนะแต่ละวัดให้อยู่ในหลักประหยัดและพอเหมาะ พอควรแก่สภาพท้องถิ่นและให้ก่อสร้างตามแบบแปลน
 3. ควบคุมให้แต่ละวัดที่สร้างถาวรวัตถุให้เป็นทรงไทย หรือให้รักษาศิลปะวัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นสำคัญ
 4. ควบคุมการเงินและบัญชี รับ – จ่ายของแต่ละวัดให้เป็นไปตามหลักบัญชี
 5. ควบคุมดูแลการเอกสารต่าง ๆ ของเจ้าอาวาส เช่น รายงานขอรับพระราชทานวิสุงคามสีมาให้เป็นไปโดยถูกต้อง
 6. ควบคุมการจัดการศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปตามกฎกระทรวง

สรุปได้ว่า งานสาธารณูปการเป็นงานสำคัญ โดยเฉพาะเป็นงานละเอียดอ่อนเป็นงานระดับท้องถิ่นและการพระศาสนา เป็นงานที่ให้ความสำคัญแก่พระสังฆาธิการและเห็นผลงานของพระสังฆาธิการได้เร็วกว่างานอื่นแต่ก็มักเป็นเหตุก่อปัญหา เช่น บางแห่งเกิดความขัดแย้งระหว่างวัดกับชาวบ้านจนถึงลูกกลามใหญ่โต ก็เพราะการสาธารณูปการเป็นเหตุ หากเจ้าคณะได้เห็นความสำคัญเร่งรัดตรวจตราชี้แจงแนะนำการปฏิบัติหน้าที่ของพระสังฆาธิการ ได้ดีแล้วการขัดแย้งระหว่างวัดกับบ้านจะลดน้อยลงตามลำดับ และความสมัครสมานสามัคคี ระหว่างบ้านกับวัดจะมีมากขึ้นเป็นเหตุให้การคณะสงฆ์และการพระศาสนาดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยดังมการควบคุมส่งเสริมการสาธารณูปการ จึงถือเป็นหน้าที่อันสำคัญของพระสังฆาธิการ ทุกระดับชั้น

6. ด้านการสาธารณสงเคราะห์

การสาธารณสงเคราะห์ หมายถึง การดำเนินกิจการต่าง ๆ เพื่อให้เป็นสาธารณประโยชน์แก่หน่วยงาน หรือแก่บุคคล หรือคณะบุคคล หรือการช่วยเหลือเกื้อกูลหรือการอุดหนุนจนเจือสถานที่ซึ่งเป็นสาธารณสมบัติหรือประชาชนทั่วไป

พระเทพปริยัติสุธี (2550, หน้า 30) ได้กล่าวถึง การสาธารณสงเคราะห์เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตามโอกาสอันควรจะมีระเบียบปฏิบัติชัดเจน สำหรับผู้จัดการสาธารณสงเคราะห์โดย ส่วนมากได้แก่วัดหรือเจ้าอาวาส ซึ่งมีบทบัญญัติว่าด้วยหน้าที่ของเจ้าอาวาส ดังนี้

1. จัดกิจการของวัดให้เป็นไปโดยเรียบร้อย
2. เป็นธุระในการจัดการศึกษาอบรมแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์
3. ให้ความสะดวกตามสมควรแก่พุทธศาสนิกชนในการบำเพ็ญกุศล

มหาเถรสมาคมได้กำหนดหลักการและวิธีการปฏิบัติและควบคุมส่งเสริมไว้ชัดเจนคือ กิจการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ซึ่งจัดตั้ง ขึ้น ตามระเบียบมหาเถรสมาคมว่าด้วยการจัดตั้งหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล พ.ศ. 2519 ซึ่งในระเบียบดังกล่าว กำหนดวัตถุประสงค์ไว้ 3 ประการ คือ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การศึกษาสงเคราะห์ และการสาธารณสงเคราะห์ โดยระเบียบดังกล่าว กำหนดหน่วยงาน ให้ตั้ง ณ วัดใดวัดหนึ่ง ตำบลละหนึ่งหน่วยให้จัดการเป็นรูปคณะกรรมการโดยให้เจ้าอาวาสที่ตั้งหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลเป็นประธานกรรมการโดยตำแหน่งเจ้าอาวาสอื่นในเขตตำบลนั้น เป็นรองประธาน กรรมการฝ่ายบรรพชิตกำนันในตำบลนั้นเป็นรองประธานกรรมการฝ่ายคฤหัสถ์ผู้ใหญ่บ้าน และแพทย์ประจำตำบลเป็นกรรมการโดยตำแหน่ง

อนึ่ง การสาธารณสงเคราะห์นี้ ให้เจ้าคณะพระสังฆาธิการ พิจารณาจัดการสงเคราะห์ตามควรแก่โอกาส เช่น

1. การพัฒนาหมู่บ้าน การพัฒนาตำบล การช่วยจัดหาทุนการสงเคราะห์การป้องกันยาเสพติดให้โทษ เช่น ยาบ้า กัญชา การช่วยป้องกันโรคเอดส์

2. การช่วยเหลือสถานที่อื่นเป็นสาธารณสมบัติ เช่น การสร้างถนนหนทาง ขุดลอก คูคลอง สร้างฌาปนสถาน สร้างการประปา สร้างเครื่องกำเนิดไฟฟ้า

3. การช่วยเหลือประชาชน ในโอกาสที่ควรช่วย เช่น การประสูติทารกหรือช่วยคนชรา หรือคนพิการ การสาธารณสงเคราะห์จะต้องจัดเพื่อความเรียบร้อยดีงามและไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย และความสงบสุขของบ้านเมือง จึงจะถือว่าเป็นไปด้วยความถูกต้อง และเป็นสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ ดังนั้น จำเป็นต้องมีการดูแลให้เป็นไปในลักษณะเหมาะสมและควรได้รับการส่งเสริมสนับสนุนตามสมควร กรรมการโดยตำแหน่งผู้ทรงคุณวุฒิ 5 – 9 คน เป็น กรรมการสำหรับผู้ควบคุม และส่งเสริมมีคณะกรรมการอำนวยการระดับอำเภอ ระดับจังหวัด ผู้อำนวยการภาค และคณะกรรมการอำนวยการอบรมประชาชนกลาง

สรุปได้ว่า ด้านการสาธารณสงเคราะห์ เป็นการสงเคราะห์เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวทางพระพุทธศาสนา วัดและคณะสงฆ์เป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งมีบทบาทหน้าที่สำคัญในการสนับสนุนชุมชน เช่น การพัฒนาหมู่บ้าน หรือชุมชน การจัดหาทุนเพื่อการสงเคราะห์ การช่วยเหลือทางราชการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดเป็นการเกื้อกูลกิจการของภาครัฐหรือของภาคเอกชนในลักษณะของการเข้าไปมีส่วนร่วมซึ่งเป็นการทำกิจกรรมส่งเสริมหน่วยงานอื่นที่ทำอยู่ก่อนแล้ว อีกทั้งวัดและคณะสงฆ์มีบทบาทที่สำคัญในการพัฒนาสังคม จะอยู่ในลักษณะการทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีในการประพฤติปฏิบัติตน การเป็นผู้นำในการพัฒนาชุมชน เช่น การตัดถนนในหมู่บ้าน การจัดระเบียบรั้วบ้าน การลอกคลอง การทำประปาถังเก็บน้ำ เป็นการร่วมมือกันระหว่างวัดชาวบ้าน และทางราชการ ในส่วนข้อขัดแย้งทางการเมือง พระสงฆ์มีบทบาททางด้านการสร้างขวัญและกำลังใจกับประชาชน อยู่เคียงข้างกับประชาชนในทุกสถานการณ์สร้างความศรัทธาและความเชื่อ มั่นให้กับประชาชนด้วยการร่วมคิด ร่วมปฏิบัติร่วมรับผิดชอบ ร่วมรับประโยชน์ และรวมภาคภูมิใจกับประชาชน และสังคมประเทศชาติเน้นหลักสัพปายะ อันเป็นหลักธรรมชาติทั่วไปถือว่าสัจ แวดล้อมต่าง ๆ มีอิทธิพลเป็นอย่างมากต่อความเป็นอยู่ของบุคคลต่อความเสื่อม ความเจริญของบุคคลถ้าบุคคลอาศัยอยู่ภายใต้สิ่งแวดล้อมที่ดีทำให้มีความเจริญ ก้าวหน้าในชีวิต

จากหลักการบริหารกิจการคณะสงฆ์ทั้ง 6 ด้าน ที่ได้กล่าวมา ผู้วิจัยได้สรุปว่าการบริหารกิจการคณะสงฆ์ทั้ง 6 ด้าน เป็นการบริหารที่มุ่งเน้นเพื่อประโยชน์ดังนี้

1. เป็นไปเพื่อความเรียบร้อยแห่งพระภิกษุสามเณร
2. เป็นไปเพื่อการนำมาซึ่งความศรัทธาเลื่อมใส
3. เป็นไปเพื่อการสร้างศาสนทายาทที่มีความรู้อันเป็นกำลังของพระศาสนาในอนาคต
4. เป็นไปเพื่อความผูกพันระหว่างคณะสงฆ์กับประชาชนทั่วไป
5. เป็นไปเพื่อสร้างแบบอย่างอันดีแก่ประชาชนทั่วไป

6. เป็นไปเพื่อการประสานระหว่างคณะสงฆ์กับองค์กรของรัฐ อันจะทำให้ความร่วมมือกัน เป็นไปด้วยดี

สรุป การบริหารกิจการคณะสงฆ์ที่ดีนั้นต้องเป็นไปตามระเบียบมติของคณะสงฆ์และ จำเป็นต้องให้ทุกส่วนมีส่วนร่วมในการบริหารและดูแลคณะสงฆ์เพื่อให้ปฏิบัติอย่างถูกต้อง สิ่งที่ดีที่สุด คือ การที่ทุกฝ่ายทุกคนมีส่วนเกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้อง ได้ร่วมมือกันทำหน้าที่ในการบริหารในทุกด้าน แม้จะเป็นการสอดส่องดูแลพระภิกษุสามเณรก็ถือว่าเป็นการดูแลพระศาสนาที่ดีเป็นการป้องกันผู้ที่จะมาปองร้ายเป็นภัยของศาสนาด้วยครอบคลุมถึงหน้าที่ในการบริหาร ซึ่งประกอบด้วย การวางแผน การจัดการองค์การ การสั่งการ หรือการมอบหมายงาน การประสานงาน การรายงาน และการงบประมาณ นอกจากนี้องค์ประกอบที่สำคัญของการบริหาร จะประกอบด้วย วัตถุประสงค์ที่ แน่นอนทรัพยากรในการบริหาร มีความประสานระหว่างกัน และประสิทธิภาพประสิทธิผลในการ บริหารงาน ซึ่งแนวคิดเหล่านี้จะครอบคลุมไปถึงการบริหารแบบมีส่วนร่วมและการบริหารเชิงกลยุทธ์ ให้งานบรรลุเป้าหมายขององค์กร เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ขององค์กรต้องอาศัยความร่วมมือกัน ของทุกคนจึงจะทำให้สำเร็จลงได้ เป้าหมายเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้บริหารจะต้องทำให้บรรลุได้นั้น ความ เสมอภาคในองค์กร การสร้างทีมงานที่มีประสิทธิภาพ มีการประสานประโยชน์ สร้างความร่วมมือ การกระจายอำนาจที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

2.3. บทบาทหน้าที่และความสำคัญในงานสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ไทย

จากการศึกษาบทวนเอกสารเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่และความสำคัญในงานสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ไทย มีนักวิชาการผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่านได้กล่าวไว้ ผู้วิจัยได้สรุปนำมาเสนอ ดังต่อไปนี้

2.2.1 บทบาทหน้าที่ของคณะสงฆ์ในงานสาธารณสงเคราะห์

วัดกับบ้านหรือพระสงฆ์กับชาวบ้านนั้นไม่ว่าครั้งสมัยพุทธกาลหรือสมัยปัจจุบันย่อมต้องมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันไม่ทางใดก็ทางหนึ่งเสมอ เพราะวัดและพระสงฆ์เป็นสถาบันหลักเป็นสถาบัน สำคัญทางพระพุทธศาสนาที่มีความผูกพันเกื้อกูลซึ่งกันและกัน และกับชุมชนชาวบ้านมาเป็น ระยะเวลายาวนานนับตั้งแต่เริ่มแรกของการมีวัดเกิดขึ้นในพระพุทธศาสนา ซึ่งมีพระมหาเถระ ผู้ทรงคุณวุฒิ และนักวิชาการผู้ชำนาญการได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่สำคัญของคณะสงฆ์ใน งานสาธารณสงเคราะห์ไว้ดังนี้

“การสังคัมสงเคราะห์นั้น มีความหมายกว้างขวางมากเกินความถึงการดำเนินการทุกอย่าง ที่จะช่วยเกื้อกูลเพื่อนมนุษย์ หรือกลุ่มชนที่ร่วมกันเป็นสังคัมเป็นชาติ และผู้ไม่สามารถช่วยตัวเองได้ให้ มีความสุขทั้งทางกายและจิตใจ ให้ได้มีปัจจัยอันจะเป็นแก่การครอบชีพคือ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่

อาศัย และการบำบัดโรคภัยไข้เจ็บ ได้รับการศึกษาอบรมตามควร ตลอดจนมีความรู้ที่นำมาเลี้ยงชีพ โดยสุจริต เพื่อความเรียบร้อยและความเป็นปึกแผ่นของสังคม”

ดังนั้น การพัฒนารูปแบบงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสงฆ์ที่มีต่อชุมชนและสังคมนั้นมี นักวิชาการผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่านได้ให้ทัศนะและแนวคิด ไว้ดังนี้

กรมการศาสนา (2540, หน้า 7) กล่าวว่า การสาธารณสงเคราะห์ เป็นการดำเนินการ ช่วยเหลือสังคมทางวัตถุในรูปแบบต่าง ๆ ที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย ได้แก่ โครงการอุปสมบทและ บรรพชนพระสงฆ์ สามเณรภาคฤดูร้อน โครงการสงเคราะห์พระสงฆ์ สามเณรที่วัดประสบภัยขาด แคลน วัดและเจ้าอาวาส พระสงฆ์เป็นผู้นำในการพัฒนาชุมชนและสังคม เช่น ให้สถานที่เป็นที่จัด ประชุมอบรมเยาวชนและประชาชนด้านอาชีพต่าง ๆ การสร้างถนนเข้าหมู่บ้าน การออมทรัพย์ ให้ สถานที่ที่เป็นแหล่งประปาหมู่บ้าน การช่วยเหลือผู้ยากไร้ เป็นต้น

พระราชวรมนี (ประยุทธ์ ปยุตโต) (2537, หน้า 66) กล่าวว่า รูปแบบการพัฒนาและ บทบาทงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนออกเป็น 2 ทาง คือ

1. บทบาทหลักหรือบทบาทโดยตรงของพระสงฆ์ คือ การเป็นผู้นำชุมชนในทางจิตใจเสริม ศีลธรรมสติปัญญาที่ถูกต้องแก่ชุมชน เป็นบทบาทที่สำคัญยิ่งเป็นรากฐานความเจริญ ความสุขของ สังคม

2. บทบาทรอง ในบางกรณีอาจมีบทบาทอื่นที่พระสงฆ์อาจจำเป็นและควรเข้าไปเกี่ยวข้อง ในฐานะที่พระสงฆ์เป็นผู้รับแรงศรัทธาจากชาวบ้าน อาจแนะนำประชาชนในท้องถิ่นให้เห็นช่องทางใน การพัฒนาด้านวัตถุที่เหมาะสม อาจเป็นผู้ประสานการรวมตัวของชาวบ้านในการพัฒนา และอาจใช้ วัดเป็นสถานที่รวมกลุ่ม เป็นต้น

การพัฒนารูปแบบและบทบาทความสำคัญของวัดและพระสงฆ์กับสังคมไว้ดังนี้

1. เป็นสถานที่ศึกษาสำหรับชาวบ้านส่งกุลบุตรมารับใช้พระ รับการอบรมทางศีลธรรมและ เล่าเรียนวิชาต่าง ๆ ตามที่มีสอนในสมัยนั้น รวมทั้งเป็นศูนย์รวมของเยาวชน

2. เป็นสถานสงเคราะห์บุตรหลานของชาวบ้านที่ยากจนได้มาอาศัยเลี้ยงชีวิตอยู่และศึกษา เล่าเรียนด้วย ตลอดถึงผู้ใหญ่ที่ขัดสนมาอาศัยวัด

3. เป็นสถานพยาบาลที่แจกจ่ายพวกรักษาผู้เจ็บป่วย

4. เป็นที่พักคนเดินทาง

5. เป็นสโมสรที่ชาวบ้านมาพบปะสังสรรค์ หย่อนใจ หาความรู้เพิ่มเติม

6. เป็นสถานบันเทิงที่จัดงานเทศกาลและมหรสพต่าง ๆ สำหรับชาวบ้าน

7. เป็นที่ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท เป็นที่ปรึกษาแก้ปัญหาชีวิตและความทุกข์ต่าง ๆ

8. เป็นศูนย์กลางศิลปวัฒนธรรมที่รวบรวมศิลปกรรมของชาติ เสมือนพิพิธภัณฑ์

9. เป็นคลังวัสดุสำหรับเก็บของไว้ ซึ่งชาวบ้านจะได้ขอยืมไปใช้เมื่อคนมีงานต่าง ๆ

10. เป็นศูนย์กลางการปกครอง ที่กำนันหรือผู้ใหญ่บ้านจะเรียกลูกบ้านมาประชุมกันบอกแจ้งกิจกรรมต่าง ๆ

11. เป็นที่ประกอบพิธีกรรมหรือให้บริการด้านพิธีกรรม อันเป็นเรื่องผูกพันกับชีวิตของทุกคนในระยะต่าง ๆ

พระครูปลัดอาทิตย อดุลเวที (ชองดี) (2546, หน้า 88) กล่าวว่า การสาธารณสุขสงเคราะห์เป็นการดำเนินกิจการเพื่อให้เป็นสาธารณสุขประโยชน์ของหน่วยงาน บุคคลหรือคณะบุคคล เว้นแต่การนั้นอยู่ในขอบข่ายแห่งการสงเคราะห์หรือการช่วยเหลือเกื้อกูลอุดหนุนจนเจือกิจการของรัฐหรือของเอกชนที่ดำเนินการเพื่อสาธารณสุขประโยชน์หรือการช่วยเหลือเกื้อกูลสถานที่ซึ่งจะเป็นสาธารณสุขสมบัติหรือประชาชนทั่วไปและการเกื้อกูลทำประโยชน์ร่วมกันทั้งให้คำแนะนำสอนความคิดและวัตถุสิ่งของ ตามแนวคิดทางพระพุทธศาสนา ถือว่าการให้ธรรมเป็นทานย่อมชนะการให้ทานทั้งปวง ฉะนั้นการสอนหนังสือก็ดี การแนะนำที่เกี่ยวกับความรู้ก็ดี จัดเป็นสาธารณสุขประโยชน์ทั้งนั้น

พระเทพปริยัติสุธี (2550, หน้า 61-62) กล่าวว่า การสาธารณสุขสงเคราะห์ หมายถึง การช่วยเหลือสังคมในด้านต่าง ๆ การจัดกิจการอันเป็นประโยชน์ เป็นกิจกรรมที่วัดหรือพระภิกษุสงฆ์ดำเนินการเพื่อให้เป็นสาธารณสุขประโยชน์ในด้านสังคมสงเคราะห์ ทั้งการสงเคราะห์บุคคล และสาธารณสุขสงเคราะห์

พระธรรมปริยัติเวที (สุเทพ ผุสสธมโม) (2548, หน้า 25) กล่าวว่า การสาธารณสุขสงเคราะห์ เป็นงานในส่วนไม่ว่าจะเป็นการก่อสร้างถนน ทำสะพาน ศาลาพักผ่อน งานนี้จะมี อบต. เข้ามาทำหน้าที่ ส่วนที่คณะสงฆ์จะช่วยสังคมได้ เช่นการช่วยเหลือผู้ยากไร้เพราะถูกไฟไหม้บ้าน การจัดหน่วยบรรเทาสาธารณภัยหรือการจัดการให้ฟรีในพิธีงานศพ ไม่เก็บค่าน้ำค่าไฟไม่เก็บค่าเจ้าพนักงาน หากเขามีศรัทธาก็จะทำบุญ ส่วนนี้ก็จะช่วยบรรเทาทุกข์ให้กับชาวบ้านที่เป็นพุทธศาสนิกชนได้ ตลอดทั้งให้การช่วยเหลือสังคมทั้งภายในวัดและนอกวัด ภายในวัด เช่น อำนวยความสะดวกแก่ผู้มาพึ่งมาทำบุญที่วัดให้เหมาะสมและวัดต้องสะอาด สะดวก สบาย ภายนอกวัด เช่น สงเคราะห์ช่วยเหลือชาวบ้านที่มีทุกข์เท่าที่จะทำได้อย่างนิจดูตถาย

พุทธทาสภิกขุ (2537, หน้า 128) กล่าวว่า งานสังคมสงเคราะห์ควรมีหลักการใหญ่ ๆ ว่า สงเคราะห์ เพื่อให้เขาช่วยตนเองได้ คือทำให้เขารู้และสามารถช่วยตัวเองได้ จะเป็นการสงเคราะห์ที่มีผลยืนยาวและมีผลจริง จะสงเคราะห์แต่พิศมีแต่ทำให้คนอ่อนแอ สงเคราะห์ด้วยวัตถุมากไป ก็ทำให้โง่งงลง จะต้องสงเคราะห์ให้เขาฉลาดขึ้น ให้อะไรเป็นอะไร ชีวิตเป็นอย่างไร เกิดมาทำไม จะต้องทำอะไร จะต้องให้เขาตั้งหน้าช่วยตนเองก่อน การสงเคราะห์ไม่จำเป็นต้องเป็นการให้การช่วยเหลืออะไรเสมอไป สิ่งใดเป็นการกระทำให้ดีขึ้นก็เป็นการสงเคราะห์ทั้งนั้น แม้ว่าสิ่งนั้นจะเป็นที่พอใจแก่ผู้ถูกสงเคราะห์ก็ตาม มันก็ยังเป็นการสงเคราะห์อยู่นั่นเอง ในทางพระพุทธศาสนา แม้พระพุทธเจ้าเองพระองค์ก็ทรงสงเคราะห์ภิกษุด้วยการชี้โทษ ตักเตือนในเรื่องต่าง ๆ และการที่มัวสงเคราะห์อย่างถูก

ออกถูกใจเสมอไป มันอาจเป็นการทำลายสังคมขึ้นมาได้ ดังนั้นการสังคมสงเคราะห์ ควรสงเคราะห์สิ่งต่อไปนี้

1. ควรสงเคราะห์ฝ่ายจิตใจให้มีสติปัญญา รู้จักแก้ปัญหาด้วยตัวเอง
2. ควรสงเคราะห์ทางด้านศีลธรรม
3. ควรสงเคราะห์ให้มนุษย์มีความสว่างทางวิญญาณ
4. ควรสงเคราะห์ให้กินอยู่แต่พอดี
5. ควรสงเคราะห์ในการให้ธรรมมากกว่าให้วัตถุ
6. ควรสงเคราะห์ให้เขามีความเข้มแข็ง

พระเทพเวที (ประยุต ปยุตโต) (2534, หน้า 72) กล่าวว่า การสังคมสงเคราะห์เป็นงานที่การยึดเหนี่ยวจิตใจ ประสานหมู่ชนไว้ให้รวมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน หรือการให้สังคมเกาะกุมกันอยู่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ไม่แตก ไม่กระจัดกระจาย ดังนั้นความมุ่งหมายของสังคมสงเคราะห์ จึงไม่ใช่เป็นเพียงเอาอะไรไปให้เขา ไม่ใช่เอาบริการไปให้ เอาทรัพย์สินเงินทองไปให้ แต่หมายถึงการทำให้สังคมรวมใจกัน ผูกยึดเหนี่ยวกันไว้ได้ การสังคมสงเคราะห์เป็นการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ที่ช่วยเหลือตนเองไม่ได้ เพื่อให้เขาสามารถช่วยเหลือตนเองได้ ซึ่งมีความหมายเกี่ยวข้องกับหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาที่พระพุทธเจ้าทรงวางหลักแห่งการสงเคราะห์ไว้ สามารถนำไปใช้งานสังคมสงเคราะห์ได้เป็นอย่างดี ในขณะเดียวกัน ก็ได้กล่าวเชิงสรุปไว้ว่า การสงเคราะห์สังคม ถ้าแปลให้ดีให้ลึกกว่านั้นก็มีความหมายทางธรรมสงเคราะห์ คำบาลีเป็น สงคห แปลว่า ประมวล รวบรวม จับมารวมเข้าด้วยกัน ยึดเหนี่ยวใจให้รวมกันเป็นหนึ่ง ผูกใจกันไว้ สงคห ที่แปลว่า ยึดเข้าไว้ด้วยกันนั้น หมายถึง ยึดในแง่นามธรรมและยึดในแง่รูปธรรม ทางนามธรรมคือ ยึดเหนี่ยวผูกใจไว้ให้รวมกันไว้เป็นส่วนทางรูปธรรม คือ ให้คนมารวมกัน ประสานเข้าด้วยกัน

จตุรงค์ บุญยรัตนสุนทร (2544, หน้า 9-13) กล่าวว่า พระสงฆ์ควรมีบทบาทด้านการสาธารณสงเคราะห์ดังนี้

1. เมื่อวัดมีที่ดินหรือ ควรจัดตั้งโรงเรียนหรือสถานการศึกษาระดับต่าง ๆ ให้เป็นส่วนหนึ่งของวัด มีควรงันเขตตัดขาดจากบ้าน วัด โรงเรียน ควรให้มีความใกล้ชิดกับวัด อุบาสก อุบาสิกาที่ศรัทธาวัด ควรทำบุญบำเพ็ญกุศล สมาทานศีล ฟังเทศน์ที่วัดเป็นประจำ และทำหน้าที่บำรุงวัดร่วมกับประชาชนในชุมชนอื่น ๆ ด้วย
2. พระสงฆ์ควรตั้งสุขศาลา สถานิอนามัย หรือโรงพยาบาล ภายในวัด หรือ ในเขตวัด
3. ควรสร้างที่อ่านหนังสือพิมพ์ ห้องสมุดประจำหมู่บ้าน พิพิธภัณฑน์ในวัด อาจเกิดจากความร่วมมือจากทางวัดเอง หรือจากประชาชน ชาวบ้าน แม้แต่ทางราชการ จัดสร้างขึ้นในวัดดูแลได้ อาจให้ใช้สถานที่แล้วมีพระภิกษุ สามเณร เป็นผู้ดูแลรักษา ให้บริการแก่ประชาชน

4. ควรตั้งสภาตำบล ใช้เป็นที่ประชุมราษฎรของหน่วยราชการ ในกิจการด้านการพัฒนาหมู่บ้าน ตำบล ท้องถิ่น วัตถุประสงค์ให้ใช้สถานที่เช่น ศาลาการเปรียญ หรือบริเวณวัดได้

5. ควรสร้างบ่อน้ำดื่ม น้ำใช้ น้ำประปาหมู่บ้าน น้ำใช้ในด้านการเกษตร ทางวัดอาจเป็นผู้ดำเนินงาน นอกจากนั้นให้ชาวบ้านช่วยกันดูแลรักษา โดยอาจแต่งตั้งคณะกรรมการและมีทางวัดเข้าไปช่วยดูแล

6. กิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการประกอบอาชีพหรือกิจการอื่น ๆ ของหมู่บ้าน ควรให้ใช้สถานที่วัด โดยเจ้าอาวาสหรือพระภิกษุสามเณรช่วยเหลือให้ความสะดวกภายในของเขตความสามารถ ซึ่งต้องไม่ผิดพระธรรมวินัย ไม่ทำให้เสียสมณสาธูป เช่น การจัดตั้งธนาคารข้าว ธนาคารพืชพันธุ์ ธนาคารโคกระบือ กองทุน มูลนิธิ สหกรณ์ต่าง ๆ ศูนย์บริการสาธารณสุข ศูนย์ฝึกอาชีพ ศูนย์ประสานงานของประชาชนในกิจการต่าง ๆ

7. กิจกรรมแก้ปัญหาเฉพาะหน้า พระสงฆ์ควรจัดการชวนชวนให้ โดยพระเป็นผู้นำให้ชาวบ้านได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีวัดเป็นศูนย์กลาง ได้แก่ การเกิดภัยธรรมชาติต่าง ๆ

พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงคปญโญ) (2539, หน้า 62) กล่าวว่า งานสาธารณะสงเคราะห์นั้นพระสงฆ์มีบทบาทหน้าที่สำคัญ แยกโดยลักษณะมี 4 ประการ คือ

1. การดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล ได้แก่ การที่วัดหรือคณะสงฆ์ดำเนินการเอง ซึ่งกิจอย่างใดอย่างหนึ่งมีวัตถุประสงค์ให้เป็นสาธารณะประโยชน์ เช่น กิจการหน่วยอบรมประจำตำบล กิจการห้องสมุดเพื่อประชาชน จัดอบรมวิชาชีพให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น เป็นต้น

2. การช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณะประโยชน์ ได้แก่ การช่วยเหลือสนับสนุนส่งเสริมกิจการของรัฐหรือของเอกชนหรือผู้ใดผู้หนึ่งดำเนินการ และการนั้นเป็นไปเพื่อการสาธารณะประโยชน์ เช่น การพัฒนาหมู่บ้าน การพัฒนาตำบล ขุดสระน้ำขนาดใหญ่เพื่อเป็นแหล่งอุปโภคและเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ อนุรักษ์วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม การจัดหาทุนเพื่อการสงเคราะห์และอื่น ๆ

3. การเกื้อกูลสาธารณะสมบัติสถานที่อันเป็นสาธารณะสมบัติ ได้แก่ การสร้างถนน ขุดลอกคูคลอง สร้างโรงพยาบาลและจัดซื้อเครื่องมือแพทย์ สร้างการประปา สร้างเครื่องกำเนิดไฟฟ้า ปลุกต้นไม้ และอื่น ๆ

4. การเกื้อกูลประชาชนหรือสรรพสัตว์ ได้แก่ การช่วยเหลือประชาชนในการคอยช่วยเหลือ เช่น จัดตั้งหน่วยอาสาสมัครบรรเทาสาธารณภัย ช่วยเหลือประชาชนทั้งด้านไฟไหม้และน้ำท่วม พร้อมมอบเครื่องอุปโภคบริโภคแก่ผู้ประสบภัย หรือในยามปกติก็ตั้งกองทุนทำอาหารเลี้ยงเด็กกำพร้า และเด็กด้อยโอกาส หรือกระบวนการสงเคราะห์ปวงชนผู้ประสบภัยพิบัติจากวินาศภัย อุบัติเหตุ และสาธารณภัยซึ่งได้แก่ ภัย คือ ความยากจน ความเจ็บไข้

พระครูปลัดอาทิตย อดตเวที (ชองดี) (2546, หน้า 89) กล่าวว่า พระสงฆ์ควรมีบทบาทหน้าที่สำคัญ แยกโดยลักษณะคือ

1. การดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล เช่น หน่วยอบรม อปต. ห้องสมุดเพื่อประชาชน มูลนิธิเพื่อคนยากจน
2. การช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นซึ่งเป็นไปเพื่อการสาธารณะประโยชน์ เช่น การพัฒนาหมู่บ้าน การพัฒนาวัด เป็นต้น
3. การช่วยเหลือเกื้อกูลสถานที่อันเป็นสาธารณะสมบัติ เช่น การสร้างถนนหนทาง การขุดคลอง การพัฒนาก่อสร้างพัฒนาโรงเรียน เป็นต้น
4. การช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนทั่วไป เช่น การช่วยเหลือผู้คนที่ตกทุกข์ได้ยากเพราะภัยทางธรรมชาติ เช่น วาตภัย อุทกภัย อัคคีภัย เหล่านี้ถือว่าการสงเคราะห์ช่วยเหลือคนอื่นทั้งนี้รวมไปถึงการสงเคราะห์คนวัยชรา สถานเด็กกำพร้า เป็นต้น

การสาธารณะสงเคราะห์เป็นการแสดงบทบาทของภิกษุสงฆ์ในด้านสังคมสงเคราะห์ ทั้งการสงเคราะห์บุคคล และสาธารณะสงเคราะห์ โดยมีภิกษุสงฆ์เป็นผู้นำชุมชนในการบริจาคช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติต่าง ๆ เพราะภิกษุสงฆ์เป็นศูนย์กลางเชื่อมประสานระหว่างคนจนกับคนรวย ปัจจุบันที่ได้รับบริจาคมามาก ภิกษุสงฆ์ก็ใช้ทำประโยชน์เป็นสาธารณะกุศลและช่วยเหลือบุคคล ในด้านต่าง ๆ แก่ประชาชนผู้อุปถัมภ์บำรุงวัด ทายก ทายิกาของวัด หรือประชาชนทั่วไปวัดเป็นส่วนหนึ่งของสังคมวัด อยู่ได้ก็ต้องพึ่งบ้านและบ้านอยู่ได้ ก็ต้องพึ่งวัด วัดเป็นศูนย์กลางของสังคม พระสงฆ์เป็นที่พึ่งทางใจของประชาชน เมื่อประชาชนเดือดร้อน ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งก็เป็นหน้าที่ทางวัดจะต้องจัดการสงเคราะห์ช่วยเหลือ การสาธารณะสงเคราะห์จึงเป็นหน้าที่ของวัดและเจ้าอาวาสจะต้องดำเนินการบริหารงานทุกด้านเกี่ยวกับการสงเคราะห์ประชาชนในขอบเขตที่วัดจะสามารถจัดได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติที่ว่าวัดเป็นของประชาชนเป็นที่ทำบุญบำเพ็ญกุศลตามประเพณีของชาวบ้านของวัดภิกษุสงฆ์ สามเณร ในวัดอันมีเจ้าอาวาสเป็นหัวหน้าปกครองดูแล รักษาวัด มีหน้าที่ให้ความสะดวกแก่ประชาชน ในการทำบุญบำเพ็ญกุศลทั้งที่บ้านและวัดหรือที่อื่นใดในหมู่บ้าน ตำบลที่ตั้งวัดนั้นและหน้าที่จัดการสาธารณะสงเคราะห์อื่น ๆ แก่ประชาชนในส่วนที่อยู่ในสมณวิสัยที่น่าจะจัดได้

คุณ โทชน์ (2537, หน้า 27) กล่าวว่า บทบาทหน้าที่ของวัดในพระพุทธศาสนาที่มีต่อสังคมไทย พอสรุปได้ ดังนี้

1. เป็นสถานที่ศึกษาสำหรับประชาชน
2. เป็นสถานสงเคราะห์
3. เป็นสถานที่สัปปายะ คือเป็นที่สบายกายสบายใจ
4. เป็นสถานที่ดูจพิพิธภัณฑสถาน

5. เป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา
 6. เป็นสถานที่จัดงานเทศกาลและแสดงมหรสพต่าง ๆ
 7. เป็นศูนย์กลางการบริการหรืองานปกครอง เช่น การเรียกประชุมเพื่อแจ้งกิจการหรือ
- ข่าวสาร

8. เป็นสถานสวัสดิการ สงเคราะห์แก่คนยากจนและคนที่ไร้ที่พึ่งพิง
9. เป็นศูนย์กลางศิลปวัฒนธรรม
10. เป็นสถานที่แสดงความสามัคคี
11. เป็นคลังพัสดุสำหรับเก็บของเครื่องใช้ส่วนรวม
12. เป็นที่ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทและเป็นที่ให้คำปรึกษาแก่ชาวบ้าน
13. เป็นฌาปนสถาน
14. เป็นสถานดำเนินกิจการทางการเมือง
15. เป็นตลาดนัดและตลาดโต้รุ่ง

ขณะ ภาควิชา (2527, หน้า 51) กล่าวว่า บทบาทหน้าที่อันพึงประสงค์ของพระสงฆ์กับสังคมไทยในปัจจุบันว่าบทบาทหน้าที่ของพระสงฆ์ที่สำคัญควรจะต้องมี คือ

1. สอนธรรม อบรมศีลธรรมแก่ประชาชน
2. กระทำตนเป็นแบบอย่างแห่งความดี
3. ช่วยชาติประหยัดเศรษฐกิจตามพระวินัย
4. ช่วยในด้านการศึกษาของชาติ
5. สงเคราะห์จิตใจแก่ประชาชน
6. เป็นผู้นำในการพัฒนาสังคม

มีดังนี้

จำลอง วุฒิจันทร์ (2526, หน้า 39-40) กล่าวว่า บทบาทหน้าที่ของพระสงฆ์ต่อสังคมไทย

1. การให้ความสะดวกในการบำเพ็ญกุศลแก่ประชาชนตามประเพณี เกี่ยวกับชีวิต เช่น ในพิธีทำบุญเกี่ยวกับการเกิด การแต่งงาน การทำบุญอายุ เป็นต้น
2. การให้ที่พักอาศัยแก่นักเรียน นิสิต นักศึกษาต่างท้องถิ่นที่มาศึกษาเล่าเรียนอยู่ในเมือง การให้ที่พักอาศัยแก่บุคคลที่มารักษาโรค เช่น อุบาสก อุบาสิกา หรือคนชรา ทูพพลภาพ การให้ที่ดินหรือให้เช่าที่ดินในราคาถูกลงแก่ประชาชนที่ขาดเงินปลูกบ้านพักอาศัย
3. การดูโชคชะตาราศี การประพรมน้ำพระพุทธมนต์ การให้ฤกษ์ยาม แม้บางกิจการหรือที่พระภิกษุบางรูปดำเนินการอยู่จะเป็นที่ติเตียน แต่ก็มีคนจำนวนมากไม่น้อยที่เลื่อมใส ศรัทธา
4. การให้ทางราชการหรือส่วนรวมใช้สถานที่ของวัด เช่น ศาลาการเปรียญ ลานวัด บริเวณวัด ประชุมราษฎร เป็นหน่วยเลือกตั้ง ทำกิจการบริการหรือสงเคราะห์ประชาชนด้านต่าง ๆ จัดงานรื่น

เรียง จัดงานหารายได้เพื่อสาธารณกุศล ตลอดจนการใช้ที่ดินของวัดสร้างสาธารณสถานต่าง ๆ เช่น โรงเรียน สถานพยาบาล ห้องสมุด หรือที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน เป็นต้น

5. การช่วยรักษาโรคภัยไข้เจ็บ การทำให้คำปรึกษาในหน้าที่การงาน การเป็นผู้ดำเนินการก่อสร้างสิ่งสาธารณประโยชน์ในท้องถิ่น

6. การให้ที่พักพิงแก่ประชาชนผู้ประสบสาธารณภัยและภัยธรรมชาติ การรวบรวมสิ่งของ ตลอดจนเงินทองจากผู้บริจาคไปให้แก่ผู้ประสบภัยต่างถิ่น

เสถียรพงษ์ วรรณปก (2529, หน้า 71) กล่าวว่า บทบาทของพระสงฆ์เป็นภารกิจที่สำคัญยิ่งของพระสงฆ์คือ การอบรมสั่งสอนชาวบ้านในทางที่ถูกที่ควร ชาวบ้านได้ให้การอุปการะปัจจัย 4 แก่พระสงฆ์ให้มีกำลังศึกษาปฏิบัติธรรมตามแนวทางของพระพุทธศาสนา พระสงฆ์ก็ควรอนุเคราะห์ชาวบ้านเป็นการตอบแทน บทบาทของพระในอดีตนั้นนอกจากเตรียมตัวให้พร้อมเพื่อสอนคนอื่นแล้ว อาชีพของพระคือการศึกษาตัวเอง ที่เรียกว่า สิกขาอาชีพ หน้าที่ของพระผู้ให้การศึกษา มีดังนี้

1. ต้องให้ความอนุเคราะห์แก่ผู้เรียน ทั้งทางด้านสติปัญญา จิตใจ และแนะแนว
2. ต้องอนุเคราะห์ช่วยเหลือผู้เรียนที่ขาดแคลนปัจจัย 4
3. ต้องช่วยรักษาพยาบาลผู้เรียนที่ได้รับความเจ็บป่วย จนทุเลาและหายขาด
4. สงเคราะห์ด้วยหน้าที่การงาน รับผิดชอบถึงขั้นฝากงาน หางานให้ทำ
5. สงเคราะห์และปฏิบัติต่างผู้เรียนทุกคนด้วยความเมตตาเสมอกัน

สรุปได้ว่า งานสาธารณสงเคราะห์หรือการสังคมสงเคราะห์ เป็นบทบาทหน้าที่สำคัญของพระสงฆ์ เป็นการดำเนินงานที่ต้องประกอบด้วยศาสตร์และศิลป์ในการป้องกัน ฟื้นฟู และพัฒนาบุคคล กลุ่ม ชุมชน หรือสังคมที่ประสบปัญหา โดยการนำวัตถุ ความรู้ ความเข้าใจ ที่เกี่ยวข้อง กับมนุษย์และสังคม ผนวกกับหลักการ วิธีการสังคมสงเคราะห์ เพื่อช่วยเหลือให้บุคคล กลุ่ม ชุมชน หรือสังคม สามารถพึ่งพาตนเองได้ หรือมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี เป็นงานที่สำคัญที่พระสงฆ์ให้ความสงเคราะห์ประชาชนในชุมชนและสังคม โดยมีวัดและพระภิกษุสามเณรเป็นผู้นำที่สำคัญ และเป็นการดำเนินการช่วยเหลือสังคมทางวัตถุและจิตใจในรูปแบบต่าง ๆ และยังเป็นการสร้างความผูกพันระหว่างวันกับบ้านอีกทางหนึ่งด้วย ที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัยและกฎหมาย กฎระเบียบของบ้านเมือง เพื่อมุ่งพัฒนาทั้งทางคุณภาพชีวิตของประชาชนทั้งทางวัตถุและจิตใจให้มีความสมดุลทั้งกาย วาจา และใจอันจะนำความสุข ความเจริญพัฒนามาสู่วัดและชุมชนสังคมประเทศชาติต่อไป

2.3.2 ความสำคัญของงานด้านสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ไทย

จากการศึกษาค้นคว้าบททวนวรรณกรรมเอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวกับความสำคัญของงานด้านสาธารณสงเคราะห์ ปรากฏพบว่ามีพระมหาเถระผู้ทรงคุณวุฒิ และนักวิชาการผู้เชี่ยวชาญด้านงานสาธารณสงเคราะห์และงานสังคมสงเคราะห์หลายท่าน ได้ให้หลักการและอธิบายไว้ดังนี้

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส (2540, หน้า 84) ได้กล่าวถึง การบริหารวัดบรมนิวาศวิหารด้วยงานสาธารณะสงเคราะห์ที่สำคัญๆ ดังนี้

1. ตั้งกรรมการสงฆ์ไว้เพื่อรักษาการวัด เลือกเอาพระผู้ใหญ่ในวัดโดยอนุมัติแห่งสงฆ์
2. จัดให้พระผู้เป็นกรรมการสงฆ์เป็นเจ้าหน้าที่ทำการจัด แยกเป็นแผนก ดังจัดไว้แล้วครั้งพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงครองวัด เติมเจ้าหน้าที่รักษาปูชนียวัตถุ เจ้าหน้าที่รักษาพระอาม เจ้าหน้าที่ดูการนวรรรม เจ้าหน้าที่ดูการศึกษา
3. จัดหน้าที่อุปฐากวัด ให้ทำบัญชีคนเช่า และจำนวนคนเช่า ให้เป็นหลักฐาน ค่าเช่าที่เก็บได้ให้ลงในบัญชีรายได้ และให้เก็บรักษาไว้ที่วัด รายจ่ายก็ให้จดลงในบัญชีมีไวยว้จกรทำการตามแผนก
4. พระผู้ทำการสงฆ์ให้ได้รับบำรุงโดยชื่อว่า นิติยภักดี คฤหัสถ์ผู้ทำการวัดให้ได้รับเกื้อกูล
5. ให้จัดทะเบียนภิกษุสามเณร เด็กวัดอุปฐาก ภิกษุสามเณร ผู้อยู่ประจำและคนอาศัยชั่วคราว
6. สำรวจบัญชีเลขวัดให้ได้จริง ไม่มีตัวโดยประการไร ให้จำหน่ายโดยจะแจ้ง
7. มีการจัดทุนการศึกษาสำหรับพระภิกษุสามเณรโดยการตั้งมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ดังคำตรัสที่ว่า

สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า (ช่วง วรรบุญโญ) (อ้างในสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2550, หน้า 26-27) ได้ให้ทัศนะว่าแนวคิดการบริหารวัดด้านงานสาธารณะสงเคราะห์ว่า ต้องปฏิบัติให้ได้ตามหลัก สะอาด สว่าง และสงบ ดังนี้

1. สะอาด หมายถึง การดูแลและการจัดการวัดที่ดี ไม่สกปรก รกรุงรัง จัดเสนาสนะเป็นระเบียบเรียบร้อย เป็นที่เกิดศรัทธาปสาทะแก่ผู้มาพบเห็น ไม่สร้างความขุ่นข้องใจแก่ผู้มาเยือน
2. สว่าง หมายถึง การจัดวัดที่ดูโปร่ง สบายตาม ไม่รกทึบ หรือมีความสับสนซับซ้อนเน้นความเรียบง่ายและประโยชน์ใช้สอยสูงสุด
3. สงบ หมายถึง วัดเป็นสถานที่ที่สงบจากอบายมุข ไม่มีเสียงอึกทึกครึกโครม ร่มเย็นเป็นสุข ด้วยสภาพแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติ

พระราชรัตนมูณี (ชัยวัฒน์ ปญญาสิริ) (2538, หน้า 14) กล่าวว่า การสาธารณะสงเคราะห์เป็นการจัดให้การสงเคราะห์ในด้านต่าง ๆ แก่ประชาชนผู้อุปถัมภ์บำรุงวัด ทายกทายิกาของวัดหรือประชาชนทั่วไป วัดเป็นส่วนหนึ่งของสังคม วัดอยู่ได้ก็ต้องพึ่งบ้านและบ้านอยู่ได้ก็ต้องพึ่งวัด วัดเป็นศูนย์กลางของสังคม พระสงฆ์เป็นที่พึ่งทางใจของประชาชน เมื่อประชาชนเดือดร้อนในเรื่องใดเรื่องหนึ่งก็เป็นหน้าที่ของวัดจะต้องจัดการสงเคราะห์ช่วยเหลือ การสาธารณะสงเคราะห์จึงเป็นหน้าที่ของวัดและเจ้าอาวาสจะต้องดำเนินการบริหารงานทุกด้านเกี่ยวกับการสงเคราะห์ประชาชนในขอบเขตที่วัดจะจัดได้ และการสาธารณะสงเคราะห์ ยังเป็นกิจกรรมการทำงานช่วยเหลือชาวบ้านหรือคน

ส่วนมากหรือคนทั่วไป หน้าที่ของเจ้าอาวาสตามมาตรา 37 แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 ข้อ 4 บัญญัติไว้ว่า “ให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศล” ความหมายของข้อนี้ คือ ให้วัดกับบ้านต่างถ้อยที่ถ้อยอาศัยซึ่งกันและกัน ชาวบ้านช่วยกันทำนุบำรุงวัด บางคนถึงจะยากจนหาเข้ากินค้ำ อาศัยกระท่อมที่ชำรุดทรุดโทรมเป็นที่พำนักอาศัย แต่ด้วยแรงศรัทธามีเงินเพียงเล็กน้อยก็บริจาคสมทบสร้างกุฏิ วิหาร ถาวรวัตถุ ในวัดเพื่อความผาสุกของพระทางวัดจึงมีหน้าที่ต้องอำนวยความสะดวกแก่ชาวบ้านบ้าง ในทางที่ขอบันว่าเป็นงานด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์โดยตรง (พระราชรัตนมณี (ชัยวัฒน์ ปญญาสิริ), 2538, หน้า 125)

กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ (2543, หน้า 132-138) กล่าวว่า การบริหารวัดด้านงานสาธารณสุขสงเคราะห์ว่าควรจัดวัดให้เป็น 7 โรงคือ

1. วัดเป็นโรงธรรม ได้แก่ ต้องพัฒนาวัดให้เป็นที่สอนธรรมะ ให้เป็นสถานที่เทศน์ วัดใดไม่มีการสอนธรรมะประชาชน ไม่มีการเทศน์ตลอดจนการไหว้พระสวดมนต์ร่วมกับประชาชน วัดนั้นจะค่อยๆ เสื่อมไป
2. วัดเป็นโรงทิม คือ เป็นสวดศพ เป็นที่เก็บศพ เป็นที่ฝังศพ นี่เป็นผลประโยชน์ที่วัดจะต้องมีอยู่ และอย่าไปรังเกียจศพ เพราะคนบ้านไหนก็อยากตายอยู่บ้านนั้น อยากจะเผาศพที่วัดนั้น
3. วัดเป็นโรงละคร คือ เป็นโรงหนังโรงละครคน ต้องจัดที่ส่วนหนึ่งไว้ประจําอย่าไปรังเกียจหนังละครคน เพราะนั่นเป็นการแสดงพื้นบ้าน เท่ากับว่าเจ้าอาวาสวัดนั้น ๆ ได้ศิลปินไว้ใช้งานในงานต่าง ๆ
4. วัดเป็นโรงพยาบาล วัดจะต้องให้การดูแลเอาใจใส่ประชาชนในเรื่องสุขภาพพลานามัย แต่ก่อนแต่ไรมาพระสงฆ์นอกจากมีความรู้ในทางธรรมะแล้ว ท่านมักจะเรียนเรื่องสมุนไพรต่าง ๆ ให้การสงเคราะห์ประชาชนด้วยการบำบัดรักษา
5. วัดเป็นโรงเรียน ปัจจุบันแม้ไม่ได้สอนในศาลาวัด แต่เจ้าอาวาสจะต้องมีบทบาทในโรงเรียนด้วยการให้เห็นว่าโรงเรียนเป็นโรงเรียนวัด
6. วัดเป็นโรงแรม หมายถึง การทำวัดให้เป็นที่ยอมรับประชาชน เป็นที่ปฏิสันถารเป็นที่พักพิงสำหรับพระอาคันตุกะ หรือเป็นที่พึ่งพิงอาศัยของประชาชนเมื่อเกิดภัยพิบัติ
7. วัดเป็นโรงงาน คือ วัดต้องมีการก่อสร้างพระสังฆาธิการแห่งวัดนั้น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเจ้าอาวาส และผู้ช่วยเจ้าอาวาส หรือพระในวัดต้องมีฝีมือ และเนื่องจากวัดมีการก่อสร้างนั่นเอง การพัฒนาฝีมือของพระเถระในการส่งไปคุมงาน ไปดูงาน ไปศึกษางานกับช่างหรือการผลิตช่างมีความสำคัญ

ความสำคัญของการสาธารณสุขสงเคราะห์เป็นการดำเนินการช่วยเหลือสังคมทางวัตถุและจิตใจในรูปแบบต่าง ๆ ที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย ได้แก่ โครงการบรรพชาและอุปสมบท พระภิกษุและสามเณรภาคฤดูร้อน โครงการสงเคราะห์ภิกษุสงฆ์สามเณรและวัดที่ประสบภัยขาดแคลน วัดและเจ้า

อวาสิกษุสงฆ์ซึ่งเป็นผู้ดำเนินการพัฒนาชุมชนและสังคม เช่น ให้สถานที่เป็นที่จัดประชุมอบรมเยาวชนและประชาชนด้านอาชีพต่าง ๆ การสร้างถนนเข้าหมู่บ้าน การออมทรัพย์ให้สถานที่ที่เป็นแหล่งประปาหมู่บ้าน การสนับสนุนการศึกษาแก่เด็กนักเรียน การช่วยเหลือผู้ป่วยยากไร้ เป็นต้น (พระมหาบัว ปิยวณฺโณ, 2549, หน้า 23) อย่างไรก็ตามความสำคัญของหลักการบริหารและการจัดการวัดด้วยสาธตธรรมสงเคราะห์ในยุคโลกาภิวัตน์ ไว้ดังนี้ (คณินนิตย์ จันทบุตร และสุบรรณ จันทบุตร, 2545, หน้า 22-26)

1. ควรมีการคัดสรรอบรมบุคคล ผู้จะมาบวชในพระพุทธศาสนา ให้เป็นที่มั่นใจที่จะเข้ามาศึกษาธรรม
2. ต้องมีการศึกษาอบรมธรรมแก่ผู้เข้ามาบวชทั้งก่อน ระหว่างและหลังการบวชด้วย
3. ต้องมีการปฏิบัติธรรมในระหว่างบวชเพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจอย่างแท้จริง เพื่อการเผยแผ่ต่อไปแก่ประชาชน
4. แต่ละวัดจักต้องให้พระสงฆ์ที่ศึกษาธรรมดีแล้วให้ได้มีโอกาสเผยแผ่แก่ประชาชนเพื่อประโยชน์สุขแก่ประชาชน และความมั่นคงคงของพระพุทธศาสนา และต้องพยายามวิเคราะห์หาทางเผยแผ่ธรรมต่อประชาชนด้วยความเมตตาอย่างต่อเนื่องด้วย มิใช่รอให้ผู้มานิมนต์เท่านั้น
5. กิจกรรมการศึกษาธรรมของประชาชน ควรมุ่งให้การศึกษาและปฏิบัติธรรมอย่างต่อเนื่อง ให้พัฒนาขึ้นเป็นลำดับ ทั้งในการทำงานและการดำเนินชีวิตประจำวัน ด้วยหลักการแห่งความไม่ประมาทและหลักการแห่งการพึ่งตนเอง
6. ศาสนาเป็นที่พึงทางใจ ดังนั้นการปกครองสงฆ์ให้มีพฤติกรรม และการกระทำเหมาะสมนับเป็นเรื่องสำคัญเบื้องต้นที่พระทุกรูปพึงปฏิบัติ เจ้าอาวาสควรดำเนินการให้พระทุกรูปในสังกัดมีภาพลักษณ์ที่ดี เมื่อประชาชนพบเห็นจักเกิดความศรัทธา ถือเป็นกาเผยแผ่พระพุทธศาสนาเพื่อสงเคราะห์ประชาชนเบื้องต้นแล้ว
7. พระควรยึดหลักการเผยแผ่ธรรมเพื่อการสงเคราะห์ด้วยหลัก 6 ประการ ดังนี้
 - 7.1 ห้ามปรามการทำความชั่วทั้งมวล
 - 7.2 ส่งเสริมให้กระทำความดีทั้งมวล
 - 7.3 ให้ได้ฟังและได้รู้ธรรมที่ยังไม่เคยรู้ไม่เคยฟัง
 - 7.4 ช่วยเสริมในสิ่งที่ประชาชนได้ยินได้รู้แต่ไม่เข้าใจให้เข้าใจ
 - 7.5 ให้คิดอนุเคราะห์ผู้อื่นด้วยเมตตา ปรารถนาดี
 - 7.6 บอกทางสวรรค์ คือ ทางดำเนินชีวิตที่ดี ถูกต้อง ให้ประชาชน
8. การเผยแผ่ธรรมควรศึกษากลุ่มคน หรือบุคคลเป้าหมาย วิเคราะห์การนำเสนอธรรม ให้เหมาะสมต่อสภาพ เหตุ ผล ตน ประมาณ กาลเวลา ชุมชน และบุคคล เป็นสำคัญ

9. เจ้าอาวาสทุกแห่งควรปกครองดูแลพระสงฆ์ สามเณร ไวยากรณ์ ศิษย์วัด ผู้อาศัยในวัด หรือเกี่ยวข้องกับวัด ให้มีพฤติกรรมที่เหมาะสม เป็นการสร้างศรัทธาแก่ประชาชนผู้พบเห็นและมาติดต่อกับวัด

10. จักต้องพยายามบริหารวัดให้มีอาคารสถานที่อาณาบริเวณ เหมาะสมต่อการศึกษาและปฏิบัติธรรมทั้งมนต์ของพระภิกษุ สามเณร และประชาชน ให้สอดคล้องกับหลักการของพระพุทธศาสนา มีความสงบร่มเย็น ทำให้อยากเข้ามาหาความสงบและศึกษาธรรม รวมทั้งสรรพสิ่งต่าง ๆ ทั้งมีชีวิตและไม่มีชีวิต จักต้องไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อน รำคาญแก่ประชาชนที่มาวัดหรือที่อยู่ใกล้วัดด้วย

11. วัดกับประชาชนจักต้องเกื้อหนุนซึ่งกันและกัน พระพุทธศาสนาจึงจะอยู่ได้อย่างมั่นคง ดังนั้นนอกจากพระจะให้ธรรมแก่ประชาชนแล้ว ก็ควรจัดวัดและเครื่องใช้ของวัดอย่างมีระบบให้เหมาะต่อการให้บริการประชาชนเพื่อกิจการของพระพุทธศาสนา เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เป็นการดึงประชาชนเข้ามาใกล้ชิดกับวัด และพระก็ควรหาทางช่วยเหลือในด้านธรรมแก่ประชาชนต่อไปตามความเหมาะสมด้วย

12. ประชาชนเป็นจำนวนมากที่ยังเชื่อโชคลาง ของขลัง วัตถุมงคล และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ โดยหวังว่าสิ่งเหล่านี้จะบันดาลความโชคดี ความร่ำรวย ความสำเร็จแก่เขาได้ ทำให้ประชาชนขาดการพึ่งตนเอง ไม่พัฒนา พระพุทธศาสนาควรทำหน้าที่เป็นยารักษาโรคเหล่านั้น โดยการไม่ไปดูถูก ต่ำหนิ การกระทำเหล่านั้น แต่ควรใช้หลักธรรมในเรื่องเหตุและผล เรื่องการพึ่งตนเอง เรื่องการศึกษา ฝึกฝนพัฒนา และการครองชีวิตอย่างไม่ประมาทมาใช้ในการเผยแผ่ โดยให้เครื่องราง ของขลัง สิ่งศักดิ์สิทธิ์ วัตถุมงคล เป็นเครื่องปิดช่องความประหวั่นใจ จักทำให้การเผยแผ่พระพุทธศาสนาได้ผลดียิ่งขึ้น

13. ศาสนาพุทธเป็นของคู่กับชุมชน วัดก็ครบทุกตำบล และจะเป็นศูนย์รวมของประชาชนในแต่ละตำบล หากจะจัดการบริหารวัดให้เป็นศูนย์กลางการพัฒนาชุมชนที่พัฒนาทั้งจิตใจและคุณภาพชีวิตในด้านอื่น ๆ จะทำให้ความสัมพันธ์ของประชาชนจะให้อำมิสถานแก่พระสงฆ์ นับเป็นการเกื้อกูลกันอย่างถูกต้องเพื่อการมีพลังอยู่ในสังคมต่อไป

14. การจัดการบริหารวัดเพื่อเป็นศูนย์กลางการพัฒนาชุมชน จำเป็นต้องจัดให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าของกิจกรรมของวัด ร่วมบริหารวัดตามหลักการของพระพุทธศาสนาด้วย จึงสมควรปรับปรุงการบริหารวัดให้เป็นองค์การบริหารวัด ถึงแม้ว่าแต่ละวัดจะเป็นนิติบุคคลอยู่แล้วก็ตาม แต่การมีองค์กรร่วมบริหารวัด เสนอความคิดและให้เจ้าอาวาสตัดสินใจในการดำเนินการ ประชาชนก็จะร่วมดำเนินการอย่างเต็มที่ เต็มใจ พุทธศาสนาย่อมเจริญยิ่งขึ้น

15. กรมการศาสนา และกระทรวงศึกษาธิการ ย่อมมีเจตนาที่ดีในการรักษาและพัฒนาพระพุทธศาสนา ดังนั้นเจ้าอาวาสและพระภิกษุควรศึกษางานโครงการของทางราชการ เพื่อประสานการดำเนินงานให้เกิดการพัฒนาพระพุทธศาสนายิ่งขึ้น

16. วัดทุกวัดควรได้ดำเนินการรักษาและฟื้นฟูธรรมชาติ เช่น ร่วมจัดโครงการป่าชุมชน โครงการอุทยานการศึกษา เป็นต้น จะได้ทั้งการส่งเสริมการปลูกต้นไม้ และการใช้ต้นไม้เป็นเครื่องมือในการเผยแพร่ธรรมต่อไปด้วย

17. มหาเถรสมาคมเป็นองค์กรสูงสุด ซึ่งเจ้าอาวาสและพระสงฆ์จะต้องศึกษา ส่งเสริม สนับสนุน ประสานงานเพื่อการเผยแพร่ธรรม และพัฒนาพระพุทธศาสนาจะได้ตรงตามนโยบาย ถูก ทิศทาง แก่ไขสถานการณ์และเหมาะสมกับโอกาส ย่อมเป็นพลังส่งเสริมการพัฒนายิ่งขึ้น

18. หลักการบริการ การดำเนินงานต่าง ๆ ควรมีการวางแผนระยะสั้น ระยะยาวเพื่อการ ปฏิบัติพัฒนาวัด และควรให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมอย่างสม่ำเสมอ หลักการเหล่านี้พระสงฆ์ สามารถค้นคว้าให้เกิดความรู้ได้ ซึ่งจักต้องยึดหลักการ การฝึกฝน การพัฒนา การไม่ประมาทและ หลักการพึ่งตัวเองเป็นสำคัญ จึงจะบังเกิดผลดี

19. สงฆ์ควรมีความสมณะ มีความเป็นอยู่อย่างง่าย ไม่หวังลาภสักการะ มุ่งศึกษาปฏิบัติธรรม และเผยแพร่ธรรมแก่ประชาชน ดังนั้นกิจกรรมที่วัดต่าง ๆ ดำเนินอยู่ขณะนี้จึงจำเป็นต้องมีการทบทวน สังคายนา เพื่อการพัฒนาที่มั่นคงยั่งยืนของพระพุทธศาสนาต่อไป

20. ปัจจุบันจำนวนพระสงฆ์มีมาก ยิ่งในฤดูพรรษายิ่งมีจำนวนมากขึ้นกว่าปกติหลายเท่า ดังนั้นจำเป็นต้องมีการปกครองพระบวชใหม่โดยให้พระที่ประพฤติดีแล้วดูแลปกครองอบรมพระบวช ใหม่เป็นกลุ่มๆ จะช่วยส่งเสริมพระวินัย และการศึกษาของสงฆ์ได้ดีขึ้น ทำให้เกิดการพัฒนาสงฆ์ พัฒนาวัด พัฒนาบทบาทหน้าที่ของสงฆ์ จนเกิดประโยชน์ต่อประชาชนและประเทศชาติอย่างแท้จริง

การสาธารณสุขสงเคราะห์ว่าเป็นงานสำคัญของคณะสงฆ์ ซึ่งมหาเถรสมาคมได้กำหนด หน้าที่ให้เจ้าคณะภาค เจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล มีหน้าที่ควบคุมและส่งเสริมการ รักษาความสงบเรียบร้อย การศาสนาศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแพร่พระพุทธศาสนา การ สาธารณูปการ และการสาธารณสุขสงเคราะห์ในเขตการปกครองของตน ให้ดำเนินไปด้วยดี (ข้าเรื่อง วุฒิจันทร์, 2541, หน้า 118) และความสำคัญของภารกิจด้านนี้ว่า การสาธารณสุขสงเคราะห์เป็นการ แสดงบทบาทของภิกษุสงฆ์ ในด้านสังคมสงเคราะห์ทั้งการสงเคราะห์บุคคลและสาธารณสุขสงเคราะห์ โดยมีภิกษุสงฆ์เป็นผู้นำชุมชนในการบริจาคช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติต่าง ๆ เพราะภิกษุสงฆ์เป็น ศูนย์กลางเชื่อมประสานระหว่างคนจนกับคนรวย ปัจจัยที่ได้รับบริจาคมา ภิกษุสงฆ์ก็ใช้ทำประโยชน์ เป็นสาธารณกุศล และช่วยเหลือบุคคลผู้ขาดแคลน และด้อยโอกาสดังกล่าวมาแล้ว ลักษณะการ สาธารณสงเคราะห์มี 4 ลักษณะ (บุญศรี พานะจิตต์ และคณะ, 2545, หน้า 24-25) ดังนี้

1. การดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล ได้แก่ การที่วัดหรือคณะสงฆ์ดำเนินการเองซึ่ง กิจการอย่างมดอย่างหนึ่งที่มีวัตถุประสงค์ให้เป็นสาธารณประโยชน์ เช่น กิจการหน่วยอบรม ประชาชนประจำตำบล กิจการห้องสมุดเพื่อประชาชน จัดอบรมวิชาชีพให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น เป็นต้น

2. การช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณะประโยชน์ ได้แก่ การช่วยเหลือสนับสนุนส่งเสริมกิจการของรัฐ หรือของเอกชน หรือผู้ใดผู้หนึ่งดำเนินการ และการนั้นเป็นไปเพื่อการสาธารณะประโยชน์ เช่น การพัฒนาหมู่บ้าน การพัฒนาตำบล ชุดสระน้ำขนาดใหญ่ เพื่อเป็นแหล่งน้ำอุปโภค และเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ อนุรักษ์วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมจัดหาทุนเพื่อการสงเคราะห์และอื่น ๆ

3. การช่วยเหลือเกื้อกูลสถานที่อื่นเป็นสาธารณะสมบัติ ได้แก่ การสร้างถนน ขุดลอกคูคลอง สร้างโรงพยาบาล และจัดซื้อเครื่องมือแพทย์ สร้างการประปา สร้างเครื่องกำเนิดไฟฟ้า ปลูกต้นไม้ และอื่น ๆ ข้อนี้มุ่งเอาเฉพาะการช่วยเหลือเกื้อกูลสถานที่อื่นเป็นส่วนของสาธารณะประโยชน์

4. การช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนทั่วไป ได้แก่ การช่วยเหลือประชาชนในการที่ควรช่วยเหลือ เช่น จัดตั้งหน่วยอาสาสมัครบรรเทาสาธารณภัย ช่วยเหลือประชาชนทั้งด้านไฟไหม้ และน้ำท่วม พร้อมมอบเครื่องอุปโภคแก่ผู้ประสบภัย หรือในยามปกติก็ต้องกองทุนเลี้ยงเด็กกำพร้า และเด็กด้อยโอกาส

จะเห็นได้ว่า ชุมชนเป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดมีวัดและบทบาทในการอุดหนุนค้ำจุนวัด ส่วนวัดก็มีบทบาทต่อชุมชนอย่างกว้างขวางเช่นเดียวกัน ดังปรากฏในสังคัมภีระสุตตรที่ว่าหน้าที่ที่บุคคลพึงปฏิบัติต่อกันในสังคม โดยได้กล่าวถึงหน้าที่ระหว่างนักบวชกับประชาชนไว้อย่างชัดเจนอย่างเช่น คฤหัสถ์พึงอุปถัมภ์บำรุงสมณพราหมณ์ หรือนักบวชด้วยการกระทำสิ่งใด ๆ ก็ประกอบด้วยเมตตาทั้งการกระทำทางกาย คำพูด ความคิดตนรับด้วยความเต็มใจ และอุปถัมภ์ด้วยปัจจัยสี่ ส่วนสมณพราหมณ์ หรือนักบวชทั้งหลาย เมื่อได้รับการอุปถัมภ์บำรุงดั่งนั้นแล้วจึงควรแนะนำสั่งสอนให้ชาวบ้านและเว้นจากการทำความชั่ว ดำรงอยู่ในความดีสงเคราะห์อนุเคราะห์ด้วยน้ำใจอันดีงาม และบอกทางแห่งการดำเนินชีวิตอันประเสริฐตามหลักพุทธธรรม เป็นต้น พระสุตตรนี้ได้แสดงให้เห็นว่าทั้งพระภิกษุสงฆ์ และชาวบ้านต่างก็ต้องเกื้อกูลพึ่งพาอาศัยกันและกันทั้งสองฝ่ายจึงจะสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและเป็นความสมดุลที่ต่างฝ่ายต่างเต็มใจที่จะพึ่งพาซึ่งกันและกัน (พระมหาทนะนงชัย บุรณะพิสุทธิ, 2546, หน้า 54) อนึ่งสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติได้ให้แนวความคิดเกี่ยวกับหลักการบริหารวัดด้านสาธารณะสงเคราะห์สมัยใหม่ ดังนี้ (สำนักพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2546, หน้า 46-48)

1. การสร้างค่านิยม ได้แก่ การสร้างฉันทะให้เกิด ทั้งแก่ผู้บริหารเองด้วย และผู้ที่อยู่ในโครงสร้างการบริหารนั้นด้วย เพื่อให้เกิดแนวคิดและการประพฤติปฏิบัติเป็นไปในแนวทางระบบแบบแผนที่ได้วางไว้ เพื่อการบริหารวัด จะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลอย่างสูงสุด

2. จัดโครงสร้าง ได้แก่ การสร้างรูปแบบระบบการบริหารให้เหมาะสม เป็นไปตามเป้าหมาย หรือจุดประสงค์ที่ได้วางไว้ โครงสร้างจึงถือว่าเป็นส่วนสำคัญอีกส่วนหนึ่ง ในการสร้างความสำเร็จให้แก่การบริหารวัดของท่าน

3. จัดระบบงาน ได้แก่ การจัดการบริหารต่าง ๆ ที่อยู่ภายในวัด ให้เป็นไปอย่างมีระบบและเป็นระเบียบเพื่อไม่ให้เกิดความสับสนในการดำเนินงานและเป็นการง่ายแก่การตรวจสอบ

4. จัดกิจกรรม ได้แก่ การสร้างรูปแบบในเชิงปฏิบัติให้สอดคล้องกับการบริหารงานเพื่อการบริหารงานเป็นไปในด้านทฤษฎีและการปฏิบัติ

5. บุคลากร ได้แก่ บุคคลผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารงานไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารหรือผู้อยู่อาศัยในวัดนั้น ๆ การเลือกบุคคลให้เหมาะสมกับความรู้ ความสามารถ เป็นสิ่งที่ควรตระหนักอย่างยิ่ง เพราะการบริหารงานของท่านจะสำเร็จหรือไม่ ส่วนนี้นับว่าเป็นส่วนสำคัญ ดังนั้นจึงควรเลือกใช้บุคคลให้เหมาะสม

6. เสริมทักษะ ได้แก่ การสร้างความรู้เพิ่มเติมแก่บุคลากรที่มีอยู่ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อให้การบริหารงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพเช่นกัน

7. กลยุทธ์ ได้แก่ วิธีการหรือกลวิธีที่ท่านเลือกใช้ในการบริหารนั้น ระบบ รูปแบบต้องเหมาะสมกับปัจจัยต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้ว

เพราะเหตุนี้การสาธารณสุขสงเคราะห์ จึงเป็นงานสำคัญของคณะสงฆ์ เป็นกิจการอันหนึ่งของคณะสงฆ์ เช่นเดียวกับการสงเคราะห์ด้านอื่น ๆ ซึ่งวิธีการดำเนินงานนั้นจะต้องเป็นไปตามที่กำหนดในระเบียบมหาเถรสมาคมและในอำนาจหน้าที่ของบทบาทพระสงฆ์ จึงกล่าวได้ว่า การสาธารณสุขสงเคราะห์ เป็นกิจการของคณะสงฆ์โดยแท้

สรุปได้ว่า งานสาธารณสุขสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ไทยโดยเฉพาะระดับวัดมีความสำคัญมาก โดยมีพระสังฆาธิการในทุกระดับ มีส่วนสำคัญมากในการขับเคลื่อนงานด้านสาธารณสุขสงเคราะห์แก่ประชาชนและชุมชนเป็นอย่างมาก เป็นการดำเนินการช่วยเหลือสังคมทางวัตถุและพัฒนาจิตใจควบคู่กันไปในรูปแบบต่าง ๆ ที่ไม่ขัดกับพระธรรมวินัย และงานสาธารณสุขสงเคราะห์คณะสงฆ์นอกจากจะเป็นการช่วยเหลือผู้คนที่เขาต้องการ และมีความจำเป็นการสร้างความรู้ความผูกพันระหว่าง พระสงฆ์องค์กรสงฆ์ วัด และชาวบ้านชุมชน และหน่วยงานรัฐ หน่วยงานเอกชน อย่างดีที่สุดอีกทางหนึ่ง อันพื้นฐานสำคัญในการสร้างสานสัมพันธ์สามัคคีปรองดองของคนในสังคม

2.4. การพัฒนางานสาธารณสุขสงเคราะห์ของคณะสงฆ์

การพัฒนางานด้านสาธารณสุขสงเคราะห์ของพระสงฆ์นับได้ว่ามีความสำคัญมาก ต้องปรับปรุงยุคสมัยให้เข้ากับการบริหารงานขององค์การคณะสงฆ์ บุคลากรผู้ปฏิบัติงานพระสงฆ์ ประชาชนชุมชน และสังคมอย่างเหมาะสมถึงมาจึงจะเกิดการพัฒนายั่งยืน จากการศึกษารวบรวมข้อมูลจากนักวิชาการผู้ทรงคุณวุฒิทรงความรู้หลายท่าน ได้ให้ทัศนะ ไว้ดังนี้

2.4.1 การพัฒนางานสาธารณสุขสงเคราะห์เพื่อพัฒนาจิตใจช่วยเหลือแก่กุลประชาชน

การพัฒนาจิตใจ เป็นงานที่สำคัญมาก คือ เป็นการฝึกอบรมให้จิตเป็นสมาธิมั่นคง ไม่หวั่นไหวฟุ้งซ่าน มีความตื่นตัวในการทำงาน มีสุขภาพจิตดี และมีความฉลาด รู้ และเข้าใจเรื่องราวปัญหา รวมถึงแก้ไขปัญหาอย่างถูกต้องตามแนวทางพระพุทธศาสนา ในเรื่องนี้มีนักวิชาการได้ท่านได้ในหลักการและอธิบายไว้ดังนี้

พระสงฆ์ในฐานะเป็นผู้นำทางด้านจิตวิญญาณของประชาชน และชุมชนจำเป็นอย่างยิ่งที่จักต้องมีการพัฒนาจิตวิญญาณของประชาชน และชุมชน ให้มีสภาพจิตที่มั่นคง มีสมรรถภาพในการที่สามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเองในชีวิตประจำวันได้ สำหรับหลักการที่พัฒนาจิตใจทางพระพุทธศาสนา เรียกว่า “ภาวนา” หรือ “กรรมฐาน” พระพุทธองค์ตรัสว่า เป็นธรรมควรเจริญ มีอยู่ 2 อย่าง คือ

1. สมภาวนา คือ การฝึกอบรมจิตใจให้เกิดความสงบ (ละราคะ)
2. วิปัสสนาภาวนา คือการฝึกอบรมปัญญาให้เกิดความรู้แจ้งตามความเป็นจริง(ละอวิชชา)

พุทธทาสภิกขุ (2521, หน้า 95) ได้เสนอแนวคิดเรื่องธัมมิกสังคมนิยมเพื่อการแก้ปัญหาทางจิตใจและการพัฒนาว่าคือ ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาความยากจน และปัญหายาเสพติด เกิดจากความเห็นแก่ตัวของมนุษย์เป็นพื้นฐาน ความเห็นแก่ตัวทำให้คนเราต้องสนองความยากของตนเองตนปราศจากการคำนึงถึงความเดือดร้อนของผู้อื่น และปฏิเสธหน้าที่อันพึงปฏิบัติของตนเอง เช่น ความเห็นแก่ตัวของพ่อค้าที่ฉวยโอกาสขึ้นราคาสินค้า ความเห็นแก่ตัวของนักการเมือง ท่านพุทธทาสได้เสนอแนวคิดธัมมิกสังคมนิยม อันเป็นหลักการในการสร้างความเจริญแก่ชุมชน สังคม ประเทศชาติบนพื้นฐานของพุทธธรรม ในธรรมนี้สมาชิกทุกคนต้องปฏิบัติหน้าที่ของตนเองให้ถูกต้องเพื่อส่วนรวมเพื่อขจัดความเห็นแก่ตัว ให้ใช้ส่วนเกินให้เป็นประโยชน์แก่ส่วนรวม ให้ทุกคนเจียดประโยชน์ของตนเพื่อประโยชน์แก่ส่วนรวม ไม่หวังกับสิ่งที่เกินมา ควรแบ่งปันแก่ส่วนรวมให้เป็นประโยชน์มากที่สุด

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), (2542, หน้า 27) ได้กล่าวถึงหลักการพึ่งตนเอง เพื่อสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชนอาจจะแยกแยะโดยยียด หลักสำคัญ 5 ประการ คือ

1. ด้านจิตใจ ทำตนให้เป็นที่พึ่งของตนเอง มีจิตใจสำนึกที่ดี สร้างให้ตนเองและชาติโดยรวมมีจิตเอื้ออาทร ประนีประนอมเห็นประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง
2. ด้านสังคม แต่ละชุมชนต้องช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายชุมชนที่เข้มแข็ง เป็นอิสระ
3. ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้ใช้และจัดการอย่างฉลาด พร้อมทั้งหาทางเพิ่มมูลค่า โดยให้ยึดอยู่บนหลักการความยั่งยืน
4. ด้านเทคโนโลยี จากสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เทคโนโลยีที่เข้ามาใหม่มีทั้งดีและไม่ดี จึงต้องแยกแยะบนพื้นฐานของภูมิปัญญาชาวบ้านและเลือกใช้เฉพาะที่สอดคล้องความต้องการ และสภาพแวดล้อม

5. ด้านเศรษฐกิจ แต่เดิมนักพัฒนามักมุ่งที่การเพิ่มรายได้ และไม่มี การลดรายจ่ายในเวลา เช่นนี้จะต้องปรับทิศทางใหม่ คือจะต้องมุ่งลดรายจ่ายก่อนเป็นสำคัญและยึดหลัก พออยู่ พอกิน

จะเห็นได้ว่า การพัฒนาตามหลักพุทธบัญญัติว่า หลักการพัฒนาตามพุทธบัญญัติคำนึงถึง การพัฒนาทั้งทางความคิดจิตใจและทางวัตถุ โดยให้พัฒนากรทางจิตใจนำพัฒนาการทางวัตถุ และให้ พระสงฆ์มีบทบาทในการอนุเคราะห์ชาวบ้าน แต่ในขณะเดียวกันก็ให้รักษาพระธรรมวินัยไม่ช่วยเหลือ ชาวบ้านโดยฝ่าฝืนวินัย และไม่คลุกคลีกับชาวบ้านจนเกิดอุปสรรคในการแสวงหาความรู้พื้นฐานของ ตน หลักการพัฒนาตามพุทธอาจสรุปได้ดังนี้

1. การพัฒนาจิตใจเป็นพื้นฐาน
2. การพัฒนาเพื่อพันทุกข์
3. การทำลายกิเลสตัณหา
4. การส่งเสริมการทำหน้าที่
5. การส่งเสริมการพึ่งตนเอง

หลักธรรมพุทธศาสนาถือว่าแก้ไข้ปัญหาและการปรับปรุงคุณภาพชีวิตทุกระดับต้องเริ่มที่ จิตใจเป็นพื้นฐาน หากจิตใจยังไม่พัฒนายังมีความหลงผิด และยังเป็นอกุศล ย่อมไม่อาจนำไปสู่การ พัฒนาทางวัตถุและการสร้างสรรค์งานภายนอกให้บรรลุเป้าหมายได้ ในฐานะพระสงฆ์เป็นที่ยอมรับ นับถือทั่วไปว่าเป็นผู้นำชุมชน พระสงฆ์จึงควรพัฒนาให้ได้ก่อนเข้าไปพัฒนาชุมชน จิตใจที่พัฒนากิเลส ตัณหา ทำให้สามารถนำคุณธรรมและแนวทางอันดีงามมาสู่ชุมชนได้ และสามารถเป็นที่พึ่งของชุมชน ได้(พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต), 2535, หน้า 58) และการพัฒนาการสงเคราะห์ของพระสงฆ์ที่ควร ดำเนินบทบาทด้านการสงเคราะห์ไว้ดังต่อไปนี้ (พระราชวรมุณี (ประยุทธ์ ปยุตโต), 2527, หน้า 79)

1. การให้คำแนะนำทางจิตใจ เป็นที่ปรึกษาเกี่ยวกับปัญหาชีวิตต่าง ๆ
2. การเป็นที่พึ่งให้ความร่มเย็นทางจิตใจด้วยการประพฤติเป็นตัวอย่างตลอดจนสถานที่วัด วาอารามที่สงบ ร่มรื่น เป็นองค์ประกอบสำหรับหล่อเลี้ยงจิตใจของสังคมอย่างหนึ่ง
3. การให้คำปรึกษาแนะนำด้านอื่น ๆ เท่าที่ทำได้ เช่น ในทางวิชาการเป็นต้นที่ผู้ปรึกษา สะดวกใจและสนิทใจ
4. ในสังคมชนบทที่กำลังพัฒนา เมื่อชาวบ้านยังไม่พร้อมที่จะช่วยตัวเองในการพัฒนานั้นได้ พระสงฆ์ซึ่งเป็นผู้ไปในท้องถิ่นอยู่แต่เดิมแล้ว หากได้ทำเป็นศูนย์กลางและทำนุได้มีโอกาสเตรียมตัว ให้พร้อม ก็อาจจะเป็นผู้ปิดช่องว่างที่มีอยู่ในงานพัฒนา และจะเป็นผู้นำชี้ช่องทางในการท้องถิ่นจะรับ ความเจริญใหม่ๆ ได้ บทบาทนี้อาจประกอบด้วยข้อเสนอแนะความคิดริเริ่มว่า ในถิ่นนั้นมีอะไรที่จะทำ ให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวม ทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้นแล้วเป็นศูนย์กลางประชาชนมาทำงานนั้น หรืออาจเป็นที่ปรึกษาที่ชาวบ้านมาขอความคิดเห็นว่าจะทำสิ่งนั้นสิ่งนี้ขึ้นในท้องถิ่น จะควรหรือไม่ควร ถ้าพระมีความรู้ก็แนะนำได้ เป็นการให้ความอุ่นใจแก่ประชาชน

5. การสังเคราะห์ทางจิตใจอีกอย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญอยู่สำหรับประชาชนทั่วไปแม้ที่เป็นพระพุทธรูปศาสนิกชนในฐานะเป็นเครื่องปลอบประโลมใจ สืบเนื่องมาจากความเร้นลับของชีวิตอย่างที่ท่านเรียกว่าการบำรุงขวัญ ข้อนี้ได้แก่บทบาทประเภทพิธีกรรมต่าง ๆ

ทินพันธุ์ นาคะตะ (2543, หน้า 5) กล่าวว่า หน้าที่หลักของภิกษุสงฆ์ก็คือ การศึกษา ประพฤติปฏิบัติธรรม ส่วนหน้าที่ที่มีต่อสังคมก็นับว่ามีอยู่หลายประการ กล่าวคือ นอกจากจะมีหน้าที่ดำเนินกิจกรรมบางอย่างของวัดแล้ว พระภิกษุสงฆ์ยังมีหน้าที่ในการอบรมสั่งสอนหลักธรรมให้แก่ประชาชนเพื่อนำไปประพฤติปฏิบัติตามและอยู่ในศีลธรรมอันงาม ยิ่งไปกว่านี้ พระภิกษุสงฆ์ยังมีหน้าที่เกี่ยวกับการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาให้แก่ชาวบ้านอีกด้วย พระภิกษุสงฆ์ผู้มีความรู้สูงกว่าบ้านเป็นผู้จัดการศึกษาและเป็นครู เด็กผู้ชายจะถูกส่งไปเป็นศิษย์วัด หรือสามเณร เพื่อเรียนการอ่าน การเขียน และเรียนวิชาเลขคณิตอย่างง่าย ๆ รวมทั้งรับการอบรมทางศีลธรรม และหลักธรรมของศาสนา ทำให้เด็กผู้ชายส่วนมากอ่านออกเขียนได้และมีความรู้ในด้านจริยธรรมของสังคม ประกอบกับกิจกรรมที่พระสงฆ์ได้ใช้หลักธรรมทางพุทธศาสนาไปพัฒนาประยุกต์กับวิถีชีวิตของชาวบ้าน และเสนอสาระสังเขปไว้ว่า

1. การปลูกฝังธรรมะในจิตใจ หมายถึง การหล่อหลอมความคิด ทศนคติ ตลอดจนอารมณ์ความรู้สึกต่าง ๆ ด้วยหลักธรรมเพื่อเป็นแนวทางในการดำรงชีวิต หลักธรรมสอนให้เห็นว่าสิ่งทั้งหลายไม่อยู่โดดเดี่ยว แต่มีความสัมพันธ์สอดคล้องเป็นเหตุปัจจัยต่อกัน เมื่อต้องการผลเช่นใดก็ต้องสร้างเงื่อนไขหรือเหตุปัจจัยเช่นนั้น เช่น เมื่อต้องการพ้นจากความยากจนก็ต้องขยันหมั่นเพียรและต้องแก้ไขสาเหตุของความยากจน เมื่อต้องการให้พืชผลเจริญงอกงามก็ต้องทะนุบำรุงและขจัดภัยของพืช เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีหลักธรรมข้ออื่นที่เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในพุทธธรรมคือหลักอิทธิบาท 4 ว่าด้วย ฉันทะ พอใจ, วิริยะ ความพากเพียร, จิตตะ ความเอาใจใส่, วิมังสะ หมั่นไตร่ตรองงานที่ทำ อันเป็นผลให้การทำงานมีผลดี ทำให้การทำงานมีความรอบคอบถี่ถ้วน และเกิดประโยชน์มากที่สุดที่มีคุณภาพที่สุด

2. การพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจและการเดินทางสายกลาง หมายถึง การลงมือประกอบการทำมาหากินด้วยตนเองโดยทำเกษตรแบบผสมผสาน เช่น ทำนาและเลี้ยงปลาร่องนาไปด้วย หรือทำไร่แบบผสมผสาน ปลูกพืชหมุนเวียน เช่น ถั่วสลับกับพืชอย่างอื่น ในการพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจแบบผสมผสานนี้จะได้ผลดีต่อเมื่อผู้ประกอบการใช้วิธีเดินทางสายกลางตามหลักพระพุทธศาสนา คือ มีเป้าหมายในการเลี้ยงตนเองเท่านั้นตามหลักกินที่อยู่แต่พอดี ไม่ใช่เพื่อกินที่อยู่ดี จึงไม่มีความจำเป็นที่จะขยายงานให้มีขนาดใหญ่โตเกินความจำเป็นในการดำรงชีวิต ไม่หวังผลทางการค้า และกำไรธุรกิจ ผู้ทำสามารถอยู่ได้อย่างมีความสุข มีชีวิตที่เรียบง่าย และสันโดษ (ความพอใจอัตภาพ) ผู้ที่ประกอบอาชีพโดยพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจจึงเป็นผู้เดินทางสายกลางพวกเขาไม่ร่ำรวยล้นฟ้า แต่ก็ไม่ลำบากยากจนสามารถดำรงชีพอยู่ได้อย่างมีความสุข (ภัทรพร สิริกาญจน, 2540, หน้า 56-57)

ฟิลิฐุ เจริญสุข (2541, หน้า 75) กล่าวว่า การพัฒนาที่จำเป็นจะต้องเน้นการพัฒนาจิตใจ คนให้เป็นคนดี มีวินัย และคุณธรรมตลอดจนอนุรักษ์พัฒนาศิลปวัฒนธรรมให้สอดคล้องกับการพัฒนา ควบคู่ไปกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาสังคม และลดผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของ สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคม เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในกลุ่มเป้าหมายโดยเฉพาะ ผู้ด้อยโอกาสที่ยังไม่สามารถปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงให้สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยมีเป้าหมายพัฒนา ดังนี้

1. พัฒนาจิตใจให้คนเป็นคนดี มีวินัยและคุณธรรม สามารถปรับตัวได้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง และเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศตลอดจนส่งเสริมการอนุรักษ์และพัฒนา ศิลปวัฒนธรรมให้สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

2. เสริมสร้างสถาบันครอบครัวให้มีความมั่นคง และมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคน ตลอดจนมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาสังคม

3. ยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนโดยเฉพาะผู้ด้อยโอกาสที่ไม่สามารถพึ่งตนเองได้ โดยเฉพาะกลุ่มผู้มีรายได้น้อย เด็กด้อยโอกาสคนไร้ที่พึ่งและผู้สูงอายุที่ถูกทอดทิ้งให้ได้รับสวัสดิการ สังคม และบริการสังคมพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตและเป็นธรรมยิ่งขึ้น เพื่อให้สามารถพัฒนา ตนเองและเป็นกำลังในการพัฒนาประเทศต่อไป

4. เสริมสร้างความสงบสุขในสังคม เพื่อให้เกิดความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และ ได้รับบริการด้านกระบวนการยุติธรรมที่มีประสิทธิภาพแก่ประชาชนในเมืองชนบท

นั่นเพราะว่า พระสงฆ์เป็นผู้นำทางด้านวัตถุทางใจ ควรพัฒนาตนเองให้เตรียมตัวให้พร้อม เพื่อสอนคนอื่นแล้ว อาชีพของพระคือการศึกษาข้านั้นเอง ที่เรียกว่าสิกขาอาชีพ หน้าที่สำคัญของพระ ผู้ให้การศึกษา มีดังนี้

1. ต้องให้ความอนุเคราะห์แก่ผู้เรียน ทั้งทางด้านสติปัญญา จิตใจ และแนะแนว
2. ต้องอนุเคราะห์ช่วยเหลือผู้เรียนที่ขาดแคลนปัจจัย 4
3. ต้องช่วยรักษาพยาบาลผู้เรียนที่ได้รับความเจ็บป่วย จนทุเลาและหายขาด
4. สงเคราะห์ด้วยหน้าที่การงาน รับผิดชอบถึงขั้นฝาก หางานให้ทำ
5. สงเคราะห์และปฏิบัติต่างผู้เรียนทุกคนด้วยความเมตตาเสมอกัน (สนธิ ศรีสำแดง, 2534, หน้า 181)

อย่างไรก็ตาม บทบาทพระสงฆ์ในด้านการพัฒนาจิตใจว่าวัดเป็นศูนย์กลางของสังคมเป็น ศูนย์กลางที่รวมจิตใจของประชาชน ส่วนพระสงฆ์ที่เป็นตัวแทนของวัด เป็นผู้นำทางจิตใจของ ประชาชน เป็นศูนย์รวมแห่งความเชื่อถือ การร่วมมือกันเป็นที่ประกอบพิธีกรรมหรือให้บริการด้านนี้ แต่สิ่งที่สำคัญที่สุดคือความรู้สึกของประชาชนต่อพระสงฆ์ว่าเป็นผู้ที่มีสติปัญญารอบรู้วิชาต่าง ๆ ทุก

อย่างเหนือประชาชนทั่วไป สามารถเป็นที่ปรึกษาแนะนำชาวบ้าน เป็นเครื่องรักษาความเคารพนับถือ ได้ยิ่งยงมั่นคง ปัจจัยทั้ง 3 อย่างที่เชิดชูฐานะของพระสงฆ์ในสังคม คือ บริสุทธิ

สรุปได้ว่า การพัฒนาจิตใจของประชาชนเป็นสิ่งที่สำคัญประการแรกที่พระสงฆ์ต้อง ดำเนินการก่อนเสมอ โดยเฉพาะเป็นงานทราเกี่ยวกับการสาธารณสุขสงเคราะห์ชาวบ้านโดยตรง โดยการน้อมนำหลักการประพฤติตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาให้ประชาชนมีความสุขจิตด้วยกาย วาจา ใจ มีสติสัมปชัญญะ ให้มีพลังไปใช้ในการดำเนินวิถีชีวิตประจำวันได้ เป็นการพัฒนาคุณภาพจิต และเสริมสร้างคุณภาพจิตให้ประชาชนและสังคมมีความสุขสงบและเจริญรุ่งเรืองต่อไป

2.4.2 การพัฒนางานสาธารณสุขสงเคราะห์เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชน

การพัฒนางานสาธารณสุขสงเคราะห์เพื่อพัฒนาประชาชนและสังคมของพระสงฆ์ขึ้นอยู่กับ ความจำเป็นของชุมชนเป็นหลัก โดยหลักสำคัญที่เป็นความจริงในสังคมที่ทุกฝ่ายไม่อาจปฏิเสธคือ พระสงฆ์ไทยยุคต้องมีข้อผูกพันอยู่กับสังคมชุมชนในท้องถิ่นนั้น ดังพระพุทธพจน์ว่า

“ภิกษุทั้งหลาย เธอทั้งหลายจงจาริกไปเพื่อประโยชน์และความสุขของชนเป็นจำนวนมาก เพื่ออนุเคราะห์โลก เพื่อประโยชน์เกื้อกูล และความสุขแก่ทวยเทพ และมนุษย์ทั้งหลาย” (วิ.ม. (ไทย) 4/32/410)

สังคาลกสูตร (ที.ปา (ไทย) 11/204/208) มีใจความตอนหนึ่งกล่าวถึง หน้าที่/บทบาทของ พระสงฆ์ต่อการสงเคราะห์ประชาชน ไว้ดังนี้คือ พระสงฆ์สอนประชาชน ให้เว้นจากการกระทำความ ชั่ว แนะนำให้ทำความดีอนุเคราะห์ด้วยน้ำใจอันงาม สอนในสิ่งที่ยังไม่ได้สดับเล่าเรียน ชี้แจงให้เข้าใจใน สิ่งที่ได้เล่าเรียน และบอกทางสวรรค์

สถาบันสงฆ์เป็นสถาบันจารีตประเพณีที่มีความสำคัญยิ่ง พระสงฆ์จากอดีตจนถึงปัจจุบันมี ความสัมพันธ์ใกล้ชิด และมีหน้าที่/บทบาทที่สำคัญในการนำสังคมเป็นการสงเคราะห์อันเป็นสา ธารณะประโยชน์ต่อชุมชน ซึ่งแม้หน้าที่/บทบาทในด้านการเป็นผู้นำจะลดน้อยลงไปในปัจจุบัน แต่ ในหน้าที่/บทบาทด้านการเป็นผู้นำทางศีลธรรมจรรยา พระสงฆ์ยังได้รับความเคารพนับถืออย่างสูง และเป็นสถาบันสังคมที่ขาดเสียไม่ได้ในชีวิตประจำวันของชาวชนบทส่วนใหญ่ ซึ่งนอกจากเป็นที่พึ่ง ทางใจแล้วยังเป็นสถานที่เอื้ออำนวยในด้านบริการสังคมอื่น ๆ ที่กลไกของรัฐบาลเข้าไปช่วยในบริการ ไม่ทั่วถึง เพื่อเป็นการสร้างบูรณาการภายในชุมชน ในเรื่องนี้มีพระมหาเถระผู้ทรงคุณวุฒิทรงความรู้ และนักวิชาการผู้เชี่ยวชาญหลายท่าน ได้ให้การอธิบายขยายความไว้ดังนี้

พระราชมุนี (ประยุทธ์ ปยุตโต) (2537, หน้า 16) กล่าวได้ว่า หน้าที่บทบาทของวัดและ พระสงฆ์ไว้ว่า

1. เป็นสถานศึกษา สำหรับชาวบ้านส่งลูกบุตรมาอยู่รับใช้พระสงฆ์ รับการฝึกอบรมทาง ศีลธรรม และเล่าเรียนวิชาการต่าง ๆ ตามที่มีสอนในแต่ละยุคสมัย

2. เป็นสถานสงเคราะห์ ที่บุตรหลานชาวบ้านที่ยากจนได้มาอาศัยเลี้ยงชีวิต และศึกษาเล่าเรียนด้วย ตลอดจนผู้ใหญ่ที่ยากจนมาอาศัยเลี้ยงชีพ
3. เป็นสถานพยาบาล ที่รักษาผู้เจ็บป่วยตามภูมิปัญญาความรู้ของพระสงฆ์
4. เป็นที่พักของนักเดินทาง
5. เป็นสโมสร ที่ชาวบ้านมาพบปะสังสรรค์ พักผ่อนหย่อนใจหาความรู้เพิ่มเติม
6. เป็นสถานบันเทิง ที่จัดงานเทศกาลและงานมหรสพต่าง ๆ สำหรับชาวบ้าน
7. เป็นที่ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท เป็นที่ปรึกษาแก้ปัญหาชีวิต ครอบครัว และความทุกข์ต่าง ๆ
8. เป็นศูนย์ศิลปวัฒนธรรม ที่รวบรวมศิลปกรรมต่าง ๆ ของชาติเป็นเหมือนพิพิธภัณฑ์ที่เก็บรวบรวมศิลปวัตถุที่เป็นภูมิปัญญาของท้องถิ่น
9. เป็นคลังพัสดุ สำหรับเก็บของใช้ต่าง ๆ ซึ่งชาวบ้านได้ใช้ร่วมกันเมื่อมีงานที่วัดหรือยืมไปใช้เมื่อตนจัดงานขึ้น
10. เป็นศูนย์กลางการบริหารการปกครอง ที่กำนันหรือผู้ใหญ่บ้าน จะเรียกลูกบ้านมาประชุมกัน เพื่อแจ้งข่าวทางราชการต่าง ๆ
11. เป็นที่ประกอบพิธีกรรมหรือบริการด้านพิธีกรรมอันเป็นเรื่องผูกพันกับชีวิตของคนในระยะเวลาต่าง ๆ และพระสงฆ์ควรตระหนักมันอยู่เสมอหน้าที่เดิมแท้ของตนตามพระธรรมวินัย และจากรากฐานนี้จึงเริ่มบทบาทใหม่หรือปรับปรุงบทบาทเก่าขึ้นในรูปใหม่ ให้เหมาะสมกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป แทนที่จะตั้งหรือหวงแหนหน่วงเหนี่ยวบทบาทเดิมไว้ และเท่าที่มองเห็นในปัจจุบันพระสงฆ์ก็โน้มเอียงไปในทางที่จะกระทำเช่นนั้น ส่วนที่จะเริ่มบทบาทใหม่หรือปรับปรุงบทบาทเก่าขึ้นในรูปแบบใหม่อย่างไรบ้างนั้น ก็รวมอยู่ในหลักการเดิม 3 อย่าง คือ การศึกษา การเผยแผ่และการสงเคราะห์ แล้วตั้งตนอยู่ในคุณสมบัติ 3 ประการ คือ ความบริสุทธิ์ ความเสียสละ และความมีความรู้ มีสติปัญญา

พระราชวรมณี (ประยูรย์ ปยุตโต) (2537, หน้า 277) กล่าวได้ว่า เจ้าอาวาสมีหน้าที่จัดการสังคมสงเคราะห์ อันเป็นการช่วยเหลือสังคม เช่น

1. อำนวยความสะดวกแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์ที่ขอให้วัดเป็นที่บำเพ็ญกุศล ทั้งที่เป็นส่วนตัวและส่วนรวม
2. อำนวยความสะดวกในการบำเพ็ญกุศลของวัดทั้งที่เป็นประจำและเป็นการจร
3. อำนวยความสะดวกแก่ประชาชนผู้ที่ จะบำเพ็ญกุศลนอกวัด แต่ขอรับคำปรึกษาและความอุปถัมภ์จากเจ้าอาวาสหรือจากวัด

4. สร้างสถานที่เพื่ออำนวยความสะดวกในการบำเพ็ญกุศล เช่นการสร้าง ฌาปนสถาน มี เมรุเผาศพ ศาลาพักศพ หรือศาลาบำเพ็ญกุศลศพและที่เก็บศพ เป็นต้น

ขำเลียง วุฒิจันทร์ (2541, หน้า 9-13) ได้แสดงทัศนะว่า พระสงฆ์ควรมีหน้าที่/บทบาทด้านการสงเคราะห์ ดังนี้

1. เมื่อวัดที่ดินเหลือ ควรจัดตั้งโรงเรียน หรือสถานศึกษาระดับต่าง ๆ ให้เป็นส่วนหนึ่งของวัด ไม่ควรกั้นเขตตัดขาดจากบ้าน วัดโรงเรียน ควรให้มีความใกล้ชิดกับวัด อุบาสก อุบาสิกา ที่ศรัทธาวัด ควรทำบุญบำเพ็ญกุศล สมาทานศีล ฟังเทศก์ที่วัดเป็นประจำ และทำหน้าที่บำรุงวัดร่วมกับประชาชนในชุมชนอื่น ๆ ด้วย

2. พระสงฆ์ควรตั้งสุขศาลา สถานเอนามัย หรือโรงพยาบาล ภายในวัด หรือ ในเขตวัด

3. ควรสร้างที่อ่านหนังสือพิมพ์ ห้องสมุดประจำหมู่บ้าน พิพิธภัณฑสถานในวัด อาจเกิดจากความร่วมมือจากทางวัดเอง หรือจากประชาชน ชาวบ้าน แม้แต่ทางราชการ จัดสร้างขึ้นให้วัดดูแลได้ อาจให้ใช้สถานที่แล้วมีพระภิกษุสามเณร เป็นผู้ดูแลรักษา ให้บริการแก่ประชาชน

4. ควรตั้งสภาตำบล ใช้เป็นที่ประชุมราษฎรของหน่วยราชการ ในกิจการด้านการพัฒนาหมู่บ้าน ตำบล ท้องถิ่น วัดอาจให้ใช้สถานที่ เช่น ศาลาการเปรียญ หรือบริเวณวัดได้

5. ควรสร้างบ่อน้ำดื่ม น้ำใช้ น้ำประปาหมู่บ้าน น้ำใช้ในด้านการเกษตร ทางวัดอาจเป็นผู้ดำเนินงาน นอกจากนั้นให้ชาวบ้านช่วยกันดูแลรักษา โดยอาจแต่งตั้งคณะกรรมการและมีทางวัดเข้าไปช่วยดูแล

6. กิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ หรือกิจการอื่น ๆ ของหมู่บ้าน ควรให้ใช้สถานที่วัด โดยเจ้าอาวาสหรือพระภิกษุสามเณรช่วยดูแลให้ความสะดวกภายในขอบเขตความสามารถ ซึ่งต้องไม่ผิดพระธรรมวินัย ไม่ทำให้เสียสมณสาธูป เช่น การจัดตั้งธนาคารข้าว ธนาคารพืชพันธุ์ธัญญาหาร โคกระบือ กองทุน มูลนิธิ สหกรณ์ต่าง ๆ ศูนย์บริการสาธารณสุข ศูนย์ฝึกอาชีพ ศูนย์ประสานงานของประชาชนในกิจการต่าง ๆ

7. กิจกรรมแก้ปัญหาเฉพาะหน้า พระสงฆ์ควรจัดการชวนชวนช่วยให้ โดยพระเป็นผู้นำให้ชาวบ้านได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกันมีวัดเป็นศูนย์กลาง ได้แก่ การเกิดภัยธรรมชาติต่าง ๆ

ประเวศ วะสี (2541, หน้า 10) ได้กล่าวว่า การพัฒนาสงเคราะห์ชุมชนจึงมีแนวความคิดที่เป็นประเด็นสำคัญ ดังต่อไปนี้

1. คนเป็นทรัพยากรที่สำคัญมากที่สุดของชุมชน ปรัชญาของการพัฒนาชุมชนเชื่อมั่นในพลังความสามารถของคน การดำรงอยู่ หรือการล่มสลายของชุมชน การพัฒนาหรือเสื่อมถอยของชุมชน ขึ้นอยู่กับคนในชุมชนนั้นเป็นสำคัญยิ่ง การพัฒนาชุมชนจึงต้องให้คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา คือ พัฒนาคนให้มีขีดความสามารถในการพัฒนาตนเองและชุมชนจนมีมาตรฐานในการดำรงชีวิตหรือมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความพร้อมที่จะพัฒนาชุมชนของตนเองในระดับหนึ่ง

2. การมีส่วนร่วมของประชาชน การพัฒนาชุมชนเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชนได้ร่วมคิด ร่วมปฏิบัติและร่วมรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้น ซึ่งอาจจะกล่าวได้ว่าการพัฒนาชุมชนเป็นของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงเป็นแนวคิดที่สำคัญประการหนึ่งในการพัฒนาชุมชน

3. การช่วยเหลือตัวเองของชุมชน จากความเชื่อในปรัชญาเรื่องศักยภาพและพลังความสามารถของชุมชนแล้ว การพัฒนาชุมชนจึงเป็นการเสริมสร้างขีดความสามารถของประชาชน และชุมชนให้มีความสามารถที่จะพัฒนาชุมชนได้ด้วยตนเอง การขอความช่วยเหลือจากภายนอกชุมชนต้องเป็นสิ่งที่ให้เกินขีดความสามารถของชุมชนเท่านั้น เพื่อให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและพึ่งตนเองได้ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ ศีลธรรม และสุขภาพ

4. การใช้ทรัพยากรในชุมชน การพัฒนาชุมชนในผลประโยชน์ย่อมเกิดขึ้นแก่ชุมชนนั้น ดังนั้นนอกจากการพัฒนาด้วยการช่วยตนเองของคนในชุมชนแล้วต้องใช้ทรัพยากรต่าง ๆ เช่น คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ และทรัพยากรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาที่มีอยู่ในชุมชน ไม่หวังพึ่งพาจากภายนอกชุมชน เพราะชุมชนอื่น ๆ ก็มีความจำเป็นที่จะต้องใช้ทรัพยากรเพื่อพัฒนาชุมชนของตนเอง เช่นเดียวกัน ในเรื่องของการใช้ทรัพยากรเพื่อการพัฒนาชุมชนนี้ ส่วนหนึ่งรัฐบาลจะให้การสนับสนุน แต่มักจะเป็นโครงการขนาดใหญ่ต้องใช้ทรัพยากรมากเป็นแผนและโครงการที่รัฐดำเนินผ่านหน่วยงานราชการไม่ใช่เป็นแผนและโครงการพัฒนาของประชาชนในชุมชน

5. การริเริ่มของประชาชนในชุมชน ปรัชญาของการพัฒนาชุมชนเชื่อในสิทธิเสรีภาพของ คน การพัฒนาชุมชนต้องเกิดจากความต้องการที่แท้จริงของประชาชนในชุมชน โดยประชาชนเป็นผู้ริเริ่มในการจัดทำโครงการ ไม่ใช่ถูกกำหนดโดยบุคคลหรือหน่วยงานนอกชุมชน การดำเนินงานพัฒนาในขั้นตอนต่าง ๆ ต้องให้ประชาชนในชุมชนเป็นผู้รับผิดชอบ หน่วยงานอื่น ๆ ควรเป็นหน่วยที่สนับสนุนส่งเสริมเท่านั้น แนวคิดดังกล่าวนี้จะเกิดขึ้นได้โดยวิธีการให้ศึกษาแก่ชุมชนจนมีความรู้ความสามารถในระดับที่เรียกว่า คิดเป็น ทำเป็น จนมีความสามารถที่จะค้นหาปัญหา วิธีการแก้ไขปัญหา และดำเนินการแก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเอง

6. ขีดความสามารถของชุมชนและรัฐบาล การพัฒนาชุมชนมุ่งเน้นให้ดำเนินการโดยคน และทรัพยากรในชุมชนเป็นสำคัญ เพราะรัฐบาลมีขีดความสามารถจำกัดทั้งบุคลากรงบประมาณ หรือทรัพยากร ระบบการบริหารและดำเนินงานพัฒนา ส่วนประชาชนในชุมชนเองก็มีขีดความสามารถจำกัดในเรื่องความไม่พร้อมของคนและทรัพยากรที่ใช้ในการพัฒนาไม่เพียงพอ ดังนั้น การจะดำเนินงานพัฒนาชุมชนในชุมชนใด จึงต้องคำนึงถึงขีดความสามารถของชุมชนรัฐบาลกล่าวคือ ชุมชนที่มีความพร้อมมากก็พึ่งขีดความสามารถของตนเองมาก ชุมชนที่มีความพร้อมน้อย รัฐก็เข้าไปให้ความสนับสนุนมากขึ้น ขีดความสามารถของชุมชนและรัฐจะต้องเป็นสัดส่วนและสอดคล้องซึ่งกันและกัน

7. การร่วมมือกันระหว่างรัฐกับประชาชน การพัฒนาชุมชนจะประสบความสำเร็จได้ต้องเกิดจากการร่วมมือกันระหว่างรัฐและประชาชนไม่ปล่อยให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งรับผิดชอบเพียงฝ่ายเดียว เพราะทั้งรัฐบาลและประชาชนในชุมชนต่างก็มีขีดความสามารถที่จำกัดไม่สามารถดำเนินการพัฒนาชุมชนให้มีประสิทธิภาพได้ การร่วมมือระหว่างรัฐบาลและประชาชนนี้ต้องตั้งอยู่บนปรัชญาและแนวคิดของการพัฒนาชุมชนคือ การช่วยเหลือตัวเอง การใช้ทรัพยากรในชุมชน การมีส่วนร่วมของประชาชนและการสนับสนุนส่งเสริมของรัฐอย่างเหมาะสม นอกจากการร่วมมือระหว่างรัฐบาลกับประชาชนในชุมชนแล้ว ยังสามารถขอการสนับสนุนจากภาคเอกชนและชุมชนภายนอกที่พร้อมจะให้การสนับสนุนได้อีกทางหนึ่ง

8. การพัฒนาแบบเบ็ดเสร็จ การพัฒนาชุมชนต้องดำเนินการไปพร้อม ๆ กันหลายด้านจะมุ่งเพียงด้านใดด้านหนึ่งไม่ได้ เพราะกิจกรรมในการพัฒนาชุมชนมีหลายกิจกรรม การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ต้องสอดคล้องและเป็นแนวทางเดียวกัน เพื่อการประหยัดงาน งบประมาณ และเวลาที่ใช้การดำเนินงานพัฒนาชุมชนจึงต้องเกี่ยวข้องกับบุคคล หน่วยงาน และองค์กรต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก ต้องใช้การประสานงานที่ดี จึงจะประสบความสำเร็จ

9. ความสมดุลในการพัฒนา การพัฒนาชุมชนมีกิจกรรมที่จะต้องดำเนินการหลายด้าน ไม่ใช่มีเพียงกิจกรรมเดียวต้องดำเนินการไปพร้อมกันทุกด้านไม่มุ่งในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยเฉพาะทุกกิจกรรมมีความเกี่ยวข้องกันอย่างใกล้ชิด จึงต้องคำนึงถึงความสมดุลในการพัฒนาด้วย เช่น ความสมดุลระหว่างเพศและสมวัย เป็นต้น

10. การศึกษาภาคชีวิต การพัฒนาชุมชน มีลักษณะเป็นการให้การศึกษาแก่ประชาชนทุกเพศทุกวัยอย่างต่อเนื่องกันไปตลอดชีวิต การพัฒนาชุมชนจึงมีลักษณะที่เป็นกระบวนการ เป็นวิธีการ เป็นโครงการ และเป็นกระบวนการทางสังคม ดังนี้

10.1 การพัฒนาชุมชนเป็นกระบวนการ (Process) คือ มีความต่อเนื่องของปฏิกิริยาโต้ตอบต่อกันของคนในชุมชน การพัฒนาชุมชนจึงต้องมีการดำเนินงานเป็นขั้นตอนต่อเนื่องกันจะขาดขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งไม่ได้

10.2 การพัฒนาชุมชนเป็นวิธีการ (Method) ซึ่งนำไปสู่เป้าหมายที่วางไว้จึงต้องกำหนดวัตถุประสงค์และวิธีการดำเนินงานให้ชัดเจน มีความสอดคล้องกับแนวนโยบายของรัฐบาลความต้องการของประชาชนในชุมชนและเหมาะสมกับสภาพพื้นฐานของชุมชน

10.3 การพัฒนาชุมชนเป็นโครงการ (Program) ประกอบด้วยเนื้อหาและแผนงานย่อยที่เน้นความคิดริเริ่มของชุมชน การสนับสนุนส่งเสริมความก้าวหน้าของคนในชุมชน การมีส่วนร่วมของประชาชน การสนับสนุนจากรัฐบาลและการประสานงานกันระหว่างบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

10.4 การพัฒนาชุมชนเป็นกระบวนการทางสังคม (Social Process) ซึ่งเกี่ยวข้องกับการแพร่ระบาดของอารมณ์ อันก่อให้เกิดพฤติกรรมมีส่วนร่วมของบุคคลในชุมชน การพัฒนาชุมชนจึงต้องใช้แรงจูงใจกระตุ้นให้ประชาชนมีความตื่นตัว เคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา (Movement) ไม่เฉื่อยชาหรือที่ถอย

พัฒน์ สุจำนง และคณะ (2525, หน้า 23-26) ได้กล่าวว่า การสาธารณสุขสงเคราะห์ในการพัฒนาชุมชนควรมีหลักการที่สำคัญดังต่อไปนี้

1. ยึดถือประชาชนเป็นหลัก โดยยึดเอาความต้องการและปัญหาที่แท้จริงของประชาชนและความร่วมมือร่วมใจของประชาชนเป็นพื้นฐานสำคัญ ในการที่จะเป็นไปสู่การช่วยเหลือตนเองได้ในบั้นปลาย
2. ยึดทรัพยากรของชาวบ้านเป็นหลักในการพัฒนาทั้งคน วัตถุ และสถาบันทางสังคม
3. ยึดหลักประชาธิปไตยในการดำเนินงาน คือแผนหรือโครงการพัฒนาชุมชนจะต้องมาจากประชาชนในชุมชน จะต้องไม่เป็นการบังคับให้ประชาชนเข้ามาร่วมกิจกรรม แต่ต้องให้ประชาชนเข้าร่วมด้วยความสมัครใจ
4. หลักการปกครองตนเอง ต้องส่งเสริมให้ประชาชนรู้จักการปกครองตนเองในรูปของสถาบันทางสังคมกลุ่มอาชีพ วย เพศ โดยที่ประชาชนเป็นผู้ดำเนินการเอง
5. หลักการประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ โดยทำหน้าที่เป็นกลางในการประสานงานที่จะนำบริการต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนไปสู่ชุมชน
6. การพัฒนาจะต้องเริ่มต้นจากสิ่งที่ทำได้ง่ายก่อนแล้วจึงค่อยๆ ไปสู่งานที่ทำได้ยากขึ้นเป็นลำดับ
7. การเปลี่ยนแปลงในชุมชนต้องคำนึงถึงสิ่งต่าง ๆ ในชีวิตคน เช่น ให้เริ่มต้นในกลุ่มคนที่ยอมรับ หรือแนะนำได้ง่ายก่อนไปสู่ด้านอื่น ๆ ต้องอาศัยอ้างอิงในสิ่งที่ชาวบ้านรู้และเคยชินอยู่แล้ว
8. ยึดถือวัฒนธรรมเป็นหลัก การพัฒนาชุมชนจะต้องสอดคล้องกับวิถีชีวิตของชาวบ้าน เช่น ขนบธรรมเนียม ประเพณี ค่านิยม ศาสนา ความเชื่อ เป็นต้น จึงจะทำให้เกิดการยอมรับและนำไปสู่การพัฒนาชุมชนได้

การพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์นั้น พระสงฆ์ควรดำเนินการพัฒนาประชาชน โดยเน้นการพัฒนาจิตใจเป็นหลัก โดยการจัดตั้งโครงการรณรงค์ลดละเลิกอบายมุข และโครงการเสริมเพื่อพัฒนาสภาพเป็นอยู่ของประชาชน เช่น โครงการศูนย์เด็กเล็ก ฯลฯ พระสงฆ์ต้องมีบทบาทภาวะผู้นำสำคัญในการชักชวนให้ประชาชนให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมและโครงการ โดยลักษณะการมีส่วนร่วมในการวางแผนและดำเนินงานและได้รับแบ่งปันผลประโยชน์เท่าเทียมกัน และมีการพัฒนาจิตใจของประชาชนควบคู่กันไป และปรัชญาของการพัฒนาชุมชนมาจากหลักการเกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์ที่มีความแตกต่างกันทั้งทางรูปร่าง มั่นสมอง และจิตใจ มนุษย์จึงไม่มีความเท่าเทียมกัน แต่โดย

ข้อเท็จจริงทุกคนจะมีสิทธิและความเสมอภาคในการมีโอกาสที่จะกระทำการต่าง ๆ สิทธิและโอกาสที่จะก้าวหน้า แสดงความรู้ ความสามารถ การประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ให้พัฒนาขึ้น เป็นต้นแต่โอกาสเหล่านี้ขึ้นอยู่กับภาวะธรรมชาติและภาวะกายภาพของแต่ละบุคคล ดังนั้น มนุษย์จึงย่อมไม่มีสิทธิและเสมอภาคในความสำเร็จของชีวิตโดยเท่าเทียมกัน

พรประภา กิจโกศล (2534, หน้า 42) ได้แยกแยะความหมายของชุมชนออกเป็น 2 ด้าน คือการพัฒนาชุมชนในความหมายของงานและในความหมายของหลักและวิธีการทำงานโดยอธิบายเพิ่มเติมไว้ดังนี้

1. การพัฒนาชุมชนในความหมายของ “งาน” ก็คือการกระทำให้เกิดสิ่งของต่างๆ หมายถึง การกระทำใด ๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งวัตถุประสงค์ของทั้งที่สามารถมองเห็นจับต้องได้และที่สังเกตได้ เช่น การสร้างถนน ขุดบ่อน้ำ สร้างทำนบ เขื่อนฝาย สร้างโรงเรียน สถานีอนามัย ไฟฟ้า ประปา ให้มีขึ้นในชุมชน ตลอดจนการพัฒนาจิตใจเพื่อเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ค่านิยมและพฤติกรรมของคนในชุมชน จนสามารถรวมกลุ่มกันเป็นองค์กรที่แน่นแฟ้น โดยไม่คำนึงว่าประชาชนจะได้เข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการหรือไม่

2. การพัฒนาชุมชนในความหมายของ “หลักและวิธีการทำงาน” หมายถึงการที่ประชาชนต้องเป็นผู้มีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการสร้าง “งาน” หรือสิ่งของ ถาวรวัตถุและองค์ประกอบต่าง ๆ ของประชาชนขึ้น ซึ่งเป็นเรื่องที่ประชาชนจะต้องเป็นผู้คิดริเริ่ม พิจารณาตัดสินใจร่วมปฏิบัติและร่วมรับผิดชอบในการดำเนินงานทุกขั้นตอน ดังนั้นในความหมายนี้การพัฒนาชุมชนจะมีลักษณะเป็นงานที่มีความคิดริเริ่มของประชาชน กระทำโดยประชาชนและเพื่อประชาชน ซึ่งหัวใจของการพัฒนาชุมชนอยู่ที่การเสียสละยินยอมพร้อมใจกันของประชาชนและเพื่อประชาชนในการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบในผลงานที่เกิดจากการดำเนินโครงการพัฒนาในด้านต่าง ๆ โดยมีได้มุ่งหวังค่าตอบแทนเป็นเงินทอง แต่หวังผลของงานที่เกิดขึ้น เพื่อสร้างความภาคภูมิใจและความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกันในกิจกรรมนั้นเป็นสำคัญ

ยิววัฒน์ วุฒิเมธี (2534, หน้า 4) ได้กล่าวว่าปรัชญาองค์การพัฒนาชุมชนเกิดจากการผสมผสานหลักการดังกล่าวเข้ากับความหมายของการพัฒนาชุมชนที่มุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพและโอกาสในการประสบความสำเร็จในชีวิตของคนมี 5 ประการ คือ

1. บุคคลแต่ละคนมีความสำคัญถึงแม้บุคคลจะมีความแตกต่างกัน แต่ทุกคนมีสิทธิที่พึงได้รับความยุติธรรมและอย่างมีเกียรติในฐานะที่เป็นมนุษย์ผู้หนึ่ง

2. บุคคลแต่ละคนมีสิทธิ เสรีภาพในการกำหนดวิถีการดำรงชีวิตความต้องการของตน โดยไม่ถูกบังคับจากบุคคลอื่น

3. บุคคลแต่ละคนมีศักยภาพหรือพลังความรู้ความสามารถในด้านต่าง ๆ ทั้งที่เปิดเผยและแฝงเร้น ศักยภาพเหล่านี้มีประโยชน์ต่อบุคคล ซึ่งไม่ถูกนำมาใช้ประโยชน์มากนัก

4. การพัฒนาศักยภาพของบุคคลและชุมชน เป็นสิ่งที่มีความสำคัญยิ่งต่อชีวิตของบุคคล ชุมชน และสังคม โดยสามารถพัฒนาได้ด้วยวิธีการให้การศึกษาและการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม

5. ถ้ามีโอกาสเมื่อไร บุคคลแต่ละคนมีความสามารถในการพัฒนาศักยภาพ หรือพลังความสามารถของตนได้

งานการสาธารณสุขสงเคราะห์ชุมชนและท้องถิ่นไว้ว่า การพัฒนาชุมชนในความหมายกว้าง คือการพัฒนาสังคม เพราะการพัฒนาที่แท้จริงนั้น จะต้องทำทั้งสังคม ไม่ใช่ทำเฉพาะชุมชนใดชุมชนมี ความสุข ความสะดวกสบาย ความอยู่ดีกินดี ความเจริญทางศิลปวัฒนธรรมและจิตใจ ซึ่งนอกจากจะ ขึ้นอยู่การได้รับปัจจัยทางวัตถุเพื่อสนองความต้องการของร่างกายแล้ว ประชาชนยังต้องการพัฒนา ทางการศึกษา สิ่งแวดล้อมที่ดีการพักผ่อนหย่อนใจ และการพัฒนาทางวัฒนธรรมและจิตใจด้านต่าง ๆ ด้วย ความต้องการทั้งหมดนี้บางครั้งเรียกว่าเป็นพัฒนาคุณธรรมชีวิต เพื่อที่แสดงให้เห็นว่าการพัฒนา ไม่ได้ขึ้นอยู่กับปริมาณสินค้าหรือการเพิ่มรายได้เท่านั้น หากอยู่ที่การเพิ่มความพอใจความสุข ของประชาชนมากกว่า (วิทยากร เชียงกูล, 2527, หน้า 17) สิ่งสำคัญของงานสาธารณสุขสงเคราะห์ใน การพัฒนาชุมชนต้องใช้หลักการประสานงานระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน (บวร) จะต้องมีการร่วมมือ และประสานงานกับทุกฝ่าย โดยเฉพาะการประสานงานระหว่างหน่วยราชการต่าง ๆ การประสานงาน ระหว่างภาครัฐบาลและภาคเอกชน การประสานงานระหว่างภาครัฐบาลและภาคเอกชน การ ประสานงานระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน ในชุมชนที่เรียกว่า บวร

สมพร เทพสิทธา (2538, หน้า 25) ได้กล่าวว่า หน้าที่ทางสังคมสงเคราะห์ของพระสงฆ์ เกิดจากองค์ประกอบ 3 ประการ คือ

1. การดำเนินชีวิตของพระสงฆ์เริ่มต้องเกี่ยวข้องกับคฤหัสถ์ในเรื่องปัจจัย 4
2. สภาวะและเหตุการณ์ในสังคม เรียกร้องต้องการให้มีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น
3. คุณธรรม เมตตาธรรม กรุณาธรรม ของพระสงฆ์ที่ต้องช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นทุกข์ใน ขณะเดียวกันได้กล่าวถึง บทบาทของพระสงฆ์ทางสาธารณสุขสงเคราะห์ที่ทำได้ดีที่สุด คือ บทบาท หน้าที่ทางด้านการศึกษา การสาธารณสุข การพัฒนาจิตในประชาชน การสงเคราะห์ทางจิต และการ พัฒนาท้องถิ่น ดังนี้

3.1 บทบาทด้านการศึกษา วัดให้สถานที่ที่เป็นโรงเรียนและอาคารเรียนพระเป็นผู้สอน และอบรมเยาวชนให้รู้หนังสือ ให้เป็นผู้มีศีลธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม อนุเคราะห์การจัดตั้ง โรงเรียนสอนเด็กก่อนวัยเรียน ชักชวนชาวบ้านให้สนับสนุน ด้วยทุนการศึกษาและอุปกรณ์การเรียน

3.2 บทบาทด้านการสาธารณสุข พระสงฆ์ในอดีตและปัจจุบันให้การรักษาพยาบาล แก่ ชาวบ้านในทุกระดับความเจ็บป่วย โรคบางโรคหายด้วยแรงศรัทธาที่ผู้ป่วยมีต่อพระ

3.3 บทบาทด้านการพัฒนาจิตใจประชาชน พระสงฆ์ให้ธรรมทางแก่ประชาชน จิตใจ ที่ พัฒนาแล้วจะไม่วุ่นวาย เข้าใจความหมายของ ธรรมย่อมคุ้มครองผู้ประพฤติธรรม นอกจากนี้ การ สอนปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน ก็สามารถช่วยให้เกิดสุขสงบทางจิตใจได้มาก

3.4 บทบาทด้านการสงเคราะห์ทางจิต ด้านนี้พระสงฆ์มีบทบาทมีส่วนช่วยสุขภาพจิตของประชาชนได้มาก งานสังคมสงเคราะห์ที่พระสงฆ์จะทำได้โดยตรง คือ งานสงเคราะห์ ทางจิตใจได้มาก

3.5 บทบาทด้านการพัฒนาท้องถิ่น ในชนบทพระสงฆ์มีบทบาทในฐานะผู้นำด้านการเสนอความคิดริเริ่ม และระดมความร่วมมือของชาวบ้านในการพัฒนาต่าง ๆ พระเป็นผู้นำชุมชน งานพัฒนาต่าง ๆ ต้องอาศัยวัดและพระสงฆ์ วัดเป็นของประชาชน เป็นที่ทำบุญบำเพ็ญกุศลตามประเพณีของชาวบ้าน พระภิกษุสามเณรในวัดมีหน้าที่ให้ความสะดวกแก่ประชาชนในการทำบุญบำเพ็ญกุศลทั้งที่บ้านและวัด

สรุปได้ว่า งานสาธารณะสงเคราะห์ของพระสงฆ์เพื่อพัฒนาชุมชนและท้องถิ่นจึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่งและหลักการสำคัญคือการยึดถือประชาชนเป็นศูนย์กลาง เพราะการพัฒนาชุมชนนั้นเป็นการพัฒนาของประชาชนโดยประชาชน และเพื่อนประชาชนเอง โดยมีพระสงฆ์และวัดแกนนำเป็นเครื่องสนับสนุนส่งเสริมในสิ่งที่เหมาะสม โดยควรยึดหลักที่ว่าประชาชนในชุมชนมีความอยู่ดีกินดี มีความสามัคคี และสามารถแก้ไขปัญหาของสังคมในด้านต่าง ๆ ได้ ดังนั้นงานสาธารณะสงเคราะห์เพื่อการพัฒนาชุมชนให้เจริญยั่งยืน จึงต้องมีการบริหารจัดการและลงมือปฏิบัติอย่างรอบคอบระมัดระวังด้วยการคำนึงถึงประโยชน์ของพระสงฆ์ วัด ประชาชนและชุมชนในท้องถิ่นเป็นที่ตั้งเสมอ

2.5. บทสรุป

งานสาธารณะสงเคราะห์ เป็นงานเกี่ยวข้องกับหน้าที่พระสงฆ์ให้ความสำคัญ ให้ความสำคัญสงเคราะห์ประชาชนในชุมชนและสังคม โดยมีวัดและพระภิกษุสามเณรเป็นผู้นำ ที่สำคัญ และเป็นการดำเนินการช่วยเหลือสังคมทางวัตถุและจิตใจในรูปแบบต่าง ๆ บทบาทหน้าที่ทางสังคมสงเคราะห์ของพระสงฆ์ ประกอบด้วย 1) บทบาทด้านการศึกษา พระเป็นผู้สอนและอบรมเยาวชนให้รู้หนังสือ ให้เป็นผู้มีศีลธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม อนุเคราะห์การจัดตั้งโรงเรียนสอนเด็กก่อนวัยเรียน ชักชวนชาวบ้านให้สนับสนุน ด้วยทุนการศึกษาและอุปกรณ์การเรียน 2) บทบาทด้านการสาธารณสุข พระสงฆ์ในอดีตและปัจจุบันให้การรักษาพยาบาล แก่ ชาวบ้านในทุกระดับความเจ็บป่วย โรคบางโรคหายด้วยแรงศรัทธาที่ผู้ป่วยมีต่อพระ 3) บทบาทด้านการพัฒนาจิตใจประชาชน พระสงฆ์ให้ธรรมทางแก่ประชาชน จิตใจ ที่พัฒนาแล้วจะไม่วุ่นวาย เข้าใจความหมายของ ธรรมย่อมคุ้มครองผู้ประพฤติธรรม นอกจากนี้ การสอนปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน ก็สามารถช่วยให้เกิดสุขสงบทางจิตใจได้มาก 4) บทบาทด้านการสงเคราะห์ทางจิต ด้านนี้พระสงฆ์มีบทบาทมีส่วนช่วยสุขภาพจิตของประชาชนได้มาก งานสังคมสงเคราะห์ที่พระสงฆ์จะทำได้โดยตรง คือ งานสงเคราะห์ ทางจิตใจได้มาก 5) บทบาทด้านการพัฒนาท้องถิ่น ในชนบทพระสงฆ์มีบทบาทในฐานะผู้นำด้านการเสนอความคิดริเริ่ม และระดมความร่วมมือของชาวบ้านในการพัฒนาต่าง ๆ

การสาธารณสุขสงเคราะห์ เป็นกิจกรรมการทำงานช่วยเหลือชาวบ้านหรือคนส่วนมากหรือคนทั่วไป หน้าที่ของเจ้าอาวาสตามมาตรา 37 แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 ข้อ 4 บัญญัติ

ไว้ว่า “ให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศล” ความหมายของข้อนี้ คือ ให้วัดกับบ้านต่างถ้อยที่ถ้อยอาศัยซึ่งกันและกัน ชาวบ้านช่วยกันทำนุบำรุงวัด บางคนถึงจะยากจนหาเช่ากินค่า อาศัยกระท่อมที่ชำรุดทรุดโทรมเป็นที่พำนักอาศัย แต่ด้วยแรงศรัทธามีเงินเพียงเล็กน้อยก็บริจาคสมทบสร้างกุฏิ วิหาร ถาวรวัตถุ ในวัดเพื่อความผาสุกของพระทางวัดจึงมีหน้าที่ต้องอำนวยความสะดวกแก่ชาวบ้านบ้าง ในทางที่ขอบันว่าเป็นงานด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์โดยตรง และความสำคัญของภารกิจด้านนี้ว่า การสาธารณสุขสงเคราะห์เป็นการแสดงบทบาทของภิกษุสงฆ์ ในด้านสังคมสงเคราะห์ ทั้งการสงเคราะห์บุคคลและสาธารณสุขสงเคราะห์ ดังที่กำหนดไว้ในอำนาจหน้าที่ มหาเถรสมาคมข้อหนึ่งว่า “ควบคุมและส่งเสริมการสาธารณสุขสงเคราะห์ของคณะสงฆ์” (ม.15 ตรี) และในระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ส่วนกลาง ได้กำหนดไว้ว่า “วิธีดำเนินการสาธารณูปการ และการสาธารณสุขสงเคราะห์ ให้เป็นไปตามที่กำหนดในระเบียบมหาเถรสมาคม” การสาธารณสุขสงเคราะห์ แยกโดยลักษณะที่ควรจะเป็นมี 4 คือ

1. การดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล ได้แก่ การที่วัดหรือคณะสงฆ์ดำเนินการเองซึ่งกิจการอย่างมตอย่างหนึ่งที่มีวัตถุประสงค์ให้เป็นสาธารณประโยชน์ เช่น กิจการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล กิจการห้องสมุดเพื่อประชาชน จัดอบรมวิชาชีพให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น เป็นต้น

2. การช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์ ได้แก่ การช่วยเหลือสนับสนุนส่งเสริมกิจการของรัฐ หรือของเอกชน หรือผู้ใดผู้หนึ่งดำเนินการ และการนั้นเป็นไปเพื่อการสาธารณประโยชน์ เช่น การพัฒนาหมู่บ้าน การพัฒนาตำบล ขุดสระน้ำขนาดใหญ่ เพื่อเป็นแหล่งน้ำอุปโภค และเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ อนุรักษ์วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมจัดหาทุนเพื่อการสงเคราะห์และอื่น ๆ

3. การช่วยเหลือเกื้อกูลสถานที่อื่นเป็นสาธารณสมบัติ ได้แก่ การสร้างถนน ขุดลอกคูคลอง สร้างโรงพยาบาล และจัดซื้อเครื่องมือแพทย์ สร้างการประปา สร้างเครื่องกำเนิดไฟฟ้า ปลูกต้นไม้ และอื่น ๆ ข้อนี้มุ่งเอาเฉพาะการช่วยเหลือเกื้อกูลสถานที่อื่นเป็นส่วนของสาธารณประโยชน์

4. การช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนทั่วไป ได้แก่ การช่วยเหลือประชาชนในการที่ควรช่วยเหลือ เช่น จัดตั้งหน่วยอาสาสมัครบรรเทาสาธารณภัย ช่วยเหลือประชาชนทั้งด้านไฟไหม้ และน้ำท่วม พร้อมมอบเครื่องอุปโภคแก่ผู้ประสบภัย หรือในยามปกติก็ต้องกองทุนเลี้ยงเด็กกำพร้า และเด็กด้อยโอกาส

บทที่ 3

การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณสงเคราะห์: กรณีศึกษาพระสังฆาธิการใน จังหวัดนครศรีธรรมราช

3.1. การบริหารกิจการคณะสงฆ์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช

การบริหารกิจการงานคณะสงฆ์จังหวัดนครศรีธรรมราช นั้นเป็นไปตามพระธรรมวินัยซึ่งถือปฏิบัติกันมาอย่างยาวนาน และจากการศึกษาตรวจสอบเอกสารงานการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดนครศรีธรรมราช ปรากฏว่ามีผู้ให้ความหมายการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดนครศรีธรรมราช ไว้หลายท่าน ดังนี้ในอดีตการบริหารและการปกครองเป็นไปตามสมัยสุโขทัย อโยธยา กรุงธนบุรี รัตนโกสินทร์ จนมาถึงปัจจุบัน มีการจัดโครงสร้างการบริหารและการปกครองคณะสงฆ์เป็นไปตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 การตราพระราชบัญญัติฉบับนี้เกิดจากความต้องการของรัฐบาลในสมัยนั้น ซึ่งมี จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นนายกรัฐมนตรีที่มุ่งปรับเปลี่ยนรูปแบบการปกครองคณะสงฆ์ให้สอดคล้องกับนโยบายการปกครองประเทศของจอมพลสฤษดิ์ ที่นิยมการรวบอำนาจการตัดสินใจเด็ดขาดไว้กับผู้นำที่เข้มแข็ง จอมพลสฤษดิ์ เห็นว่าการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่กำหนดให้มีการถ่วงดุลอำนาจกันนั้นนำมาซึ่งความล่าช้าและความขาดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ดังนั้นจึงเห็นว่าการแยกอำนาจบัญชาการคณะสงฆ์ออกเป็น 3 ทาง คือ สังฆสภาคณะสังฆมนตรี และคณะวินัยธร ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2484 เป็นระบบที่มีผลป้อนประสิทธิภาพในการดำเนินกิจการคณะสงฆ์ให้ต้องประสบอุปสรรคและล่าช้า

ด้วยเหตุผลดังกล่าวครั้นรัฐมนตรีจึงได้ลงมติแต่งตั้งคณะกรรมการร่างพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ฉบับใหม่ขึ้นใน พ.ศ.2503 เมื่อคณะกรรมการทำงานเสร็จ รัฐบาลจึงได้ตราพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาร่างรัฐธรรมนูญในฐานะรัฐสภา เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้คือ “โดยที่การจัดดำเนินการกิจการคณะสงฆ์ มิใช่เป็นกิจการอันแบ่งแยกอำนาจอำนาจดำเนินการด้วยวัตถุประสงค์เพื่อการถ่วงดุลอำนาจ เช่นที่ เป็นอยู่ตามกฎหมายในปัจจุบัน และโดยระบบเช่นนั้นเป็นผลป้อนประสิทธิภาพแห่งการดำเนินการจึงสมควรแก้ไขปรับปรุงเสียใหม่ ให้สมเด็จพระสังฆราชองค์สมเด็จพระสังฆปริณายก ทรงบัญชาการคณะสงฆ์ทางมหาเถรสมาคมตามอำนาจกฎหมายและพระธรรมวินัย ทั้งนี้เพื่อความเจริญรุ่งเรืองแห่งพระพุทธศาสนา”

จากการที่กล่าวข้างต้น การปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครศรีธรรมราช จึงเป็นไปตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 และพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2535 แก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติ โดยการบริหารและการปกครองของคณะสงฆ์จังหวัดนครศรีธรรมราช ธรรมยุต เป็นไปในรูปแบบการจัดระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ส่วนภูมิภาคเป็นไปตามความในมาตรา 22 ของ

พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 ที่กำหนด ตำแหน่งพระสังฆาธิการหรือผู้ปกครองคณะสงฆ์ ตามลำดับชั้นคือ 1) เจ้าคณะภาค 2) เจ้าคณะจังหวัด 3) เจ้าคณะอำเภอ 4) เจ้าคณะตำบล และ 5) เจ้าอาวาส (พระวิสุทธิภักทธาดา (ประสิทธิ์ พรหมรสี), 2547, หน้า 67)

3.1.1 บทบาทของคณะสงฆ์จังหวัดนครศรีธรรมราชตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์เป็นกรอบเป็นหลักการทำงานของพระสงฆ์ ประกอบด้วย

1. การสร้างความมั่นคงด้านพระพุทธศาสนา โดยการปลูกฝังศรัทธาในพระพุทธศาสนา ผ่านการศึกษาพระปริยัติธรรม ธรรมศึกษา บาลีศึกษา เพิ่มศักยภาพทางปัญญาแก่ศาสนทายาท
2. การยกระดับกระบวนการบริหารจัดการภายใน โดยอาศัยความร่วมมือภาคีเครือข่ายต่าง ๆ เพื่อให้เกิดสัมฤทธิ์ผล การพัฒนาระบบบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล การพัฒนาระบบสารสนเทศให้ทันสมัย การพัฒนาหลักสูตรเชิงพุทธและนวัตกรรมวิชาการให้ทันสมัย
3. การพัฒนาสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้เชิงพุทธ ด้วยการเพิ่มขีดความสามารถของศาสนบุคคล เช่นพระสังฆาธิการ พระอุปัชฌาย์ พระจริยานิเทศก์ พระวินยาธิการ พระนักเผยแผ่ พระนักเทศน์ พระสอนศีลธรรม พระธรรมทูต พระวิปัสสนาจารย์ พระปริยัตินิเทศ ครูสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรมและแผนกบาลี ผู้บริหารสถานศึกษา ครูสอนโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ครูสอนโรงเรียนการกุศลตลอดถึงไวยาวัจกร และเสริมสร้างองค์ความรู้ด้านพระพุทธศาสนาให้เข้มแข็ง
4. การยกระดับกระบวนการบริหารจัดการภายใน โดยอาศัยความร่วมมือภาคีเครือข่ายตามหลัก “บ ว ร” พัฒนาระบบธรรมาภิบาล ระบบสารสนเทศ พัฒนาหลักสูตรเชิงพุทธและนวัตกรรมวิชาการให้ทันสมัย เช่น พัฒนาและส่งเสริมหลักสูตรผู้บริหารสถานศึกษาเชิงพุทธหลักสูตรพุทธศาสนาวันอาทิตย์ หลักสูตรพระอภิธรรมสำหรับคฤหัสถ์
5. การสร้างความมั่นคงด้านพระพุทธศาสนา โดยการปลูกฝังศรัทธาในพระพุทธศาสนา ด้วยการสนับสนุนทุนการศึกษา และทรัพยากรทางการศึกษา เพิ่มศักยภาพทางปัญญา โดยการขยายโอกาสทางการศึกษาพระพุทธศาสนาแก่คฤหัสถ์
6. การสร้างความมั่นคงด้านพระพุทธศาสนา โดยการปลูกฝังศรัทธาในพระพุทธศาสนาให้เข้มแข็งด้วยการเผยแผ่เชิงรุก เช่น จัดทำแผนแม่บทการเผยแผ่เชิงรุก การเพิ่มช่องทางการสื่อสารเชิงรุกสำหรับกิจการพระพุทธศาสนา พัฒนารูปแบบรายการเชิงพุทธผ่านสถานีวิทยุโทรทัศน์ทางพระพุทธศาสนาส่งเสริมกิจกรรมหมู่บ้านรักษาศีล 5 เป็นต้น เพิ่มศักยภาพทางปัญญาของศาสนบุคคล เช่น พัฒนาพระนักเผยแผ่ ส่งเสริมชมรมทางพระพุทธศาสนาในองค์กรภาครัฐและเอกชน เป็นต้น ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในแต่ละด้านดังนี้

สถาบันพระพุทธรูปศาสนานั้น เป็นสถาบันหลักที่สำคัญสถาบันหนึ่งของสังคมไทย ประชาชนชาวไทยส่วนใหญ่เป็นพุทธศาสนิกชน และดำรงตนตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา มีพระสงฆ์

เป็นผู้นำในการเผยแผ่หลักธรรมคำสอนของพระพุทธองค์ พระสงฆ์จึงนับว่าเป็นพุทธบริษัทที่สำคัญ ในการรักษาและเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้มีความเจริญก้าวหน้าและมั่นคงยั่งยืนถาวรถึงคนรุ่นหลัง บทบาทพระสงฆ์ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ เป็นเรื่องของบุคคลทุกฝ่ายในวัด ต้องมีส่วนร่วมในการ บริหารกิจการคณะสงฆ์เพื่อให้เกิดความเรียบร้อย เพื่อเกิดความคล่องตัวในการบริหาร และเป็นการ สร้างศรัทธาให้คนภายนอกได้รับรู้การปฏิบัติของพระภิกษุสามเณรที่อยู่ภายในวัด จึงกำหนดกรอบ งานของการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาไว้ 6 ด้านของคณะสงฆ์ ประกอบด้วย

1. การปกครอง หมายถึง การดูแล คุ้มครอง บริหาร ความสำคัญ การปกครองของคณะ สงฆ์ไทย เป็นการปกครองในระบอบประชาธิปไตย โดยมีสมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปริณาย กทรงเป็นประธาน มีการบังคับบัญชากันไปตามลำดับชั้น นับตั้งแต่ระดับมหาเถรสมาคมลงไปจนถึง เจ้าอาวาส พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 แก้ไขปรับปรุง พ.ศ. 2535 ได้ลำดับชั้นการปกครอง คณะสงฆ์ไว้ดังนี้ มาตรา 20 คณะสงฆ์ต้องอยู่ภายใต้การปกครองของมหาเถรสมาคม การจัดระเบียบ การ ปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ใน กฎมหาเถรสมาคม หลักการปกครอง เป็น ภารกิจ ที่วัดโดยพระภิกษุผู้เป็นเจ้าอาวาส หรือเจ้าคณะปกครอง ดำเนินการสอดส่อง ดูแล รักษาความ เรียบร้อยดีงาม เพื่อให้พระภิกษุสามเณรที่อยู่ในวัด หรือในปกครองปฏิบัติ ตามพระธรรมวินัย กฎหมาย กฎข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง ประกาศของมหาเถรสมาคม หรือพระบัญชาของ สมเด็จพระสังฆราช ภารกิจด้านนี้ครอบคลุมถึงการที่พระภิกษุผู้ทำหน้าที่เป็นเจ้าคณะปกครองทุกระดับ นับตั้งแต่ผู้ช่วยเจ้าอาวาสรองเจ้าอาวาส เจ้าอาวาส เจ้าคณะตำบล เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะภาค เจ้าคณะใหญ่(เหนือ) นอกจากนี้ยังรวมถึงการที่พระภิกษุทำหน้าที่เป็นพระกรรมวาจาจารย์ เป็นพระอุปัชฌาย์ ในการอุปสมบทกุลบุตรด้วย

2. การศาสนศึกษา หมายถึง การเล่าเรียน ฝึกฝน และอบรม ความสำคัญของการศึกษา ในทางพระพุทธศาสนา เป็นการศึกษาเล่าเรียนพระปริยัติธรรม ทั้งแผนกธรรม และบาลีนอกจากจะ เป็นการศึกษาลหลักธรรมคำสั่งสอนแล้ว ยังได้ชื่อว่าเป็นการสืบต่ออายุ พระพุทธศาสนาไว้อีกด้วย โดยเฉพาะการศึกษาภาษาบาลีเพราะถ้าไม่รู้ภาษาบาลีแล้ว ก็จะไม่รู้ใครสามารถรู้ และเข้าใจพระพุทธ วจนะในพระไตรปิฎก ถ้าขาดความรู้เรื่องพระไตรปิฎกแล้ว พระพุทธศาสนา ก็จะต้องเสื่อมสูญไปด้วย เหตุนี้พระมหากษัตริย์ผู้เป็นศาสนูปถัมภกตั้งแต่โบราณมา จึงทรงทำการทำนุบำรุง สนับสนุนการ เล่าเรียนพระปริยัติธรรม และทรงยกย่อง พระภิกษุสามเณร ที่เรียนรู้พระพุทธวจนะให้มีฐานันดร พระราชทานราชูปการต่าง ๆ มีนิตยภัต เป็นต้น หลักการศาสนศึกษา เป็นภารกิจด้านการจัด การศึกษาพระปริยัติธรรมของคณะสงฆ์ทั้ง แผนกธรรม - บาลี แผนกสามัญ การอุดมศึกษาใน มหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้งสองแห่ง ภารกิจ ด้านนี้ครอบคลุมถึงการ ที่พระภิกษุทำหน้าที่เป็นครูสอน เป็น กรรมการตรวจข้อสอบธรรมบาลีสนามหลวง เป็นเลขานุการสอบธรรม - บาลีสนามหลวง เป็น ผู้อำนวยการหรือเป็นประธานจัดสอบธรรม - บาลีสนามหลวง และเป็นเจ้าสำนักเรียน ในฐานะที่เป็น

เจ้าอาวาส นอกจากนี้ยังรวมถึงการส่งเสริมการศึกษาพระปริยัติธรรมทุก ๆ วิธีที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัยเช่น มอบทุนการศึกษาแก่พระภิกษุสามเณรที่สอบไล่ได้จัดตั้งกองทุนเพื่อการศึกษาพระปริยัติธรรม เป็นต้น

3. การเผยแผ่ หมายถึง ทำให้ขยายออกไป ทำให้ขยาย กว้างขวางออกไป ความสำคัญการเผยแผ่คือการทำให้แพร่หลายในลักษณะติดแน่น กระจายไปเช่น เผยแผ่ ศาสนา เผยแผ่ธรรมองค์การเผยแผ่ ส่วนคำว่า เผยแพร่ ใช้ในความหมายว่า ประกาศ โฆษณา ทำให้แพร่หลาย ในลักษณะกระจายให้เป็นรูปธรรมหรือให้สัมผัสได้ทางตา หู เป็นต้นหลักการเผยแผ่ เป็นภารกิจด้านการดำเนินการประกาศพระพุทธศาสนาให้ประชาชนได้ รับทราบในทุก ๆ วิธีที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย โดยมุ่งเน้นให้ประชาชนได้มีความรู้ความเข้าใจ ในหลักธรรมแล้ว น้อมนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ได้แก่ การเทศนา การปาฐกถาในโอกาสและสถานที่ต่าง ๆ ทั้งในวัด และนอกวัด การบรรยายธรรมทั้งทางวิทยุและโทรทัศน์ การเผยแผ่ธรรมด้วยสื่อต่าง ๆ เช่น หนังสือ หนังสือพิมพ์ หรือวีดิทัศน์ภารกิจด้านนี้ครอบคลุมถึงการที่วัดหรือพระภิกษุจัดกิจกรรมต่าง ๆ ขึ้นในวัด โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อการเผยแผ่ธรรมหรือต้องการให้ประชาชนเข้าวัดปฏิบัติธรรม หรือมุ่งเน้นสืบสานวัฒนธรรมไทยที่ได้รับอิทธิพลมาจากหลักพระพุทธศาสนา เช่น การจัดงานเทศน์มหาชาติการจัดงานในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา การจัดโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน การจัดอุปสมบทหมู่หรือจัดให้มีการปฏิบัติธรรมเฉลิมพระเกียรติฯ การจัดให้มีการแสดงธรรม ในวันอัมมสวนะ(วันพระ) นอกจากนี้ ยังมี การเผยแผ่ธรรมที่คณะสงฆ์ร่วมกับสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจัดทำดำเนินการในรูปแบบ “หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.)” “การอบรมจริยธรรมนักเรียนข้าราชการ และประชาชน” “การส่งเสริมหน่วยเผยแผ่ศีลธรรม” กล่าวโดยสรุป การดำเนินการใด ๆ ของพระภิกษุในพระพุทธศาสนาที่เป็นไปเพื่อการเผยแผ่ธรรมทางพระพุทธศาสนาทั้งในวัด นอกวัด ชื่อว่า ภารกิจด้านการเผยแผ่ทั้งสิ้น ปัจจุบันการเผยแผ่ ต้องดำเนินงานตามระเบียบมหาเถรสมาคม ว่าด้วยการเผยแผ่พระพุทธศาสนา พ.ศ. 2550

4. การสาธารณูปการ หมายถึง การก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์ศาสนสถานภายในวัด ความสำคัญ การสาธารณูปการโดยรวม หมายถึง การพัฒนาวัดในด้านวัตถุทุกอย่าง ไม่เฉพาะแต่ศาสนสถานเท่านั้น หากรวมไปถึงการทำวัดให้สะอาด ร่มรื่น สะดวก สบาย การทำถนน ทางเดิน ในวัด และการตกแต่งวัดให้ดูสวยงามให้สบายตาแก่ผู้พบเห็น นอกจากนี้การสาธารณูปการ เป็นงานประจำของเจ้าอาวาสอย่างหนึ่งซึ่งถือว่าเป็นหน้าที่ที่จะต้องทำ ทั้งนี้เพื่อสร้างสิ่งจำเป็น รักษา สิ่งที่มีอยู่แล้วไว้และ ซ่อมแซมสิ่งที่ชำรุดทรุดโทรมให้คงสภาพไว้เพื่อประโยชน์แก่ชุมชนและพระสงฆ์ ภายในวัด ในการนี้ให้รวมถึง การดูแลรักษาศาสนสมบัติของพระพุทธศาสนาที่เป็นสมบัติส่วนรวมของสงฆ์ มิใช่สมบัติส่วนตัวของผู้ใดผู้หนึ่ง โดยเฉพาะ มีพระพุทธานุญาตให้สงฆ์ช่วยกันดูแลรักษา เช่น ให้ตั้งพระภิกษุทำหน้าที่ดูแลรักษาวัสดุสิ่งของของสงฆ์ ซึ่งเรียกว่า ภัณฑาคาริก โดยเฉพาะ ศาสนสมบัติ

แบ่งเป็น 2 อย่างคือ ศาสนสมบัติวัด คือ ทรัพย์สินของวัดใดวัดหนึ่ง เป็นหน้าที่ของสงฆ์ในวัดนั้นซึ่งมีเจ้าอาวาส เป็นต้นช่วยกันดูแล รักษา ให้เป็นไปตามพระธรรมวินัย - ศาสนสมบัติกลาง คือ ทรัพย์สินอันมิใช่เป็นศาสนสมบัติวัด แต่เป็นของสงฆ์ส่วนกลาง เช่น ที่ดิน และผลประโยชน์วัดร้าง ทรัพย์สินที่มีผู้ยกให้สงฆ์ส่วนกลาง ศาสนสมบัติกลาง เป็นหน้าที่ของ ผู้ปกครองสงฆ์ระดับสูงสุดดูแล รักษา ทั้งนี้การจัดการศาสนสมบัติภายในวัด จะต้องยึดหลักให้ถูกต้องตาม กฎหมาย พระธรรมวินัย มติมหาเถรสมาคมและจะต้องไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อน แก่ประชาชนโดยทั่วไป หากไม่จำเป็น

5. การศึกษาสงเคราะห์ หมายถึง การให้การสงเคราะห์ด้านการฝึกฝนอบรมแก่ประชาชน ความสำคัญของการศึกษาสงเคราะห์เป็นการจัดการศึกษาที่วัด คณะสงฆ์ดำเนินการขึ้น เพื่อสนองต่อนโยบายของภาครัฐ ในอันที่จะส่งเสริมให้ประชาชน เยาวชน ได้รับการศึกษา หลักการศึกษาสงเคราะห์ เป็นภารกิจด้านการดำเนินการจัดการศึกษาที่เน้นการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เด็กและเยาวชน ให้มีความรู้ความเข้าใจหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เพื่อสามารถดำรงตนและดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุขและเป็นพลเมืองที่มีความรู้คู่คุณธรรม ของประเทศ โดยมีความมุ่งหมาย 4 ลักษณะ คือ 1) การจัดการศึกษาเป็นโรงเรียนตามแผนการศึกษาแห่งชาติโดยมุ่งให้พระภิกษุสามเณรนักเรียน ได้ศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม ได้แก่ โรงเรียนราษฎร์การกุศลของวัด ศูนย์การเรียนรู้ศีลธรรมในวัด (ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์เต็ม หรือวันหยุดอื่น ๆ) ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดวิทยาลัยและ มหาวิทยาลัยสงฆ์ 2) การสงเคราะห์ให้เด็กและประชาชนได้รับการศึกษาในสถานศึกษาของรัฐหรือเอกชน ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ เช่น การเป็นผู้นำในการตั้งโรงเรียนในชนบทที่ตั้งวัด การให้สร้างสถานศึกษาในบริเวณวัด การให้ใช้หรือให้เช่าที่ดินวัด หรือที่ธรณีสงฆ์ในการสร้างสถานศึกษาของรัฐ หรือท้องถิ่น การเป็นผู้อุปการะโรงเรียนต่าง ๆ การให้ความอุปถัมภ์แก่เด็กวัด 3) การสอนศีลธรรมแก่นักเรียน นักศึกษาในระบบโรงเรียนตามแผนการศึกษาชาติ เช่น การสอนธรรมศึกษา การสอนศีลธรรม หน่วยงานพระธรรมทูต และหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ในการเผยแพร่ศีลธรรมในโรงเรียน และสถานศึกษาต่าง ๆ 4) การสงเคราะห์แก่กุลเกื้อกูลแก่การศึกษาสถาบันการศึกษา หรือบุคลากรทางการศึกษา เช่น มอบทุนการศึกษา มอบอุปกรณ์การศึกษา ฯลฯ ภารกิจด้านนี้ ครอบคลุมถึงการที่พระภิกษุผู้เป็นเจ้าอาวาสได้บริจาคทุนทรัพย์ส่วนตัว เพื่อการศึกษาแก่เด็กในระบบโรงเรียนของรัฐหรือของเอกชน หรือสร้างหรือซ่อมแซมอาคารสถานศึกษา หรือ การดำเนินการใด ๆ ของพระภิกษุที่มีความสามารถโดยไม่ขัดต่อพระธรรมวินัยที่เป็นไป เพื่อการส่งเสริมการศึกษาแก่เด็กและเยาวชนที่อยู่ในวัยเรียน จัดว่าเป็นภารกิจด้านการศึกษาสงเคราะห์ทั้งสิ้น

6. การสาธารณสงเคราะห์หมายถึง การช่วยเหลือเพื่อประชาชนทั่วไป ความสำคัญของการสาธารณสงเคราะห์นอกจากเป็นการให้ความช่วยเหลือประชาชน ผู้ยากไร้ และประสบภัยแล้วยังหมายรวมถึงการเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสารทางราชการ เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้การฝึก อาชีพแก่ประชาชน การให้ใช้สถานที่วัดสำหรับดำเนินกิจกรรมเพื่อประโยชน์ส่วนรวม หลักการสาธารณ

สงเคราะห์ เป็นภารกิจที่วัด หรือพระภิกษุสงฆ์ดำเนินการช่วยเหลือสังคมใน รูปแบบต่าง ๆ ที่ไม่ขัดต่อ พระธรรมวินัย ทั้งนี้โดยมุ่งเน้นเพื่อประโยชน์และความสุข แก่ประชาชนเป็นสำคัญ ได้แก่ กา สงเคราะห์พระภิกษุสามเณร และวัดที่ประสบภัยและขาดแคลน การให้วัดเป็นสถานที่ประกอบการ กุศลเกี่ยวกับเรื่องเกิด แก่ เจ็บ ตาย เช่น การสวดศพ การเผาศพ การทำบุญอุทิศ การถวายสังฆทาน เป็นต้น การให้วัดเป็นสถานที่จัดฝึกอบรมประชาชนด้านอาชีพต่าง ๆ การสงเคราะห์ผู้ป่วยโรคร้ายหรือ ผู้ป่วยยากไร้การจัดให้มีโรงพยาบาล การบริจาคทรัพย์สินส่วนตัว หรือชักชวนญาติโยมบริจาคทรัพย์จัดสร้าง โรงพยาบาลการให้ ความรู้ข่าวสารแก่ชุมชนด้านต่าง ๆ เช่น การศึกษา การสาธารณสุขมูลฐาน การ ปกครอง การช่วยเหลือผู้ประสบ อุทกภัยหรือการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ต่าง ๆ เป็นต้น

สรุปได้ว่า สถาบันพระพุทธศาสนานั้น เป็นสถาบันหลักที่สำคัญสถาบันหนึ่งของสังคมไทย ประชาชนชาวไทยส่วนใหญ่เป็นพุทธศาสนิกชน และดำรงตนตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา มี พระสงฆ์เป็นผู้นำในการเผยแผ่หลักธรรมคำสอนของพระพุทธองค์ พระสงฆ์จึงนับว่าเป็นพุทธบริษัทที่ สำคัญ ในการรักษาและเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้มีความเจริญก้าวหน้าและมั่นคงยั่งยืนถาวรถึงคนรุ่น หลัง บทบาทพระสงฆ์ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ เป็นเรื่องของบุคคลทุกฝ่ายในวัด ต้องมีส่วนร่วมใน การบริหารกิจการคณะสงฆ์เพื่อให้เกิดความเรียบร้อย เพื่อเกิดความคล่องตัวในการบริหาร และเป็น การสร้างศรัทธาให้คนภายนอกได้รับรู้การปฏิบัติของพระภิกษุสามเณรที่อยู่ภายในวัด จึงกำหนดกรอบ งานของการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาไว้ 6 ด้าน คือ ด้านการปกครอง การศาสนศึกษา การศึกษา สงเคราะห์ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์

3.1.2 แนวทางการส่งเสริมการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ดังนี้

1. ด้านการปกครอง ส่งเสริม ให้พระภิกษุที่ใหม่ได้เข้าใจในกฎระเบียบและกติกาด่าง ๆ และปลูกจิตสำนึกในความสามัคคีคณะสงฆ์โดยเฉพาะพระที่มีความรู้ความสามารถอย่างแท้จริงเพื่อสร้าภาวะผู้นำในการบริหารคณะสงฆ์นครศรีธรรมราช ธรรมยุต คณะสงฆ์ควรปรับปรุงการบังคับใช้ ข้อบังคับ กฎระเบียบ คำสั่ง ให้มีอบรมสั่งสอนพระธรรมวินัย กฎหมายของคณะสงฆ์ กฎระเบียบของ มหาเถรสมาคมแก่ภิกษุ ให้ผู้ที่มีหน้าที่บริหารลงมาสัมผัสสังและทราบปัญหาต่าง ๆ ของพระผู้อยู่ใต้ ปกครองให้มากขึ้น ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้บุคลากร ได้มีส่วนร่วมในการวางนโยบาย วางแผนงาน และดำเนินกิจกรรมในงาน เพื่อให้งานมีความสำเร็จ และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

2. ด้านการศาสนศึกษา ได้แก่ ส่งเสริมให้ผู้เข้ามาบวชได้รับการศึกษาพระธรรมวินัยให้ ตามแบบเข้าใจอย่างถูกต้องคณะสงฆ์ควรมีการส่งเสริม สนับสนุนการศึกษาสำหรับผู้ที่มีเวลาน้อยหรือ บวช ในระยะเวลาช่วงสั้นช่วยการจัดทำหลักสูตรพิเศษที่จำเป็นและเหมาะสม ส่งเสริมงานด้านการศานศึกษาให้มากขึ้นทั้งพัฒนาคุณภาพบุคลากรที่เกี่ยวข้อง สนับสนุนสื่ออุปกรณ์ที่เหมาะสม ตลอดจน จัดสรรงบประมาณให้เพียงพอ วางแผนการส่งเสริมการเรียน บาลี นักธรรมและธรรมศึกษาสนับสนุน สื่ออุปกรณ์ที่เหมาะสม ตลอดจนงบประมาณ อย่างเป็นระบบ

2.1 การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม มอบนโยบายให้คณะสงฆ์ทุกอำเภอ ดำเนินการให้การฝึกอบรมและสอนพระนวกะที่บวชเข้าพรรษา ทั้งในระบบ ONSITE และระบบ ONLINE ซึ่งคณะสงฆ์ในแต่ละอำเภอก็ดำเนินการตามกำลังความสามารถ ในส่วนของจังหวัดก็ได้ ดำเนินการเปิดการเรียนการสอนนักระบบ ONLINE ให้กับพระนวกะ โดยอบรมทุกวัน ระหว่างวันจันทร์-วันศุกร์ เวลา ภาคเช้า 08.30- 10.30 น. กับ ภาคค่ำ 19.00 – 21.00 น. โดยให้พระ อาจารย์ที่มีความรู้ ผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันเข้ามาสอนตามตารางที่ได้กำหนดไว้ และจัดหาหนังสือ อุปกรณ์การเรียนการสอนถวายพระภิกษุสามเณรที่แจ้งความประสงค์มาทุกรูป

2.2 การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ฝ่ายการศึกษาของคณะสงฆ์ได้นำเสนอ โครงการส่งเสริมพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี 1 อำเภอ 1 มหาเปรียญ โดยใช้สถานที่วัดพระ มหาธาตุวรมหาวิหารซึ่งมีความพร้อมในทุกด้าน โดยขอความร่วมมือจากเจ้าคณะผู้ปกครองทุกระดับชั้น ตั้งแต่เจ้าอาวาสทุกวัด เจ้าคณะตำบลทุกตำบล เจ้าคณะอำเภอทุกรูป ในจังหวัด นครศรีธรรมราชได้พิจารณาแสวงหา คัดเลือกพระภิกษุ-สามเณร ผู้มีความสนใจในการศึกษาพระ ปริยัติธรรมแผนกบาลี มาศึกษาภาษาบาลีที่สำนักศาสนศึกษาคณะสงฆ์จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่วัด พระมหาธาตุวรมหาวิหาร จนกระทั่งสอบได้เปรียญธรรม 3 ประโยค โดยวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จะเป็นผู้อุปถัมภ์ในทุกด้าน แต่โครงการนี้ยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากจำนวนนักเรียน บาลียังมีจำนวนค่อนข้างน้อย 1) จัดให้มีการเรียน การสอนบาลีทุกวัน โดยสำนักศาสนศึกษาวัดพระ มหาธาตุ และ สำนักศาสนศึกษาวัดพระนคร ได้จัดให้มีการเรียนบาลีตั้งแต่ชั้น ประโยค 1-2 ถึง ประโยค ป.ธ. 4 2) จัดให้มีการอบรมบาลีก่อนสอบ เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับนักเรียน โดยอาจารย์ ผู้สอนใน 2 สำนักศาสนศึกษา จะจัดให้มีการอบรมก่อนสอบเป็นประจำทุก

3. ด้านการศึกษาสงเคราะห์ได้แก่คณะสงฆ์ควรให้อุปถัมภ์แก่พระภิกษุสามเณรที่กำลังอยู่ใน ช่วงของการศึกษาด้วยการสนับสนุนให้มีการศึกษาหรือจัดที่อยู่อาศัยเสนาสนะให้เหมาะสม ตลอด ถึงการจัดหาทุนสนับสนุนให้แก่ผู้ที่อยู่ในปกครองของตนให้ได้รับการศึกษา องค์การคณะสงฆ์ควร จะต้องร่วมมือกันดูแลรับผิดชอบการศึกษา สงเคราะห์ของพระภิกษุสามเณรอย่างจริงจังการจัด สภภาพแวดล้อมของวัดให้มีสภาพที่เอื้อต่อการศึกษา และการค้นคว้าหาความรู้ของพระภิกษุสามเณร มี การจัดห้องสมุดของวัด เพื่อที่จะให้พระภิกษุสามเณร ได้ทำการศึกษาหาความรู้ด้วยตัวเองส่งเสริมการ จัดตั้งองค์กรมอบทุนการศึกษาแก่นักเรียนและพระภิกษุสามเณรตลอดถึงแม่ชี ในนามคณะสงฆ์

4. ด้านการเผยแผ่ศาสนาธรรม ได้แก่ คณะสงฆ์นครศรีธรรมราช กำหนดนโยบายและ แผนงาน ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา อย่างเป็นระบบและส่งเสริมพระภิกษุสามเณร ให้มีความรู้ ความสามารถทางการเผยแผ่และส่งเสริมอย่างจริงจัง ส่งเสริมการสร้าง สื่อสิ่งพิมพ์ การใช้ เทคโนโลยี ในการเผยแผ่ศาสนาธรรม ให้ทันต่อยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไปส่งเสริมให้มีการเผยแผ่ การทำ

สมาธิ วิปัสสนา อันเป็นหลักการปฏิบัติ ในทางพระพุทธศาสนา แก่ประชาชนส่งเสริมการเรียนด้านภาษาเพื่อเผยแผ่ศาสนธรรมแก่คนในต่างประเทศ

5. ด้านการสาธารณูปการ ได้แก่ ส่งเสริมการจัดอบรมถวายความรู้ด้านการก่อสร้างเสนาสนะภายในวัดแก่พระภิกษุ ส่งเสริมการวางแผนให้มีความสำคัญกับการวางแผนการก่อสร้างและปรับภูมิทัศน์ให้สวยงามและเหมาะสมรู้จักดูแลรักษาความสะอาดให้เรียบร้อยเมื่อเสื่อมชำรุดควรที่จะบูรณะซ่อมแซมให้อยู่ในสภาพเดิมส่งเสริมขับเคลื่อนแนวคิดที่มีความสัมพันธ์กับวัดภายนอกในต่างจังหวัดและบูรณาการเชื่อมโยงวัดโรงเรียนบ้านเข้าด้วยกัน

6. ด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ ได้แก่ ส่งเสริมให้มีความสำคัญ โดยมีนโยบายการพึ่งพาอาศัยซึ่งกัน เพื่อเป็นการสงเคราะห์ทั้งวัด บ้าน โรงเรียน ชุมชน และหน่วยงานของรัฐ ให้เป็นศูนย์รวมเดียวกัน โดยมีวัดเป็นศูนย์กลาง คณะสงฆ์ควรกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมโดยรวมและมีบทบาทการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ต้องดึงเยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของวัดและพระเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาสังคมและชุมชน ทั้งภาครัฐและเอกชนส่งเสริมสนับสนุนงบประมาณบางส่วนเพื่อช่วยสงเคราะห์บุคคลเหล่านั้นต้องสงเคราะห์ให้ครบทุกด้านทั้งถาวรวัตถุ ด้านการศึกษา การปกครอง หรือประเพณีวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นและธรรมชาติสิ่งแวดล้อม สิ่งเหล่านี้เจ้าอาวาสจะต้องรักษาด้วยการสาธารณสุขสงเคราะห์ต้องจัดลำดับความสำคัญว่าเรื่องไหนเป็นเรื่องเร่งด่วนเรื่องไหนควรที่จะมาทีหลัง เพื่อให้เป็นประโยชน์กับส่วนร่วมมากที่สุด

3.2. การบริหารกิจการงานด้านสาธารณสุขสงเคราะห์คณะสงฆ์จังหวัดนครศรีธรรมราช

การปฏิบัติงานสาธารณสุขสงเคราะห์ของคณะสงฆ์จังหวัดนครศรีธรรมราชในปัจจุบัน ได้แก่ ส่งเสริมให้มีความสำคัญ โดยมีนโยบายการพึ่งพาอาศัยซึ่งกัน เพื่อเป็นการสงเคราะห์ทั้งวัด บ้าน โรงเรียน ชุมชน และหน่วยงานของรัฐ ให้เป็นศูนย์รวมเดียวกัน โดยมีวัดเป็นศูนย์กลาง คณะสงฆ์ควรกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมโดยรวมและมีบทบาทการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน มีการช่วยเหลือเพื่อประชาชนทั่วไป ความสำคัญของการสาธารณสุขสงเคราะห์นอกจากเป็นการให้ความช่วยเหลือประชาชน ผู้ยากไร้ และประสพภัยแล้วยังหมายรวมถึงการเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสารทางราชการ เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้การฝึก อาชีพแก่ประชาชน การให้ใช้สถานที่วัดสำหรับดำเนินกิจกรรมเพื่อประโยชน์ส่วนรวม หลักการสาธารณสุขสงเคราะห์ เป็นภารกิจที่วัด หรือพระภิกษุสงฆ์ดำเนินการช่วยเหลือสังคมในรูปแบบต่าง ๆ ที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย ทั้งนี้โดยมุ่งเน้นเพื่อประโยชน์และความสุข แก่ประชาชนเป็นสำคัญ ได้แก่ กาสงเคราะห์พระภิกษุสามเณร และวัดที่ประสพภัยและขาดแคลน การให้วัดเป็นสถานที่ประกอบกรกุศลเกี่ยวกับเรื่องเกิด แก่ เจ็บ ตาย เช่น การสวดศพ การเผาศพ การทำบุญอุทิศ การถวายสังฆทาน เป็นต้น การให้วัดเป็นสถานที่จัดฝึกอบรมประชาชนด้านอาชีพต่าง ๆ การสงเคราะห์ผู้ป่วยโรคร้ายหรือผู้ป่วยยากไร้การจัดให้มีโรงพยาบาล การบริจาคทรัพย์

ส่วนตัว หรือชักชวนญาติโยมบริจาคทรัพย์จัดสร้างโรงพยาบาลการให้ ความรู้ข่าวสารแก่ชุมชนด้านต่าง ๆ เช่น การศึกษา การสาธารณสุขมูลฐาน การปกครอง การช่วยเหลือผู้ประสบ อุทกภัยหรือการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ต่าง ๆ เป็นต้น

การสาธารณสุขสงเคราะห์พระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นภารกิจกรมสำคัญของพระสงฆ์ในการทำงานช่วยเหลือชาวบ้านหรือคนส่วนมากหรือคนทั่วไป ซึ่งเป็นหน้าที่หลักของเจ้าอาวาสตามมาตรา 37 แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 ข้อ 4 บัญญัติไว้ว่า “ให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศล” ความหมายของข้อนี้ คือ ให้วัดกับบ้านต่างถ้อยที่ถ้อยอาศัยซึ่งกันและกัน ชาวบ้านช่วยกันทำนุบำรุงวัด บางคนถึงจะยากจนหาเข้ากินค่า อาศัยกระท่อมที่ชำรุดทรุดโทรมเป็นที่พำนักอาศัย แต่ด้วยแรงศรัทธามีเงินเพียงเล็กน้อยก็บริจาคสมทบสร้างกุฏิ วิหาร ถาวรวัตถุ ในวัดเพื่อความผาสุกของพระ ทางวัดจึงมีหน้าที่ต้องอำนวยความสะดวกแก่ชาวบ้านบ้าง ในทางที่ชอบนับว่าเป็นงานด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์โดยตรง

การดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล การบริหารจัดการสาธารณสุขสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช พิจารณาเป็นหลักใหญ่ ๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนและสังคมโดยกว้าง โดยการวางระบบเพื่อเกื้อกูล มีระบบคัดกรองการสร้างระบบต่าง ๆ ให้เกิดความโปร่งใส และควรรหาทุนทรัพย์หรือทรัพยากรต่าง ๆ ตลอดจนเสียสละด้านสถานที่ภายในวัด คณะสงฆ์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช มุ่งเน้นประชาชนที่ยากจน ให้การศึกษาแก่ผู้ด้อยโอกาสเป็นสำคัญ จะต้องให้ความช่วยเหลือเป็นอันดับแรกและประสานต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ดำเนินการต่อไปโดยวัดจะเป็นผู้สนับสนุนอีกหนึ่งทาง เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่องานสาธารณสุขสงเคราะห์และประชาชนในชุมชนนั้น ๆ

การช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณสุขประโยชน์ มีการจัดตั้งวางระบบมีการส่งเสริมสนับสนุนให้เขตพื้นที่ของวัดเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ คณะสงฆ์พยายามจัดหางบประมาณและทุนในการดำเนินงานอย่างเพียงพอเหมาะสม และประสานความร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐและหน่วยงานของเอกชน มีการสร้างกิจกรรมและส่งเสริมการมีส่วนกับชุมชนและจัดอย่างต่อเนื่องมีแบบแผนที่ชัดเจน มั่นคง ยั่งยืน โดยนำหลัก “บวร” มาใช้

การเกื้อกูลสาธารณะสมบัติสถานที่อันเป็นสาธารณะสมบัติ รูปแบบในการสนับสนุนสถานที่อันเป็นสาธารณะสมบัติ วัดมีส่วนร่วมสนับสนุนอุปถัมภ์ในการอำนวยความสะดวกสร้างสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดประโยชน์กับประชาชนในชุมชน เป็นศูนย์ประสานงานร่วมมือกันเพื่อการทำงานจะได้มีทิศทางเดียวกัน มีการติดตามประเมินผลเป็นต้นแบบในการช่วยเหลือเกื้อกูลสถานที่อันเป็นสาธารณะสมบัติของวัดให้เกิดประโยชน์สร้างความสงบสุขให้กับชุมชน

การเกื้อกูลประชาชนหรือสรรพสัตว์ คณะสงฆ์มีการนำเสนอการสงเคราะห์รูปแบบต่าง ๆ มีความหลากหลายพิจารณาตามความเป็นจริงและถูกต้องมีระบบตรวจสอบของวัดของชุมชนของหน่วยงานภาครัฐของหน่วยงานภาคเอกชนเข้ามาเกี่ยวข้องเพื่อที่จะการช่วยเหลือเกื้อกูล มีการ

วางแผนงาน การบริหารจัดการที่ดี และมีการแบ่งงานกระจายงานมีการประชาสัมพันธ์ให้ทั่วถึงแก่ประชาชน เป็นผู้นำด้านจิตวิญญาณพระสงฆ์จะต้องทำหน้าที่ด้านช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนทั่วไป โดยแนะนำชี้ทางผิดชี้ทางถูกให้กับญาติโยมผู้ยังขาดปัญญา

3.2.1 บทบาทพระสังฆาธิการด้านสาธารณสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช

บทบาทหน้าที่และความสำคัญของพระสงฆ์ในงานสาธารณสงเคราะห์ที่มีต่อประชาชนวัดเป็นศูนย์กลางของสังคม เป็นศูนย์กลางที่รวมจิตใจของประชาชน ส่วนพระภิกษุที่เป็นตัวแทนของวัด เป็นผู้นำทางจิตใจของประชาชน เป็นศูนย์กลางรวมแห่งความเชื่อถือ การร่วมมือกัน เป็นที่ประกอบพิธีกรรมหรือให้บริการด้านนี้ แต่สิ่งที่สำคัญที่สุด คือความรู้สึกของประชาชนต่อพระภิกษุสงฆ์ว่าเป็นผู้ที่มีสติปัญญารอบรู้วิชาการต่าง ๆ ทุกอย่างเหนือกว่าประชาชนทั่วไป สามารถเป็นที่ปรึกษาแนะนำชาวบ้านเป็นเครื่องรักษาความเคารพนับถือได้ยั่งยืนมั่นคงยิ่ง

สถาบันพระพุทธศาสนาสำหรับชนบทไทยนับได้ว่าเป็นที่ให้บริการที่มีความสมบูรณ์อยู่มาก โดยเฉพาะในสมัยก่อนวัดนอกจากทำหน้าที่ทางศาสนาแล้วยังทำหน้าที่เป็นโรงเรียนของชุมชน พระท่านเป็นครูสอนอย่างดี เอาใจใส่เป็นพิเศษยิ่งกว่าครูอาชีพในปัจจุบัน ทั้งนี้เพราะท่านเป็นคนในหมู่บ้านเกิดและโตขึ้นมาในสิ่งแวดล้อมเดียวกับนักเรียน เข้าใจปัญหาของชุมชน มีความผูกพันกับชุมชนอย่างลึกซึ้งจนแยกไม่ออก ในบางแห่งจะเห็นว่าพระสงฆ์ท่านยังทำหน้าที่เป็นนายแพทย์ หรือจิตแพทย์อย่างดีที่สามารถรักษาโรคภัยไข้เจ็บของชาวบ้านให้หายได้ เชื่อว่าใครคนนั้นจะหายหากหลวงพ่อบุญคุณได้ใช้เวทมนต์หรือพรมน้ำมนต์ ซึ่งเป็นวิธีการรักษาด้านจิต โดยพระซึ่งเป็นผู้แทนของวัดมีบทบาทเป็นผู้นำทางจิตใจของชาวบ้านในท้องถิ่น จึงเป็นหลักแห่งความยึดเหนี่ยวและมีส่วนร่วมอย่างสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่นชนบท เช่น การสร้างโรงเรียน ศาลาประชาคม หรือการสร้างบ่อน้ำสาธารณะ

การพัฒนางานสาธารณสงเคราะห์ เป็นการนำพางานการสงเคราะห์ให้เกิดความเจริญขึ้น โดยแนวทางแห่งพระพุทธศาสนา มุ่งเน้นสอนให้พัฒนาจิตใจเป็นหลักสำคัญเพื่อเพิ่มศักยภาพของมนุษย์ให้มีคุณภาพเจริญยิ่งขึ้นเพื่อไปขับเคลื่อนงานอย่างๆ ให้เจริญตามขึ้นมา ซึ่งเป็นหน้าที่ของพระสงฆ์ต้องไปพัฒนาจิตใจของประชาชน ให้ตื่นตัว ให้ก้าวหน้าทางธรรม เร่งให้เข้าศึกษาธรรม เร่งให้เข้าปฏิบัติธรรม เป็นการส่งเสริมความดีงาม การพัฒนาด้านจิตใจนั้น ต้องส่งเสริมให้มีการปฏิบัติประพฤติดุจธรรมในชีวิตประจำวัน เพื่อให้เกิดความสงบด้วยอำนาจธรรมอย่างแท้จริง เพราะถ้าคนเราเข้าถึงการปฏิบัติธรรมแล้วจะรู้คุณค่าของชีวิต รู้ว่าเกิดมาเพื่ออะไร อยู่เพื่ออะไร สิ่งดีงามอันควรทำนั้นคืออะไร พระสงฆ์ต้องช่วยให้คนฉลาด ให้คนก้าวหน้า ให้ใช้ปัญญาพิจารณาตัวเองให้มากขึ้น ให้อุบาสกอุบาสิกา มีศรัทธา มีศีลบริสุทธิ์ ไม่ถือมงคล ตื่นข่าว เชื่อกรรม เมื่อประพฤติดุจธรรม ธรรมก็รักษาเราคุ้มครองเราให้พ้นภัย

บทบาทพระสังฆาธิการด้านสาธารณสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ดำเนินการช่วยเหลือสังคมใน รูปแบบต่าง ๆ ที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย ทั้งนี้โดยมุ่งเน้นเพื่อประโยชน์และความสุข

แก่ประชาชนเป็นสำคัญ ได้แก่ การสงเคราะห์พระภิกษุสามเณร และวัดที่ประสบภัยและขาดแคลน การให้วัดเป็นสถานที่ประกอบกรกุศลเกี่ยวกับเรื่องเกิด แก่ เจ็บ ตาย เช่น การสวดศพ การเผาศพ การทำบุญอุทิศ การถวายสังฆทาน เป็นต้น การให้วัดเป็นสถานที่จัดฝึกอบรมประชาชนด้านอาชีพต่าง ๆ การสงเคราะห์ผู้ป่วยโรคร้ายหรือผู้ป่วยยากไร้การจัดให้มีโรงพยาบาล การบริจาคทรัพย์ส่วนตัว หรือ ชักชวนญาติโยมบริจาคทรัพย์จัดสร้างโรงพยาบาลการให้ ความรู้ข่าวสารแก่ชุมชนด้านต่าง ๆ เช่น การศึกษา การสาธารณสุขมูลฐาน การปกครอง การช่วยเหลือผู้ประสบ อุทกภัยหรือการบำเพ็ญ สาธารณะประโยชน์ต่าง ๆ เป็นต้น พระสังฆาธิการมีบทบาทหน้าที่สำคัญแยกโดยลักษณะมี 4 ประการ คือ

1. การดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล ได้แก่ การที่วัดหรือคณะสงฆ์ดำเนินการเอง ซึ่ง กิจอย่างใดอย่างหนึ่งมีวัตถุประสงค์ให้เป็นสาธารณะประโยชน์ เช่น กิจการหน่วยอบรมประจำตำบล กิจการห้องสมุดเพื่อประชาชน จัดอบรมวิชาชีพให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น เป็นต้น

2. การช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณะประโยชน์ ได้แก่ การช่วยเหลือ สนับสนุนส่งเสริมกิจการของรัฐหรือของเอกชนหรือผู้ใดผู้หนึ่งดำเนินการ และการนั้นเป็นไปเพื่อการ สาธารณะประโยชน์ เช่น การพัฒนาหมู่บ้าน การพัฒนาตำบล ขุดสระน้ำขนาดใหญ่เพื่อเป็นแหล่ง อุปโภคและเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ อนุรักษ์วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม การจัดหาทุนเพื่อการ สงเคราะห์และอื่น ๆ

3. การเกื้อกูลสาธารณะสมบัติสถานที่อื่นเป็นสาธารณะสมบัติ ได้แก่ การสร้างถนน ขุด ลอกคูคลอง สร้างโรงพยาบาลและจัดซื้อเครื่องมือแพทย์ สร้างการประปา สร้างเครื่องกำเนิดไฟฟ้า ปลุกต้นไม้ และอื่น ๆ

4. การเกื้อกูลประชาชนหรือสรรพสัตว์ ได้แก่ การช่วยเหลือประชาชนในการคอยช่วยเหลือ เช่น จัดตั้งหน่วยอาสาสมัครบรรเทาสาธารณะภัย ช่วยเหลือประชาชนทั้งด้านไฟไหม้และน้ำท่วม พร้อมมอบเครื่องอุปโภคบริโภคแก่ผู้ประสบภัย หรือในยามปกติก็ตั้งกองทุนทำอาหารเลี้ยงเด็กกำพร้า และเด็กด้อยโอกาส หรือกระบวนกรสงเคราะห์ปวงชนผู้ประสบภัยพิบัติจากวินาศภัย อุบัติเหตุ และ สาธารณะภัยซึ่งได้แก่ ภัย คือ ความยากจน ความเจ็บไข้

บทบาทหน้าที่ของวัดด้านสาธารณะสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช พอสรุปได้ ดังนี้

1. เป็นสถานที่ศึกษาสำหรับประชาชน
2. เป็นสถานสงเคราะห์
3. เป็นสถานที่สับปายะ คือเป็นที่สบายกายสบายใจ
4. เป็นสถานที่จุดพิพิธภัณฑสถาน
5. เป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา

6. เป็นสถานที่จัดงานเทศกาลและแสดงมหรสพต่าง ๆ
7. เป็นศูนย์กลางการบริการหรืองานปกครอง เช่น การเรียกประชุมเพื่อแจ้งกิจการหรือ
ข่าวสาร
8. เป็นสถานสวัสดิการ สงเคราะห์แก่คนยากจนและคนที่ไร้ที่พึ่งพิง
9. เป็นศูนย์กลางศิลปวัฒนธรรม
10. เป็นสถานที่แสดงความสามัคคี
11. เป็นคลังพัสดุสำหรับเก็บของเครื่องใช้ส่วนรวม
12. เป็นที่ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทและเป็นที่ให้คำปรึกษาแก่ชาวบ้าน
13. เป็น฼าปนสถาน
14. สันสอนธรรม อบรมศีลธรรมแก่ประชาชน
15. กระทำตนเป็นแบบอย่างแห่งความดี
16. ช่วยชาติประหยัดเศรษฐกิจตามพระวินัย
17. ช่วยในด้านการศึกษาของชาติ
18. สงเคราะห์จิตใจแก่ประชาชน
19. เป็นผู้นำในการพัฒนาสังคม

สรุปได้ว่า บทบาทพระสังฆาธิการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณสงเคราะห์ใน
จังหวัดนครศรีธรรมราช มีนโยบายการพึ่งพาอาศัยซึ่งกัน เพื่อเป็นการสงเคราะห์ทั้งวัด บ้าน โรงเรียน
ชุมชน และหน่วยงานของรัฐ ให้เป็นศูนย์รวมเดียวกัน โดยมีวัดเป็นศูนย์กลาง คณะสงฆ์มีกิจกรรมที่
เป็นประโยชน์ต่อสังคมโดยรวมและมีบทบาทการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

แผนการดำเนินงานในอนาคต

1. สร้างความมั่นคงด้านพระพุทธศาสนา โดยการปลูกฝังศรัทธาในพระพุทธศาสนา ผ่าน
การศึกษาพระปริยัติธรรม ธรรมศึกษา เพิ่มศักยภาพทางปัญญาแก่ศาสนทายาท
2. ยกระดับกระบวนการบริหารจัดการภายใน โดยอาศัยความร่วมมือภาคีเครือข่ายต่าง ๆ
เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ การพัฒนาระบบสารสนเทศให้ทันสมัย การพัฒนาหลักสูตรเชิงพุทธและ
นวัตกรรมวิชาการให้ทันสมัย
3. พัฒนาสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ ด้วยการเพิ่มขีดความสามารถของศาสนบุคคล เช่น พระ
นักเผยแผ่ พระนักเทศน์ พระสอนศีลธรรม
4. ยกระดับกระบวนการบริหารจัดการภายใน โดยอาศัยความร่วมมือภาคีเครือข่ายตาม
หลัก“บ ว ร”

5. สร้างความมั่นคงด้านพระพุทธศาสนา โดยการปลูกฝังศรัทธาในพระพุทธศาสนา ด้วยการสนับสนุนทุนการศึกษา และทรัพยากรทางการศึกษา เพิ่มศักยภาพทางปัญญา โดยการขยายโอกาสทางการศึกษาพระพุทธศาสนาแก่คฤหัสถ์

แผนยุทธศาสตร์คณะสงฆ์จังหวัดนครศรีธรรมราช

ตามนโยบายสู่การปฏิบัติแผนยุทธศาสตร์

1. สนับสนุนส่งเสริมและรับสนองงานการบริหารปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปอย่างคล่องตัว และมีประสิทธิภาพ โดยดำเนินการปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปตามพระธรรมวินัยกฎหมาย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง มติ ประกาศ พระบัญชาสมเด็จพระสังฆราช

2. กำกับควบคุมการสร้างพุทธศาสนสถานและพุทธศาสนวัตถุให้ถูกต้อง โดยมีจำนวนและขนาดเท่าที่พอเพียง เหมาะสม และจำเป็นตามประโยชน์ที่ พร้อมทั้งทำนุบำรุงพุทธศาสนสถานและพุทธศาสนวัตถุให้อยู่ในสภาพที่สะอาด ปลอดภัย ร่มรื่น สงบ เป็นที่น่าเลื่อมใสศรัทธา ผ่านกิจกรรมปรับภูมิทัศน์ของวัดให้สะอาด สงบ ร่มรื่นตามธรรมชาติเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตอย่างเรียบง่ายตามหลัก เศรษฐกิจพอเพียง และสืบสานประเพณี วิถีวัฒนธรรมไทยที่ดีงาม

3. สนับสนุนส่งเสริมศักยภาพและประสิทธิภาพของคณะสงฆ์ในการบริหารจัดการการเผยแผ่พระพุทธศาสนาและการปฏิบัติศาสนกิจอื่น ๆ พร้อมทั้งส่งเสริมให้พระภิกษุมีความรู้ ความสามารถในการแสดงธรรมและการเผยแผ่พระพุทธศาสนาผ่านกิจกรรมยกบิณฑบาตเข้าวัดฟังธรรมเนื่องในวันธรรมสวนะเพื่อให้วัดและพระภิกษุแสดงบทบาทในดำรงไว้พระพุทธศาสนาโดยการเผยแผ่หลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา อบรมคุณธรรมจริยธรรมสืบสานประเพณี วิถีวัฒนธรรมไทยที่ดีงาม แก่ให้กับเด็ก เยาวชน และประชาชน

4. สนับสนุนส่งเสริมและพัฒนาสร้างความมั่นคงด้านพระพุทธศาสนา โดยการปลูกฝังศรัทธาในพระพุทธศาสนา ด้วยการสนับสนุนทุนการศึกษา และทรัพยากรทางการศึกษา เพิ่มศักยภาพทางปัญญา โดยการขยายโอกาสทางการศึกษาพระพุทธศาสนาแก่คฤหัสถ์ ที่ผ่านมามีการสนับสนุนทุนการศึกษาประจำปีอย่างน้อยปีละ 100,000 บาท

5. สนับสนุนส่งเสริมและพัฒนาการสร้างค่านิยมและจิตสำนึกคุณธรรมจริยธรรมภายใต้หลักธรรมทางศาสนา ผ่านโครงการกิจกรรมส่งเสริมและสนับสนุนพระภิกษุในการเผยแผ่และอบรมคุณธรรมจริยธรรม ในสถานบันการศึกษาเพื่อให้พระภิกษุแสดงบทบาทในการเผยแผ่หลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา อบรมคุณธรรมจริยธรรม แก่เยาวชนในสถานศึกษา

6. สนับสนุนส่งเสริมกิจกรรมส่งเสริมและสนับสนุนเทิดทูนไว้ซึ่งสถาบันสำคัญทางสังคม ได้แก่ สถาบันชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์ในมิติทางศาสนา เพื่อเป็นแนวทางให้พุทธศาสนิกชนได้เห็นถึงความสำคัญและแสดงออกซึ่งความจงรักภักดีต่อสถาบันสำคัญทางสังคมได้แก่ สถาบันชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์

7. สนับสนุนส่งเสริมให้พุทธศาสนิกชนทุกหมู่เหล่าเห็นคุณค่าและความสำคัญของพุทธศาสนา ผ่านกิจกรรมส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เนื่องในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา - วันมาฆบูชา - วันวิสาขบูชา - วันอาสาฬหบูชา - วันเข้าพรรษา เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาและปฏิบัติ ตามหลักธรรมคาสอนทางพระพุทธศาสนาซึ่งเป็นแนวทางการดำเนินชีวิตอันประเสริฐและดีงามแก่พุทธศาสนิกชน

8. สนับสนุนส่งเสริมการพุทธศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ (การศึกษาสงฆ์) ให้เจริญรุ่งเรืองทุกระดับ ทั้งด้านการศึกษาพระปริยัติธรรม การศึกษาปฏิบัติธรรม การศึกษาสงเคราะห์ และการศึกษาอื่นใดที่คณะสงฆ์จัดขึ้น

9. สนับสนุนส่งเสริมให้องค์กรเอกชนของพุทธศาสนิกชนมีความเข้มแข็งและมีส่วนร่วมในการอุปถัมภ์และคุ้มครองพระพุทธศาสนา โดยให้องค์กรเหล่านั้นผนึกกำลังกันอย่างเป็นเอกภาพและมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งประสานกับทุกภาคส่วนของสังคมเพื่อควมมีประสิทธิผล

10. สนับสนุนแนวทางส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุและประชาชนทั่วไปผ่านอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในมิติทางศาสนาผ่านกิจกรรมพัฒนาศักยภาพ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในมิติทางศาสนาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุและประชาชนทั่วไป

11. สนับสนุนส่งเสริมสร้างความมั่นคงด้านพระพุทธศาสนา โดยการปลูกฝังศรัทธาให้เข้มแข็ง ผ่านกิจกรรมการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ ผู้ได้รับความเดือดร้อน ไรที่พึ่ง

12. สนับสนุนส่งเสริมและพัฒนาอนุรักษ์สืบสานประเพณี วิถีชีวิตวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ดีงาม เช่น สงกรานต์ สาทร์เดือนสิบ สวดมนต์ข้ามปี เพื่อสร้างความสามัคคีของคนในชุมชน และเป็นการสร้างจิตสำนึกรักษาบ้านเกิดให้แก่สมาชิกในชุมชน

13. กิจกรรมศาสนสงเคราะห์ให้การสนับสนุนส่งเสริมสถาบันการศึกษาและสนับสนุนด้านสาธารณสุขผ่านทางโรงพยาบาลในท้องถิ่น ผ่านการมอบทุนสนับสนุนอุปกรณ์ทางการแพทย์ รวมเป็นเงิน 100,000 บาท

14. กิจกรรมศาสนสงเคราะห์ให้การสนับสนุนส่งเสริมด้านสุขภาพของพระภิกษุสงฆ์ในอำเภอปากพนัง ผ่านกองทุนสงฆ์อาพาธวัดรามประดิษฐ์

3.3. บริบทของพื้นที่

นครศรีธรรมราช หรืออาณาจักรตามพรลิงค์ เป็นเมืองที่ถือได้ว่าเป็นเมืองหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างมากในภาคใต้ โดยหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่เก่าแก่ที่สุด ที่มีการกล่าวถึงตามพรลิงค์หรือนครศรีธรรมราช คือ คัมภีร์บาลีมหานิเทศน์ ซึ่งมีการสันนิษฐานว่า แต่งขึ้นในราวพุทธศตวรรษที่ 7-8 แสดงการให้เห็นถึงการเป็นเมืองท่าที่สำคัญ แต่หลักฐานทางโบราณคดีแสดงให้เห็นว่ามีการอยู่อาศัยของผู้คนมาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ ตั้งแต่ช่วงยุคหินกลาง ถึงช่วงยุคหินใหม่

ต่อมาราว พุทธศตวรรษที่ 5-11 เป็นช่วงแรกเริ่มประวัติศาสตร์ ซึ่งเป็นช่วงที่มีการเดินทางเข้ามาติดต่อจากภายนอก โดยเฉพาะจากจีน และอินเดีย เริ่มปรากฏการเป็นเมืองท่า มีหลักฐานที่สำคัญคือ กลองมโหระทึก (ฉัฏฐภัทร จันทวิช 2540, หน้า 44)

เริ่มมีการเข้ามาของศาสนาพราหมณ์และพุทธศาสนา ราวพุทธศตวรรษที่ 10-11 เนื่องจากมีการพบหลักฐานทางโบราณคดีเนื่องในศาสนาพราหมณ์ ได้แก่พระวิษณุศิวลา อายุราวพุทธศตวรรษที่ 10-11 ที่หอพระนารายณ์ อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช นอกจากนี้แล้วก็ยังพบเศียรพระพุทธรูปศิลา อายุราวพุทธศตวรรษที่ 10-11 ที่อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช

พุทธศตวรรษที่ 12 เป็นช่วงที่เข้าสู่สมัยแรกเริ่มประวัติศาสตร์ หลักฐานทางโบราณคดีอาทิเช่น จารึกวัดมเหยงค์ (ร้าง) อายุราวพุทธศตวรรษที่ 12 ซึ่งกล่าวถึงเรื่องราวของพุทธศาสนา(ฉัฏฐภัทร จันทวิช 2540, หน้า 101) การพบศิลาจารึกหุบเขาช่องคอย ซึ่งกล่าวถึงการบูชาพระศิวะ ในศาสนาพราหมณ์

พุทธศตวรรษที่ 13-15 เป็นช่วงที่นครศรีธรรมราช เป็นส่วนหนึ่งของสมาพันธรัฐศรีวิชัยโดยมีการรับอิทธิพลของศาสนาพุทธมหายาน อาทิเช่น พระอวโลกิเตศวรสำริด ราวพุทธศตวรรษที่13-14 (ฉัฏฐภัทร จันทวิช 2540, หน้า 54) และสันนิษฐานได้ว่ามีการติดต่อค้าขายกับจีน เนื่องจากมีการพบเครื่องถ้วยจีน จากบริเวณคลองท่าเรือ อำเภอเมืองนครศรีธรรมราชและในหลายพื้นที่ในนครศรีธรรมราช เช่น กระจุกสองหู เคลือบสีเขียวมะกอก สมัยราชวงศ์ถัง ราวพุทธศตวรรษที่ 13-14 เป็นต้น (ฉัฏฐภัทร จันทวิช 2540, หน้า 148)

พุทธศตวรรษที่ 16-18 เป็นช่วงที่นครศรีธรรมราช มีการติดต่อกับอาณาจักรทางภาคกลาง และมีการรับอิทธิพลจากอาณาจักรเขมร ทำให้พบหลักฐานทางด้านโบราณคดี อาทิเช่นพระนางปรัชญาปารมิตา ศิลปะลพบุรี ราวพุทธศตวรรษที่ 18 พระวิษณุ 4 กร สำริด ศิลปะลพบุรีราวพุทธศตวรรษที่ 16-18 ต่อมาราวปลายพุทธศตวรรษที่ 18 นครศรีธรรมราช ได้พัฒนาเป็นเมืองท่าที่มีความสำคัญอย่างมาก ทางด้านการค้า พบเครื่องถ้วยสมัยราชวงศ์ซ่ง-หยวน, เครื่องถ้วยสุโขทัย , เครื่องถ้วยลพบุรี เป็นศูนย์กลางปกครองเมือง 12 นคร และมีการนำศาสนาพุทธนิกายลังกาวงศ์เข้ามาจากลังกา โดยหลักฐานที่สำคัญคือ พระบรมธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราช ซึ่งได้รับอิทธิพลจากลังกา หลังจากศรีวิชัยได้ล่มสลายไปราวปลายพุทธศตวรรษที่ 18 และในช่วงพุทธศตวรรษที่ 19 นครศรีธรรมราช มีการติดต่อกับอาณาจักรสุโขทัย และเมืองต่าง ๆ ในลุ่มน้ำเจ้าพระยา โดยเฉพาะอย่างยิ่งพุทธศาสนา นิกายลังกาวงศ์ และมีการเผยแพร่ไปยังพื้นที่ต่าง ๆ

ในอดีตการบริหารและการปกครองเป็นไปตามสมัยสุโขทัย อยุธยา กรุงธนบุรี รัตนโกสินทร์ จนมาถึงปัจจุบัน มีการจัดโครงสร้างการบริหารและการปกครองคณะสงฆ์เป็นไปตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 การตราพระราชบัญญัติฉบับนี้เกิดจากความต้องการของรัฐบาลในสมัยนั้นซึ่งมีจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นนายกรัฐมนตรีที่มุ่งปรับเปลี่ยนรูปแบบการปกครองคณะสงฆ์ให้

สอดคล้องกับนโยบายการปกครองประเทศของจอมพลสฤษดิ์ ที่นิยมการรวบอำนาจการตัดสินใจเด็ดขาดไว้กับผู้นำที่เข้มแข็ง จอมพลสฤษดิ์ เห็นว่าการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่กำหนดให้มีการถ่วงดุลอำนาจกันนั้นนำมาซึ่งความล่าช้าและความขาดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ดังนั้นจึงเห็นว่าการแยกอำนาจบัญชาการคณะสงฆ์ออกเป็น 3 ทาง คือ สังฆสภาคณะสังฆมนตรี และคณะวินัยธร ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2484 เป็นระบบที่มีผลบั่นทอนประสิทธิภาพในการดำเนินกิจการคณะสงฆ์ให้ต้องประสบอุปสรรคและล่าช้า

ด้วยเหตุผลดังกล่าวครั้นเมื่อปี พ.ศ.2503 เมื่อคณะกรรมการทำงานเสร็จ รัฐบาลจึงได้ตราพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ฉบับใหม่ขึ้นใน พ.ศ.2505 เมื่อคณะกรรมการทำงานเสร็จ รัฐบาลจึงได้ตราพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาร่างรัฐธรรมนูญในฐานะรัฐสภา เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้คือ “โดยที่การจัดดำเนินกิจการคณะสงฆ์ มิใช่เป็นกิจการอันแบ่งแยกอำนาจดำเนินการด้วยวัตถุประสงค์เพื่อการถ่วงดุลอำนาจ เช่นที่ เป็นอยู่ตามกฎหมายในปัจจุบัน และโดยระบบเช่นว่านั้นเป็นผลบั่นทอนประสิทธิภาพแห่งการดำเนินกิจการจึงสมควรแก้ไขปรับปรุงเสียใหม่ ให้สมเด็จพระสังฆราชองค์สกลมหาสังฆปริณายก ทรงบัญชาการคณะสงฆ์ทางมหาเถรสมาคมตามอำนาจกฎหมายและพระธรรมวินัย ทั้งนี้เพื่อความเจริญรุ่งเรืองแห่งพระพุทธศาสนา”

จากการที่กล่าวข้างต้น การปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครศรีธรรมราช จึงเป็นไปตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 และพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2535 แก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติ โดยการบริหารและการปกครองของคณะสงฆ์จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นไปในรูปแบบการจัดระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ส่วนภูมิภาคเป็นไปตามความในมาตรา 22 ของพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 ที่กำหนด ตำแหน่งพระสังฆาธิการหรือผู้ปกครองคณะสงฆ์ตามลำดับชั้นคือ 1) เจ้าคณะภาค 2) เจ้าคณะจังหวัด 3) เจ้าคณะอำเภอ 4) เจ้าคณะตำบล และ 5) เจ้าอาวาส (พระวิสุทธิภักทธาดา (ประสิทธิ์ พรหมรังสี), 2547, หน้า 67)

จังหวัดนครศรีธรรมราช แบ่งเขตการปกครองตามลักษณะพื้นที่ออกเป็น 23 อำเภอ 165 ตำบล 1,551 หมู่บ้าน มีส่วนราชการส่วนภูมิภาค จำนวน 34 ส่วนราชการ และอำเภอ 23 อำเภอ ส่วนราชการส่วนกลาง 97 หน่วยงานและปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 185 แห่ง ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัด 1 แห่ง เทศบาล 54 แห่ง (แยกเป็นเทศบาลนคร 1 แห่ง เทศบาลเมือง 3 แห่ง และเทศบาลตำบล 50 แห่ง) และ องค์การบริหารส่วนตำบล 130 แห่ง

ประชาชนชาวนครศรีธรรมราชส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธประมาณ 93.61% มีวัดทางพุทธศาสนา 626 แห่ง มีพระภิกษุ 4,623 รูป สามเณร 490 รูป รองลงมาได้แก่ ศาสนาอิสลาม 6.17% มัสยิด 122 แห่ง ศาสนาคริสต์ 0.20% มีโบสถ์คริสต์ 27 แห่ง

3.4. บทสรุป

การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีการสร้างแนวดำเนินการในงานสาธารณสงเคราะห์ คือ วัดและคณะสงฆ์ต้องมีการวางแผนงานที่ดีและมีการแบ่งงาน กระจายงานในด้านการพัฒนาจิตใจให้แก่ประชาชนอย่างทั่วถึงทุกพื้นที่ สร้างแนวดำเนินการในงานสาธารณสงเคราะห์ วัดมีการสร้างกิจกรรมและส่งเสริมการมีส่วนกับชุมชนในงานพัฒนาจิตใจ และจัดอย่างต่อเนื่องมีแบบแผนที่ชัดเจนและมั่นคง การสร้างแนวดำเนินการในงานสาธารณสงเคราะห์ต้องจัดหางบประมาณและทุนในการทำงานอย่างเพียงพอเหมาะสม และต้องร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐและหน่วยงานของเอกชนเพื่อจะได้ร่วมมือกันทำงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สร้างแนวดำเนินการในงานสาธารณสงเคราะห์คณะสงฆ์ต้องให้ความสำคัญในการส่งเสริมสนับสนุน และต้องมีประสานงานร่วมมือ เป็นเครือข่ายเดียวกัน เพื่อการทำงานจะได้มีทิศทางเดียวกัน การสร้างแนวดำเนินการในงานสาธารณสงเคราะห์ตลอดจนวัดพัฒนาส่งเสริมบุคลากรที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพในการทำงานและรองรับการปฏิบัติงานในอนาคตเป็นจำนวนมาก ที่สำคัญควรทำงานอย่างมีระบบเป็นแนวทางเดียวกัน มีเครือข่ายร่วมมือกันโดยการใช้ความรู้ความสามารถของบุคลากรให้เต็มศักยภาพ สร้างแนวดำเนินการในการเป็นศูนย์กลางประสานงานระหว่างวัด บ้าน และหน่วยงานในการที่จะร่วมกันพัฒนาท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้าในทุกด้าน เช่น การสร้างแนวดำเนินการช่วยกันพัฒนาท้องถิ่นให้มีความรู้ความสามารถเหมาะสมกับภูมิปัญญาของตนโดยเฉพาะอย่างยิ่งช่วยกันปลูกจิตสำนึกให้ทุกคนมีศีลธรรม ซึ่งจะเป็นรากฐานในการพัฒนาด้านอื่น ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ จัดตั้งกองทุนสงเคราะห์การศึกษาขึ้นเพื่อสนับสนุน มอบทุนการศึกษาให้แก่เด็กนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ และส่งเสริมทุนการศึกษาต่อเนื่องให้กับเด็กเยาวชนที่ไปศึกษาต่อในระดับการศึกษาที่สูงขึ้นตามสถาบันการศึกษาต่าง ๆ การเกื้อกูลสาธารณสมบัติสถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติของชาติ ที่ชุมชนได้ก่อสร้างขึ้นมาเป็นรูปธรรม ตั้งแต่การสร้างวัด โรงเรียน โรงพยาบาลถนน ประปาหมู่บ้าน พิพิธภัณฑสถาน สามารถให้ความร่วมมือโดยการเข้าไปมีส่วนร่วมเป็นตัวกลางประสานงานและสานต่อการแก้ไขปัญหาให้ต่อเนื่องในฐานะที่มีส่วนร่วมในชุมชน ผลิตบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ และมีใจรักที่ช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์และสรรพสัตว์ จัดให้มีบรรยากาศเข้ากับประชาชน ไม่สร้างค่านิยมใหม่ ๆ ให้คณะสงฆ์และประชาชนได้ดำเนินชีวิตในทางที่เหมาะสมเหมือนกันมีการจัดตั้งมูลนิธิเพื่อช่วยเหลือประชาชนที่เดือดร้อน โดยการจัดตั้งคณะทำงานและวางแผนการจัดตั้งโครงสร้างในการช่วยเหลือประชาชน จัดวัดเหมาะสมในการช่วยเหลือประชาชน คือเนื่องจากเป็นสถานที่ที่สงบสุขร่มเย็น มีการประสานกับหน่วยงานที่มีความรับผิดชอบโดยตรงอยู่แล้วทั้งทางภาครัฐและภาคเอกชนสาธารณะ เช่น การสร้างโรงพยาบาล การสร้างถนน การสร้างศาลา การสร้างอาคารเรียน การสร้างสถานีตำรวจ มีการสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องในทางศาสนา เช่น แก่นแท้ของพระพุทธศาสนา จุดประสงค์ในการ

ทำบุญหรือการทำความดี จัดวัดให้สะอาด ร่มเย็น สงบ เป็นสถานที่พร้อมในการอบรมศีลธรรม
ประชาชนทั่วไปที่เข้ามารับการอบรม

บทที่ 4

วิเคราะห์การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณะสงเคราะห์: กรณีศึกษา

พระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช

การศึกษาค้นคว้าข้อมูลในบทนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาทั้งในส่วนของภาคเอกสารและ ประสพการณ์ภาคสนามของผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากการสัมภาษณ์เชิงลึก ทั้งนี้เพื่อนำข้อมูลที่ได้มา วิเคราะห์สังเคราะห์เป็นฐานข้อมูลในด้านเนื้อหาและหลักแนวคิดพื้นฐานในการวิเคราะห์การบริหาร กิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณะสงเคราะห์: กรณีศึกษาพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช ดังมี รายละเอียดของเนื้อหาแต่ละประเด็นดังต่อไปนี้

- 4.1 วิเคราะห์การดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล
- 4.2 วิเคราะห์การช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณะประโยชน์
- 4.3 วิเคราะห์การช่วยเหลือเกื้อกูลสถานที่อื่นเป็นสาธารณะสมบัติ
- 4.4 วิเคราะห์การช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนทั่วไป
- 4.5 บทสรุป

4.1. วิเคราะห์การดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล

งานสาธารณะสงเคราะห์ เป็นงานเกี่ยวข้องกับภารกิจที่พระสงฆ์ให้ความสำคัญ ให้ความสำคัญ สงเคราะห์ประชาชนในชุมชนและสังคม โดยมีวัดและพระภิกษุสามเณรเป็นผู้นำ ที่สำคัญ และเป็น การ ดำเนินการช่วยเหลือสังคมทางวัตถุและจิตใจในรูปแบบต่าง ๆ บทบาทหน้าที่ทางสังคมสงเคราะห์ของ พระสงฆ์ ประกอบด้วย 1) บทบาทด้านการศึกษา พระเป็นผู้สอนและอบรมเยาวชนให้รู้หนังสือ ให้ เป็นผู้มีศีลธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม อนุเคราะห์การจัดตั้งโรงเรียนสอนเด็กก่อนวัยเรียน ชักชวนชาวบ้านให้สนับสนุน ด้วยทุนการศึกษาและอุปกรณ์การเรียน 2) บทบาทด้านการสาธารณะสุข พระสงฆ์ในอดีตและปัจจุบันให้การรักษาพยาบาล แก่ชาวบ้านในทุกระดับความเจ็บป่วย โรคบางโรค หายด้วยแรงศรัทธาที่ผู้ป่วยมีต่อพระ 3) บทบาทด้านการพัฒนาจิตใจประชาชน พระสงฆ์ให้ธรรมทาง แก่ประชาชน จิตใจ ที่พัฒนาแล้วจะไม่วุ่นวาย เข้าใจความหมายของ ธรรมย่อมคุ้มครองผู้ประพฤติ ธรรม นอกจากนี้ การสอนปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน ก็สามารถช่วยให้เกิดสุขสงบทางจิตใจได้มาก 4) บทบาทด้านการสงเคราะห์ทางจิต ด้านนี้พระสงฆ์มีบทบาทมีส่วนช่วยสุขภาพจิตของประชาชนได้มาก งานสังคมสงเคราะห์ที่พระสงฆ์จะทำได้โดยตรง คือ งานสงเคราะห์ ทางจิตใจได้มาก 5) บทบาทด้าน การพัฒนาท้องถิ่น ในชนบทพระสงฆ์มีบทบาทในฐานะผู้นำด้านการเสนอความคิดริเริ่ม และระดม ความร่วมมือของชาวบ้านในการพัฒนาต่าง ๆ

การสาธารณสงเคราะห์ เป็นกิจกรรมการทำงานช่วยเหลือชาวบ้านหรือคนส่วนมากหรือคนทั่วไป หน้าที่ของเจ้าอาวาสตามมาตรา 37 แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 ข้อ 4 บัญญัติไว้ว่า “ให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศล” ความหมายของข้อนี้ คือ ให้วัดกับบ้านต่างถ้อยที่ถ้อยอาศัยซึ่งกันและกัน ชาวบ้านช่วยกันทำนุบำรุงวัด บางคนถึงจะยากจนหาเข้ากินค่า อาศัยกระท่อมที่ชำรุดทรุดโทรมเป็นที่พำนักอาศัย แต่ด้วยแรงศรัทธามีเงินเพียงเล็กน้อยก็บริจาคสมทบสร้างกุฏิ วิหาร ถาวรวัตถุ ในวัดเพื่อความผาสุกของพระทางวัดจึงมีหน้าที่ต้องอำนวยความสะดวกแก่ชาวบ้านบ้าง ในทางที่ขอบันว่าเป็นงานด้านการสาธารณสงเคราะห์โดยตรง และความสำคัญของภารกิจด้านนี้ว่า การสาธารณสงเคราะห์เป็นการแสดงบทบาทของภิกษุสงฆ์ ในด้านสังคมสงเคราะห์ ทั้งการสงเคราะห์บุคคลและสาธารณสงเคราะห์ ดังที่กำหนดไว้ในอำนาจหน้าที่ มหาเถรสมาคมข้อหนึ่งว่า “ควบคุมและส่งเสริมการสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์” (ม.15 ตรี) และในระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ส่วนกลาง ได้กำหนดไว้ว่า “วิธีดำเนินการสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์ ให้เป็นไปตามที่กำหนดในระเบียบมหาเถรสมาคม” การสาธารณสงเคราะห์ แยกโดยลักษณะที่ควรจะเป็นมี 4 คือ 1. การดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล 2. การช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์ 3. การช่วยเหลือเกื้อกูลสถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติ 4. การช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนทั่วไป

การดำเนินกิจกรรมเพื่อการช่วยเหลือเกื้อกูล การบริหารจัดการสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช พิจารณาเป็นหลักใหญ่ ๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนและสังคมโดยกว้าง โดยการวางระบบเพื่อเกื้อกูล มีระบบคัดกรองการสร้างระบบต่าง ๆ ให้เกิดความโปร่งใส และควรวางทุนทรัพย์หรือทรัพยากรต่าง ๆ ตลอดจนเสียสละด้านสถานที่ภายในวัด คณะสงฆ์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช มุ่งเน้นประชาชนที่ยากจน ให้การศึกษาแก่ผู้ด้อยโอกาสเป็นสำคัญ จะต้องให้ความช่วยเหลือเป็นอันดับแรกและประสานต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ดำเนินการต่อไปโดยวัดจะเป็นผู้สนับสนุนอีกหนึ่งทาง เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่องานสาธารณสงเคราะห์และประชาชนในชุมชนนั้น ๆ สอดคล้องกับแนวคิดของ บุญศรี พานะจิตต์ และคณะ, (2545, หน้า 24-25) กล่าวว่า การสาธารณสงเคราะห์เป็นการแสดงบทบาทของภิกษุสงฆ์ ในด้านสังคมสงเคราะห์ ทั้งการสงเคราะห์บุคคลและสาธารณสงเคราะห์ โดยมีภิกษุสงฆ์เป็นผู้นำชุมชนในการบริจาคช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติต่าง ๆ เพราะภิกษุสงฆ์เป็นศูนย์กลางเชื่อมประสานระหว่างคนจนกับคนรวย ปัจจัยที่ได้รับบริจาคมา ภิกษุสงฆ์ก็ใช้ทำประโยชน์เป็นสาธารณะกุศล และช่วยเหลือบุคคลผู้ขาดแคลน และด้อยโอกาสดังกล่าวมาแล้ว ลักษณะการสาธารณสงเคราะห์มีลักษณะ คือ การดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล ได้แก่ การที่วัดหรือคณะสงฆ์ดำเนินการเองซึ่งกิจการอย่างมตอย่างหนึ่งที่มีวัตถุประสงค์ให้เป็นสาธารณประโยชน์ เช่นกิจการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล กิจการห้องสมุดเพื่อประชาชน จัด

อบรมวิชาชีพให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น เป็นต้น นอกจากนี้กรมการศาสนา (2542, หน้า 24) ได้เสนอรายงาน สภาพสังคมไทยด้านบทบาทของพระสงฆ์ในการสงเคราะห์ประชาชน ไว้ดังนี้

1. ให้ที่พักอาศัย ตลอดจนอาหาร เครื่องนุ่งห่ม และทุนการศึกษาแก่เด็กจากครอบครัวที่ยากจน

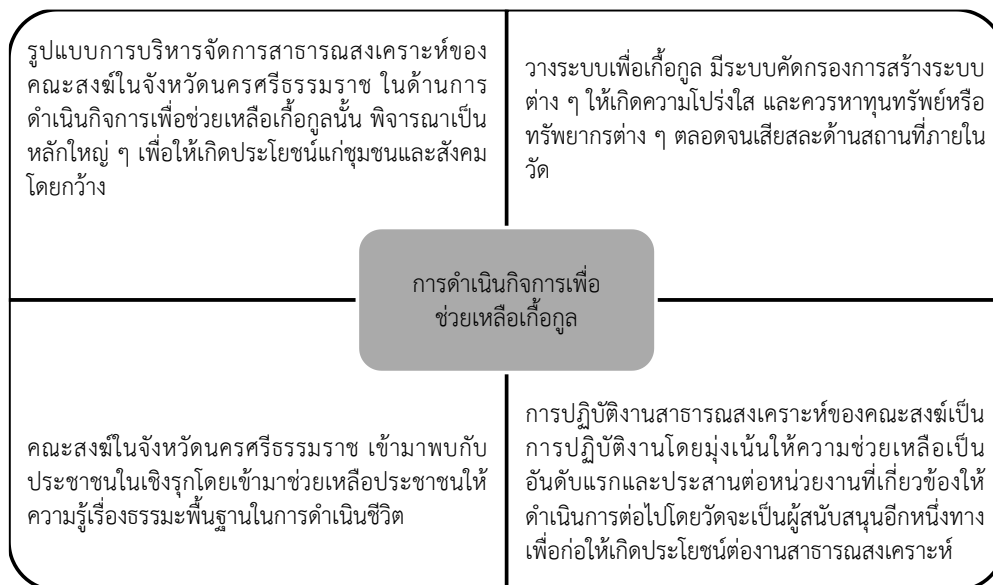
2. ให้สถานศึกษาของรัฐและท้องถิ่นใช้ที่ดินของวัดและใช้เป็นอาคารเรียน

3. ให้วัดตั้งและดำเนินการโรงเรียนราษฎร์เองตามกฎหมาย โรงเรียนราษฎร์เป็นโรงเรียนสำหรับนักเรียนยากจน ให้ศึกษาเล่าเรียนโดยไม่เสียค่าเล่าเรียน บางแห่งจัดเก็บค่าเล่าเรียนแต่ในอัตราต่ำ บางวัดจัดให้มีการศึกษาผู้ใหญ่สำหรับพระภิกษุสามเณร ตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษา

4. จัดการสอนศีลธรรม จริยธรรมในโรงเรียน โดยคณะสงฆ์เป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายในการส่งพระภิกษุไปช่วยสอนศีลธรรม จริยธรรม ไปตามโรงเรียนต่าง ๆ มีการสอนรายชั่วโมงตามหลักสูตร หรือไปสอนในรูปแบบการประชุม สัมมนา ให้สถานศึกษาเป็นครั้งคราว ทั้งในระดับประถม มัธยม และอุดมศึกษา ทว่าราชอาณาจักร ตลอดจนจัดสอนธรรมศึกษาแก่นักเรียนตามสำนักของสงฆ์

5. จัดตั้งโรงเรียนสอนเด็กก่อนเกณฑ์ เป็นการสงเคราะห์ด้านการศึกษาที่กรมการศาสนา ร่วมกับเจ้าอาวาสวัดต่าง ๆ จัดขึ้น เพื่อวางรากฐานการศึกษาแก่เด็กก่อนวัยเรียนในท้องถิ่น เป็นการปลูกฝังให้เด็กใกล้ชิดศรัทธาพระพุทธศาสนา ทั้งนี้ให้พระภิกษุ สามเณร ผู้มีความรู้ความสามารถได้ทำคุณประโยชน์ให้แก่ท้องถิ่น และชุมชนที่อาศัย พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทยา คงคปโม) (2550, หน้า 61-62) กล่าวว่า การดำเนินการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล ได้แก่ วัดหรือคณะสงฆ์ ดำเนินกิจการอย่างใดอย่างหนึ่งที่มีวัตถุประสงค์ให้เป็นสาธารณะประโยชน์ เช่น กิจการหน่วยอบรมประชาชนประจำ ตำบล กิจการห้องสมุดเพื่อประชาชน การตั้งมูลนิธิเพื่อคนยากจนหรือกิจการอื่น ๆ กิจการเหล่านี้อาจเป็นกิจการที่ทำเองหรือ โครงการที่กำหนดเอง ที่เป็นกิจการประจำ หรือกิจการชั่วคราวก็ได้ สอดคล้องกับการสาธารณะสงเคราะห์นั้น พระสงฆ์ควรมีบทบาทหน้าที่สำคัญ แยกโดยลักษณะคือ (พระครูปลัดอาทิตย อดตเวที (ชองตี), 2546, หน้า 89) การดำเนินการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล เช่น หน่วยอบรมอปต. ห้องสมุดเพื่อประชาชน มูลนิธิเพื่อคนยากจน นอกจากนี้ พระประภา กิจโกศล (2534, หน้า 54) ได้กล่าวถึง การพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์ว่า พระสงฆ์ควรดำเนินการพัฒนาประชาชน โดยเน้นการพัฒนาจิตใจเป็นหลัก โดยการจัดตั้งโครงการณรงค์ ลดละ เลิก อบายมุข และโครงการเสริมเพื่อพัฒนาสภาพเป็นอยู่ของประชาชน เช่นโครงการศูนย์เด็กเล็ก ฯลฯ พระสงฆ์ต้องมีบทบาทภาวะผู้นำสำคัญในการชักชวนให้ประชาชนให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมและโครงการโดยลักษณะการมีส่วนร่วมในการวางแผนและดำเนินงานและได้รับแบ่งปันผลประโยชน์ทำเทียมกัน และมีการพัฒนาจิตใจของประชาชนควบคู่กันไป สอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของ **ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 8** (เมื่อวันที่ 25 มิถุนายน 2567) ได้ให้ความเห็นว่า “รูปแบบการบริหารจัดการสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ในด้านการดำเนินการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลนั้น ควรพิจารณาเป็นหลักใหญ่ ๆ

เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนและสังคมโดยกว้าง โดยการวางระบบเพื่อเกื้อกูล เปิดรับบริจาคสิ่งของ และสิ่งต่าง ๆ และแบ่งจ่ายโดยความเป็นธรรมโดยมีระบบคัดกรองการสร้างระบบต่าง ๆ ให้เกิดความโปร่งใส จัดตั้งโครงการที่เกิดประโยชน์คืนคนดีสู่สังคม จัดตั้งศูนย์ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการจัดตั้งโรงงาน เพื่อช่วยเหลือผู้ที่ประสบภัยต่าง ๆ ผู้ที่ยากไร้ซึ่งถือได้ว่าเป็นการช่วยเหลือเกื้อกูลแก่ประชาชนโดยตรง ซึ่งหลักต่าง ๆ ควรมีระบบปฏิบัติการที่ถูกต้องมีบุคคลรับผิดชอบมีการตรวจสอบและดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อกันข้อครหาต่าง ๆ ซึ่งระบบจะเป็นตัวขับเคลื่อนรายการทำประโยชน์ให้กับด้านงานสาธารณสงเคราะห์ของวัด” และสอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของ **ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 6** (เมื่อวันที่ 27 มิถุนายน 2567) ได้ให้ความเห็นว่า “ส่วนของวัดด้านการดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล นั้น เบื้องต้นวัดควรเปิดกว้างให้กับประชาชนในทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นการเอื้อเพื่อสถานที่จัดทำสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นความรู้ในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็ความรู้ทางด้านศิลปวัฒนธรรม จัดให้วัดเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ อำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็กิจกรรมของหน่วยงานภาครัฐก็ดี หรือหน่วยงานของภาคเอกชนรวมทั้งอำนวยความสะดวกให้กับประชาชนภายในชุมชนในการใช้สถานที่” สอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของ **ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 7** (เมื่อวันที่ 25 มิถุนายน 2567) ได้ให้ความเห็นว่า “วัดควรมีการจัดตั้งโรงงานเพื่อช่วยเหลือสำหรับผู้ยากไร้และสนับสนุนในกิจกรรมด้านต่าง ๆ หรือจัดทำสถานที่ที่เกิดประโยชน์ เช่น มีลานกีฬาและพื้นที่การช่วยเหลือประชาชนที่ประสบภัยต่าง ๆ ในยามวิกฤตซึ่งควรมีกระบวนการจัดทำไว้ในแผนในด้านการสาธารณสงเคราะห์โดยตรงของวัดเพื่ออำนวยความสะดวกสบายหากเกิดวิกฤตที่มีผลกระทบต่อสังคม” สอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของ **ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 1** (เมื่อวันที่ 26 มิถุนายน 2567) ได้ให้ความเห็นว่า “คณะสงฆ์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ควรเข้ามาพบกับประชาชนในเชิงรุกโดยเข้ามาช่วยเหลือประชาชนให้ความรู้เรื่องธรรมะพื้นฐานในการดำเนินชีวิต การปฏิบัติงานสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์เป็นการปฏิบัติงานแบบให้เปล่าความเอื้ออาทรโดยมุ่งเน้นประชาชนที่ยากจน ให้การศึกษาแก่ผู้ด้อยโอกาสเป็นสำคัญ และต้องเน้นที่ไม่สามารถช่วยเหลือดูแลตัวเองได้แล้วก็ขาดที่พึ่งพิง ไร้ญาติขาดมิตร จะต้องให้ความช่วยเหลือเป็นอันดับแรกและประสานต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ดำเนินการต่อไปโดยวัดจะเป็นผู้สนับสนุนอีกหนึ่งทาง”

แผนภูมิที่ 4.1 การดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล

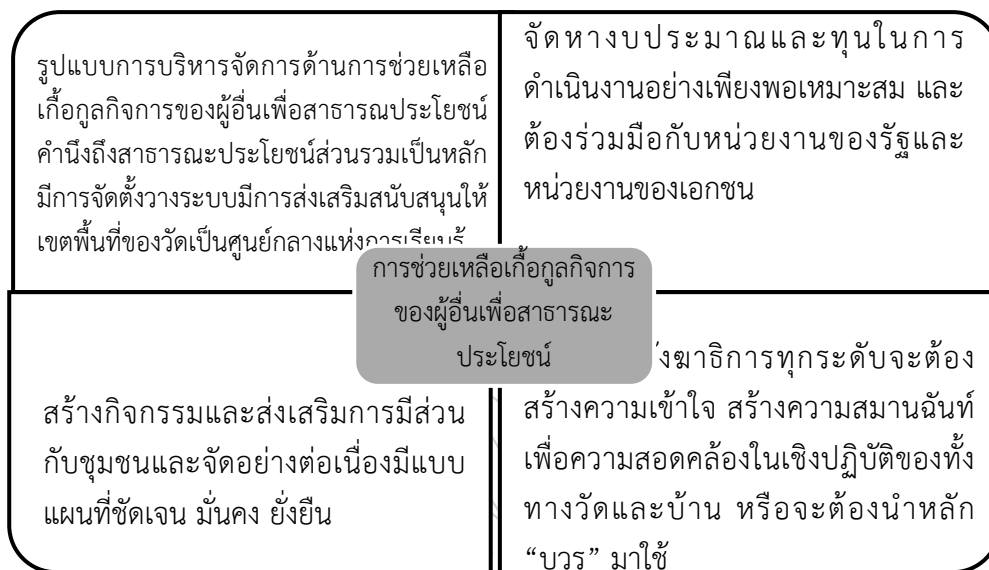
สรุปได้ว่า การดำเนินกิจกรรมเพื่อการช่วยเหลือเกื้อกูล การบริหารจัดการสาธารณสุขสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช พิจารณาเป็นหลักใหญ่ ๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนและสังคมโดยกว้าง โดยการวางระบบเพื่อเกื้อกูล มีระบบคัดกรองการสร้างระบบต่าง ๆ ให้เกิดความโปร่งใส และควรวางทุนทรัพย์หรือทรัพยากรต่าง ๆ ตลอดจนเสียสละด้านสถานที่ภายในวัด คณะสงฆ์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช มุ่งเน้นประชาชนที่ยากจน ให้การศึกษาแก่ผู้ด้อยโอกาสเป็นสำคัญ จะต้องให้ความช่วยเหลือเป็นอันดับแรกและประสานต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ดำเนินการต่อไปโดยวัดจะเป็นผู้สนับสนุนอีกหนึ่งทาง เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่องานสาธารณสุขสงเคราะห์และประชาชนในชุมชนนั้น ๆ

4.2. วิเคราะห์การช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณะประโยชน์

การช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณะประโยชน์ของคณะสงฆ์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีการจัดตั้งวางระบบมีการส่งเสริมสนับสนุนให้เขตพื้นที่ของวัดเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ คณะสงฆ์พยายามจัดหางบประมาณและทุนในการดำเนินงานอย่างเพียงพอเหมาะสม และประสานความร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐและหน่วยงานของเอกชน มีการสร้างกิจกรรมและส่งเสริมการมีส่วนกับชุมชนและจัดอย่างต่อเนื่องมีแบบแผนที่ชัดเจน มั่นคง ยั่งยืน โดยนำหลัก “บวร” มาใช้

สอดคล้องกับแนวคิดของ พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทยา คงคปโณ) (2550, หน้า 61-62) กล่าวว่า การช่วยเหลือกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณะประโยชน์ ได้แก่ การช่วยเหลือสนับสนุนส่งเสริมกิจการของรัฐหรือของเอกชนหรือผู้ใดผู้หนึ่งดำเนินการ และการนั้นเป็นไปเพื่อการสาธารณะประโยชน์ เช่น การพัฒนาหมู่บ้าน การพัฒนาตำบล ชุดสระน้ำขนาดใหญ่เพื่อเป็นแหล่งอุปโภคและเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ อนุรักษ์วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม การจัดหาทุนเพื่อการสงเคราะห์และอื่น ๆ สอดคล้องกับการสาธารณะสงเคราะห์นั้น พระสงฆ์ควรมีบทบาทหน้าที่สำคัญ แยกโดยลักษณะคือ (พระครูปลัดอาทิตย อดตเวที (ของดี), 2546, หน้า 89) การช่วยเหลือกิจการของผู้อื่นซึ่งเป็นไปเพื่อการสาธารณะประโยชน์ เช่น การพัฒนาหมู่บ้าน การพัฒนาวัด เป็นต้น นอกจากนั้น บุญศรี พานะจิตต์ และคณะ, (2545, หน้า 24-25) กล่าวว่า การสาธารณะสงเคราะห์เป็นการแสดงบทบาทของภิกษุสงฆ์ ในด้านสังคมสงเคราะห์ทั้งการสงเคราะห์บุคคลและสาธารณะสงเคราะห์ โดยมีภิกษุสงฆ์เป็นผู้นำชุมชนในการบริจาคช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติต่าง ๆ เพราะภิกษุสงฆ์เป็นศูนย์กลางเชื่อมประสานระหว่างคนจนกับคนรวย ปัจจัยที่ได้รับบริจาคมา ภิกษุสงฆ์ก็ใช้ทำประโยชน์เป็นสาธารณะกุศล และช่วยเหลือบุคคลผู้ขาดแคลน และด้วยโอกาสดังกล่าวมาแล้ว ลักษณะการสาธารณะสงเคราะห์มีลักษณะ คือ การช่วยเหลือกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณะประโยชน์ ได้แก่ การช่วยเหลือสนับสนุนส่งเสริมกิจการของรัฐ หรือของเอกชน หรือผู้ใดผู้หนึ่งดำเนินการ และการนั้นเป็นไปเพื่อการสาธารณะประโยชน์ เช่น การพัฒนาหมู่บ้าน การพัฒนาตำบล ชุดสระน้ำขนาดใหญ่เพื่อเป็นแหล่งน้ำอุปโภค และเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ อนุรักษ์วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมจัดหาทุนเพื่อการสงเคราะห์และอื่น ๆ และยัง สอดคล้องกับแนวคิดเรื่องการพัฒนาชุมชนของ วิรัช วิรัชนิภาวรรณ (2532, หน้า 3) ได้กล่าวว่า การพัฒนาชุมชน คือ การรวมกำลังดำเนินการปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ของชุมชนให้มีความเป็นปึกแผ่นและดำเนินการในแนวทางที่ต้องการ โดยอาศัยความร่วมมือกำลังของประชาชนชุมชนนั้นในการช่วยเหลือตัวเองและร่วมมือกันดำเนินงาน แต่มีภิกษุสงฆ์ได้รับความช่วยเหลือทางด้านวิชาการจากหน่วยราชการหรือองค์การอาสาสมัครอื่น ๆ นอกจากนั้น สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2538, หน้า 29) กล่าวถึง การพัฒนาคนว่าสิ่งสำคัญที่สุดของการพัฒนาชุมชนก็คือ การพัฒนาคนหรือการพัฒนาตัวตน การพัฒนาที่ตัวตน หมายถึง การกระทำใด ๆ ที่ทำให้คนเป็นคนฉลาดเฉลียวขึ้น หรือทำให้คนเป็นคนที่มีคุณภาพ นอกจากนี้ การพัฒนาคนยังรวมการพัฒนาความรู้สึกรักคิด กริยามารยาท บุคลิกลักษณะ นิสสัยใจคอ ความซื่อสัตย์สุจริต รสนิยมของคนด้วย สอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของ **ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 5** (เมื่อวันที่ 26 มิถุนายน 2567) ได้ให้ความเห็นว่า “การช่วยเหลือกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณะประโยชน์ คณะสงฆ์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ควรคำนึงถึงสาธารณะประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก ควรมีการจัดตั้งวางระบบมีการส่งเสริมสนับสนุนการเขตพื้นที่วัดเพื่อเป็นสถานที่บริการให้ความรู้ต่าง ๆ แก่ประชาชนและวางระบบอำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งหน่วยงานภาครัฐถ้าเอกชนหรือแม้แต่วัดที่เข้ามาสร้างประโยชน์

และกิจกรรมที่เกิดขึ้นส่งตรงถึงผู้ที่จะเข้ามาหาความรู้ให้การสนับสนุนมูลนิธิต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมอาจจะแบ่งปันพื้นที่ภายในวัดจัดตั้งศูนย์ให้กับหน่วยงานภาครัฐเข้ามาดำเนินการช่วยเหลือประชาชนที่ประสบภัยต่าง ๆ ตามแต่โอกาส” และสอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของ **ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 2** (เมื่อวันที่ 25 มิถุนายน 2567) ได้ให้ความเห็นว่า “คณะสงฆ์โดยเจ้าคณะพระสังฆาธิการทุกระดับจะต้องสร้างความเข้าใจ สร้างความสมานฉันท์เพื่อความสอดคล้องในเชิงปฏิบัติของทั้งทางวัดและบ้าน หรือจะต้องนำหลัก “บวร” มาใช้ ทั้งนี้ก็เพื่อสร้างเครือข่ายการช่วยเหลือซึ่งกันและกันทั้งเวลามีปัญหา และไม่มีปัญหา” และสอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของ **ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 4** (เมื่อวันที่ 27 มิถุนายน 2567) ได้ให้ความเห็นว่า “ด้านการช่วยเหลือก็ถือกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์ นโยบายของคณะสงฆ์ที่มีอยู่คือบ้านกับวัดช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และให้แต่ละพื้นที่หมั่นสำรวจตรวจสอบคนในชุมชนของตนเองว่ามีใครบ้างที่ต้องการความช่วยเหลือแล้วจะนำข้อมูลมาปรึกษาหาแนวทางกันว่าเราจะระดมทรัพยากรอะไรได้บ้างที่จะไปช่วยเหลือได้” สอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของ **ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 12** (เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2567) ได้ให้ความเห็นว่า “คณะสงฆ์ต้องจัดหางบประมาณและทุนในการดำเนินงานอย่างเพียงพอเหมาะสม และต้องร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐและหน่วยงานของเอกชน มีการสร้างกิจกรรมและส่งเสริมการมีส่วนกับชุมชนและควรจัดอย่างต่อเนื่องมีแบบแผนที่ชัดเจน มั่นคง ยั่งยืน” สอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของ **ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 3** (เมื่อวันที่ 28 มิถุนายน 2567) ได้ให้ความเห็นว่า “คณะสงฆ์ควรเชิญชวนประชาชนให้เข้าร่วมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ส่งเสริมให้สถานที่วัดเป็นสถานที่บริการ ให้ความรู้ด้านสุขภาพแก่ประชาชน และประกาศให้สถานที่วัดเป็นสถานที่ปลอดสิ่งเสพติดให้โทษ อบายมุขและการพนัน ส่งเสริมการจัดนิทรรศการให้ความรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียง ส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนน้อมนำเอาเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติ” สอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของ **ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 9** (เมื่อวันที่ 23 มิถุนายน 2567) ได้ให้ความเห็นว่า “พระสงฆ์ได้ให้ความช่วยเหลือ ทั้งสถานที่ และกำลังทรัพย์ สร้างสาธารณประโยชน์ให้แก่ชุมชน และวัดได้ร่วมมือกับหน่วยงานทางราชการและกลุ่มผู้นำชุมชนและชาวบ้านได้เป็นอย่างดี โดยการใช้วัดเป็นศูนย์กลางในการอำนวยความสะดวกในทุกสรรพสิ่งให้แก่ชุมชน”

แผนภูมิที่ 4.2 การช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์

สรุปได้ว่า ด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์ คำนึงถึง
สาธารณประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก มีการจัดตั้งวางระบบมีการส่งเสริมสนับสนุนให้เขตพื้นที่ของวัด
เป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ คณะสงฆ์ต้องจัดหางบประมาณและทุนในการดำเนินงานอย่างเพียงพอ
เหมาะสม และต้องร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐและหน่วยงานของเอกชน มีการสร้างกิจกรรมและ
ส่งเสริมการมีส่วนกับชุมชนและ จัดอย่างต่อเนื่องมีแบบแผนที่ชัดเจน มั่นคง ยั่งยืน โดยเจ้าคณะพระ
สังฆาธิการทุกระดับจะต้องสร้างความเข้าใจ สร้างความสามัคคีเพื่อความสอดคล้องในเชิงปฏิบัติ
ของทั้งทางวัดและบ้าน หรือจะต้องนำหลัก “บวร” มาใช้

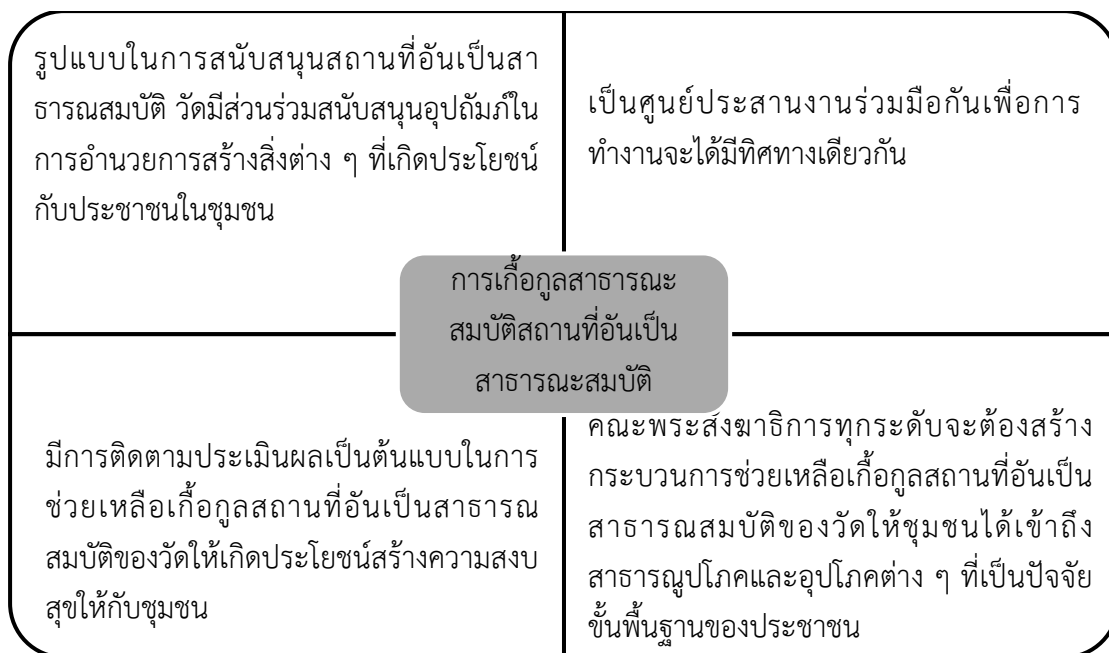
4.3. วิเคราะห์การเกื้อกูลสาธารณะสมบัติสถานที่อันเป็นสาธารณะสมบัติ

การช่วยเหลือเกื้อกูลสถานที่อันเป็นสาธารณะสมบัติของคณะสงฆ์ในจังหวัด
นครศรีธรรมราช มีรูปแบบในการสนับสนุนสถานที่อันเป็นสาธารณะสมบัติ วัดมีส่วนร่วมสนับสนุน
อุปถัมภ์ในการอำนวยความสะดวกสร้างสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดประโยชน์กับประชาชนในชุมชน เป็นศูนย์ประสานงาน
ร่วมมือกันเพื่อการทำงานจะได้มีทิศทางเดียวกัน มีการติดตามประเมินผลเป็นต้นแบบในการช่วยเหลือ
เกื้อกูลสถานที่อันเป็นสาธารณะสมบัติของวัดให้เกิดประโยชน์สร้างความสงบสุขให้กับชุมชน สอดคล้อง
กับแนวคิดของ พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทยา คงคปโณ) (2550, หน้า 61-62) กล่าวว่า การเกื้อกูล
สาธารณะสมบัติสถานที่อันเป็นสาธารณะสมบัติ ได้แก่ การสร้างถนน ซุคลอกคูคลอง สร้าง
โรงพยาบาลและจัดซื้อเครื่องมือแพทย์ สร้างการประปา สร้างเครื่องกำเนิดไฟฟ้า ปลุกต้นไม้ และอื่น
ๆ สอดคล้องกับการสาธารณะสงเคราะห์นั้น พระสงฆ์ควรมีบทบาทหน้าที่สำคัญ แยกโดยลักษณะคือ

(พระครูปลัดอาทิตย์ อดตเวที (ของดี), 2546, หน้า 89) การช่วยเหลือเกื้อกูลสถานที่อันเป็นสาธารณะสมบัติ เช่น การสร้างถนนหนทาง การขุดคลอง การพัฒนาก่อสร้างพัฒนาโรงเรียน เป็นต้น นอกจากนี้ บุญศรี พานะจิตต์ และคณะ, (2545, หน้า 24-25) กล่าวว่า การสาธารณะสงเคราะห์เป็นการแสดงบทบาทของภิกษุสงฆ์ในด้านสังคมสงเคราะห์ทั้งการสงเคราะห์บุคคลและสาธารณะสงเคราะห์ โดยมีภิกษุสงฆ์เป็นผู้นำชุมชนในการบริจาคช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติต่าง ๆ เพราะภิกษุสงฆ์เป็นศูนย์กลางเชื่อมประสานระหว่างคนจนกับคนรวย ปัจจัยที่ได้รับบริจาคมา ภิกษุสงฆ์ก็ใช้ทำประโยชน์เป็นสาธารณะกุศล และช่วยเหลือบุคคลผู้ขาดแคลน และด้วยโอกาสดังกล่าวมาแล้ว ลักษณะการสาธารณะสงเคราะห์มีลักษณะ คือ การช่วยเหลือเกื้อกูลสถานที่อันเป็นสาธารณะสมบัติ ได้แก่ การสร้างถนน ขุดลอกคูคลอง สร้างโรงพยาบาล และจัดซื้อเครื่องมือแพทย์ สร้างการประปา สร้างเครื่องกำเนิดไฟฟ้า ปลุกต้นไม้ และอื่น ๆ ข้อนี้มุ่งเอาเฉพาะการช่วยเหลือเกื้อกูลสถานที่อันเป็นส่วนหนึ่งของสาธารณะประโยชน์ และ ข้าเถียง วุฒิจันทร์ (2540, หน้า 9-12) ได้กล่าวถึง การสงเคราะห์ของพระสงฆ์ว่าควรมีลักษณะดังนี้

1. เมื่อวัดมีที่ดินเหลือ ควรจัดตั้งโรงเรียน หรือสถานศึกษาระดับต่าง ๆ ให้เป็นส่วนหนึ่งของวัด ไม่ควรกั้นเขตตัดขาดจากบ้าน วัด โรงเรียน ควรให้มีความใกล้ชิดกับวัดอุบาสก อุบาสิกา ที่ศรัทธาวัด ควรทำบุญบำเพ็ญกุศล สมาทานศีล ฟังเทศน์ที่วัดเป็นประจำ และทำหน้าที่บำรุงวัดร่วมกันประชาชนในชุมชนอื่น ๆ ด้วย
2. พระสงฆ์ควรตั้งสุขศาลา สถานเอนามัย หรือโรงพยาบาล ภายในวัด ในเขตวัด
3. ควรสร้างที่อ่านหนังสือพิมพ์ ห้องสมุดประจำ หมู่บ้าน พิพิธภัณฑสถานในวัด อาจเกิดจากความร่วมมือจากทางวัดเอง หรือจากประชาชน ชาวบ้าน แม้แต่ทางราชการ จัดสร้างขึ้นให้วัดดูแลได้ อาจให้ใช้สถานที่แล้วมีพระภิกษุ สามเณร เป็นดูแลรักษา ให้บริการแก่ประชาชน
4. ควรตั้งสภาตำบลใช้เป็นที่ประชุมราษฎรของหน่วยราชการ ในกิจการด้านการพัฒนาหมู่บ้าน ตำบลท้องถิ่น วัดอาจให้ใช้สถานที่ เช่น ศาลาการเปรียญ หรือบริเวณวัดได้
5. ควรสร้างบ่อน้ำ ตึมน้ำ ใช้ น้ำ ประปาหมู่บ้าน น้ำ ใช้ในด้านการเกษตรทางวัดอาจเป็นผู้ดำเนินงาน นอกจากนั้นให้ชาวบ้านช่วยกันดูแลรักษา โดยอาจแต่งตั้งคณะกรรมการและมีทางวัดเข้าไปช่วยดูแล
6. กิจการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ หรือกิจการอื่น ๆ ของหมู่บ้าน ควรให้ใช้การที่วัด โดยเจ้าอาวาสหรือพระภิกษุสามเณรช่วยดูแลให้ความสะดวกภายในขอบเขตความสามารถ ซึ่งต้องไม่ผิดพระธรรมวินัย ไม่ทำให้เสียสมณสาธูป เช่น การจัดตั้งธนาคารข้าว ธนาคารพืชพันธุ์ ธนาคารโคกระบือ กองทุน มูลนิธิ สหกรณ์ต่าง ๆ ศูนย์บริหารสาธารณะ ศูนย์ฝึกอาชีพ ศูนย์ประสานงานของประชาชนในกิจการต่าง ๆ

7. กิจกรรมแก้ปัญหาเฉพาะหน้า พระสงฆ์ควรจัดการชวนชวายให้ โดยพระเป็นผู้นำให้ชาวบ้านได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกันมีวัดเป็นศูนย์กลาง ได้แก่ การเกิดภัยธรรมชาติต่าง ๆ สอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของ **ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 7** (เมื่อวันที่ 25 มิถุนายน 2567) ได้ให้ความเห็นว่า “รูปแบบในการสนับสนุนสถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติ วัดมีส่วนร่วมสนับสนุนอุปถัมภ์ในการอำนวยความสะดวกสร้างสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดประโยชน์ไม่ว่าจะเป็นอาคารที่พักผู้ป่วยหรืออาคารโรงเรียนรวมถึงการช่วยเหลือการก่อสร้างสิ่งที่เป็นสาธารณประโยชน์ภายในชุมชนตั้งแต่ถนน ไฟฟ้า ประปาทั้งของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่คิดว่าเกิดประโยชน์กับประชาชนในชุมชนซึ่งถือได้ว่าการเกื้อกูลสถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติ วัดนั้นจะเกิดประโยชน์เป็นวงกว้างในชุมชนของวัดทำให้ประชาชนนั้นมีความสะดวกสบายในเครื่องอุปโภคบริโภคต่าง ๆ สาธารณสมบัติของวัดเป็นการแบ่งปันให้กับชุมชนจากวัดสู่ชุมชนจะทำให้ชุมชนวัดและโรงเรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลต่อชุมชนพื้นที่ของวัดนั่นเอง” สอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของ **ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 11** (เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2567) ได้ให้ความเห็นว่า “คณะสงฆ์ต้องมีแนวนโยบายในทางปฏิบัติในการนำสาธารณสมบัติกลางของวัดต่าง ๆ หรืออาจจะทำในเชิงส่วนรวมหมายถึง วัดต่าง ๆ นำเอาสาธารณสมบัติกลางที่มีอยู่มาใช้ประโยชน์ ไม่ว่าจะเป็นประโยชน์ต่อวัดวาอารามต่าง ๆ เอง หรือปล่อยให้ประชาชนเข้าใช้ประโยชน์แล้วเก็บเกี่ยวผลประโยชน์ที่เกิดขึ้น พร้อมทั้งต้องทำให้ถูกต้องกฎหมายบ้านเมือง ทั้งนี้เพื่อป้องกันปัญหาต่าง ๆ ที่จะตามนั่นเอง เช่น ปัญหาเรื่องผลประโยชน์ทับซ้อนระหว่างวัด เจ้าอาวาส และประชาชน เป็นต้น” สอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของ **ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 10** (เมื่อวันที่ 23 มิถุนายน 2567) ได้ให้ความเห็นว่า “คณะสงฆ์ต้องให้ความสำคัญในการส่งเสริมสนับสนุน และเป็นศูนย์ประสานงานร่วมมือกันเพื่อการทำงานจะได้มีทิศทางเดียวกัน มีการติดตามประเมินผลเป็นต้นแบบในการช่วยเหลือเกื้อกูลสถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติของวัดให้เกิดประโยชน์สร้างความสงบสุขให้กับชุมชนได้เข้าถึงสาธารณูปโภคและอุปโภคต่าง ๆ ที่เป็นปัจจัยขั้นพื้นฐานของประชาชนหรือพุทธศาสนิกชน”

แผนภูมิที่ 4.3 การเกื้อกูลสาธารณะสมบัติสถานที่อื่นเป็นสาธารณะสมบัติ

สรุปได้ว่า รูปแบบในการสนับสนุนสถานที่อื่นเป็นสาธารณสมบัติ วัดมีส่วนร่วมสนับสนุนอุปถัมภ์ในการอำนวยความสะดวกสร้างสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดประโยชน์กับประชาชนในชุมชนซึ่งถือได้ว่าการเกื้อกูลสถานที่อื่นเป็นสาธารณสมบัติ เป็นศูนย์ประสานงานร่วมมือกันเพื่อการทำงานจะได้มีทิศทางเดียวกัน มีการติดตามประเมินผลเป็นต้นแบบในการช่วยเหลือเกื้อกูลสถานที่อื่นเป็นสาธารณสมบัติของวัดให้เกิดประโยชน์สร้างความสงบสุขให้กับชุมชน คณะพระสงฆ์ทุกระดับจะต้องสร้างกระบวนการช่วยเหลือเกื้อกูลสถานที่อื่นเป็นสาธารณสมบัติของวัดให้ชุมชนได้เข้าถึงสาธารณูปโภคและอุปโภคต่าง ๆ ที่เป็นปัจจัยขั้นพื้นฐานของประชาชน

4.4. วิเคราะห์การเกื้อกูลประชาชนหรือสรรพสัตว์

การเกื้อกูลประชาชนหรือสรรพสัตว์ของคณะสงฆ์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช คณะสงฆ์มีการนำเสนอการสงเคราะห์รูปแบบต่าง ๆ มีความหลากหลายพิจารณาตามความเป็นจริงและถูกต้องมีระบบตรวจสอบของวัดของชุมชนของหน่วยงานภาครัฐของหน่วยงานภาคเอกชนเข้ามาเกี่ยวข้อง เพื่อที่จะช่วยเหลือเกื้อกูล มีการวางแผนงาน การบริหารจัดการที่ดี และมีการแบ่งงานกระจายงาน มีการประชาสัมพันธ์ให้ทั่วถึงแก่ประชาชน เป็นผู้นำด้านจิตวิญญาณพระสงฆ์จะต้องทำหน้าที่ด้านช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนทั่วไป โดยแนะนำชี้ทางผิดชี้ทางถูกให้กับญาติโยมผู้ยังขาดปัญญา สอดคล้องกับแนวคิดของ พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทยา คงคปโณ) (2550, หน้า 61-62) กล่าวว่า การเกื้อกูลประชาชนหรือสรรพสัตว์ ได้แก่ การช่วยเหลือประชาชนในการคอยช่วยเหลือ เช่น จัดตั้งหน่วย

อาสาสมัครบรรเทาสาธารณภัย ช่วยเหลือประชาชนทั้งด้านไฟไหม้และน้ำท่วมพร้อมมอบเครื่องอุปโภคบริโภคแก่ผู้ประสบภัย หรือในยามปกติก็ตั้งกองทุนทำอาหารเลี้ยงเด็กกำพร้าและเด็กด้อยโอกาส หรือกระบวนการสงเคราะห์ปวงชนผู้ประสบภัยพิบัติจากวินาศภัย อุบัติเหตุ และสาธารณภัยซึ่งได้แก่ ภัย คือ ความยากจน ความเจ็บไข้ สอดคล้องกับการสาธารณะสงเคราะห์นั้น พระสงฆ์ควรมีบทบาทหน้าที่สำคัญ แยกโดยลักษณะคือ (พระครูปลัดอาทิตย์ อดตเวที (ชองดี), 2546, หน้า 89) การช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนทั่วไป เช่น การช่วยเหลือผู้คนที่ตกทุกข์ได้ยากเพราะภัยทางธรรมชาติ เช่น วาตภัย อุทกภัย อัคคีภัย เหล่านี้ถือว่าการสงเคราะห์ช่วยเหลือคนอื่นทั้งนั้น รวมไปถึงการสงเคราะห์คนวัยชรา สถานเด็กกำพร้า เป็นต้น นอกจากนี้ บุญศรี พานะจิตต์ และคณะ, (2545, หน้า 24-25) กล่าวว่า การสาธารณะสงเคราะห์เป็นการแสดงบทบาทของภิกษุสงฆ์ ในด้านสังคมสงเคราะห์ ทั้งการสงเคราะห์บุคคลและสาธารณะสงเคราะห์ โดยมีภิกษุสงฆ์เป็นผู้นำชุมชนในการบริจาคช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติต่าง ๆ เพราะภิกษุสงฆ์เป็นศูนย์กลางเชื่อมประสานระหว่างคนจนกับคนรวย ปัจจัยที่ได้รับบริจาคมานี้ ภิกษุสงฆ์ก็ใช้ทำประโยชน์เป็นสาธารณะกุศล และช่วยเหลือบุคคลผู้ขาดแคลน และด้อยโอกาสดังกล่าวมาแล้ว ลักษณะการสาธารณะสงเคราะห์มีลักษณะ คือ การช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนทั่วไป ได้แก่ การช่วยเหลือประชาชนในการที่ควรช่วยเหลือ เช่น จัดตั้งหน่วยอาสาสมัครบรรเทาสาธารณภัย ช่วยเหลือประชาชนทั้งด้านไฟไหม้ และน้ำท่วม พร้อมมอบเครื่องอุปโภคบริโภคแก่ผู้ประสบภัย หรือในยามปกติก็ต้องกองทุนเลี้ยงเด็กกำพร้า และเด็กด้อยโอกาส สอดคล้องกับแนวคิดของ อนันท์ วิริยะพินิจ (2525, หน้า 45-46.) ได้กล่าวว่า บทบาทพระสงฆ์ในสังคมไทย เป็นงานที่พระสงฆ์จะทำได้โดยตรงก็คือ การสงเคราะห์โดยทางอ้อมด้วยการแนะนำ ชักจูงผู้อื่นให้กระทำหรือนำสิ่งของหรือบริการที่ได้รับจากผู้อื่นมาเฉลี่ยแบ่งปันให้เป็นประโยชน์กว้างขวางออกไปโดยการสงเคราะห์นั้นต้องคำนึงถึงความเหมาะสมตามกาลเทศะ บทบาทของพระสงฆ์ในการสงเคราะห์ชุมชนตามแนวความคิดของพระราชวรมุณีประกอบด้วยกรให้คำ แนะนำ ทางจิตใจเป็นที่ปรึกษาเกี่ยวกับปัญหาชีวิตต่าง ๆ

1. การเป็นที่พึ่งให้ความร่วมมือทางจิตใจและด้วยความประพฤติเป็นตัวอย่างตลอดจนสถานที่วัดที่สวนร่วมเย็นเป็นองค์ประกอบสำหรับการหล่อเลี้ยงจิตใจของสังคมอย่างหนึ่ง
2. การให้คำแนะนำปรึกษาด้านอื่น ๆ เท่าที่ทำได้ เช่น ในทางวิชาการ เป็นต้น ที่ผู้ปรึกษาสะดวกใจและสนทนใจ
3. ในสังคมที่จะพัฒนา เมื่อชาวบ้านยังไม่พร้อมที่จะช่วยตนเอง ถ้าได้พระผู้นำ ท้องถิ่นที่มีโอกาสเตรียมตัวพร้อมเป็นศูนย์กลาง จะเป็นผู้นำ ชี้ช่องในการนา ท้องถิ่นให้ได้รับความเจริญใหม่ๆ บทบาทนี้อาจจะประกอบด้วยกรเสนอแนะให้คิดริเริ่มว่า ในท้องถิ่นนั้นอะไรที่จะทำให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวม ทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น แล้วช่วยประชาชนมาทำงานนั้น หรืออาจเป็นที่ปรึกษาชาวบ้านมาขอความเห็นว่าจะทำสิ่งนั้นสิ่งนี้ขึ้นมาในท้องถิ่นจะควรหรือไม่ควร

4. การสงเคราะห์ทางจิตใจเป็นสำคัญในทางศาสนาและยังเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับประชาชนทั่วไป แม้ที่เป็นพระพุทธรูปศาสนิกชนในฐานะเป็นเครื่องปลอบประโลมใจ สืบเนื่องมาจากความเร้นลับของชีวิต อย่างที่บางท่านเรียกว่า การบำรุงขวัญ ให้แก่ชาวบ้าน บทบาทประเภทพิธีกรรมต่าง ๆ

บทบาทของพระสงฆ์ในการช่วยเหลือสังคมมีอยู่ 2 เรื่องแนะนำให้ทำ ได้แก่ การแนะนำสั่งสอนให้ประชาชนได้ประพฤติปฏิบัติตามหลักธรรมในพระพุทธศาสนา การทำให้ดู เป็นการแสดงแบบอย่างการครองชีวิตอย่างสันโดษ มีเมตตา สัจจะ ทิริโอดตปปะ ส่วนบทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนควรปฏิบัติ ดังนี้

1. เป็นผู้นำทางจิตใจ ศรัทธาและปัญญา เนื่องจากความเจริญทางวัตถุและความรวดเร็วของข้อมูล ข่าวสาร พุทธศาสนิกชนขาดความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธศาสนาไม่มีหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธศาสนาเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ ไม่ศรัทธาและปัญญาที่ถูกต้อง พระสงฆ์จึงควรเป็นผู้นำทางจิตใจของประชาชนและชุมชน เพื่อยกระดับจิตใจของประชาชนด้วยหลักธรรมคำสั่งสอนทางศาสนาให้สามารถมีชีวิตอย่างมีความสุขมีศรัทธา และปัญญาที่ถูกต้อง

2. พัฒนาจิตใจของประชาชน ด้วยกระบวนการให้การศึกษาอบรมและส่งเสริมประชาชนให้เกิดสุขภาพจิตที่ดีมีสมรรถภาพจิตใจที่เข้มแข็ง มีความเอื้ออาทรต่อบุคคลครอบครัวสังคม และประเทศชาติ

3. ส่งเสริมการศึกษาของเยาวชนและประชาชนในรูปแบบต่าง ๆ เช่นโรงเรียนพระปริยัติธรรม โรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาในวัด ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดรวมทั้งการจัดให้เป็นอุทยานการศึกษา เป็นแหล่งความรู้แก่เยาวชนและประชาชน

4. ส่งเสริมศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม พระพุทธศาสนา เป็นศาสนาประจำชาติไทย ต่อเนื่องยาวนานแต่โบราณกาล แต่ในปัจจุบันการไหลบ่าทางวัฒนธรรมจากต่างประเทศทำให้เกิดผลเสียต่อวัฒนธรรมอันดีงามของชาติ พระสงฆ์จึงควรปลุกจิตสำนึกแก่ประชาชนทางด้านการสร้างจิตสำนึกในการเป็นศาสนาประจำชาติของพุทธศาสนิกชนในหน้าที่ของพุทธศาสนิกชนและจิตสำนึกในการศึกษาอบรมปฏิบัติธรรมให้เป็นผู้ตื่น ผู้รู้ และผู้เบิกบานอยู่เสมอ

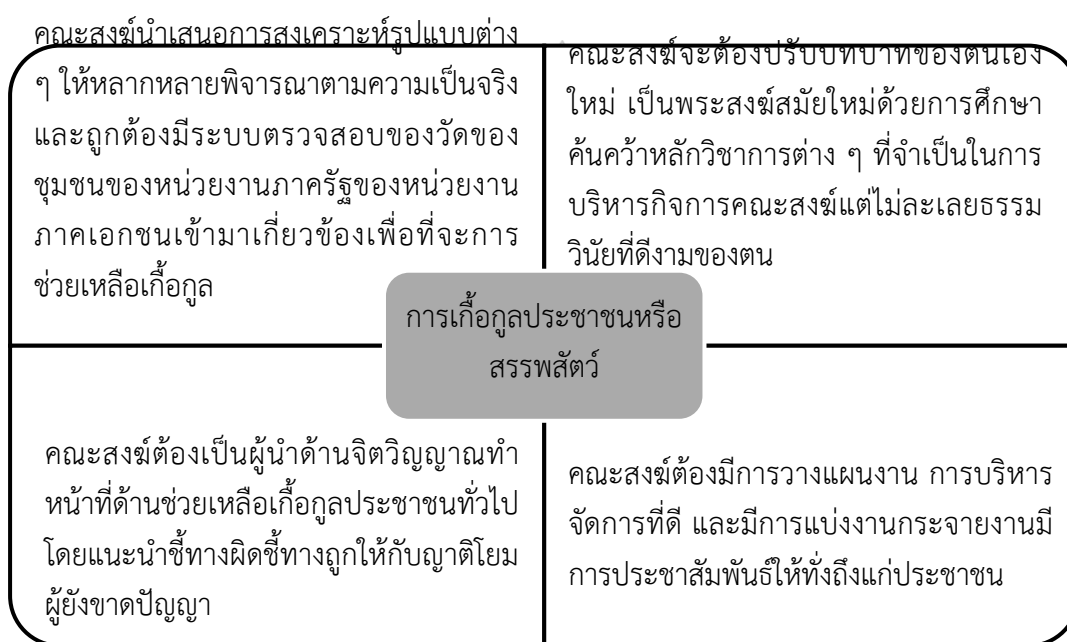
5. ให้การสงเคราะห์แก่ผู้ประสบความทุกข์ยากและเดือดร้อน ในฐานะที่วัดเป็นส่วนหนึ่งในโครงการของสังคมชุมชนเมือง ประชาชนประสบความทุกข์ยากเดือดร้อนพระสงฆ์จึงควรให้การสงเคราะห์แก่ผู้ประสบความทุกข์ยากเท่าที่จะสามารถทำได้โดยการให้ธรรมะ คำปรึกษาแนะนำ และการให้กำลังใจ

6. ช่วยแก้ไขปัญหาของชุมชน พระสงฆ์ควรมีบทบาทในการแก้ไขปัญหาของชุมชนตามความสามารถ โดยทำเป็นขั้นตอน มีการวางแผนตามหลักอริยสัจ 4 ของพระพุทธเจ้าคือ ต้องรู้ทุกข์ รู้สภาพของทุกข์ก่อนว่ามีอะไรบ้าง รู้สมุทัย รู้สาเหตุแห่งทุกข์ รู้นิโรธ ทางแห่งการดับทุกข์ และรู้มรรควิธีที่จะดับทุกข์

7. ช่วยพัฒนาชุมชนให้เป็นแผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง โดยเป็นแกนนำร่วมกับผู้นำชุมชนและชาวบ้าน พัฒนาชุมชนตามอุดมการณ์แผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง คือ การพัฒนาด้านจิตใจการพัฒนา ด้านสังคม และการพัฒนาเศรษฐกิจของประชาชน

ดังนั้น จึงถือว่าพระสงฆ์จะต้องพยายามสร้างเครือข่ายประสานงานและเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างคณะสงฆ์ให้เป็นชุมชนหรือกลุ่ม เพื่อที่จะทำให้สังคมหรือชุมชนรอบข้างยอมรับ จึงจะทำให้การสร้างชุมชนนั้นมีการเรียนรู้ องค์ความรู้ซึ่งเป็นบทบาทที่จะต้อง ชี้นำทางในการพัฒนา ไม่ว่าจะเป็นด้านแนวความคิด แนะนำ สั่งสอน เป็นแบบอย่างที่ดี เป็นผู้นำทางด้านจิตวิญญาณ อันเป็นการชักนำ แนวทางไปสู่การพัฒนาสังคม ชุมชนให้เกิดความเข้มแข็งทางด้านจิตใจ ทางด้าน เศรษฐกิจ เพราะคณะสงฆ์มีการสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์สามัคคีกันดีเป็นรูปแบบแล้วระบบการ จัดการ การบริหารชุมชน การปกครองก็เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาสังคมกลุ่มย่อย ๆ ไปการพัฒนา สังคมขนาดใหญ่ขึ้น สอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของ **ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 6** (เมื่อวันที่ 27 มิถุนายน 2567) ได้ให้ความเห็นว่า “ด้านการแก้ปัญหากลุ่มประชาชนหรือสรรพสัตว์ หลักสำคัญในด้านนี้ควรวาง หลักการและระบบให้ดีมีการวางระบบในการสนับสนุนช่วยเหลือสงเคราะห์ประชาชนโดยไม่เลือกชน ชั้นพิจารณาตามความเป็นจริงให้การช่วยเหลือในสิ่งต่าง ๆ จากสถานที่ปฏิบัติธรรมแก่พระสงฆ์และ ประชาชนในชุมชนได้เข้ามาฝึกอบรมให้เกิดประโยชน์ให้มีจิตสำนึกซึ่งการเคลื่อนบุญประชาชนนั้นมี โดยหลายลักษณะ” และสอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของ **ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 8** (เมื่อวันที่ 25 มิถุนายน 2567) ได้ให้ความเห็นว่า “คณะสงฆ์ควรนำเสนอรูปแบบต่าง ๆ ให้หลากหลายแต่ที่สำคัญใน การสงเคราะห์ประชาชนควรพิจารณาตามความเป็นจริงและถูกต้องมีระบบตรวจสอบของวัดของ ชุมชนของหน่วยงานภาครัฐของหน่วยงานภาคเอกชนเข้ามาเกี่ยวข้องเพื่อที่จะการช่วยเหลือแก้ปัญหากลุ่ม ประชาชนนั้นเกิดขึ้นอย่างเป็นธรรมอย่างมีประสิทธิภาพสนับสนุนองค์กรต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ใน งานด้านสาธารณะสงเคราะห์ตามโอกาสตามความเหมาะสมควรตั้งงบประมาณต่าง ๆ ให้ลงตัวให้ โปร่งใสตรวจสอบได้การสาธารณสงเคราะห์จึงจะยั่งยืนและดำเนินการต่อไปได้ตลอด” และสอดคล้อง กับบทสัมภาษณ์ของ **ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 1** (เมื่อวันที่ 26 มิถุนายน 2567) ได้ให้ความเห็นว่า “คณะ สงฆ์จะต้องไม่นั่งนอนใจในบทบาทหน้าที่ของตนเอง โดยเฉพาะคณะสงฆ์จะต้องดำเนินการในเรื่องของ ประโยชน์ตนก่อนเป็นอันดับแรก ด้วยการศึกษาธรรม ปฏิบัติธรรม เผยแผ่ธรรมและรักษาธรรม หลังจากนั้นคณะสงฆ์จะต้องปรับบทบาทของตนเองใหม่ เป็นพระสงฆ์สมัยใหม่ด้วยการศึกษาค้นคว้า หลักวิชาการต่าง ๆ ที่จำเป็นในการบริหารกิจการคณะสงฆ์แต่ไม่ละเลยธรรมวินัยที่ดั่งงามของตน อาจจะใช้การตั้งญาติโยมที่มีความรู้ความสามารถในการให้คำปรึกษาหรือช่วยเหลือกิจการคณะสงฆ์ จะต้องรู้กฎหมาย หรือตั้งผู้รู้กฎหมายมาทำงานให้” และสอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของ **ผู้ทรงคุณวุฒิ ท่านที่ 9** (เมื่อวันที่ 23 มิถุนายน 2567) ได้ให้ความเห็นว่า “พระสงฆ์ถือว่าเป็นผู้นำด้านจิตวิญญาณ พระสงฆ์จะต้องทำหน้าที่ด้านช่วยเหลือแก้ปัญหากลุ่มประชาชนทั่วไป โดยแนะนำชี้ทางผิดชี้ทางถูกให้กับญาติ

โยมผู้ยังขาดปัญญาหรือว่ามีปัญหาด้านคุณธรรมจริยธรรมยังน้อยอยู่บทบาทของวัดและของพระสงฆ์ในด้านนี้ยังมีน้อย เป็นหน้าที่หลักของพระสงฆ์ที่จะต้องช่วยเหลือสังคมโดยเฉพาะพระสงฆ์จะสงเคราะห์เยาวชน เด็ก ๆ”และสอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของ **ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 4** (เมื่อวันที่ 27 มิถุนายน 2567) ได้ให้ความเห็นว่า “คณะสงฆ์ต้องมีการวางแผนงาน การบริหารจัดการที่ดี และมีการแบ่งงานกระจายงานมีการประชาสัมพันธ์ให้ทั่วถึงแก่ประชาชน”

แผนภูมิที่ 4.4 การเกื้อกูลประชาชนหรือสรรพสัตว์

สรุปได้ว่า คณะสงฆ์นำเสนอรูปแบบต่าง ๆ ให้หลากหลายแต่ที่สำคัญในการสงเคราะห์ประชาชนควรพิจารณาตามความเป็นจริงและถูกต้องมีระบบตรวจสอบของวัดของชุมชนของหน่วยงานภาครัฐของหน่วยงานภาคเอกชนเข้ามาเกี่ยวข้องเพื่อที่จะการช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนนั้นเกิดขึ้นอย่างเป็นธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ คณะสงฆ์จะต้องปรับบทบาทของตนเองใหม่ เป็นพระสงฆ์สมัยใหม่ด้วยการศึกษา ค้นคว้าหลักวิชาการต่าง ๆ ที่จำเป็นในการบริหารกิจการคณะสงฆ์แต่ไม่ละเลยธรรมวินัยที่ดั่งงามของตน ต้องมีการวางแผนงาน การบริหารจัดการที่ดี และมีการแบ่งงานกระจายงานมีการประชาสัมพันธ์ให้ทั่วถึงแก่ประชาชน เป็นผู้นำด้านจิตวิญญาณพระสงฆ์จะต้องทำหน้าที่ด้านช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนทั่วไป โดยแนะนำชี้ทางผิดชี้ทางถูกให้กับญาติโยมผู้ยังขาดปัญญา

4.5. บทสรุป

งานสาธารณสงเคราะห์ เป็นงานเกี่ยวข้องกับการที่พระสงฆ์ให้ความสำคัญ ให้ความสำคัญสงเคราะห์ประชาชนในชุมชนและสังคม โดยมีวัดและพระภิกษุสามเณรเป็นผู้นำ ที่สำคัญ และเป็นการดำเนินการช่วยเหลือสังคมทางวัตถุและจิตใจในรูปแบบต่าง ๆ บทบาทหน้าที่ทางสังคมสงเคราะห์ของพระสงฆ์ ประกอบด้วย 1) บทบาทด้านการศึกษา พระเป็นผู้สอนและอบรมเยาวชนให้รู้หนังสือ ให้เป็นผู้มีศีลธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม อนุเคราะห์การจัดตั้งโรงเรียนสอนเด็กก่อนวัยเรียน ชักชวนชาวบ้านให้สนับสนุน ด้วยทุนการศึกษาและอุปกรณ์การเรียน 2) บทบาทด้านการสาธารณสุข พระสงฆ์ในอดีตและปัจจุบันให้การรักษาพยาบาล แก่ ชาวบ้านในทุกระดับความเจ็บป่วย โรคบางโรคหายด้วยแรงศรัทธาที่ผู้ป่วยมีต่อพระ 3) บทบาทด้านการพัฒนาจิตใจประชาชน พระสงฆ์ให้ธรรมทางแก่ประชาชน จิตใจ ที่พัฒนาแล้วจะไม่วุ่นวาย เข้าใจความหมายของ ธรรมย่อมคุ้มครองผู้ประพฤติธรรม นอกจากนี้ การสอนปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน ก็สามารถช่วยให้เกิดสุขสงบทางจิตใจได้มาก 4) บทบาทด้านการสงเคราะห์ทางจิต ด้านนี้พระสงฆ์มีบทบาทมีส่วนช่วยสุขภาพจิตของประชาชนได้มาก งานสังคมสงเคราะห์ที่พระสงฆ์จะทำได้โดยตรง คือ งานสงเคราะห์ ทางจิตใจได้มาก 5) บทบาทด้านการพัฒนาท้องถิ่น ในชนบทพระสงฆ์มีบทบาทในฐานะผู้นำด้านการเสนอความคิดริเริ่ม และระดมความร่วมมือของชาวบ้านในการพัฒนาต่าง ๆ

การสาธารณสุขสงเคราะห์ เป็นกิจกรรมการทำงานช่วยเหลือชาวบ้านหรือคนส่วนมากหรือคนทั่วไป หน้าที่ของเจ้าอาวาสตามมาตรา 37 แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 ข้อ 4 บัญญัติไว้ว่า “ให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศล” ความหมายของข้อนี้ คือ ให้วัดกับบ้านต่างถ้อยที่ถ้อยอาศัยซึ่งกันและกัน ชาวบ้านช่วยกันทำนุบำรุงวัด บางคนถึงจะยากจนหาเช่ากินค่า อาศัยกระท่อมที่ชำรุดทรุดโทรมเป็นที่พำนักอาศัย แต่ด้วยแรงศรัทธามีเงินเพียงเล็กน้อยก็บริจาคสมทบสร้างกุฏิ วิหาร ถาวรวัตถุ ในวัดเพื่อความผาสุกของพระทางวัดจึงมีหน้าที่ต้องอำนวยความสะดวกแก่ชาวบ้านบ้าง ในทางที่ขอบันว่าเป็นงานด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์โดยตรง และความสำคัญของการกิจด้านนี้ว่า การสาธารณสุขสงเคราะห์เป็นการแสดงบทบาทของภิกษุสงฆ์ ในด้านสังคมสงเคราะห์ ทั้งการสงเคราะห์บุคคลและสาธารณสุขสงเคราะห์ ดังที่กำหนดไว้ในอำนาจหน้าที่ มหาเถรสมาคมข้อหนึ่งว่า “ควบคุมและส่งเสริมการสาธารณสุขสงเคราะห์ของคณะสงฆ์” (ม.15 ตรี) และในระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ส่วนกลาง ได้กำหนดไว้ว่า “วิธีดำเนินการสาธารณูปการ และการสาธารณสุขสงเคราะห์ ให้เป็นไปตามที่กำหนดในระเบียบมหาเถรสมาคม” การสาธารณสุขสงเคราะห์ แยกโดยลักษณะที่ควรจะเป็นมี 4 คือ

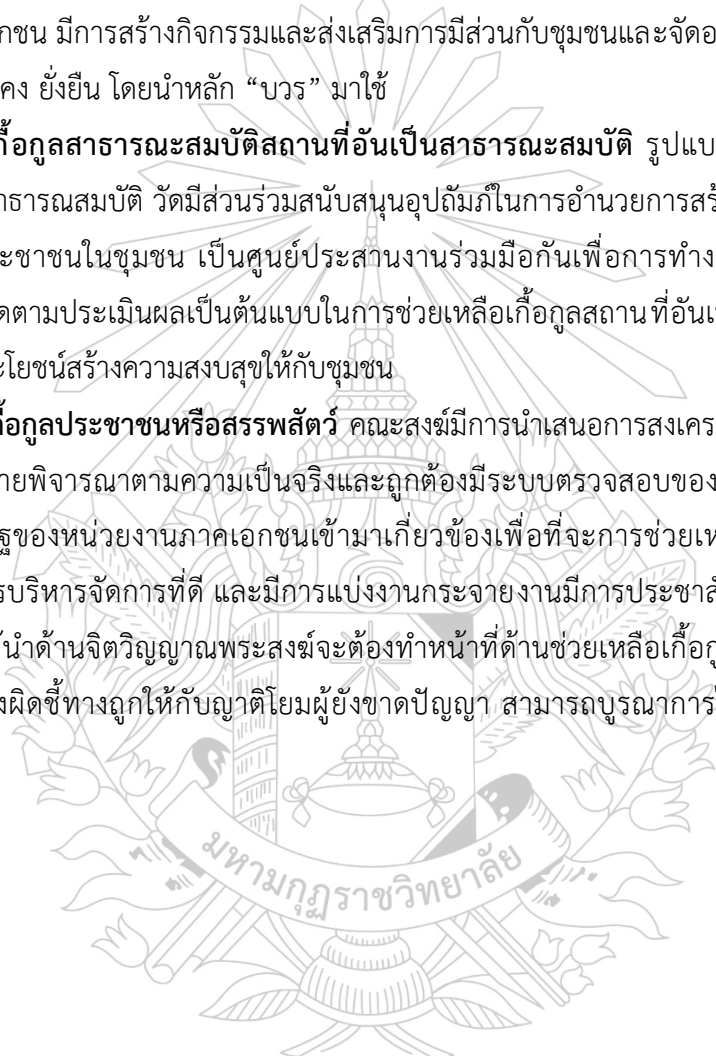
การดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล การบริหารจัดการสาธารณสุขสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช พิจารณาเป็นหลักใหญ่ ๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนและสังคมโดยกว้าง โดยการวางระบบเพื่อเกื้อกูล มีระบบคัดกรองการสร้างระบบต่าง ๆ ให้เกิดความโปร่งใส และ

ควรรหาทุนทรัพย์หรือทรัพยากรต่าง ๆ ตลอดจนเสียสละด้านสถานที่ภายในวัด คณะสงฆ์ในจังหวัด นครศรีธรรมราช มุ่งเน้นประชาชนที่ยากจน ให้การศึกษาแก่ผู้ด้อยโอกาสเป็นสำคัญ จะต้องให้ความช่วยเหลือเป็นอันดับแรกและประสานต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ดำเนินการต่อไปโดยวัดจะเป็นผู้สนับสนุนอีกหนึ่งทาง เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่องานสาธารณสงเคราะห์และประชาชนในชุมชนนั้น ๆ

การช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณะประโยชน์ มีการจัดตั้งวางระบบมีการ ส่งเสริมสนับสนุนให้เขตพื้นที่ของวัดเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ คณะสงฆ์พยายามจัดหางบประมาณ และทุนในการดำเนินงานอย่างเพียงพอเหมาะสม และประสานความร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐและ หน่วยงานของเอกชน มีการสร้างกิจกรรมและส่งเสริมการมีส่วนกับชุมชนและจัดอย่างต่อเนื่องมีแบบ แผนที่ชัดเจน มั่นคง ยั่งยืน โดยนำหลัก “บวร” มาใช้

การเกื้อกูลสาธารณะสมบัติสถานที่อันเป็นสาธารณะสมบัติ รูปแบบในการสนับสนุน สถานที่ยันเป็นสาธารณะสมบัติ วัดมีส่วนร่วมสนับสนุนอุปถัมภ์ในการอำนวยความสะดวกสร้างสิ่งต่าง ๆ ที่เกิด ประโยชน์กับประชาชนในชุมชน เป็นศูนย์ประสานงานร่วมมือกันเพื่อการทำงานจะได้มีทิศทาง เดียวกัน มีการติดตามประเมินผลเป็นต้นแบบในการช่วยเหลือเกื้อกูลสถานที่อันเป็นสาธารณะสมบัติ ของวัดให้เกิดประโยชน์สร้างความสงบสุขให้กับชุมชน

การเกื้อกูลประชาชนหรือสรรพสัตว์ คณะสงฆ์มีการนำเสนอการสงเคราะห์รูปแบบต่าง ๆ มีความหลากหลายพิจารณาตามความเป็นจริงและถูกต้องมีระบบตรวจสอบของวัดของชุมชนของ หน่วยงานภาครัฐของหน่วยงานภาคเอกชนเข้ามาเกี่ยวข้องเพื่อที่จะช่วยเหลือเกื้อกูล มีการ วางแผนงาน การบริหารจัดการที่ดี และมีการแบ่งงานกระจายงานมีการประชาสัมพันธ์ให้ทั่วถึงแก่ ประชาชน เป็นผู้นำด้านจิตวิญญาณพระสงฆ์จะต้องทำหน้าที่ด้านช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนทั่วไป โดยแนะนำชี้ทางผิดชี้ทางถูกให้กับญาติโยมผู้ยังขาดปัญญา สามารถบูรณาการได้อย่างลงตัวและ ครอบคลุมดังนี้

การบริหารจัดการสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ในจังหวัดนครศรีธรรมราชพิจารณาเป็นหลักใหญ่ ๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนและสังคมโดยกว้าง โดยการวางระบบเพื่อเกื้อกูล มีระบบคัดกรองการสร้างระบบต่าง ๆ ให้เกิดความโปร่งใส

มีการจัดตั้งวางระบบมีการส่งเสริมสนับสนุนให้เขตพื้นที่ของวัดเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ คณะสงฆ์พยายามจัดหางบประมาณและทุนในการดำเนินงานอย่างเพียงพอเหมาะสม และประสานความร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐและหน่วยงานของเอกชน

การสาธารณสงเคราะห์พระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช

รูปแบบในการสนับสนุนสถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติ วัดมีส่วนร่วมสนับสนุนอุปถัมภ์ในการอำนวยความสะดวกสร้างสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดประโยชน์กับประชาชนในชุมชน เป็นศูนย์ประสานงานร่วมมือกันเพื่อการทำงานจะได้มีทิศทางเดียวกัน มีการติดตามประเมินผลเป็นต้นแบบในการช่วยเหลือเกื้อกูลสถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติของวัดให้เกิดประโยชน์สร้างความสงบสุขให้กับชุมชน

คณะสงฆ์มีการนำเสนอการสงเคราะห์รูปแบบต่าง ๆ มีความหลากหลายพิจารณาตามความเป็นจริงและถูกต้องมีระบบตรวจสอบของวัดของชุมชนของหน่วยงานภาครัฐของหน่วยงานภาคเอกชนเข้ามาเกี่ยวข้องเพื่อที่จะการช่วยเหลือเกื้อกูล มีการวางแผนงาน การบริหารจัดการที่ดี และมีการแบ่งงานกระจายงานมีการประชาสัมพันธ์ให้ทั่วถึงแก่ประชาชน

แผนภูมิที่ 4.5 การสาธารณสงเคราะห์พระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณะสงเคราะห์: กรณีศึกษาพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช” ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลปฐมภูมิ ทฤษฎี เอกสารวิชาการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาขอบเขตเนื้อหาการวิจัย รวมถึงการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยมี วัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณะสงเคราะห์ เพื่อศึกษาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณะสงเคราะห์: กรณีศึกษาพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช และเพื่อวิเคราะห์การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณะสงเคราะห์: กรณีศึกษาพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช

โดยได้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งได้สรุปผลจากการศึกษาในประเด็นเหล่านี้ คือ

- 5.1 สรุปผลการวิจัย
- 5.2 อภิปรายผล
- 5.3 ข้อเสนอแนะ

5.1. สรุปผลการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ อาศัยข้อมูลจากการทำวิจัยทุกชั้นตอนตามวัตถุประสงค์ เพื่อให้ทราบข้อเท็จจริงในแต่ละประเด็น แล้วนำมาวิเคราะห์เพื่อนำเสนอแนวทางและสร้างองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับ “การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณะสงเคราะห์: กรณีศึกษาพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช” ซึ่งผลการวิจัยมีรายละเอียดดังนี้

5.1.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณะสงเคราะห์

งานสาธารณะสงเคราะห์ เป็นงานเกี่ยวข้องกับการที่พระสงฆ์ให้ความสำคัญ ให้ความสำคัญสงเคราะห์ประชาชนในชุมชนและสังคม โดยมีวัดและพระภิกษุสามเณรเป็นผู้นำ ที่สำคัญ และเป็นการดำเนินการช่วยเหลือสังคมทางวัตถุและจิตใจในรูปแบบต่าง ๆ บทบาทหน้าที่ทางสังคมสงเคราะห์ของพระสงฆ์ ประกอบด้วย 1) บทบาทด้านการศึกษา พระเป็นผู้สอนและอบรมเยาวชนให้รู้หนังสือ ให้เป็นผู้มีศีลธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม อนุเคราะห์การจัดตั้งโรงเรียนสอนเด็กก่อนวัยเรียน

ชักชวนชาวบ้านให้สนับสนุน ด้วยทุนการศึกษาและอุปกรณ์การเรียน 2) บทบาทด้านสาธารณสุข พระสงฆ์ในอดีตและปัจจุบันให้การรักษาพยาบาล แก่ ชาวบ้านในทุกระดับความเจ็บป่วย โรคบางโรคหายด้วยแรงศรัทธาที่ผู้ป่วยมีต่อพระ 3) บทบาทด้านการพัฒนาจิตใจประชาชน พระสงฆ์ให้ธรรมทางแก่ประชาชน จิตใจ ที่พัฒนาแล้วจะไม่วุ่นวาย เข้าใจความหมายของ ธรรมย่อม

คุ้มครองผู้ประพฤดิธรรม นอกจากนี้ การสอนปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน ก็สามารถช่วยให้เกิดสุขสงบทางจิตใจได้มาก 4) บทบาทด้านการสงเคราะห์ทางจิต ด้านนี้พระสงฆ์มีบทบาทมีส่วนช่วยสุขภาพจิตของประชาชนได้มาก งานสังคมสงเคราะห์ที่พระสงฆ์จะทำได้โดยตรง คือ งานสงเคราะห์ ทางจิตใจได้มาก 5) บทบาทด้านการพัฒนาท้องถิ่น ในชนบทพระสงฆ์มีบทบาทในฐานะผู้นำด้านการเสนอความคิดริเริ่ม และระดมความร่วมมือของชาวบ้านในการพัฒนาต่าง ๆ

การสาธารณสงเคราะห์ เป็นกิจกรรมการทำงานช่วยเหลือชาวบ้านหรือคนส่วนมากหรือคนทั่วไป หน้าที่ของเจ้าอาวาสตามมาตรา 37 แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 ข้อ 4 บัญญัติไว้ว่า “ให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศล” ความหมายของข้อนี้ คือ ให้วัดกับบ้านต่างถ้อยที่ถ้อยอาศัยซึ่งกันและกัน ชาวบ้านช่วยกันทำนุบำรุงวัด บางคนถึงจะยากจนหาเข้ากินคำ อาศัยกระท่อมที่ชำรุดทรุดโทรมเป็นที่พำนักอาศัย แต่ด้วยแรงศรัทธามีเงินเพียงเล็กน้อยก็บริจาคสมทบสร้างกุฏิ วิหาร ถาวรวัตถุ ในวัดเพื่อความผาสุกของพระทางวัดจึงมีหน้าที่ต้องอำนวยความสะดวกแก่ชาวบ้านบ้าง ในทางที่ขอบันว่าเป็นงานด้านการสาธารณสงเคราะห์โดยตรง และความสำคัญของภารกิจด้านนี้ว่า การสาธารณสงเคราะห์เป็นการแสดงบทบาทของภิกษุสงฆ์ ในด้านสังคมสงเคราะห์ ทั้งการสงเคราะห์บุคคลและสาธารณสงเคราะห์ ดังที่กำหนดไว้ในอำนาจหน้าที่ มหาเถรสมาคมข้อหนึ่งว่า “ควบคุมและส่งเสริมการสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์” (ม.15 ตรี) และในระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ส่วนกลาง ได้กำหนดไว้ว่า “วิธีดำเนินการสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์ ให้เป็นไปตามที่กำหนดในระเบียบมหาเถรสมาคม” การสาธารณสงเคราะห์ แยกโดยลักษณะที่ควรจะเป็นมี 4 คือ 1) การดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล 2) การช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์ 3) การช่วยเหลือเกื้อกูลสถานที่อื่นเป็นสาธารณสมบัติ 4) การช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนทั่วไป

5.1.2 การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณสงเคราะห์: กรณีศึกษาพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช

การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีการสร้างแนวดำเนินการในงานสาธารณสงเคราะห์ คือ วัดและคณะสงฆ์ต้องมีกาวางแผนงานที่ดีและมีการแบ่งงาน กระจายงานในด้านการพัฒนาจิตใจให้แก่ประชาชนอย่างทั่วถึงทุกพื้นที่ สร้างแนวดำเนินการในงานสาธารณสงเคราะห์ วัดมีการสร้างกิจกรรมและส่งเสริมการมีส่วนร่วมชุมชนในงานพัฒนาจิตใจ และจัดอย่างต่อเนื่องมีแบบแผนที่ชัดเจนและมั่นคง การสร้างแนวดำเนินการในงานสาธารณสงเคราะห์ต้องจัดหางบประมาณและทุนในการทำงานอย่างเพียงพอเหมาะสม และต้องร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐและหน่วยงานของเอกชนเพื่อจะได้ร่วมมืออันทำงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สร้างแนวดำเนินการในงานสาธารณสงเคราะห์คณะสงฆ์ต้องให้ความสำคัญในการส่งเสริมสนับสนุน และต้องมีประสานงานร่วมมือ เป็นเครือข่ายเดียวกัน เพื่อการทำงานจะได้มีทิศทาง

เดียวกัน การสร้างแนวดำเนินการในงานสาธารณสงเคราะห์ตลอดจนวัดพัฒนาสิ่งเสริมบุคลากรที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพในการทำงานและรองรับการปฏิบัติงานในอนาคตเป็นจำนวนมาก ที่สำคัญควรทำงานอย่างมีระบบเป็นแนวทางเดียวกัน มีเครือข่ายร่วมมือกันโดยการใช้ความรู้ความสามารถของบุคลากรให้เต็มศักยภาพ สร้างแนวดำเนินการในการเป็นศูนย์กลางประสานงานระหว่างวัด บ้าน และหน่วยงานในการที่จะร่วมกันพัฒนาท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้าในทุกด้าน เช่น การสร้างแนวดำเนินการช่วยกันพัฒนาท้องถิ่นให้มีความรู้ความสามารถเหมาะสมกับภูมิปัญญาของตนโดยเฉพาะอย่างยิ่งช่วยกันปลูกจิตสำนึกให้ทุกคนมีศีลธรรม ซึ่งจะเป็นรากฐานในการพัฒนาด้านอื่น ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ จัดตั้งกองทุนสงเคราะห์การศึกษาขึ้นเพื่อสนับสนุน มอบทุนการศึกษาให้แก่เด็กนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ และส่งเสริมทุนการศึกษาต่อเนื่องให้กับเด็กเยาวชนที่ไปศึกษาต่อในระดับการศึกษาที่สูงขึ้นตามสถาบันการศึกษาต่าง ๆ การถือกุศลสาธารณสมบัติสถานที่อื่นเป็นสาธารณสมบัติของชาติ ที่ชุมชนได้ก่อสร้างขึ้นมาเป็นรูปธรรม ตั้งแต่การสร้างวัด โรงเรียน โรงพยาบาลถนน ประปาหมู่บ้าน พิพิธภัณฑสถาน สามารถให้ความร่วมมือโดยการเข้าไปมีส่วนร่วมเป็นตัวกลางประสานงานและสานต่อการแก้ไขปัญหาให้ต่อเนื่องในฐานะที่มีส่วนร่วมในชุมชน ผลิตบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ และมีใจรักที่ช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์และสรรพสัตว์ จัดให้มีบรรยากาศเข้ากับประชาชน ไม่สร้างค่านิยมใหม่ ๆ ให้คณะสงฆ์และประชาชนได้ดำเนินชีวิตในทางที่เหมาะสมเหมือนกันมีการจัดตั้งมูลนิธิเพื่อช่วยเหลือประชาชนที่เดือดร้อน โดยการจัดตั้งคณะทำงานและวางแผนการจัดตั้งโครงสร้างในการช่วยเหลือประชาชน จัดวัดเหมาะสมในการช่วยเหลือประชาชน คือเนื่องจากเป็นสถานที่ที่สงบสุขร่มเย็น มีการประสานกับหน่วยงานที่มีความรับผิดชอบโดยตรงอยู่แล้วทั้งทางภาครัฐและภาคเอกชนสาธารณะ เช่น การสร้างโรงพยาบาล การสร้างถนน การสร้างศาลา การสร้างอาคารเรียน การสร้างสถานีตำรวจ มีการสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องในทางศาสนา เช่น แก่นแท้ของพระพุทธศาสนา จุดประสงค์ในการทำบุญหรือการทำความดี จัดวัดให้สะอาด ร่มเย็น สงบ เป็นสถานที่พร้อมในการอบรมศีลธรรมประชาชนทั่วไปที่เข้ามารับการอบรม

5.1.3 ผลการวิเคราะห์การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณะสงเคราะห์: กรณีศึกษา พระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช

การดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล พบว่า รูปแบบการบริหารจัดการสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ในด้านการดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลนั้น ควรพิจารณาเป็นหลักใหญ่ ๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนและสังคมโดยกว้าง โดยการวางระบบเพื่อเกื้อกูล มีระบบคัดกรองการสร้างระบบต่าง ๆ ให้เกิดความโปร่งใส และควรรหาทุนทรัพย์หรือทรัพยากรต่าง ๆ ตลอดจนเสียสละด้านสถานที่ภายในวัด คณะสงฆ์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ควรเข้ามาพบกับประชาชนในเชิงรุกโดยเข้ามาช่วยเหลือประชาชนให้ความรู้เรื่องธรรมะพื้นฐานในการดำเนินชีวิต การปฏิบัติงานสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์เป็นการปฏิบัติงานโดยมุ่งเน้นประชาชนที่ยากจน

ให้การศึกษาแก่ผู้ด้อยโอกาสเป็นสำคัญ และต้องเน้นที่ไม่สามารถช่วยเหลือดูแลตัวเองได้แล้วก็ขาดที่พึ่งพิง ไร่ญาติขาดมิตร จะต้องให้ความช่วยเหลือเป็นอันดับแรกและประสานต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ดำเนินการต่อไปโดยวัดจะเป็นผู้สนับสนุนอีกหนึ่งทาง เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่องานสาธารณสงเคราะห์และประชาชนในชุมชนนั้น ๆ

การช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณะประโยชน์ พบว่า ด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์ ควรคำนึงถึงสาธารณะประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลักควรมีการจัดตั้งวางระบบมีการส่งเสริมสนับสนุนให้เขตพื้นที่ของวัดเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ คณะสงฆ์ต้องจัดหางบประมาณและทุนในการดำเนินงานอย่างเพียงพอเหมาะสม และต้องร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐและหน่วยงานของเอกชน มีการสร้างกิจกรรมและส่งเสริมการมีส่วนกับชุมชนและควรจัดอย่างต่อเนื่องมีแบบแผนที่ชัดเจน มั่นคง ยั่งยืน โดยเจ้าคณะพระสังฆาธิการทุกระดับจะต้องสร้างความเข้าใจ สร้างความสามัคคีเพื่อความสอดคล้องในเชิงปฏิบัติของทั้งทางวัดและบ้าน หรือจะต้องนำหลัก “บวร” มาใช้

การเกื้อกูลสาธารณสมบัติสถานที่ยันเป็นสาธารณสมบัติ พบว่า รูปแบบในการสนับสนุนสถานที่ยันเป็นสาธารณสมบัติ วัดมีส่วนร่วมสนับสนุนอุปถัมภ์ในการอำนวยความสะดวกสร้างสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดประโยชน์กับประชาชนในชุมชนซึ่งถือได้ว่าการเกื้อกูลสถานที่ยันเป็นสาธารณสมบัติ เป็นศูนย์ประสานงานร่วมมือกันเพื่อการทำงานจะได้มีทิศทางเดียวกัน มีการติดตามประเมินผลเป็นต้นแบบในการช่วยเหลือเกื้อกูลสถานที่ยันเป็นสาธารณสมบัติของวัดให้เกิดประโยชน์สร้างความสงบสุขให้กับชุมชน คณะพระสังฆาธิการทุกระดับจะต้องสร้างกระบวนการช่วยเหลือเกื้อกูลสถานที่ยันเป็นสาธารณสมบัติของวัดให้ชุมชนได้เข้าถึงสาธารณูปโภคและอุปโภคต่าง ๆ ที่เป็นปัจจัยขั้นพื้นฐานของประชาชน

การเกื้อกูลประชาชนหรือสรรพสัตว์ พบว่า คณะสงฆ์ควรนำเสนอรูปแบบต่าง ๆ ให้หลากหลายแต่ที่สำคัญในการสงเคราะห์ประชาชนควรพิจารณาตามความเป็นจริงและถูกต้องมีระบบตรวจสอบของวัดของชุมชนของหน่วยงานภาครัฐของหน่วยงานภาคเอกชนเข้ามาเกี่ยวข้อง เพื่อที่จะการช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนนั้นเกิดขึ้นอย่างเป็นธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ คณะสงฆ์จะต้องปรับบทบาทของตนเองใหม่ เป็นพระสงฆ์สมัยใหม่ด้วยการศึกษาค้นคว้าหลักวิชาการต่าง ๆ ที่จำเป็นในการบริหารกิจการคณะสงฆ์แต่ไม่ละเลยธรรมวินัยที่ติงามของตน ต้องมีการวางแผนงาน การบริหารจัดการที่ดี และมีการแบ่งงานกระจายงานมีการประชาสัมพันธ์ให้ทั้งถึงแก่ประชาชน เป็นผู้นำด้านจิตวิญญาณพระสงฆ์จะต้องทำหน้าที่ด้านช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนทั่วไป โดยแนะนำชี้ทางผิดชี้ทางถูกให้กับญาติโยมผู้ยังขาดปัญญา ทำให้เกิดความพร้อมเพรียง สมัคสมานสามัคคีกัน และทำให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

5.2. อภิปรายผล

การศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณะสงเคราะห์: กรณีศึกษาพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้วิจัยนำประเด็นสำคัญและน่าสนใจมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. **แนวคิดและทฤษฎี**เกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณะสงเคราะห์ งานสาธารณะสงเคราะห์ เป็นงานเกี่ยวข้องกับหน้าที่พระสงฆ์ให้ความสำคัญ ให้ความสำคัญสงเคราะห์ประชาชนในชุมชนและสังคม โดยมีวัดและพระภิกษุสามเณรเป็นผู้นำ ที่สำคัญ และเป็นการดำเนินการช่วยเหลือสังคมทางวัตถุและจิตใจในรูปแบบต่าง ๆ บทบาทหน้าที่ทางสังคมสงเคราะห์ของพระสงฆ์ ประกอบด้วย 1) บทบาทด้านการศึกษา พระเป็นผู้สอนและอบรมเยาวชนให้รู้หนังสือ ให้เป็นผู้มีศีลธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม อนุเคราะห์การจัดตั้งโรงเรียนสอนเด็กก่อนวัยเรียน ชักชวนชาวบ้านให้สนับสนุน ด้วยทุนการศึกษาและอุปกรณ์การเรียน 2) บทบาทด้านสาธารณสุข พระสงฆ์ในอดีตและปัจจุบันให้การรักษาพยาบาล แก่ ชาวบ้านในทุกระดับความเจ็บป่วย โรคบางโรคหายด้วยแรงศรัทธาที่ผู้ป่วยมีต่อพระ 3) บทบาทด้านการพัฒนาจิตใจประชาชน พระสงฆ์ให้ธรรมทางแก่ประชาชน จิตใจ ที่พัฒนาแล้วจะไม่วุ่นวาย เข้าใจความหมายของ ธรรมย่อมคุ้มครองผู้ประพฤติธรรม นอกจากนี้ การสอนปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน ก็สามารถช่วยให้เกิดสุขสงบทางจิตใจได้มาก 4) บทบาทด้านการสงเคราะห์ทางจิต ด้านนี้พระสงฆ์มีบทบาทมีส่วนช่วยสุขภาพจิตของประชาชนได้มาก งานสังคมสงเคราะห์ที่พระสงฆ์จะทำได้โดยตรง คือ งานสงเคราะห์ ทางจิตใจได้มาก 5) บทบาทด้านการพัฒนาท้องถิ่น ในชนบทพระสงฆ์มีบทบาทในฐานะผู้นำด้านการเสนอความคิดริเริ่ม และระดมความร่วมมือของชาวบ้านในการพัฒนาต่าง ๆ การสาธารณสุขสงเคราะห์ แยกโดยลักษณะที่ควรจะเป็นมี 4 คือ 1) การดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล 2) การช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณะประโยชน์ 3) การช่วยเหลือเกื้อกูลสถานที่อื่นเป็นสาธารณะสมบัติ 4) การช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนทั่วไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระมหาพร กิตติวรเมธี (กิติวัฒนวรานนท์)** (2565, หน้า 156-158) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนางานด้านสาธารณะสงเคราะห์ตามแผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการในจังหวัดสระแก้ว ผลการวิจัย พบว่า สภาพทั่วไปในการการพัฒนาทางด้านสาธารณะสงเคราะห์ตามแผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการในจังหวัดสระแก้ว มีการความร่วมมือในทากิจกรรมด้านสาธารณะสงเคราะห์จากหน่วยงานทุกภาคส่วน โดยมีวัดเป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรม และมีผู้มีจิตศรัทธาร่วมบริจาคสิ่งของที่จำเป็นรวมทั้งปัจจัย แต่การดำเนินงานสาธารณะสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการจังหวัดสระแก้ว ยังประสบปัญหาและอุปสรรคหลายด้านที่ยังต้องนำมาปรับปรุงแก้ไขปัญหาในการพัฒนางานสาธารณะสงเคราะห์ตามแผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา และสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระครูสุทธิพงษ์คัมภ์ (สมคิด อกคธม โม)** (2560, หน้า 71-72) ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาการบริหารจัดการสาธารณะสงเคราะห์เพื่อชุมชนของวัดในจังหวัดชลบุรี” ผลวิจัยพบว่า การบริหารจัดการมาธารณสงเคราะห์เพื่อชุมชนของวัดใน

จังหวัดชลบุรีด้านการดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลชุมชนจัดตั้งศูนย์อบรมสัมมนาอาชีพแก่ประชาชนเป็นสถานพยาบาลที่รักษาผู้เจ็บป่วยตามภูมิปัญญา ให้ความรู้ของพระสงฆ์ประชาชนต้องได้รับการพัฒนาจิตใจให้เป็นคนดีมีคุณธรรมจริยธรรมเข้าใจและปฏิบัติตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาสงเคราะห์ในการให้ธรรมมากกว่าให้วัตถุและรู้จักแก้ปัญหาด้วยตัวเองด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์ปรับปรุงส่งเสริมให้ชุมชนดีขึ้นหรือมีวิวัฒนาการดีขึ้นมีวิวัฒนาการให้ดีขึ้นคือเจริญทั้งด้านเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรมการพัฒนาชุมชนนั้นจะต้องพัฒนาทางด้านวัตถุและพัฒนาด้านจิตใจและส่งเสริมความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้นด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลสถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติสร้างที่อ่านหนังสือพิมพ์ห้องสมุดประจำหมู่บ้านพิพิธภัณฑน์ในวัดสร้างบ่อน้ำดื่มน้ำใช้น้ำประปาหมู่บ้านน้ำใช้ในด้านการเกษตรเปิดศูนย์การบริการสาธารณะศูนย์ฝึกอาชีพศูนย์ประสานงานของประชาชนในกิจการต่าง ๆ ด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนทั่วไปการสนับสนุนการศึกษาและที่พักพิงแก่เด็กเรียนดีแต่ยากจนเป็นที่พึ่งให้ความร่วมมือทางจิตใจและด้วยความประพฤตินี้เป็นตัวอย่างตลอดจนสถานที่วัดที่ส่งเสริมส่งเสริมการศึกษาของเยาวชนและประชาชนในรูปแบบต่าง ๆ และสอดคล้องกับแนวคิดของ **พระธรรมปริยัติเวที (สุเทพ ผุสฺสธมฺโม)** (2548, หน้า 25) กล่าวว่า การสงเคราะห์ หมายถึง การช่วยเหลือสังคมในด้านต่าง ๆ การจัดกิจการอันเป็นประโยชน์ เป็นกิจกรรมที่วัดหรือพระภิกษุสงฆ์ดำเนินการเพื่อให้เป็นสาธารณประโยชน์ในด้านสังคมสงเคราะห์ ทั้งการสงเคราะห์บุคคล และสงเคราะห์ และสอดคล้องกับแนวคิดของ **พระเทพปริยัติสุธี** (2550, หน้า 61-62) กล่าวว่า การสงเคราะห์ เป็นงานในส่วนไม่ว่าจะเป็นงานก่อสร้างถนน ทำสะพาน ศาลาพักผ่อน งานนี้จะมี อดบ. เข้ามาทำหน้าที่ ส่วนที่คณะสงฆ์จะช่วยสังคมได้ เช่นการช่วยเหลือผู้ยากไร้เพราะถูกไฟไหม้บ้าน การจัดหาหน่วยบรรเทาสาธารณภัยหรือการจัดการให้ฟรีในพิธีงานศพ ไม่เก็บค่าน้ำค่าไฟไม่เก็บค่าเจ้าพนักงาน หากเขามีศรัทธาก็จะทำบุญ ส่วนนี้ก็จะช่วยบรรเทาทุกข์ให้กับชาวบ้านที่เป็นพุทธศาสนิกชนได้ ตลอดทั้งให้การช่วยเหลือสังคมทั้งภายในวัดและนอกวัด ภายในวัด เช่น อำนวยความสะดวกแก่ผู้มาฟังมาทำบุญที่วัดให้เหมาะสมและวัดต้องสะอาด สะดวก สบาย ภายนอกวัด เช่น สงเคราะห์ช่วยเหลือชาวบ้านที่มีทุกข์เท่าที่จะทำได้อย่างนิจดูตาย

2. การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสงเคราะห์: กรณีศึกษาพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า มีการดำเนินการช่วยเหลือสังคมทางวัตถุและจิตใจในรูปแบบต่าง ๆ ที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย ได้แก่ การสงเคราะห์ภิกษุสงฆ์สามเณร การสนับสนุนทุนการศึกษาแก่เด็กนักเรียน การช่วยเหลือผู้ป่วย ผู้ยากไร้การสร้างหอสมุดโรงเรียน มีการฟื้นฟูสภาพจิตใจของพุทธศาสนิกชน เป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิต การบริหารมีโครงสร้างและนโยบายที่ชัดเจน มีการกระจายบทบาทสู่ระดับล่าง ประชาชนชาวพุทธได้เข้าถึงพระพุทธศาสนา เป็นขององค์กรหนึ่งที่จะช่วยเยียวยาสังคมอุปถัมภ์ที่ชูสังคม มีการสงเคราะห์พระภิกษุสามเณรทั้งด้านการศึกษาและสุขภาพ และ

วัดที่ประสบภัยและขาดแคลน การให้วัดเป็นสถานที่ประกอบการกุศลเกี่ยวกับเรื่องเกิด แก่ เจ็บ ตาย เช่น การสวดศพ การเผาศพ การทำบุญอุทิศ การถวายสังฆทาน วัดเป็นศูนย์กลางของสังคม เป็นศูนย์กลางที่รวมจิตใจของประชาชน ส่วนพระภิกษุที่เป็นตัวแทนของวัด เป็นผู้นำทางจิตใจของประชาชน เป็นศูนย์กลางรวมแห่งความเชื่อถือ การร่วมมือกัน เป็นที่ประกอบพิธีกรรมหรือให้บริการด้านต่าง ๆ เป็นหลักแห่งความยึดเหนี่ยวและมีส่วนร่วมอย่างสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่นชนบท สอดคล้องกับ**กรมการศาสนา** (2540, หน้า 7) การสาธารณสุขสงเคราะห์ เป็นการดำเนินการช่วยเหลือสังคมทางวัตถุในรูปแบบต่าง ๆ ที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย ได้แก่ โครงการอุปสมบทและบรรพชน พระสงฆ์ สามเณรภาคฤดูร้อน โครงการสงเคราะห์พระสงฆ์ สามเณรที่วัดประสบภัยขาดแคลน วัดและเจ้าอาวาส พระสงฆ์เป็นผู้นำในการพัฒนาชุมชนและสังคม เช่น ให้สถานที่เป็นที่จัดประชุมอบรมเยาวชนและประชาชนด้านอาชีพต่าง ๆ การสร้างถนนเข้าหมู่บ้าน การออมทรัพย์ ให้สถานที่เป็นแหล่งประปาหมู่บ้าน การช่วยเหลือผู้ยากไร้ เป็นต้น และสอดคล้องกับแนวคิดของ **นันทนีย์ ไชยสุด** (2561, หน้า 6) ได้ให้ความหมายของการสังคมสงเคราะห์ไว้ว่า “การสังคมสงเคราะห์หมายถึง การจัดให้มีมาตรการต่าง ๆ เพื่อป้องกัน และแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนเป็นรายบุคคล เป็นกลุ่มหรือทั้งชุมชน โดยใช้หลักทฤษฎีของการสังคมสงเคราะห์เป็นแนวปฏิบัติ ผู้ที่ปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์หรือที่เรียกว่า นักสังคมสงเคราะห์” จะต้องปฏิบัติงานนี้โดยใช้หลักวิชาชีพหรือนัยหนึ่งก็คือ ใช้หลักการ วิธีการ และกระบวนการของสังคมสงเคราะห์ ไม่ใช่เพียงแต่หยิบยื่นสิ่งที่มีปัญหาต้องการก็เป็นอันใช้ได้ นับว่าได้ให้บริการสังคมสงเคราะห์แล้ว” สอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของ **ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 1** (เมื่อวันที่ 26 มิถุนายน 2567) ได้ให้ความเห็นว่า “จุดมุ่งหมายสำคัญของงานสาธารณสุขสงเคราะห์ คือ การดำเนินการช่วยเหลือสังคมทางวัตถุและจิตใจในรูปแบบต่าง ๆ ที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย ได้แก่ การสงเคราะห์ภิกษุสงฆ์สามเณร การสนับสนุนทุนการศึกษาแก่เด็กนักเรียน การช่วยเหลือผู้ป่วย ผู้ยากไร้การสร้างหอสมุดโรงเรียน เป็นต้น จะเป็นการช่วยเหลือชาวบ้านในสิ่งที่พวกเขาต้องการ และมีความจำเป็นตลอดจนเอื้ออำนวยในสิ่งต่าง ๆ ที่มีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตความเป็นอยู่ให้แก่ชุมชน โดยมิให้ประชาชนมีหลักธรรมประจำใจไว้เบื้องต้น” สอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของ **ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 9** (เมื่อวันที่ 23 มิถุนายน 2567) ได้ให้ความเห็นว่า “การปฏิบัติงานสาธารณสุขสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของชุมชนได้เป็นอย่างดี การปฏิบัติงานสาธารณสุขสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นปัจจัยหนึ่งในการช่วยเหลือสังคมที่เดือดร้อน คณะสงฆ์ในจังหวัดนครศรีธรรมราชต้องมีบทบาทในการให้ความช่วยเหลือและมีกิจกรรมการสงเคราะห์ให้เป็นรูปแบบที่ชัดเจนจนเป็นที่ยอมรับของสังคมพยายามสร้างสรรค์อัตลักษณ์ทางศาสนาเพื่อให้เป็นที่ยอมรับ มีความกลมไสศรัทธาในการดำเนินการทุกกิจกรรมของคณะสงฆ์” สอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของ **ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 6** (เมื่อวันที่ 27 มิถุนายน 2567) ได้ให้ความเห็นว่า “การปฏิบัติงานสาธารณสุขสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีการฟื้นฟู

สภาพจิตใจของพุทธศาสนิกชน เป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิต การบริหารมีโครงสร้างและนโยบายที่ชัดเจน มีการกระจายบทบาทสู่ระดับล่าง ประชาชนชาวพุทธได้เข้าถึงพระพุทธศาสนา เป็นขององค์กรหนึ่งซึ่งช่วยเยียวยาสังคมอุปถัมภ์ที่ซบเซาโดยมีการช่วยเหลือสังคมทั้งทางวัตถุ และทางจิตใจ เช่น ทางวัตถุได้มีการสร้างสิ่งสาธารณประโยชน์ต่าง ๆ คือ โรงเรียนสถานพยาบาล และอื่น ๆ เป็นต้น”

3. การวิเคราะห์การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณะสงเคราะห์: กรณีศึกษาพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า การดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล การบริหารจัดการสาธารณะสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช พิจารณาเป็นหลักใหญ่ ๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนและสังคมโดยกว้าง โดยการวางระบบเพื่อเกื้อกูล มีระบบคัดกรองการสร้างระบบต่าง ๆ ให้เกิดความโปร่งใส และควรวางระบบหรือทรัพยากรต่าง ๆ ตลอดจนเสียสละด้านสถานที่ภายในวัด คณะสงฆ์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช มุ่งเน้นประชาชนที่ยากจน ให้การศึกษาแก่ผู้ด้อยโอกาสเป็นสำคัญ จะต้องให้ความช่วยเหลือเป็นอันดับแรกและประสานต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ดำเนินการต่อไปโดยวัดจะเป็นผู้สนับสนุนอีกหนึ่งทาง เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่องานสาธารณะสงเคราะห์และประชาชนในชุมชนนั้น ๆ การช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณะประโยชน์ มีการจัดตั้งวางระบบมีการส่งเสริมสนับสนุนให้เขตพื้นที่ของวัดเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ คณะสงฆ์พยายามจัดหางบประมาณและทุนในการดำเนินงานอย่างเพียงพอเหมาะสม และประสานความร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐและหน่วยงานของเอกชน มีการสร้างกิจกรรมและส่งเสริมการมีส่วนร่วมกับชุมชนและจัดอย่างต่อเนื่องมีแบบแผนชัดเจน มั่นคง ยั่งยืน โดยนำหลัก “บวร” มาใช้ การเกื้อกูลสาธารณะสมบัติสถานที่อื่นเป็นสาธารณะสมบัติ รูปแบบในการสนับสนุนสถานที่อื่นเป็นสาธารณะสมบัติ วัดมีส่วนร่วมสนับสนุนอุปถัมภ์ในการอำนวยความสะดวกสร้างสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดประโยชน์กับประชาชนในชุมชน เป็นศูนย์ประสานงานร่วมมือกันเพื่อการทำงานจะได้มีทิศทางเดียวกัน มีการติดตามประเมินผลเป็นต้นแบบในการช่วยเหลือเกื้อกูลสถานที่อื่นเป็นสาธารณะสมบัติของวัดให้เกิดประโยชน์สร้างความสงบสุขให้กับชุมชน การเกื้อกูลประชาชนหรือสรรพสัตว์ คณะสงฆ์มีการนำเสนอการสงเคราะห์รูปแบบต่าง ๆ มีความหลากหลายพิจารณาตามความเป็นจริงและถูกต้องมีระบบตรวจสอบของวัดของชุมชนของหน่วยงานภาครัฐของหน่วยงานภาคเอกชนเข้ามาเกี่ยวข้องเพื่อที่จะการช่วยเหลือเกื้อกูล มีการวางแผนงาน การบริหารจัดการที่ดี และมีการแบ่งงานกระจายงานมีการประชาสัมพันธ์ให้เข้าถึงแก่ประชาชน เป็นผู้นำด้านจิตวิญญาณพระสงฆ์จะต้องทำหน้าที่ด้านช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนทั่วไป โดยแนะนำชี้ทางผิดชี้ทางถูกให้กับญาติโยมผู้ยังขาดปัญญา สอดคล้องกับงานวิจัยของ**พระใบฎีกาพงษ์ศักดิ์ ขนดีโพโล และคณะ (2560, หน้า 71-72)** ได้วิจัยเรื่อง “กลยุทธ์การบริหารจัดการด้านสาธารณะสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา” ผลการวิจัยพบว่า กลยุทธ์การบริหารจัดการด้านสาธารณะสงเคราะห์ ของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอเมืองจังหวัด

ฉะเชิงเทรา มีดังนี้ 1) ด้านการดำเนินงานกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล มีจุดแข็งคือ วัดมีสถานที่รองรับการดำเนินงาน พระสังฆาธิการในพื้นที่เป็นผู้รับรู้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนอย่างแท้จริง และคณะสงฆ์ มีนโยบายส่งเสริมการดำเนินงานด้านสาธารณะสงเคราะห์ มีจุดอ่อนคือ กิจการบางประเภทขาดงบประมาณสำหรับดำเนินการโดยต่อเนื่อง มีโอกาสคือ พุทธศาสนิกชนให้การสนับสนุนการดำเนินงานกิจการของวัด และหน่วยงานภาครัฐให้การสนับสนุนการดำเนินงานอย่างเต็มที่ในขอบเขตที่กระทำได้ และมีอุปสรรคคือ สื่อมวลชนไม่ช่วยเผยแพร่ข่าวสารด้านสาธารณะสงเคราะห์ เท่าที่ควร

2) ด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์ มีจุดแข็งคือ วัดเป็น ศูนย์กลางของชุมชน และพระสังฆาธิการเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณของคนในชุมชน มีจุดอ่อนคือ ขาดการประสานงานที่ดีระหว่าง วัดและหน่วยงานรัฐหรือเอกชน มีโอกาสคือ กระแสนิยมแนวคิด จิตสาธารณะของคนในสังคม และมี อุปสรรคคือ วัดหรือคณะสงฆ์มีส่วนร่วมจำกัดอยู่ในขอบเขต ของผู้ให้การสนับสนุน

3) ด้านการเกื้อกูลสาธารณสมบัติสถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติ มีจุดแข็ง คือ พระสังฆาธิการเป็นผู้นำที่ดีมีจุดอ่อนคือ ขาดการปลูกฝังเรื่องการดูแลรักษาสาธารณสมบัติแก่ ประชาชน มีโอกาสคือพุทธศาสนิกชนบริจาคเงินในการจัดสร้างสาธารณสมบัติที่ฝ่ายสงฆ์ เป็น ผู้ดำเนินการ และมีอุปสรรคคือ บุคคลหรือกลุ่มคนบุกรุกพื้นที่ที่เป็นสาธารณสมบัติเพื่อแสวงหาประโยชน์และ 4) ด้านการเกื้อกูลประชาชนหรือสรรพสัตว์ มีจุดแข็งคือ พระพุทธศาสนามีหลักธรรม ที่เหมาะสำหรับคนทุกเพศทุกวัย และพื้นที่ของวัดเป็นเขตอภัยทาน มีจุดอ่อนคือ คณะสงฆ์ไม่มี หน่วยงานถาวรรองรับกรณีสงเคราะห์ประชาชนในภาวะประสบภัยพิบัติ มีโอกาสคือ ธรรมะเป็นที่ ต้องการของคนในสังคมปัจจุบัน และมีอุปสรรคคือ กฎหมายมิได้ เอื้อให้สงเคราะห์สัตว์ได้ทุก ประเภท และเสนอกลยุทธรูปแบบการบริหารจัดการด้านสาธารณะสงเคราะห์ ของพระสังฆาธิการ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา ตามรายด้านของการวิจัย มีดังนี้ 1) ด้านการดำเนินงานกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล ได้แก่ การสร้างเครือข่ายภาคีความร่วมมือ 3 ฝ่าย (บ้าน-วัด-รัฐ) โดยมีวัดเป็นศูนย์กลางการขับเคลื่อน บนพื้นฐานของหลักสามัคคีธรรม คือ เมตตา สังคหัตถุ และความเป็นธรรมพร้อมทั้งเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่แท้จริงได้ เน้นความเหมาะสมกับ บริบทของแต่ละพื้นที่ 2) ด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์ คือ การ ส่งเสริมบทบาทพระสังฆาธิการในฐานะผู้นำกลุ่มจิตอาสาประจำชุมชน ได้แก่ การบริหารจัดการคุณลักษณะ ด้านบุคลิกภาพของพระสังฆาธิการ การบริหารจัดการคุณลักษณะด้านเทคนิคการสร้างแรงจูงใจ และการบริหารจัดการคุณลักษณะทางด้านทักษะ ประสบการณ์ และความรู้ความสามารถที่สัมพันธ์กับงานสาธารณะสงเคราะห์ 3) ด้านการเกื้อกูลสาธารณสมบัติสถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติคือการจัดตั้งกองทุนดูแลรักษาสาธารณสมบัติ โดยมีพระสังฆาธิการเป็นแกนนำในการรับบริจาค จากพุทธศาสนิกชนในพื้นที่ การตั้งกองทุนให้เป็นไปใน ลักษณะทุนนิตยโดยมีผู้ดูแลในรูปแบบของคณะกรรมการที่ประกอบด้วยตัวแทนฝ่ายคณะสงฆ์ ฝ่ายบ้านเมือง และประชาชนในชุมชนนั้น ๆ โดยการนำเงินในกองทุนไปใช้ เน้น

การการซ่อมแซมหรือบำรุงรักษาสาธารณสมบัติของชุมชนให้ อยู่ในสภาพดี และการจัดกิจกรรมการอบรมเยาวชนให้มีจิตสำนึกรักและหวงแหนสาธารณสมบัติ ของชุมชนเป็นสำคัญ และ 4) ด้านการแก้ปัญหาประชาชนหรือสรรพสัตว์ คือ การจัดตั้งศูนย์บำบัด สภาพจิตใจแก่ผู้ยากไร้และผู้ประสบภัยพิบัติ โดยใช้พื้นที่ของวัด เป็นที่ตั้งศูนย์ฯ มีโครงสร้างการบริหารในรูปแบบของคณะกรรมการร่วมระหว่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย มีแผนปฏิบัติการรองรับ กรณีเกิดภัยพิบัติกะทันหัน มีรูปแบบของการดำเนินงานหลัก คือ กิจกรรมการเยียวยาด้านจิตใจ โดยให้พระสงฆ์ปฏิบัติงานร่วมกับบุคลากรจากกรมประชาสัมพันธ์ และให้สามารถลงปฏิบัตินอก พื้นที่เพื่อบำบัดสภาพจิตใจแก่ผู้ยากไร้และผู้ประสบภัยพิบัติที่ไม่สามารถเดินทางเข้ารับบริการได้ และยิ่งสอดคล้อง พระครูสุทธิพิงคัมณี (สมคิด อัครมโม) (2560, หน้า 71-72) ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาการบริหารจัดการสาธารณะสงเคราะห์เพื่อชุมชนของวัดในจังหวัดชลบุรี” ผลวิจัยพบว่า วิธีการบริหารจัดการสาธารณะสงเคราะห์เพื่อชุมชนของวัดในจังหวัดชลบุรีมี 5 ด้านคือด้านการวางแผนดำเนินงานให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยดีงามไม่ขัดต่อหลักธรรมวินัยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์กฎระเบียบข้อบังคับคำสั่งของมหาเถรสมาคมและต้องเป็นไปตามกฎหมายของฝ่ายบ้านเมืองด้านการจัดการองค์กรสร้างกำลังใจในการดำเนินตามวัตถุประสงค์ของโครงการที่ตั้งไว้แต่ละปีการบำรุงรักษาวัดต้องสร้างสรรค์และเสริมสร้างส่วนที่เป็นวัตถุให้ปรากฏเป็นรูปธรรม ด้านงานบุคลากรเจ้าอาวาสจึงต้องมีหน้าที่จัดการสังคมสงเคราะห์และการสาธารณะสงเคราะห์ อันเป็นการช่วยเหลือสังคมซึ่งจะเป็นรากฐานในการพัฒนาด้านอื่น ๆ อย่างมีประสิทธิภาพด้านการอำนวยความสะดวกมีความตั้งใจในการทำงานอย่างเต็มที่ซึ่งจะมีความสัมพันธ์กับความยินดีที่จะทำงาน ด้านการกำกับดูแลต้องมีสงเคราะห์ฝ่ายจิตใจให้มีสติปัญญา รู้จักแก้ปัญหาด้วยตัวเองสงเคราะห์ทางด้านศีลธรรม สงเคราะห์ให้มนุษย์มีความสว่างทางด้านจิตใจ

5.3. ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณะสงเคราะห์: กรณีศึกษาพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช” ผู้วิจัยขอเสนอประเด็นที่ควรกำหนดเป็นนโยบายได้ว่า องค์กรทางคณะสงฆ์และภาครัฐที่ต้องการเสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กรของตนและมีความต้องการพัฒนาวิชาการความรู้ของหน่วยงานและประสงค์จะทำงานด้านสาธารณะสงเคราะห์เพื่อประโยชน์ส่วนรวม ต้องเป็นสื่อกลางในการชักจูงประชาชนให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของตนด้วยความเต็มใจ และต้องประสานงานกับภาครัฐและองค์กรเอกชนต่าง ๆ ให้ใช้สถานที่ของวัดเป็นที่ฝึกอบรมและพัฒนาอาชีพแก่คนในชุมชน หรือเป็นสถานที่จัดโครงการต่าง ๆ ที่นำไปสู่การเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามีส่วนร่วมในกระบวนการการสาธารณะสงเคราะห์ โดยกำหนดเป็นระเบียบปฏิบัติที่ชัดเจน

5.3.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยขอเสนอให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้นำไปศึกษาวิจัยครั้งต่อไปในประเด็นดังต่อไปนี้

1. ควรศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาเครือข่ายการบริหารจัดการการสาธารณสุขสงเคราะห์ ของ พระสังฆาธิการ
2. ควรศึกษาวิจัยภาวะผู้นำในการพัฒนาชุมชนของคณะสงฆ์เพื่อความมั่นคง มั่งคั่ง และ ยั่งยืนในสังคมยุคใหม่
3. ควรทำการศึกษาวิจัยการบริหารจัดการวัดเพื่อให้เป็นศูนย์กลางแห่งการพัฒนาจิตใจและเป็นแหล่งการเรียนรู้ของชุมชนที่ก้าวหน้าสู่สังคมโลก

รายการอ้างอิง

1. ภาษาไทย

ข้อมูลปฐมภูมิ

พระไตรปิฎกมหาหมากุฎราชวิทยาลัย. (2552). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาหมากุฎราชวิทยาลัย* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาหมากุฎราชวิทยาลัย.

มหาหมากุฎราชวิทยาลัย. (2536). *พระไตรปิฎกและอรรถกถาแปล (91 เล่ม)* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: มหาหมากุฎราชวิทยาลัย.

ข้อมูลทุติยภูมิ

(1) หนังสือ:

กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ.(2541). *ข้อมูลพื้นฐานด้านการศาสนา*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กรมการศาสนา.

กรมการศาสนา. (2542). *คู่มือพระสังฆาธิการว่าด้วยพระราชบัญญัติ กฎ ระเบียบ และคำสั่งของคณะสงฆ์*. กรุงเทพมหานคร : กองแผนงาน กรมการศาสนา.

กระทรวงศึกษาธิการ.(2543). *ปฏิรูปการเรียนรู้ที่สำคัญที่สุด*. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกระทรวงกรมการการศึกษาแห่งชาติ.

กองแผนงาน กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ.(2542) *คู่มือพระสังฆาธิการ ว่าด้วยพระราชบัญญัติกฎ ระเบียบ และคำสั่งของคณะสงฆ์*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา.

กองการศึกษาสงเคราะห์. (2559). *พระสงฆ์กับการจัดการศึกษาสงเคราะห์*. วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์, 3(2),113 - 114.

คุณ โทจันทร์.(2537). *บทบาทของพระสงฆ์ต่อการพัฒนา*. (ขอนแก่น: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น).

คณิงนิตย์ และสุบรรณ จันทบุตร.(2545). *ความสำเร็จในการปฏิบัติภารกิจของวัด : ศึกษาเฉพาะ กรณีวัดหนองป่าพง จังหวัดอุบลราชธานี*. กรุงเทพมหานคร : 프리ทวอนกราฟฟิค.

จตุรงค์ บุญยรัตนสุนทร. (2544). *การสังคมสงเคราะห์ แนวคิด ทฤษฎี บทบาท และความสำคัญต่อสังคม*. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.

ชวนะ ภวานันท์. (2527). “บทบาทอันพึงประสงค์ของพระสงฆ์กับสังคมไทยในปัจจุบัน”. *ครุปริทัศน์*, 9 (ตุลาคม) : 50-55.

ข้าเลื่อง วุฒิจันทร์.(2526). *การพระศาสนาเพื่อความมั่นคงของชาติ*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา

ทินพันธ์ นาคะตะ.(2543). *พระพุทธศาสนากับสังคมไทย*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา.

นงลักษณ์ เทพสวัสดิ์.(2540). *ทฤษฎีและการปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ป่วย อึ้งภากรณ์.(2514). *สังคมวิทยาชาวบ้าน*. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ประเวศ วะสี.(2525). *บทบาทวัดและพระสงฆ์ไทยในอนาคต*. กรุงเทพมหานคร : กรมการศาสนา.

พระธรรมปริยัติเวที (สุเทพ ผุสฺสธมโม). (2548). สารภาค 15. กาญจนบุรี : สำนักพิมพ์ธรรมเมธี.

พระเทพปริยัติสุธี. (2550). *การคณะสงฆ์และการพระศาสนา*. พระนครศรีอยุธยา:มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2534) *การศึกษาที่สากลบนพื้นฐานแห่งภูมิปัญญาไทย*. กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์พริ้นติ้ง กรุ๊ป.

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตโต). (2550). *พุทธวิธีในการบริหาร*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระครูปลัดอาทิตย์ อตถเวที (ของดี). (2546). *การศึกษาแนวคิด และวิธีการปกครองคณะสงฆ์ของพระเทพโลภณ (ประยูร ธมฺมจิตโต) : ศึกษาเฉพาะกรณี พระสังฆาธิการในเขตการปกครองภาค 2. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (ธรรมนิเทศ).*กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระพุทธวรญาณ. (2554). *ธรรมญาณนิพนธ์: 100 ปี พระพุทธวรญาณ*. กรุงเทพฯ:โรงพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

พระมหาภคภูษา นันทเพชร. (2540) *ทัศนคติของพระสงฆ์ต่อบทบาทการพัฒนาสังคม . สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.กรุงเทพฯ.*

พระมหาทะนงชัย บุรณพิสุทธิ์. (2545). *บทบาทของวัดในเขตชุมชนเมืองในเขตบางรัก กรุงเทพมหานคร, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาพัฒนาชนบทศึกษา, มหาวิทยาลัยมหิดล.*

พระมหาปริญญาภัสตร์ รุจิธมโม. (2559). *พระสงฆ์กับการจัดการศึกษาสงเคราะห์*.วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์, 3(2),113.

พระมหาสมทรง สิรินธโร และคณะ. (2552). *บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดกระบี่*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. กรุงเทพฯ:มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- พระเมธีธรรมมาภรณ์ (ประยูร ธมมจิตโต). (2539). *การปกครองคณะสงฆ์ไทย*. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิพุทธธรรม.
- พระพรหมคุณาภรณ์. (2550). *นิติศาสตร์แนวพุทธ*. กรุงเทพฯ: บริษัทสหธรรมิกจำกัด.
- พระราชญาณวิสิฐ. (2550). *การบริหารวัด*. นครปฐม: เพชรเกษมการพิมพ์.
- พระราชบัญญัติคณะสงฆ์. (2535). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 134 ตอนที่ 2 ก. หน้า 1 - 6.
- พระราชรัตนมุนี ชัยวัฒน์ ปญญาสิริ.(2555). “การจัดสาธารณูปการและสาธารณสงเคราะห์ ของ วัด”.เอกสารประกอบการบรรยาย. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระราชวรมุนี (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2537). *สถาบันสงฆ์ในสังคมไทย*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา.
- พระราชวรมุนี (ประยุทธ์ ปยุตโต).(2527). *การพัฒนาชนบทของพระสงฆ์ไทย*. กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระราชวรมุนี (ประยุทธ์ ปยุตโต).(2523). *พระพุทธศาสนากับสังคมไทยปัจจุบัน*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ เคล็ดไทย.
- พระราชวรมุนี (ประยุทธ์ปยุตโต).(2527). *ลักษณะของสังคมพุทธ*. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิโกมลคีมทอง.
- พัฒน์ สุจ้านง และคณะ.(2525). *การพัฒนาชนบทแบบผสมผสานสำหรับประเทศไทย*. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช.
- พุทธทาสภิกขุ.(2537). *การสังคมสงเคราะห์ส่วนที่ยังขาดอยู่*. นนทบุรี : พิมพ์ดี.
- พิสิฐ เจริญสุข.(2541). *คู่มือการปฏิบัติงานของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กรมการศาสนา
- ไพบูลย์ เสียงก้อง.(2544). “หลักการบริหารวัด” วัดพัฒนา 44. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กรมการศาสนา,
- ยุพา วงศ์ไชย.(2523). *ทฤษฎีการปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แสงรุ่งการพิมพ์.
- ยุวัฒน์ วุฒิเมธี.(2534). *การพัฒนาชุมชน : จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ*. กรุงเทพมหานคร : หจก.บางกอกบลิ๊อค.
- วิทยากร เชียงกุล.(2527). *พัฒนาชุมชน พัฒนาสังคม*. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วันทนี วาสิกสิน และคณะ.(2537). *ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- ศรีทัฬหิม พานิชพันธ์.(2525). *ความรู้ทางสังคมสงเคราะห์ศาสตร์*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส.(2540). *ตำนานวัดบวรนิเวศวิหาร*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- สมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์. (2551). *การเผยแผ่พระพุทธศาสนา*. กรุงเทพฯ:โรงพิมพ์การศาสนา.
- สมบูรณ์ สุขสำราญ.(2530). *การพัฒนาชนบทแนวพุทธศาสนา*. กรุงเทพมหานคร : บริษัท พิมพ์สวย.
- สมพร เทพสิทธิ์.(2538). *บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน*. กรุงเทพมหานคร : สภาอุรวพุทธิกสมาคมแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์.
- สุทธิพงษ์ ตันตยาพิศาลสุทธิ์.(2513). *ประมวลธรรมในพระไตรปิฎก*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ ส.สมบูรณ์การพิมพ์.
- สนิท ศรีสำแดง.(2534). *พระพุทธศาสนากับหลักการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร : นิลนารการพิมพ์.
- สุลักษณ์ ศิวรักษ์.(2534). *ศาสนากับการพัฒนา*. กรุงเทพมหานคร : คณะกรรมการศาสนาเพื่อการพัฒนา.
- สมพร เทพสิทธิ์.(2542). *อุดมการณ์และบทบาทของอาสาสมัครสภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย*. กรุงเทพมหานคร : สมชายการพิมพ์.
- เสฐียรพงษ์ วรรณปก.(2529). *ศาสนาเปรียบเทียบ*. กรุงเทพมหานคร : บรรณาการ.
- สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.(2546). *ระเบียบมหาเถรสมาคม ว่าด้วยการตั้งหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล พ.ศ.2546*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา,
- อนันต์ วิริยพินิจ.(2525). *บทบาทของพระสงฆ์กับการพัฒนาชุมชน*. กรุงเทพมหานคร : สถาบันไทยศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อานาจ บัวศิริ ดร.(2528). *รวบรวมความคิดเห็นและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในเรื่องบทบาทของพระสงฆ์ด้านการพัฒนา*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กรมการศาสนา.

(2) วิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์/งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

- นันทนญา ภรภัทร์สีกร.(2544). “ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการให้บริการด้านสังคมสงเคราะห์ ศึกษาเฉพาะกรณี การให้บริการของสภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย”, วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

- นันทวรรณ อิศรานุวัฒน์ชัย.(2549). “ภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ในยุคโลกาภิวัตน์: ศึกษาจากหลักพุทธธรรม”.วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต,(บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- บุญศรี พานะจิตต์.(2545) ความสำเร็จในการปฏิบัติภารกิจของวัด : ศึกษาเฉพาะกรณีวัดสวนแก้ว อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- บรรจง สุวรรณศรี. (2548). บทบาทของพระสงฆ์ในการดำเนินงานศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด จังหวัดเลย. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต: สถาบันราชภัฏเลย.
- ปราโมทย์ จุงสกุล.(2544). “ความคาดหวังของพระภิกษุต่อบทบาทนักสังคมสงเคราะห์ในโรงพยาบาลสงฆ์”.วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พรประภา กิจโกศล.(2534). “บทบาทและผลได้ต่อการพัฒนาชนบทของพระสงฆ์ : ศึกษาเฉพาะกรณีบ้านโนนเมือง จังหวัดนครราชสีมา”. รายงานการวิจัย. สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูสุทธิพงษ์มณี (สมคิด อัครสมิโต). (2560) "การพัฒนาการบริหารจัดการสาธารณสงเคราะห์เพื่อชุมชนของวัดในจังหวัดชลบุรี". พุทธศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต (สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูใบฎีกาสุรพล อาสโภ (แย้มชุ่ม). (2557) "การพัฒนารูปแบบงานสาธารณสงเคราะห์ตามกระบวนการทัศน์วิถีพุทธ". พุทธศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต (สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูประภัสร์สิทธิคุณ (ประสิทธิ์ ปภัสโร). (2555) "บทบาทของพระสงฆ์ด้านการสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ อำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด". วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมาภรณ์ วรรณสิทธิ์.(2549). “บทบาทพระสงฆ์ในการดำเนินงานเรื่องโรคเอดส์ในชุมชน”. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พระใบฎีกาพงษ์ศักดิ์ ขนดีโพล และคณะ. (2560) "กลยุทธ์การบริหารจัดการด้านสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการ ในเขตอำเภอมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา". รายงานวิจัย. สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระประจวบ ก้วยข้าว.(2547). “บทบาทของพระสงฆ์ในการป้องกันและให้ความสงเคราะห์ผู้ป่วยโรคเอดส์ : กรณีศึกษา กลุ่มพระสงฆ์ในจังหวัดเชียงใหม่”. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : สถาบันราชภัฏเชียงใหม่.
- พระมหาจรรยา โรจน์ปาส.(2545). “การประยุกต์ใช้พุทธธรรมกับการทำกิจกรรมในชุมชนของพระสงฆ์กลุ่ม เสขิยธรรม”. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พระมหาทะนงชัย บุรณพิสุทธิ์.(2546) “บทบาทของวัดกับชุมชนเมืองในเขตบางรัก กรุงเทพมหานคร”. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหิดล.
- พระมหาบุญมี อธิปัญญา.(2544). “บทบาทของพระสังฆาธิการพัฒนาสังคม: ศึกษากรณีพระธรรมวิสุทธิมงคล (บัวญาณสมปนฺโน). วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- พระมหาเพชร กิตติวรมณี (กิตติวัฒนวรานนท์). (2565) "การพัฒนางานด้านสาธารณสงเคราะห์ตามแผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการในจังหวัดสระแก้ว". พุทธศาสตร์ดุสิตบัณฑิต (สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาวิเชียร ชาญณรงค์.(2547). “บทบาทพระสงฆ์ในการนำหลักธรรมมาใช้ทำกิจกรรมงานพัฒนาชุมชน เพื่อ ลด ละ เลิก อบายมุข : ศึกษาเฉพาะกรณีพระครูศีลวราภรณ์”. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต”. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พระมหาวิสมัญญา ทูยไธสงค์.(2542). “บทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมองค์กรชุมชนเพื่อสร้างทุนชุมชน:ศึกษา เฉพาะกรณีกลุ่มสัจจะออมทรัพย์จังหวัดตราด”. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พระสามารถ อานนโท.(2548). “ภาวะผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรม”. ปริญญานิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- พระอุปกฤษณ์ เชื้อนิล.(2545). ”บทบาทพระสงฆ์และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าในบริเวณ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ”. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. คณะสังคมศาสตร์ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ภัทรพร สิริกาญจน. (2540). หน้าที่ของพระสงฆ์ตามพุทธบัญญัติ : แนวคิดและบทบาทของพระคำเขียน สุวณฺโณ ในการพัฒนาชุมชน. รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ : สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

วันชัย สุขตาม.(2545). “การพัฒนาทุนมนุษย์วิถีพุทธในยุคโลกาภิวัตน์”. วิทยานิพนธ์รัฐ
 ประศาสนศาสตร์ ดุษฎีบัณฑิต. คณะรัฐประศาสนศาสตร์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลย
 อลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.

วรพรรณ กระจ่างทอง.(2551). “การสังเคราะห์งานวิจัยงานสังคมศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรม
 อาญา”. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย :
 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

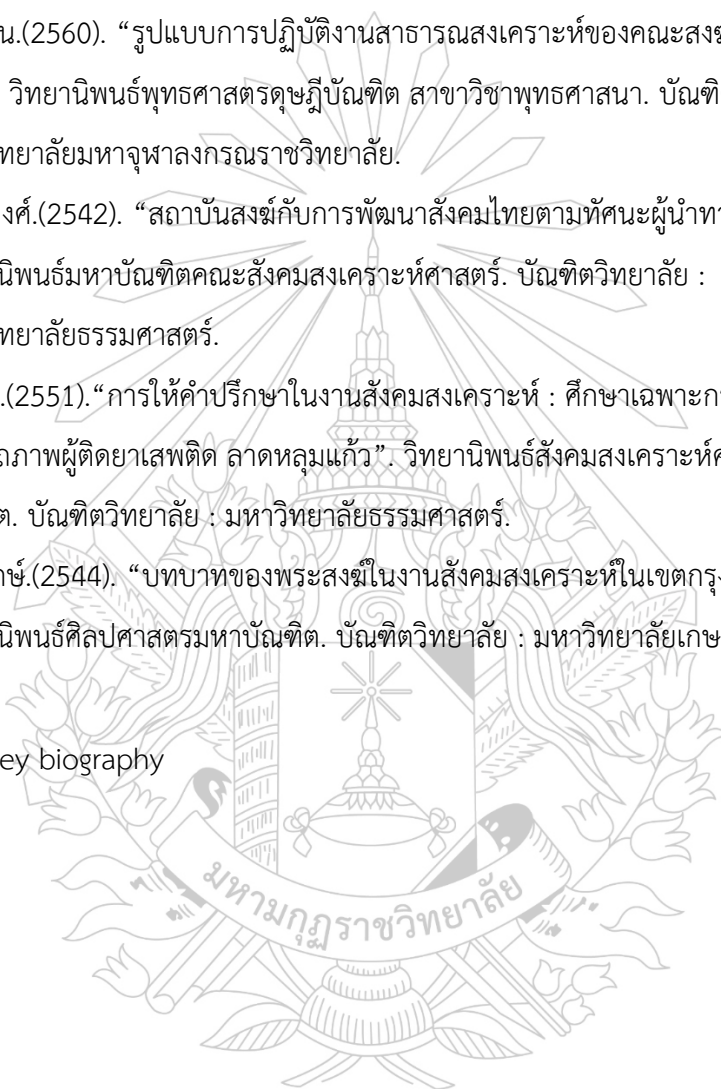
สุรียนต์ น้อยสงวน.(2560). “รูปแบบการปฏิบัติงานสาธารณสุขสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ในจังหวัดศรีสะเกษ”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย :
 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สมนึก อนันตวรรังศ์.(2542). “สถาบันสงฆ์กับการพัฒนาสังคมไทยตามทัศนะผู้นำทางวิชาการ”.
 วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย :
 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

หัสยา ไทยานนท์.(2551). “การให้คำปรึกษาในงานสังคมสงเคราะห์ : ศึกษาเฉพาะกรณี ศูนย์ฟื้นฟู
 สมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ลาดหลุมแก้ว”. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหา
 บัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อุบลศรี เสนาะรักษ์.(2544). “บทบาทของพระสงฆ์ในงานสังคมสงเคราะห์ในเขตกรุงเทพมหานคร” .
 วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

This is Mendeley biography

ภาคผนวก

มหามกุฏราชวิทยาลัย

ภาคผนวก ก

หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมราช โคราช โทร. ๐-๗๕๘๐-๙๑๒๙

ที่ อว ๗๕๑๖(๒)/ว ๐๐๐๑ วันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗

เรื่อง ขออนุมัติคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เรียน พระมหาเอกกวิน ปิยวิโร, ดร.

ด้วย พระปลัด วิริทธิ์พล आयुฑมโก (จิ้นแก้วเปี่ยม) นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมราช โคราช กำลังดำเนินการทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “ศึกษาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณะสงเคราะห์ : กรณีศึกษาพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช (A STUDY OF SANGHA'S ADMINISTRATION ON PUBLIC WELFARE : A CASE STUDY OF BUDDHIST ECCLESIASTICAL OFFICERS IN NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE)” โดยมี พระเมธีวชิราภิรัต, ผศ.ดร. เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

ในการนี้จึงเรียนเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โครงสร้างของเครื่องมือที่นักศึกษาสร้างขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้การวิจัยมีความถูกต้องและสมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้และเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป รายละเอียดดังเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษาต่อไป

อ.น.อ.ดร.เอกกวิน ปิยวิโร
ดร.เอกกวิน
พระมหาเอกกวิน ปิยวิโร

(พระครูบวรชัยวัฒน์, ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์ศรีธรรมราช
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมราช โคราช โทร. ๐-๗๕๘๐-๙๑๒๙

ที่ อว ๗๙๑๖(๒)/ว ๐๐๐๑ วันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เจริญพร ผศ.ดร.ทิพมาศ เสวตวรโชติ

ด้วย พระปลัด วิริทธิ์พล อายุวฑฒโก (จินแก้วเปี่ยม) นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมราช กำลังดำเนินการทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “ศึกษารับการบริการกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณสุขสงเคราะห์ : กรณีศึกษาพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช (A STUDY OF SANGHA'S ADMINISTRATION ON PULIC WELFARE : A CASE STUDY OF BUDDHIST ECCLESIASTICAL OFFICERS IN NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE)” โดยมี พระเมธีวชิราภิรต, ผศ.ดร. เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

ในการนี้จึงเจริญพรเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โครงสร้างของเครื่องมือที่นักศึกษาสร้างขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้การวิจัยมีความถูกต้องและสมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้และเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป รายละเอียดดังเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้

จึงเจริญพรมหาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษาต่อไป

(พระครูบวรชัยวัฒน์, ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์ศรีธรรมราช
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

นางสาว อ. นิตยา รัตนพันธ์ ศึกษาศาสตร์ สาขาจิตวิทยา

อ. นิตยา รัตนพันธ์

(นิตยา รัตนพันธ์ ศึกษาศาสตร์ สาขาจิตวิทยา)

๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมราช โศกราช โทร. ๐-๗๕๘๐-๙๑๒๙

ที่ อว ๗๕๑๖(๒)/ว ๐๐๐๑ วันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เจริญพร รศ.ดร.กัณฑ์กมล หนูทองแก้ว

ด้วย พระปลัด วิริทธิ์พล อายุวตมโก (จิ้นแก้วเปี่ยม) นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมราช กำลังดำเนินการทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “ศึกษาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณสุขสงเคราะห์ : กรณีศึกษาพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช (A STUDY OF SANGHA'S ADMINISTRATION ON PULIC WELFARE : A CASE STUDY OF BUDDHIST ECCLESIASTICAL OFFICERS IN NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE)” โดยมี พระเมธีวิชราภรณ์, ผศ.ดร. เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

ในการนี้จึงเจริญพรเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โครงสร้างของเครื่องมือที่นักศึกษาสร้างขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้การวิจัยมีความถูกต้องและสมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้และเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป รายละเอียดดังเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้

จึงเจริญพรมหาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษาต่อไป

(พระครูวรชัยวัฒน์, ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์ศรีธรรมราชโศกราช
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

อ.กัณฑ์กมล หนูทองแก้ว

— อ.กัณฑ์กมล หนูทองแก้ว

อ.กัณฑ์กมล หนูทองแก้ว

พระครูวรชัยวัฒน์ (ดร.กัณฑ์กมล หนูทองแก้ว)

๒๗ ก.พ. ๖๗

ภาคผนวก ข

หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยสัมภาษณ์

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์

1. พระราชวิสุทธิกวี
ตำแหน่ง เจ้าคณะภาค 16
สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 26 มิถุนายน 2567
2. พระราชปรียัติเวที
ตำแหน่ง ที่ปรึกษาคณะจังหวัดนครศรีธรรมราช
สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 25 มิถุนายน 2567
3. พระครูวิจิตรคณาทร
ตำแหน่ง เจ้าคณะอำเภอรัตนพิบูลย์
สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 28 มิถุนายน 2567
4. พระครูธรรมธศสุริยา อภาโก
ตำแหน่ง เจ้าคณะตำบลปากพูน
สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 27 มิถุนายน 2567
5. พระธรรมวชิรากร
ตำแหน่ง ที่ปรึกษาเจ้าคณะภาค 16
สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 26 มิถุนายน 2567
6. พระครูบริหารสังฆกิจ
ตำแหน่ง เจ้าคณะอำเภอปากพนัง
สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 27 มิถุนายน 2567
7. พระมหาบวร ปวธมโม
ตำแหน่ง รองเจ้าคณะอำเภอเมืองนครศรีธรรมราช
สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 25 มิถุนายน 2567
8. พระครูอรุณสุตาลังการ รศ.ดร

ตำแหน่ง รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตนครศรีธรรมราช
สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 25 มิถุนายน 2567

9. รศ.ดร. เดชชาติ ตริทรัพย์

ตำแหน่ง อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 23 มิถุนายน 2567

10. ดร.สันติ อุจนจนะ

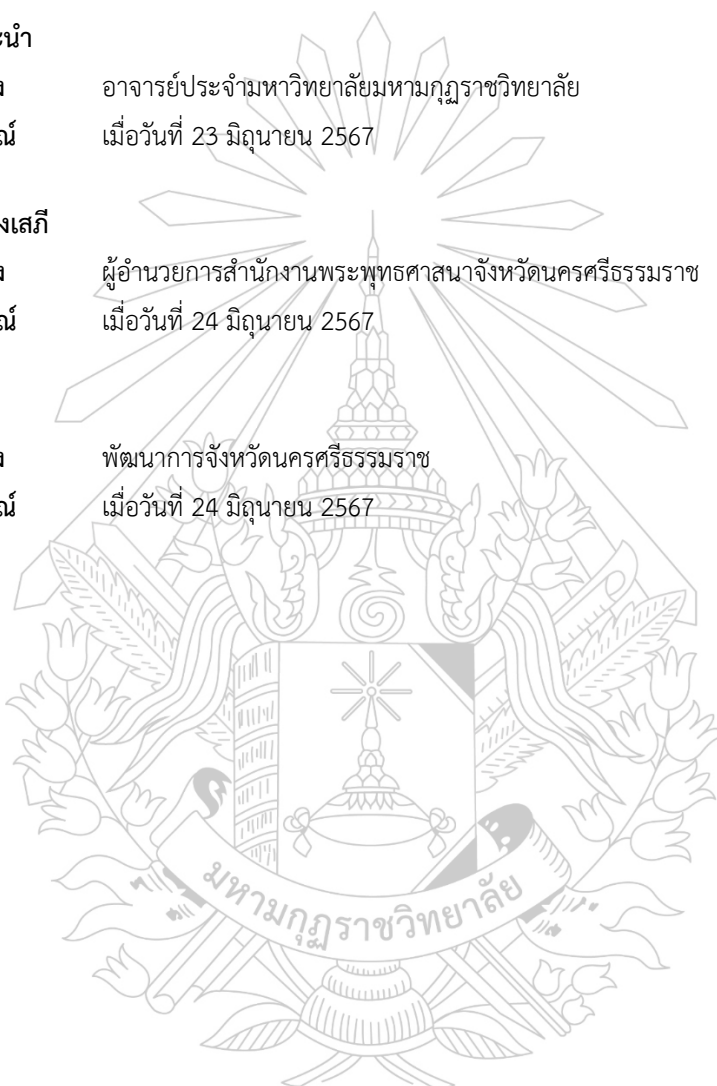
ตำแหน่ง อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 23 มิถุนายน 2567

11. นางพัทยา ทองเสถียร

ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดนครศรีธรรมราช
สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2567

12. จตุพล ศรีคำ

ตำแหน่ง พัฒนาการจังหวัดนครศรีธรรมราช
สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2567

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย
วิทยาเขตศรีธรรมราช
๑๒๘ หมู่ที่ ๖ ตำบลนาพูน อำเภอพระพรหม
จังหวัดนครศรีธรรมราช ๘๐๐๐๐
โทร. ๐-๗๕๘๐-๕๑๒๘-๙ www.ssc.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๕๑๖(๒)/ว ๐๐๐๒

๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เจริญพร **นายจตุพล ศรีคำ**

ด้วย พระปลัด วิริทธิ์พล อายุวฑฒโก (จิ้นแก้วเปี่ยม) นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมราช กำลังดำเนินการทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “ศึกษาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณะสงเคราะห์ : กรณีศึกษาพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช (A STUDY OF SANGHA'S ADMINISTRATION ON PUBLIC WELFARE : A CASE STUDY OF BUDDHIST ECCLESIASTICAL OFFICERS IN NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE)” โดยมี พระเมธีวชิราภีรัต, ผศ.ดร. เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมราช จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้ พระปลัด วิริทธิ์พล อายุวฑฒโก (จิ้นแก้วเปี่ยม) ได้เก็บรวบรวมข้อมูล (สัมภาษณ์) เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ต่อไป สำหรับ วัน เวลา นั้น นักศึกษาจะเป็นผู้มาติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมหาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษาด้วยและขออนุโมทนาขอขอบคุณ มา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูบวรชัยวัฒน์, ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์ศรีธรรมราช

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย

(นายจตุพล ศรีคำ)

พัฒนาการจังหวัดนครศรีธรรมราช

บัณฑิตศึกษา

โทร. ๐-๗๕๘๐-๕๑๒๘

ที่ อว ๗๙๑๖(๒)/ว ๐๐๐๒

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช
๑๒๘ หมู่ที่ ๖ ตำบลนาพรุ อำเภอยะพริ
จังหวัดนครศรีธรรมราช ๘๐๐๐๐
โทร. ๐-๗๕๘๐-๙๑๒๘-๙ www.ssc.mbu.ac.th

๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรียน พระมหากว รุจโรดม

ด้วย พระปลัด วิริทธิ์พล อายุวฑฒโก (จันแก้วเปียม) นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช กำลังดำเนินการทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "ศึกษาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณะสงเคราะห์ : กรณีศึกษาพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช (A STUDY OF SANGHA'S ADMINISTRATION ON PULIC WELFARE : A CASE STUDY OF BUDDHIST ECCLESIASTICAL OFFICERS IN NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE)" โดยมี พระเมธีวชิราภรณ์, ผศ.ดร. เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้ พระปลัด วิริทธิ์พล อายุวฑฒโก (จันแก้วเปียม) ได้เก็บรวบรวมข้อมูล (สัมภาษณ์) เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ต่อไป สำหรับ วัน เวลา นั้น นักศึกษาจะเป็นผู้มาติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษาด้วยและขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(พระครูบวรชัยวัฒน์, ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์ศรีธรรมมาโคกราช

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บัณฑิตศึกษา

โทร. ๐-๗๕๘๐-๙๑๒๘

ที่ อว ๗๔๑๖(๒)/ว ๐๐๐๒

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช
๑๒๘ หมู่ที่ ๖ ตำบลนาพรุ อำเภอพระพรหม
จังหวัดนครศรีธรรมราช ๘๐๐๐๐
โทร. ๐-๗๕๘๐-๙๑๒๘-๙ www.ssc.mbu.ac.th

๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย
เจริญพร นางพัทยา ทองเสก

ด้วย พระปลัด วิริทธิ์พล อายุวฑฒโก (จิ้นแก้วเปี่ยม) นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศิลป
ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรม
มาโคกราช กำลังดำเนินการทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “ศึกษาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณะสงเคราะห์ :
กรณีศึกษาพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช (A STUDY OF SANGHA'S ADMINISTRATION ON
PUBLIC WELFARE : A CASE STUDY OF BUDDHIST ECCLESIASTICAL OFFICERS IN NAKHON SI
THAMMARAT PROVINCE)” โดยมี พระเมธีวชิราภิรัต, ผศ.ดร. เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์
จากท่านโปรดอนุญาตให้ พระปลัด วิริทธิ์พล อายุวฑฒโก (จิ้นแก้วเปี่ยม) ได้เก็บรวบรวมข้อมูล (สัมภาษณ์)
เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ต่อไป สำหรับ วัน เวลา นั้น นักศึกษาจะเป็นผู้มาติดต่อกับท่าน
ด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษาด้วยและขออนุโมทนาขอบคุณ มา ณ
โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูวรชัยวัฒน์, ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์ศรีธรรมมาโคกราช
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บัณฑิตศึกษา

โทร. ๐-๗๕๘๐-๙๑๒๘

ฉินตัส นันทวงษา นิจจ

นางพัทยา ทองเสก

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมศาสตร์ โทร. ๐-๗๕๘๐-๙๑๒๙

ที่ อว ๗๕๑๖(๒)/ว ๐๐๐๒

วันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๖๗

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เจริญพร รศ.ดร.เดชชาติ ตริทรัพย์

ด้วย พระปลัด วิริทธิ์พล อายุวฑฒโก (จิ้นแก้วเปี่ยม) นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมศาสตร์ฯ กำลังดำเนินการทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “ศึกษาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณะสงเคราะห์ : กรณีศึกษาพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช (A STUDY OF SANGHA'S ADMINISTRATION ON PUBLIC WELFARE : A CASE STUDY OF BUDDHIST ECCLESIASTICAL OFFICERS IN NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE)” โดยมี พระเมธีวชิราภรณ์, ผศ.ดร. เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

ในการนี้จึงเจริญพรเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โครงสร้างของเครื่องมือที่นักศึกษาสร้างขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้การวิจัยมีความถูกต้องและสมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้และเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป รายละเอียดดังเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษาต่อไป

(พระครูบวรชัยวัฒน์, ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์ศรีธรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

รศ.ดร.เดชชาติ ตริทรัพย์

(รองศาสตราจารย์ ดร.เดชชาติ ตริทรัพย์)

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาสโครราช โทร. ๐-๗๕๘๐-๙๑๒๙

ที่ อว ๗๕๑๖(๒)/ว ๐๐๐๒ วันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๖๗

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เจริญพร ดร.สันติ อุจนจะนำ

ด้วย พระปลัด วิริทธิ์พล อายุวฑฒโก (จิ้นแก้วเปี่ยม) นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาสโครราช กำลังดำเนินการทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “ศึกษาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณะสงเคราะห์ : กรณีศึกษาพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช (A STUDY OF SANGHA'S ADMINISTRATION ON PULIC WELFARE : A CASE STUDY OF BUDDHIST ECCLESIASTICAL OFFICERS IN NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE)” โดยมี พระเมธีวชิราภริต, ผศ.ดร. เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

ในการนี้จึงเจริญพรเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โครงสร้างของเครื่องมือที่นักศึกษาสร้างขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้การวิจัยมีความถูกต้องและสมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้และเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป รายละเอียดดังเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษาต่อไป

(พระครูบวรชัยวัฒน์, ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์ศรีธรรมาสโครราช
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

๕ - จีระธนาธิวัฒน์

 (๐๘ มีนาคม ๒๕๖๗)

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช โทร. ๐-๗๕๘๐-๙๑๒๙

ที่ อว ๗๙๑๖(๒)/ว ๐๐๐๒ วันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๖๗

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรียน พระราชวิสุทธิกวี, ดร.

ด้วย พระปลัด วิริทธิ์พล อายุตตโม (จิ้นแก้วเปี่ยม) นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช กำลังดำเนินการทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “ศึกษาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณะสงเคราะห์ : กรณีศึกษาพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช (A STUDY OF SANGHA'S ADMINISTRATION ON PUBLIC WELFARE : A CASE STUDY OF BUDDHIST ECCLESIASTICAL OFFICERS IN NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE)” โดยมี พระเมธีวชิราภรณ์, ผศ.ดร. เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

ในการนี้จึงเรียนเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โครงสร้างของเครื่องมือที่นักศึกษาสร้างขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้การวิจัยมีความถูกต้องและสมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้และเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป รายละเอียดดังเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษาต่อไป

(พระครูวรชัยวัฒน์, ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์ศรีธรรมมาโคกราช
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ฉันขอให้ความอนุเคราะห์
สัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

พระราชวิสุทธิกวี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตศรีธรรมราช
๑๒๘ หมู่ที่ ๖ ตำบลนาพริ อำเภอสว่างแดนดิน
จังหวัดนครศรีธรรมราช ๘๐๐๐๐
โทร. ๐-๓๕๘๐-๙๑๒๘-๙ www.ssc.mbu.ac.th

ที่ อว ๓๙๑๖(๒)/ว ๐๐๐๒

๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย
เรียน พระราชปรีดีเวที

ด้วย พระปลัด วิริทธิ์พล อายุวฑฒโก (จินแก้วเปี่ยม) นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศิลป
ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรม
ราชกำลังดำเนินการทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "ศึกษาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณะสงเคราะห์ :
กรณีศึกษาพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช (A STUDY OF SANGHA'S ADMINISTRATION ON
PUBLIC WELFARE : A CASE STUDY OF BUDDHIST ECCLESIASTICAL OFFICERS IN NAKHON SI
THAMMARAT PROVINCE)" โดยมี พระเมธีวชิราภรณ์, ผศ.ดร. เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมราช จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์
จากท่านโปรดอนุญาตให้ พระปลัด วิริทธิ์พล อายุวฑฒโก (จินแก้วเปี่ยม) ได้เก็บรวบรวมข้อมูล (สัมภาษณ์)
เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ต่อไป สำหรับ วัน เวลา นั้น นักศึกษาจะเป็นผู้มาติดต่อกับท่าน
ด้วยตนเอง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษาด้วยและขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(พระครูบวรชัยวัฒน์, ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์ศรีธรรมราช
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บัณฑิตศึกษา

โทร. ๐-๓๕๘๐-๙๑๒๘

อธิการบดี

พระเมธีวชิราภรณ์

นายกคต.ทรงธรรมศรีธรรมราช

ที่ อว ๗๙๑๖(๒)/ว ๐๐๐๒

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตศรีธรรมมาโคก
๑๒๘ หมู่ที่ ๖ ตำบลนาพูน อำเภอพระพรหม
จังหวัดนครศรีธรรมราช ๘๐๐๐๐
โทร. ๐-๗๕๘๐-๙๑๒๘-๙ www.ssc.mbu.ac.th

๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗

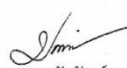
เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย
เรียน พระธรรมวชิรากร

ด้วย พระปลัด วิริทธิ์พล อายุวฑฒโก (จิ้นแก้วเปี่ยม) นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศิลป
ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรม
มาโคกฯ กำลังดำเนินการทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “ศึกษาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณะสงเคราะห์ :
กรณีศึกษาพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช (A STUDY OF SANGHA'S ADMINISTRATION ON
PULIC WELFARE : A CASE STUDY OF BUDDHIST ECCLESIASTICAL OFFICERS IN NAKHON SI
THAMMARAT PROVINCE)” โดยมี พระเมธีวชิราภิจิต, ผศ.ดร. เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกฯ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์
จากท่านโปรดอนุญาตให้ พระปลัด วิริทธิ์พล อายุวฑฒโก (จิ้นแก้วเปี่ยม) ได้เก็บรวบรวมข้อมูล (สัมภาษณ์)
เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ต่อไป สำหรับ วัน เวลา นั้น นักศึกษาจะเป็นผู้มาติดต่อกับท่าน
ด้วยตนเอง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษาด้วยและขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(พระครูบวรชัยวัฒน์, ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์ศรีธรรมมาโคก
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บัณฑิตศึกษา

โทร. ๐-๗๕๘๐-๙๑๒๘

๕ ๕/๒๕๖๗
พระครูบวรชัยวัฒน์
พระธรรมวชิรากร

ที่ อว ๗๙๑๖(๒)/ว ๐๐๐๒

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตศรีธรรมราช
๑๒๘ หมู่ที่ ๖ ตำบลนาพู่ อำเภอพระพรหม
จังหวัดนครศรีธรรมราช ๘๐๐๐๐
โทร. ๐-๗๕๘๐-๙๑๒๘-๙ www.ssc.mbu.ac.th

๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย
เรียน พระครูอรุณสุดาลังการ, รศ.ดร.

ด้วย พระปลัด วิริทธิ์พล อายุขตมโก (จินแก้วเปี่ยม) นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมราช กำลังดำเนินการทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “ศึกษาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณะสงเคราะห์ : กรณีศึกษาพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช (A STUDY OF SANGHA'S ADMINISTRATION ON PUBLIC WELFARE : A CASE STUDY OF BUDDHIST ECCLESIASTICAL OFFICERS IN NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE)” โดยมี พระเมธีวชิราภรณ์, ผศ.ดร. เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมราช ไชยบุรีขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้ พระปลัด วิริทธิ์พล อายุขตมโก (จินแก้วเปี่ยม) ได้เก็บรวบรวมข้อมูล (สัมภาษณ์) เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ต่อไป สำหรับ วัน เวลา นั้น นักศึกษาจะเป็นผู้มาติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษาด้วยและขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(พระครูบวรชัยวัฒน์, ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์ศรีธรรมราช
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บัณฑิตศึกษา

โทร. ๐-๗๕๘๐-๙๑๒๘

ที่ อว ๗๙๑๖(๒)/ว ๐๐๐๒

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตศรีธรรมราช
๑๒๘ หมู่ที่ ๖ ตำบลนาพรุ อำเภอยะพยอม
จังหวัดนครศรีธรรมราช ๘๐๐๐๐
โทร. ๐-๗๕๘๐-๙๑๒๘-๙ www.ssc.mbu.ac.th

๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย
เรียน พระครูธรรมจริยา อากาโก

ด้วย พระปลัด วิวิธพล อายุวฑฒโก (จิ้นแก้วเปี่ยม) นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศิลป
ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรม
ราชโคกราช กำลังดำเนินการทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "ศึกษาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณะสงเคราะห์ :
กรณีศึกษาพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช (A STUDY OF SANGHA'S ADMINISTRATION ON
PUBLIC WELFARE : A CASE STUDY OF BUDDHIST ECCLESIASTICAL OFFICERS IN NAKHON SI
THAMMARAT PROVINCE)" โดยมี พระเมธีวชิราภิจิต, ผศ.ดร. เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมราชโคกราช จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์
จากท่านโปรดอนุญาตให้ พระปลัด วิวิธพล อายุวฑฒโก (จิ้นแก้วเปี่ยม) ได้เก็บรวบรวมข้อมูล (สัมภาษณ์)
เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ต่อไป สำหรับ วัน เวลา นั้น นักศึกษาจะเป็นผู้มาติดต่อกับท่าน
ด้วยตนเอง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษาด้วยและขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(พระครูวรชัยวัฒน์, ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์ศรีธรรมราชโคกราช
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บัณฑิตศึกษา

โทร. ๐-๗๕๘๐-๙๑๒๘

ยื่นต่อในเขตอำนาจหรือขอสงวนสิทธิ์
มหาวิทยาลัยศรีธรรมราช อากาโก

ที่ อว ๗๙๑๖(๒)/ว ๐๐๐๒

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช
๑๒๘ หมู่ที่ ๖ ตำบลนาพรุ อำเภोधรพระหม
จังหวัดนครศรีธรรมราช ๘๐๐๐๐
โทร. ๐-๗๕๘๐-๙๑๒๘-๙ www.ssc.mbu.ac.th

๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย
เรียน พระครูบริหารสังฆกิจ

ด้วย พระปลัด วิริทธิ์พล อายุวฑฒโก (จีนแก้วเปี่ยม) นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศิลป
ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรม
มาโคกราช กำลังดำเนินการทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "ศึกษาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณะสงเคราะห์ :
กรณีศึกษาพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช (A STUDY OF SANGHA'S ADMINISTRATION ON
PUBLIC WELFARE : A CASE STUDY OF BUDDHIST ECCLESIASTICAL OFFICERS IN NAKHON SI
THAMMARAT PROVINCE)" โดยมี พระเมธีชวราภิจิต, ผศ.ดร. เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์
จากท่านโปรดอนุญาตให้ พระปลัด วิริทธิ์พล อายุวฑฒโก (จีนแก้วเปี่ยม) ได้เก็บรวบรวมข้อมูล (สัมภาษณ์)
เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ต่อไป สำหรับ วัน เวลา นั้น นักศึกษาจะเป็นผู้มาติดต่อกับท่าน
ด้วยตนเอง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษาด้วยและขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(พระครูวรชัยวัฒน์, ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์ศรีธรรมมาโคกราช
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บัณฑิตศึกษา

โทร. ๐-๗๕๘๐-๙๑๒๘

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช
๑๒๘ หมู่ที่ ๖ ตำบลนาพรุ อำเภอพระพรหม
จังหวัดนครศรีธรรมราช ๘๐๐๐๐
โทร. ๐-๗๕๘๐-๙๑๒๘-๙ www.ssc.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๙๑๖(๒)/ว ๐๐๐๒

๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย
เรียน พระครูวิจิตรคณาทร

ด้วย พระปลัด วิริทธิ์พล อายุวฑฒโก (จิ้นแก้วเปี่ยม) นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศิลป
ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรม
มาโคกราช กำลังดำเนินการทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "ศึกษาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณะสงเคราะห์ :
กรณีศึกษาพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช (A STUDY OF SANGHA'S ADMINISTRATION ON
PUBLIC WELFARE : A CASE STUDY OF BUDDHIST ECCLESIASTICAL OFFICERS IN NAKHON SI
THAMMARAT PROVINCE)" โดยมี พระเมธีวชิราภรณ์, ผศ.ดร. เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์
จากท่านโปรดอนุญาตให้ พระปลัด วิริทธิ์พล อายุวฑฒโก (จิ้นแก้วเปี่ยม) ได้เก็บรวบรวมข้อมูล (สัมภาษณ์)
เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ต่อไป สำหรับ วัน เวลา นั้น นักศึกษาจะเป็นผู้มาติดต่อกับท่าน
ด้วยตนเอง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษาด้วยและขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(พระครูบวรชัยวัฒน์, ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์ศรีธรรมมาโคกราช
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บัณฑิตศึกษา

โทร. ๐-๗๕๘๐-๙๑๒๘

พระครูวิจิตรคณาทร
พระครูวิจิตรคณาทร

ภาคผนวก ค
แบบสอบถามแบบสัมภาษณ์และคำ IOC

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย
เรื่อง ศึกษาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณะสงเคราะห์: กรณีศึกษา
พระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช

คำชี้แจง

ขอความกรุณาให้สัมภาษณ์ตามความเป็นจริง หรือตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด ข้อมูลที่ได้ทั้งหมดจะปกปิดเป็นความลับ แต่จะนำไปวิเคราะห์ เพื่อนำผลการวิจัยไปแก้ไขปรับปรุงในส่วนที่เกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณะสงเคราะห์: กรณีศึกษาพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช ในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

แบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ให้แบบสัมภาษณ์ ด้วยการกรอกข้อความลงในช่องว่างตามความเป็นจริงเท่าที่สามารถเปิดเผยได้

ตอนที่ 2 การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณะสงเคราะห์: กรณีศึกษาพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

ตอนที่ 1 ข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ/ฉายา ผู้ให้สัมภาษณ์.....นามสกุล.....
 ที่อยู่ปัจจุบัน วัด.....หมู่ที่.....ตำบล.....อำเภอ.....
 จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....
 วันและเวลาที่ให้สัมภาษณ์ วัน.....ที่.....เดือน.....พ.ศ.....เวลา.....
 ตำแหน่งงาน.....

ตอนที่ 2 การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณะสงเคราะห์: กรณีศึกษาพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช

1. การบริหารงานสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ เป็นอย่างไร

.....

2. สภาพปัญหา จุดเด่น จุดด้อย โอกาส และอุปสรรค การบริหารงานสาธารณสุขสงเคราะห์ของ คณะสงฆ์ในจังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

3. กระบวนการการทำงานด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ในด้านการดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลของคณะสงฆ์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ควรเป็นอย่างไร ?

.....

.....

.....

4. กระบวนการการทำงานด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ในด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์ของคณะสงฆ์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ควรเป็นอย่างไร ?

.....

.....

.....

5. กระบวนการการทำงานด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ในการเกื้อกูลสาธารณสมบัติสถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติของคณะสงฆ์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ควรเป็นอย่างไร ?

.....

.....

.....

6. กระบวนการการทำงานด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ในด้านการพัฒนาช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนทั่วไปของคณะสงฆ์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ควรเป็นอย่างไร ?

.....

.....

.....

7. ข้อเสนอแนะในการพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณสุขสงเคราะห์: กรณีศึกษาพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นอย่างไร ควรเป็นอย่างไร ?

.....

.....

.....

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

ขอขอบคุณ

พระปลัดวิริทธิ์พล อายุวุฒโก (จิ้นแก้วเปี่ยม)

สาขาวิชาพุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนา

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโสกราช

แบบพิจารณาความสอดคล้องและความเหมาะสมของข้อคำถามรายข้อกับวัตถุประสงค์
(Item-Objective Congruence: IOC)

เรื่อง ศึกษาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณสงเคราะห์: กรณีศึกษา พระสังฆาธิการใน
จังหวัดนครศรีธรรมราช

วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณสงเคราะห์
- 2) เพื่อศึกษาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณสงเคราะห์ : กรณีศึกษาพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช
- 3) เพื่อวิเคราะห์การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณสงเคราะห์ : กรณีศึกษาพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช

คำนิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย (Definitions)

สาธารณสงเคราะห์ หมายถึง การสงเคราะห์ปวงชน อำนวยความสะดวกแก่ประชาชน ช่วยเหลือประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราชผู้ประสบภัยธรรมชาติและผู้มีความเดือดร้อนด้านอื่น ๆ ช่วยเหลือให้คำแนะนำ ตามหลักศาสนาแก่บุคคลที่มีความเดือดร้อนหรือมีทุกข์ ให้การสงเคราะห์แก่ประชาชน ทั้งทางด้านจิตใจ และวัตถุ

การดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล หมายถึง การที่วัดหรือคณะสงฆ์ดำเนินกิจการเอง ซึ่งกิจการอย่างใดอย่างหนึ่งที่มีวัตถุประสงค์ให้เป็นสาธารณประโยชน์ เช่น กิจการห้องสมุดเพื่อประชาชน จัดอบรมวิชาชีพให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น เป็นต้น

การช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์ หมายถึง การช่วยเหลือสนับสนุนส่งเสริมกิจการของรัฐหรือของเอกชนหรือผู้ใดผู้หนึ่งดำเนินการ และการนั้นเป็นไปเพื่อการสาธารณประโยชน์ เช่น การพัฒนาหมู่บ้าน การอนุรักษ์วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม การจัดหาทุนเพื่อการสงเคราะห์และอื่น ๆ

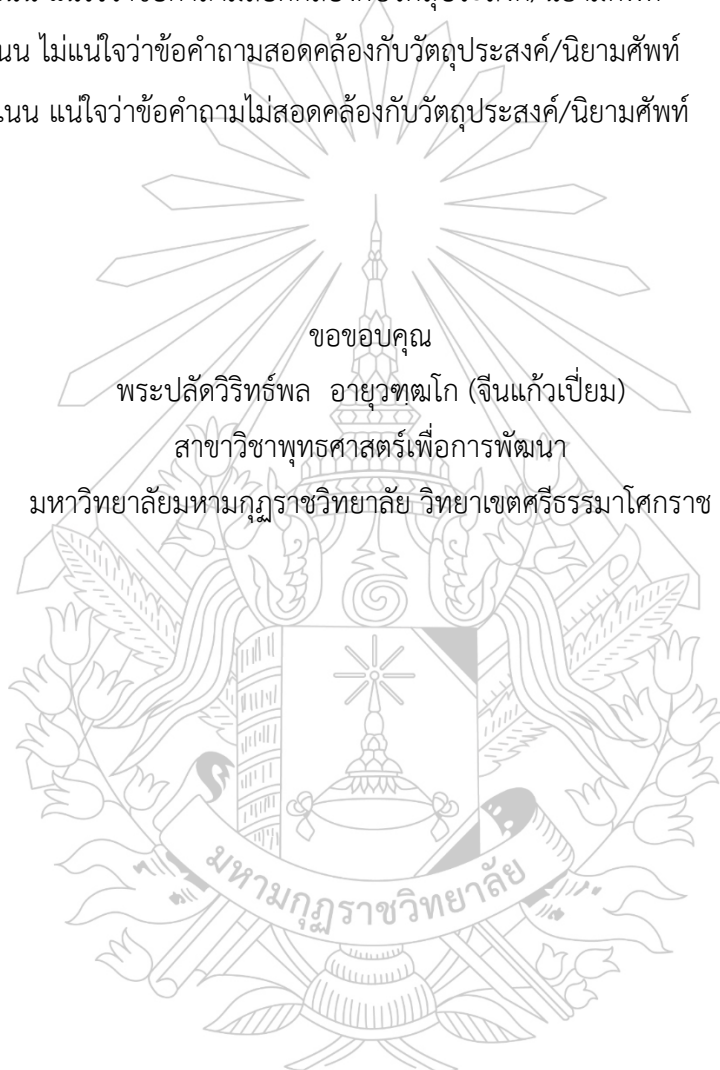
การช่วยเหลือเกื้อกูลสถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติ หมายถึง การสร้างโรงพยาบาลและจัดซื้อเครื่องมือแพทย์ การสร้างประปาหมู่บ้าน การสร้างเครื่องกำเนิดไฟฟ้า การปลูกต้นไม้และอื่น ๆ
ข้อนี้มุ่งเอาเฉพาะการช่วยเหลือเกื้อกูลสถานที่อันเป็นของสาธารณประโยชน์

การช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนทั่วไป หมายถึง การช่วยเหลือประชาชนที่ควรช่วยเหลือ เช่น การจัดตั้งโรงงาน ช่วยเหลือประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติต่าง เช่น ผลกระทบของ ไวรัส

COVID-19 ไฟไหม้ และน้ำท่วม เป็นต้น พร้อมทั้งมอบเครื่องอุปโภคบริโภคแก่ผู้ประสบภัย หรือ ในยามปกติ ก็ตั้งกองทุน ทำอาหารเลี้ยงเด็กกำพร้า เด็กด้อยโอกาส ประชาชนทั่วไป

เกณฑ์การให้คะแนนในระบบ IOC

- +1 คะแนน แน่ใจว่าข้อความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์/นิยามศัพท์
- 0 คะแนน ไม่แน่ใจว่าข้อความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์/นิยามศัพท์
- 1 คะแนน แน่ใจว่าข้อความไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์/นิยามศัพท์

ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสัมภาษณ์
เรื่อง ศึกษาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณสงเคราะห์: กรณีศึกษาพระสังฆาธิการใน
จังหวัดนครศรีธรรมราช

ข้อ	ข้อความ	ผู้เชี่ยวชาญ			
		1	2	3	สรุปผล
1	การบริหารงานสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ เป็นอย่างไร	+1	+1	+1	1.00
2	สภาพปัญหา จุดเด่น จุดด้อย โอกาส และอุปสรรค การบริหารงานสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ในจังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นอย่างไร	+1	+1	+1	1.00
3	กระบวนการการทำงานด้านการสาธารณสงเคราะห์ในด้านการดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลของคณะสงฆ์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ควรเป็นอย่างไร	+1	+1	+1	1.00
4	กระบวนการการทำงานด้านการสาธารณสงเคราะห์ในด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์ของคณะสงฆ์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ควรเป็นอย่างไร	+1	+1	+1	1.00
5	กระบวนการการทำงานด้านการสาธารณสงเคราะห์ในการเกื้อกูลสาธารณสมบัติสถานที่อันเป็นสาธารณ	+1	+1	+1	1.00

	สมบัติของคณะสงฆ์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ควรเป็นอย่างไร				
7	ข้อเสนอแนะในการพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ด้านสาธารณะสงเคราะห์: กรณีศึกษาพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นอย่างไร ควรเป็นอย่างไร	+1	+1	+1	1.00

ภาคผนวก ง

เอกสารรับรองผลการพิจารณาจริยธรรมในการวิจัยในคน

ที่ จว. ๐๐๖๖/๒๕๖๗

เอกสารรับรองผลการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

๑. ชื่อโครงการวิจัย

ชื่อเรื่อง: ศึกษาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณสงเคราะห์ กรณีศึกษาพระสังฆาธิการ
ในจังหวัดนครศรีธรรมราช

TITLE: A STUDY OF SANGHA ADMINISTRATION ON PUBLIC WELFARE A CASE STUDY
OF BUDDHIST ECCLESIASTICAL OFFICERS IN NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE

๒. ชื่อหัวหน้าโครงการวิจัย

พระปลัดวิริทธิ์พล อายวฑฒโก

๓. ผลการพิจารณาของคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ในการประชุมครั้งที่
๒/๒๕๖๗ วันอังคารที่ ๓๐ เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๗ มติที่ ๔๑/๒๕๖๗ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่า โครงการวิจัย
ดังกล่าวเป็นไปตามหลักการของจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ โดยที่ผู้วิจัยเคารพสิทธิและศักดิ์ศรีในความเป็นมนุษย์
ไม่มีการล่วงละเมิดสิทธิ และไม่ก่อให้เกิดภัยอันตรายแก่ตัวอย่างการวิจัย กลุ่มตัวอย่าง และผู้เข้าร่วมในโครงการวิจัย

จึงเห็นสมควรให้ดำเนินการวิจัยในขอบข่ายของโครงการวิจัยที่เสนอได้ ตั้งแต่วันที่ออกเอกสารรับรอง
ผลการพิจารณาการทำวิจัยในมนุษย์ฉบับนี้ จนถึงวันที่ ๒๑ เดือน มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๘

ออกให้ ณ วันที่ ๒๒ เดือน มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๗

ลงนาม

(พระมหามฆวินทร์ ปุริสุตตโม, ผศ.ดร.)

ประธานกรรมการ

คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

ชื่อ	พระวิริทธิ์พล อายุวฑฒโก (จีนแก้วเปี่ยม)
วัน เดือน ปี เกิด	31 เดือนมกราคม พ.ศ.2525
สถานที่เกิด	สถานีอนามัยไม้ทลา อำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช
ประวัติการศึกษา	<p>วุฒิมการศึกษาทงธรรม</p> <ul style="list-style-type: none"> - พ.ศ. 2558 สอบไล่ได้ธรรมศึกษาชั้นตรี - พ.ศ. 2559 สอบไล่ได้ธรรมศึกษาชั้นโท - พ.ศ. 2560 สอบไล่ได้ธรรมศึกษาชั้นเอก <p>วุฒิมการศึกษาทงโลก</p> <ul style="list-style-type: none"> - พ.ศ. 2550 จบการศึกษาระดับประกาศนียบัตรชั้นสูง จากวิทยาลัยเทคนิคธุรกิจบัณฑิต จังหวัดนครศรีธรรมราช <p>ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคศกราช คณะสังคมศาสตร์ สาขาวิชาการปกครอง</p>
ที่อยู่ปัจจุบัน	435 วัดพระมหาธาตุ วรมหาวิหาร ต.ในเมือง อ.เมือง จ.นครศรีธรรมราช 80000
ผลงานตีพิมพ์	<p>ศึกษาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณสงเคราะห์กรณีศึกษาพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช</p>
รางวัลที่ได้รับ	โครงการทุนเล่าเรียนหลวงสำหรับพระสงฆ์ไทย